

לקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת וארא

לקראת שבת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 362

פנינים לפרשת וארא

במשך כל השבת היה ר' בן ציון כאוב ממש, כמה פעמים התאפק מלבכות. "מה עושים?" - זו הייתה שאלת השאלות. כיצד יוכל לפעול, מי יאמין לדבריו של אברך צעיר, מול יהודי נכבד בגיל העמידה שדיבר בהחלטיות שאין אחריה עוררין!?

הגה"צ רבי בן ציון פלמן זצוק"ל בנסיעה לתל אביב עם מרן הרב שך

"אתה תדבר את פל אשר אצוק" (שמות ז', ב')

הייתה זו שבת בה ר' בן ציון (כאברך צעיר) התארח בבית הוריו בתל אביב.

אחד ממתפללי בית הכנסת "היכל מאיר" אירס את בתו, עם בחור ישיבה תלמיד חכם שיראתו קודמת לחכמתו, ומעוטר בכל מידה נכונה. וכדרך העולם, החתן הגיע בשבת שאחרי האירוסין להתארח בבית חותנו, ולסעוד שם את סעודות השבת.

החותן נכנס לבית הכנסת עם החתן החדש, כשכולו זורח מאושר על היהלום שנפל בחלקו. הציבור השתתף בשמחתו, ובאו לאחל להם ברכת 'מזל טוב'.

ביניהם היה גם איש צר עין, שקינא משום מה מאוד, באבי הכלה. ותוך כדי ה'מזל טוב' לחש לאבי הכלה: "נראה לי שעשית שטות, זה בחור שבקושי מתפלל, פעם ביררתי עליו ושמעתי כי רוב שעות היום עוברות עליו בבטלה. זו שטות שלקחת אותו לחתן, אבל את הנעשה אין להשיב..." - דברי האיש.

החותן שמע את הדברים בהלם. והם נכנסו בו כארס של עכנאי. חלחלו בו. בשבת אחרי צהרים אמר כבר לאחד המתפללים "נראה לי כי נפלתי בפח..." הבחור עצמו הבחין שלפתע פני חמיו השתנו לרעה ולא הבין מה קרה, לבו החל לנבא לו רעות. כך עברה לה השבת בהרגשה רעה, מאכזבת.

כאשר ה"מוציא שם רע" אמר את מה שאמר, והזדעזע מהרגע הכל כך נורא של שפיות דם של כמה נפשות, בכמה מילים חלקלקות. זה כמו להיות נוכח בתקיעת סכין בליבו של יהודי.

הוא לא יכול היה לאכול את הסעודה בליל שבת. מעיו התהפכו בקרבו. ובמקביל, הוא גם הכיר היטב את החתן, והוא ידע בוודאות שהדברים בשקר יסודם.

כדרכו, לא זרק מיד משפטים מפיו. לא רץ מיד לדבר עם אבי הכלה. כי עדיף כמה מילים חזקות עזות כחצים מאלף מילים שאין בהן תועלת, ולפעמים מילים גם יכולות להזיק עוד יותר ממה שהן מועילות. "חשוב על הדיבור לפני שתוציאנו מפוך".

במשך כל השבת היה ר' בן ציון כאוב ממש, כמה פעמים התאפק

למעשה, ר' בן ציון, עמד בסמיכות לאבי הכלה בליל שבת בדיוק

ענה לו ר' בן ציון: "לדעת, הרעיון הוא, שאברר היכן הם מתגוררים בדיוק בת"א, וראש הישיבה יסע אתי לת"א ונעלה לביתם ונדבר איתם". הרב שך נהנה מהרעיון, "אבל אינני מכיר את הבחור, הוא אינו מתלמידי הישיבה, וכיצד אוכל להמליץ עליו ולשבח אותו, בדברים שאיני יודע שהם אמיתיים". ר' בן ציון אמר לו "נכון, אבל שכחתי לומר לרבינו כי אני מכיר אותו היטב, ויודע בוודאות שכל ההשמצות הן שקר, וכי הוא בחור מעולה משכמו ומעלה".

אמר הרב שך: "אם כך, מיד אלבש את הכובע והחליפה, וכעת ניסע יחד לתל אביב".

ר' בן ציון ביקש להזמין מונית, אך הרב שך מיאן "ניסע באוטובוס" - אמר.

עלו לאוטובוס, כשר' בן ציון רצה לשלם לנהג בשביל שניהם, הרב שך התערב: "אני אשלם גם בשבילך".

במשך הדרך הרב שך התעניין כמה פעמים בדרישות וחקירות אודות הבחור, טיבו וטבעו, והאזין לפרטים.

כאשר הגיעו קרוב לבית הורי הכלה, ירדו שניהם מהאוטובוס, והלכו לכתובת המדויקת. ר' בן ציון נשאר למטה ברחוב.

הרב שך דפק בדלת, האב והאם היו מופתעים לגלות על מפתן הדלת את ראש ישיבת פוניבז'.

ללא הקדמות מיותרות התחיל בדבריו "אני נמצא כאן באזור לצורך ענין מסוים, וכיון ששמעתי כי הבת שלכם זכתה להתארס עם בחור פלוני, אמרתי לעצמי: אי אפשר לעבור כאן בלא לעלות ולאחל לכם ברכת 'מזל טוב', ולספר לכם על הזכייה הגדולה בה זכיתם.

הבחור הזה הוא יכול להיחשב כמו בן בית אצלי, בחור חשוב מאוד, מלא וגדוש בתורה וביראת שמים, הוא יגע ועמל, ועתידו לגדולות ונצורות, לא כל אחד זוכה לכזה יהלום". כך המשיך עד שהבחין מבין ריסי עיני ההורים שדעתם מתאוששת, והשמחה מבצבצת בעיניים.

הוא נפרד מהאב והאם בלבביות ובאיחולים.

וכאשר הרב שך קיבל מהורי הכלה את ההזמנה לחתונה, הוא הראה אותה לר' בן ציון בסיפוק רב.

והיה ר' בן ציון מסיים את הסיפור: "כיום הבחור הזה הוא כבר סבא לנכדים, ובכלל אינו מעלה על דעתו, מה פעל הרב שך למענו...". ור' בן ציון? לא בתמונה בכלל...

(מתוך הספר 'ללא שם')

כאשר הגיעו קרוב לבית הורי הכלה, ירדו שניהם מהאוטובוס, והלכו לכתובת המדויקת. ר' בן ציון נשאר למטה ברחוב. הרב שך דפק בדלת, האב והאם היו מופתעים לגלות על מפתן הדלת את ראש ישיבת פוניבז'.

מלבכות. היה נראה שעבר עליו משהו קשה, כי הוא היה בתוך ד' אמותיהם, של רוצח ונרצח...

"מה עושים?" - זו הייתה שאלת השאלות. כיצד יוכל לפעול, מי יאמין לדבריו של אברך צעיר, מול יהודי נכבד בגיל העמידה שדיבר בהחלטיות שאין אחריה עוררין!?

כאשר חזר לביתו בבני ברק במוצאי שבת, לא נרדם כל הלילה. נדדה שנתו.

ביום ראשון בבוקר יצא כדרכו מביתו לכיוון כולל פוניבז', בדרך, הוא פגש את רבי דוד פרנקל זצ"ל - מתלמידי מרנן החזו"א והגרי"ז

מבריסק, שהיה אתו בידידות גדולה.

ר' דוד בחושי החדים, הבחין ממרחק כי פני ידידו ר' בן ציון עצובות. התקרב אליו בתמיהה "מה קרה, מדוע פניכם רעים היום".

ר' בן ציון סיפר לו מה שקרה. ור' דוד פרנקל יעץ לו שילך תכף ומיד להתיעץ עם הרב שך.

ר' בן ציון לא פנה כדרכו לפתח הכולל, אלא צידד את הילוכו, נכנס וסיפר למרן הרב שך את פרטי המקרה המכאיב.

הרב שך שמע והגיב: "בסדר, ומה לדעתך אני יכול לעזור בענין?",

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכייה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

"פעם אחת נכנסתי לביתו של ה'חזון איש', ומצאתיו שוכב במיטתו מכוסה בסדין לבן מכף רגל ועד ראש. בתחילה נבהלתי מאד, חששתי פן קרה לו משהו. אך כשהרמתי את הסדין מעט, נדהמתי לראותו עירני, כותב דברי-תורה במרץ. שאלתיו - מה זאת? והוא השיבני: 'כדי שאוכל להוציא פסק הלכה לאמיתה של תורה, אני זקוק לריכוז מלא, בשביל זה אני צריך לא לראות כלום מסביבי, מלבד מה שאני עוסק בו'..."

הקשר המיוחד של הגה"צ רבי משה טורק זצ"ל עם מרן הגר"ש וואזנר זצ"ל בעל 'שבט הלוי'

"וּלְמַעַן סֵפֶר שְׁמֵי בְּכָל הָאָרֶץ" (שמות ט', ט"ז)

בשבתו בשכונת 'זכרון מאיר', נקשר רבי משה טורק בלב ונפש עם המרא-דאתרא עמוד-ההוראה, מרן הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל, בעל 'שבט הלוי'. במשך עשרות שנים הם גרו בסמיכות ושכנות זה לזה [-ביתו של רבי משה ברחוב ברטנורא 9 היה ממוקם מאחורי ביתו של הרב וואזנר ברחוב הלפרין 13], כשכל השאלות המעשיות שהתעוררו בבית בחיי היום-יום, קטנות כגדולות, הופנו אליו.

במשך שנים רבות, השתתף רבי משה בקביעות בשיעורי ההלכה שהיה הרב וואזנר אומר באחד מימות השבוע בבית-מדרשו, בהשתתפותם של מורי-הוראה ותלמידי-חכמים רבים מכל רחבי העיר. כך גם בשלושים השנים האחרונות, היה אוכל סעודה שלישית בביתו, ואחר כך מזדרז ל'טיש' שערך הרב וואזנר לתלמידיו בחדר-אוכל של הישיבה, ומאזין בשקיקה ובצימאון לדבריו.

הוא היה אומר, כי דרשותיו ומוסריו של הרב וואזנר, ממלאים אותו בכוחות רוחניים לקראת השבוע הקרוב. וגם בשאר הדרשות שנשא במועדי השנה; דרשת שבת שובה, דרשת שבת הגדול, מעמד שירת הים בליל שביעי של פסח ועוד הזדמנויות אחרות, היה רבי משה נמנה בין היושבים ראשונה במלכות, בהתבטלות עצומה ובכניעה אופיינית, מתוך השתוקקות אמיתית לשאוב ממנו מלוא חופניים.

רבי ישראל זיכרמן שליט"א, רבה של אחוזת ברכפלד במודיעין-עילית, סיפר כי פעם הוא אמר להרב וואזנר בשמו של רבי משה טורק את המשפט הבא: "כיום רבים מבקשים עצות וברכות מתלמידי-חכמים, אבל את יראת-הכבוד שהיתה בפרשבורג לתלמידי-חכמים כבר נדיר למצוא היום"..." הרב וואזנר חיך, הוא נהנה מההגדרה הזאת, והגיב מיניה וביה: "נכון, אולם רבי משה טורק הוא אכן מאותם השרידים שיראים מתלמידי-חכמים באמת, כפי שהיה פעם"..."

וכמים הפנים אל הפנים, הרב וואזנר מצידו השיב לרבי משה רחש כבוד והערכה. רבי שמואל אליעזר שטרן שליט"א, רב מערב בני-ברק ודיין בבית-הדין 'זכרון מאיר', התבטא כי כמה וכמה פעמים הוא ראה בעיניו את ההתייחסות המיוחדת רצופת הכבוד וההערכה בה התייחס הרב וואזנר כלפי רבי משה, וממנה למד עד כמה הוקירו, העריכו ואהבו.

כשהיה בא להשתתף בסעודה שלישית בשבתות, היה הרב וואזנר מסמן לגבאים להושיבו בשורה הראשונה סמוך אליו. ופעם כאשר המארגנים הזיזו את השולחנות והצרו את ה'מזרח', הרב וואזנר ביקש שיסדרו לרבי משה מקום על ידו. כך הראה קבל עם ועולם את הערכתו והוקרתו כלפיו.

גם רעייתו של רבי משה, הרבנית טורק, בשנים עברו היתה נכנסת אל הרב על בסיס שבועי ממש. היא היתה מערבת אותו ונועצת בו בהקשר למפעלי הצדקה והחסד שנהלו על ידה, והרב היה מעודדה ותומך בה ככל יכולתו בלב-רחב ונפש-חפצה.

זכרונות מהרב וואזנר מימי עלומיו

רבי משה הכיר את הרב וואזנר עוד לפני שעלה לארץ-ישראל, והיכרותו עימו החלה בימי עלומיו בווינה ובפרשבורג. אמו של רבי

השמחה עם קבוצה גדולה של אנשים, והמעמד הזה גרם להדים רבים בקרב ה'בעלי-בתים' בעיר. רבי משה סיפר עוד, כי הוא שמע בשעתו מחבריו בעיר פרשבורג, כי בשבת אחת אירעה לרב וואזנר טעות, והוא כיבה את מנורת החשמל בשוגג. כתשובת המשקל הוא קיבל על עצמו לסיים את מסכת שבת מאה פעמים!... ועל ידי לימוד מסכת זו העוסקת בהרבה עניינים הנוגעים למעשה הוא החל להשקיע בלימוד הסוגיות אליבא דהלכתא ולעסוק בהוראה.

ברבנות 'זכרון מאיר' בבני-ברק

בשנת תש"ז, כאשר נקרא הרב וואזנר ממקום שבתו בירושלים לכהן בקודש כרב ומרא דאתרא ד'זכרון מאיר' בבני-ברק, רבי משה נקשר אליו שוב בקשר איתן, קשר שנמשך עד יומו האחרון.

בשנים הראשונות לרבנותו, היה זה עוד בחיי חיותו של מרן ה'חזון איש' זצ"ל אשר התגורר בפאתי השכונה, וה'חזון איש' קרבו קרבה גדולה, ונהג בו כבוד גדול כדן מרא דאתרא. כידוע, הוא היה קם לכבודו כל אימת שפקד את מעונו. פעם כאשר הרב וואזנר השתתף בשמחה משפחתית שערך רבי משה בביתו, תוך כדי שיחה ידידותית ביניהם התבטא הרב וואזנר ואמר לו: "העולם אינם יודעים כי אם אחוזים קטנים מיחסי האהבה והקרבה להן זכיתי מרבינו ה'חזון-איש'. פעם בינינו קשר נפשי עמוק במיוחד. עד כדי כך, שכאשר הייתי צריך פעם בערב אחד לצאת מהעיר אמר לי ה'חזון-איש' למחרת - 'הרגשתי כי אתמול לא היית כאן'..."

הרב וואזנר נשא את רבנותו בשכונת 'זכרון מאיר' ברמה, והוסיף הדר ותפארת לתפקידו. הוא עמד בעינים פקוחות על גדרי ההלכה והדת בשכונה; כשרות, צניעות, מקוואות, עירובין ועוד, במסירות-רבה ומבלי היסח-דעת. רבי משה סיפר, שכאשר הוא השתתף פעם בשמחה משפחתית בביתו, הוא כיבדו בכוס יין 'לחיים'. אך הרב דחה זאת בחיך, ואמר בנועם: "וכי אינכם יודעים שהרב של זכרון-מאיר אסור לו לשתות רביעית יין... הוא אמור להיות צלול ומיושב כדי להשיב לשואליו דבר ד' זו הלכה מבלי לטעות ולהיכשל חלילה..." אך לבסוף טעם טעימה קלה מהיין כדי להפיס דעתו של בעל-הבית.

כך גם עמד כצור חלמיש ולחם את שמירת צביונה ואופייה של השכונה בעזות ובתקיפות דקדושה, מבלי לשאת פנים לאיש. בד בבד, לצד תקיפותו וסמכותו העליונה, גם הרעיף הרב וואזנר הרבה חום, נעימות וחביבות על בני השכונה, וכולם הרגישו אהובים ורצויים אצלו. הוא הצטייר בעיניהם כמו אב רחום הקשוב למשאלותיו ודואג לצרכיו של כל יחיד ויחיד בסבלנות ובמאור-פנים. הנהגה זו בלטה במיוחד בימים-טובים ובימי חול המועד, כל מי שבא להקביל את פניו זכה לפנים מסבירות וחש את ליבו שופע האהבה והחביבה. הוא השקיע מחשבה ומאמץ איך להתייחס לכל אחד מהבאים באופן אישי; לראשון שאל "מה שלום אביך?", לשני שאל "איך אתה בעבודה?" אצל השלישי התעניין "מה עם הגמ"ח שלך?". כך קירב את כולם בחכמה ובתבונה.

משה, מרת **פראדיל טורק** ע"ה, היתה בתו של רבי **ברוך וייס** זצ"ל מוינה, ובילדותו ובבחרותו היה רבי משה מרבה לבקר בעיר זו, בה כידוע התגוררו הוריו של הרב וואזנר. משם הכיר הרב וואזנר גם את משפחת חותנו של רבי משה - משפחת שלזינגר הכבודה, מנכבדי העיר, והעריך וייקר אותם מאד.

"זכור לי", סיפר רבי משה לימים, "כיצד כבר אז כולם שחו בהתפעלות אודות התמדתו ועמלו בתורה של הבחור הצעיר שמואל וואזנר, שלא העסיק אותו דבר מלבד תורה. ימים ולילות רצופים היה יושב בבית-הכנסת הגדול 'שיף שוהל' בעיר, והוגה בתורה עד כלות הכוחות. כמה פעמים הוא אף אושפז בבית הרפואה, משום שמרוב מאמץ ויגיעה החל לרדת לו דם מהאף..."

ופעם באחד הצומות, הוא התיישב ללמוד בבית-הכנסת בשקידה מסוים תפילת שחרית בשעה מוקדמת בבוקר, ועד שבאו 'בעלי-הבתים' בערב לתפילת מעריב. לאחר התפילה הוא חזר לבית הוריו לאכול משהו לאחר יום שלם של לימוד בצום, אך לא מצא דבר מה להכניס לפה, הארונות היו ריקים. לבסוף הוא מצא שני תמרים בודדים שנותרו בארון. הוא אכל אותם ושב חזרה לסדרי לימודו... ברבות הימים כשרבי משה שוחח עם הרב וואזנר אודות התקופה ההיא, הוא התבטא באוזניו כך: "בבחרותי לא הייתי מהגאונים וגם לא מהלמדנים, הייתי מהשקדנים!"

ועוד שמע רבי משה מהרב וואזנר אודות שנות צעירותו: כי כאשר למד בישיבת צעהלים, אצל הגה"ק רבי **יוסף אלימלך כהנא** זצ"ל, אב"ד אוגוואר, בלילות היה לן בדירה של משפחת בלוי - מנכבדי הקהילה שם. הוא לא היה מאחר לישון בלילות, אלא הקפיד תמיד ללכת לישון בשעה סבירה, אולם בבוקר היה מתעורר בשעה מוקדמת ולומד לפני התפילה. הוא אמנם התחיל ללמוד בשקט, אך תוך כדי התלהטות הלימוד מבלי שימת לב לפעמים היה מגביה את קולו בהמשך, ולא פעם נאלצה בעלת-הבית לדפוק בדלת ולבקש ממנו ללמוד יותר בשקט, כי בני-הבית ישנים עדיין...

מאוחר יותר המשיכה ההיכרות ביניהם בעיר פרשבורג. לאחר שבשלהי שנת תרצ"ז, בא הרב וואזנר בקשרי אירוסין עם בת הרבני הנכבד רבי **מרדכי גלבר** זצ"ל, מחשובי הנגידים בעיר, והיה סמוך על שולחנו במשך שנתיים. רבי משה סיפר, שכאשר רבי מרדכי בחר ברב וואזנר כחתן לבתו, הקהילה היהודית בפרשבורג סערה וגעשה... כולם התפלאו איך נגיד חשוב ונכבד כמותו לא מייחס חשיבות לייחוס ולעושר, ואינו מחפש חתן שהתמקצע במקצוע לצורך פרנסתו, אלא בוחר חתן ממשפחה שלא היתה מפורסמת כל כך בייחוסה, רק בגלל היותו ספון בבית-מדרש מבוקר ועד ערב. רבי מרדכי היה הראשון בפרשבורג שההין לעשות כדבר הזה, והשידוך הזה גרם להרמת קרן התורה ולקידוש שם שמים.

המרא-דאתרא מרן הגאון רבי **עקיבא סופר** זצ"ל בעל 'דעת סופר', שרצה להראות את הערכתו והוקרתו לרבי מרדכי על הצעד שעשה, הגיע לחופה רגלית כשהוא לבוש בבגדי שבת. הרבה אנשים שראו את הרב צועד ברחובה של עיר סתם כך באמצע יום בהיר, הסתקרו לאן מועדות רגליו והתקהלו מאחוריו, וכך הגיע למקום בו נערכה

טוב לי 'זכרון מאיר' מכל הון שבעולם

בשנת תשי"ט, כאשר שהה הרב וואזנר בארצות-הברית במשך תקופה של כמה חודשים, פרחו שמועות בבני-ברק כי הסכים ליטול על עצמו עולה של רבנות בעיירה גדולה שם, ומתכנן לנטוש את 'זכרון מאיר'. רבי משה שהיה דבוק בו בלב ונפש הזדרז לשלוח אליו מכתב בהול מארץ-ישראל באמצעותו ביקש לברר אם נכונה השמועה, ובמידה ואכן כן, הפציר והתחנן לפניו שישנה את החלטתו וישאר ב'זכרון מאיר'. הרב וואזנר השיבו מכתב עם תשובה חד-משמעית, כי אין בדעתו לעזוב את 'זכרון מאיר' וכל שמועה אחרת שבאה לאוזנו בשקר יסודה. בין שורות המכתב ניכרים היטב קשרי הידידות, האהבה והערכה ששררו בין הרב לתלמידו. להלן המכתב המרגש עם קטעים מודגשים:

בעזה"י, ה' טבת תשי"ט.

כבוד ידידי ואהובי מאד נעלה הרבני המפואר ונכבד מאד כש"ת מו"ה משה טורק ה"י.

אחדשה"ט באהבת עולם.

יקרת מכתבו תוכו רצוף אהבה קיבלתי ונהייתי מאד מאהבתו השוקעת מתוך שורותיו הנעימים, ומה מאד יגל לבי בראותי אדם כמותו שיורד לתוך הבעיות שלנו מתוך כנות וידידות וגם מתוך הבנה, כאשר ראיתי כבר פעמים אין מספר.

ובעצם הענין, כבר שנית ושילשתי לכמה ידידים בבני-ברק ו'זכרון-מאיר' שאין בדעתי כלל לקבל פה שום משרה, כי טוב לי 'זכרון-מאיר' וסביבת תלמידי חכמים דשם מכל הון שבעולם, וכל מה שמפספטים בענין זה כאילו היה כאן איזה בחירת רב או ר"מ הם שקר מוחלט. יש כאן חוגים שהיה להם ניח נפשם מזה, אבל נפשי סולדת מכל הענין ומכל המדינה הזאת שהשקר מעובה בה פי כמה מכל מקום, ואני מבקש לפרסם הענין הזה בכל מקום שאפשר, ובפרט בג' נקודות: כולל 'חזון איש', 'חוג חתם סופר' וסאטמאר, וכן בכותלי ישיבתי והמניין שלנו.

וכבודו שליט"א עשה בחכמה ודעת. יאמין לי כבוד ידידי שאני מחכה ליום שיבתי לפינת יקרת 'זכרון-מאיר'. בפרט אחרי שעיתוני השמאל פה התחילו לרדוף אחרי, בפחדם משיטתנו, ומה לי ולכל הצרות של פוליטיקה המאוסה של ארצות-הברית כדומה. טוב לי דף אחד גמרא עם הנו"כ ושולחן ערוך מכל כבוד שבעולם...

מבקש להעביר ברכת מזל טוב שלנו למשפחת אשתו תחי', ויהי רצון שיזכו לראות אך טוב וחסד כל הימים.

כאוות נפשכם הטהורה ונפש ידידכם באמת

מבקש לעבוד את ד' עם כולכם ומצפה לחסדי ה'

שמואל הלוי וואזנר

אב"ד זכרון מאיר

"איך הרב מחזיק על עצמו עול כבד כל כך"

על דו-שיח מעניין שקיים פעם הרב וואזנר עם רבי משה שח עד ראייה ושמיעה רבי יעקב זיאת שליט"א, מיקירי תושבי שכונת 'זכרון מאיר':

היה זה לפני קרוב לארבעים שנה, רבי משה נכנס לביתו של הרב וואזנר כדי לדון איתו על נושא נחוץ שעמד על הפרק. הרב וואזנר היה טרוד אז בכמה וכמה טרדות שהשתרגו על צוואריו, והיה נראה מותש מעט. רבי משה שהרגיש בכך אמר לו בהתפעלות: "למדנו רבינו! מנין לו הכוחות הגדולים הללו לשאת על כתפיו משא כבד כזה של שלל התפקידים שמוטלים עליו; גם להיות ראש-ישיבה, למסור שיעורים ולהעמיד תלמידים. גם להריץ תשובות לכל קצוות תבל. גם להורות בבית-הוראה מידי יום בימו. גם לשבת כסאות למשפט כדיין. גם להדפיס ספרים בהלכה ובאגדה. גם לשמש ברבנות השכונה ולעמוד על המשמר על ענייני הדת וההלכה בעינא פקיא. הכיצד בן אנוש שכוחותיו מוגבלים מסוגל לעמוד בכל כך הרבה מטלות ובהצלחה כה גדולה?"...

השיבו הרב וואזנר כך: "למדתי זאת מרבינו ה'חזון איש', אשר למרות שמשא העם כולו היה על כתפיו, בכל דבר שעסק בו באותו הרגע הנוכחי, היה שקוע בו כל כולו. עם כל ההוויה שלו. עם מאה אחוזים של ריכוז המחשבה, וכך הצליח..."

הרב וואזנר המחיש זאת באמצעות עובדה נוראה שראה במו עיניו: "פעם אחת נכנסתי לביתו של ה'חזון איש', אצלו הייתי כמו בן-בית ממש, ומצאתי שוכב במיטתו מכוסה בסדין לבן מכף רגל ועד ראש. בתחילה נבהלתי מאד, חששתי פן קרה לו משהו. אך כשהרמתי את הסדין מעט, נדהמתי לראותו עירני, כותב דברי-תורה במרץ. שאלתי - מה זאת? והוא השיבני: "כדי שאוכל להוציא פסק הלכה לאמיתה של תורה, אני זקוק לריכוז מלא, בלי שיזר. בשביל זה אני צריך לא לראות כלום מסביבי מלבד מה שאני עוסק בו, כי כל דבר עלול להסיח את דעתי, ולכן אני מכסה את עצמי לגמרי..."

(מתוך הספר 'לדמותו של מחנך')

"כשהייתי בחור צעיר למדתי בישיבת קלצק, וכמקובל בימים ההם אכלתי 'טָעֵג' ['ימים'] יחד עם שני תלמידים נוספים, אצל משפחה מקומית. משום מה תמיד היתה עקרת הבית מגישה לי את האוכל אחרון. כך היא נהגה בקביעות, כיון שתופעה זו נראתה לי מכוונת ועקבית - היא הכאיבה לי ופגעה בי, אך כמובן לא שאלתי אותה על כך אף פעם..."

הגה"צ רבי גדליה איזמן זצ"ל, מחנך תלמיד על מעשיו עם סיפור מעברו...

"שמעתי את נאקת בני ישראל" (שמות ו, ה')

בד בבד עם שקידתו והתעלותו של רבי גדליה בסולם העלייה בתורה, החלו ניכרות אצלו כבר אז מידותיו הטובות; אצילות ונעימות הליכות, והתחשבות ורגישות מיוחדת לזולת. תכונות אשר אפיינו את ליבת אישיותו המופלאה במשך כל שנותיו, עד זקנה ושיבה. שנים מאוחר יותר, סיפר לאחד מתלמידיו בישיבת 'קול תורה', על מאורע שאירע לו בשנותיו בישיבת קלצק, אשר ממחיש את יפי מידותיו ונימוסיו האציליים כבר באותן שנים. מצידו של רבי גדליה היתה זו הנהגה חריגה ולא אופיינית, לספר סיפור כעין זה על עצמו, והוא עשה זאת עקב מעשה שלא יעשה, שאירע בישיבת 'קול תורה' בשנותיו הראשונות בישיבה, כאשר אחד הבחורים פגע אז פגיעה קשה בבחור חדש שהצטרף לשורותיה, ורבי גדליה השתמש בסיפור זה כתוכחה והטפת מוסר לפוגע.

הבחור שבא מקרוב היה עולה חדש שבלט בשונותו בישיבה. למרות שעולים חדשים כבר לא נחשבו אז לחריגים בנוף הישיבה - שקלטה בשנותיה הראשונות פליטים רבים ממדינות אירופה - הבחור הזה היה יוצא דופן. הוא היה תמים מהמקובל בהליכותיו ובהנהגותיו, ובהופעתו החיצונית הוא אף היה רחב-מימדים ומוגבל מעט בתנועותיו.

באחד הימים, בתחילת סדר מוסר, חפץ היה אותו בחור להיכנס למקומו על הספסל הקבוע לו בבית המדרש. אולם במושב החיצוני של הספסל ישב בחור בשם דוד, וכדי שיוכל הבחור החדש להגיע למקומו, היה על אותו דוד לקום ממקומו ולאפשר לו לעבור. אלא שהוא החליט להתחכם לבחור וסימן לו להיכנס ולזחול מתחת לשולחן כדי להגיע למקומו. הבחור, בתמימותו, גחן לכיוון הרצפה וזחל ודחף את עצמו מתחת לשולחן אל מקום מושבו, בעוד דוד ובחורים נוספים אחרים שהבחינו במתרחש מחייכים וצוחקים למשובתו.

על פי אמות המידה המוסריות היה זה מעשה שלא יעשה, ובלתי אפשרי היה מצידו של רבי גדליה להבליג על כך. אי לכך, מיד בתום תפילת מעריב הוא קרא לאותו דוד ואמר לו כדברים האלה: "כאשר התמנתי כאן למשגיה, עבר אתי ראש הישיבה רבי ברוך

קונשטט על רשימת התלמידים, ודיווח לי על כל אחד מהם; על תכונותיו, מעלותיו וחסרונותיו, אך לגביך היתה לי היום הזדמנות מצוינת להכיר את מידותיך 'הטובות' באופן בלתי אמצעי ולא מפני השמועה... יש לנו כאן בישיבה בחור בודד, בעל אופי תמים, שבנוסף לכך הינו גם בעל בשר וכבד תנועה. במקום לסייע לו ולעזור לו, שמת אותו ללעג בעיני חבריו!"...

"כשהייתי בחור צעיר", המשיך וסיפר, "למדתי בישיבת קלצק, וכמקובל בימים ההם אכלתי 'טָעֵג' ['ימים'] יחד עם שני תלמידים נוספים אצל משפחה מקומית. משום מה תמיד היתה עקרת הבית מגישה לי את האוכל אחרון. כך היא נהגה בקביעות מבלי שידעתי את הסיבה לכך. כיון שתופעה זו נראתה לי מכוונת ועקבית - היא הכאיבה לי ופגעה בי, אך כמובן לא שאלתי אותה על כך אף פעם..."

"אלא שבהזדמנות, כאשר שני התלמידים האחרים נעדרו מסיבה כלשהי, היא אמרה לי בנימה אישית: 'כעת אני יכולה לספר לך את האמת. אין לי שום דבר נגדך, אדרבה, הסיבה שאני מגישה לך את האוכל תמיד אחרון, היא משום שבניגוד להם, לך אני רוחשת הערכה וסימפטיה, ואילו להם קשה לי יותר מבחינה רגשית להגיש את האוכל... ולכן, דווקא משום כך, אני כופה על עצמי להגיש להם תחילה כדי לשבור את מידותי, ולהכניע את התחושות שאני חשה כלפיהם..."

בטון מוכיח ותובע הפטיר רבי גדליה באוזני הבחור הפוגע: "אלו היו מידותיה של אשה פשוטה מקלצק! ועכשיו לך תלמד מוסר!"... כמובן שלא היתה לרבי גדליה מטרה לספר סיפור אישי, ובוודאי לא היתה לו כל כוונה לשבח את עצמו. לדידו, המסר החשוב של הסיפור הזה הן המידות הטובות של אותה אשה פשוטה מקלצק, וכל שאר הפרטים טפלים לו לחלוטין. אך לעניינינו למדנו, כי כבר אז, בצעירותו, היה רבי גדליה בעל אישיות נאצלת, ואופיו והתנהגותו נשאו חן בעיני הבריות וכבשו לבבות.

תלמיד אחר מספר, כי פעם שאל את רבי גדליה האם נכון הוא שבחור צעיר יעבוד על תאוות האכילה וינסה להגביל את עצמו באכילתו. ורבי גדליה השיבו, כי עבודה על המידה הזו בגיל צעיר עלולה להעיב על השמחה בעבודת ד', ואם תחסר חלילה השמחה, הרי שכל עבודת האדם נמצאת בסכנה. בחור צעיר צריך להיות בשמחה, ולכן אם הוא מרגיש צורך בכך, ראוי ורצוי שאף ילך לקנות לעצמו 'גלידה' בחנות, אך שיאכל אותה בחדר ולא ברשות הרבים... בתוך הדברים ציין עובדה כלשהי מימות קלצק. כשלעצמה היא אמנם עובדה פשוטה, אך גם היא מלמדת על טוב ליבו ורגישותו לזולת כבר אז, בראשית דרכו. וכך הוא סיפר:

"הרי הייתי בן יחיד להורי, ובבחרותי כשעזבתי את ביתי בורשא והלכתי ללמוד בישיבת קלצק, היתה אמי שולחת לי לעיתים מזומנות חבילות מזון, ובהן מעט עוגיות ביתיות וכדומה, מה שהיה באפשרותה לשלוח בתנאי חייהם הקשים. היא רצתה לתת לי אוירה ביתית ולחמם את ליבי... והרי אני לא אמור לחשוב רק על עצמי, ויש לכבד גם את החברים... מה עשיתי? ישבנו על גבי המיטות ב'סטאנציה' [אכסניה] שבה ישנו, ואכלנו יחד את העוגיות בשמחה... כי בחורים צריכים להיות שמחים!"...

רבי גדליה מיעט כדרכו לספר על מה שראה ושמע אצל רבותיו, אולם בהתבטאויות הבודדות שנשמעו מפיו אודות מרן הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל, הפליא על מסירותו להרבצת תורה ולהגדת שיעוריו, עד כדי מסירות נפש של ממש.

הוא סיפר שפעם רבי אהרן סבל מחום גבוה ומתמשך וחש חולשה גדולה. אולם כשהגיעה שעת השיעור הוא התעלם ממצבו, הזמין לביתו כארבעים מבני הישיבה, ואמר בפניהם שיעור כבימי שגרה. בתחילת השיעור אמנם הרגישו התלמידים בחולשה הגדולה שאופפת את רבם; הוא דיבר בקצב איטי יותר ובטון נמוך בהשוואה להרגלו תמיד. אך מרגע לרגע קולו הלך והתעצם, וכדרכו החל להתלהט ב'ריתחא דאורייתא'. הוא הסביר והתווכח בכל עוז, ודומה היה כי נשכח לגמרי מצב בריאותו הרופף.

לפתע תקפו שיעול חזק אשר הזכיר לכולם את מצבו הקשה. קילוח חזק של דם יצא מפיו, וניתז על כל השולחן שלפניו... רופא שהוזעק למקום קבע כי הוא סובל מדלקת ריאות חמורה, וחייבו לצאת לתקופת מנוחה ביערות מרפא עד להחלמתו.

היתה זו דוגמא אישית נפלאה שהעניק רבי אהרן לתלמידיו. הם ראו

אז במוחש את התגלמות המושג 'מסירות נפש' לתורה!

הסתגרות של שבועיים ימים בעיון עמוק

רבי גדליה הוסיף ושיבח בהתפעלות מיוחדת את עמל התורה הנורא של רבי אהרן. על אף כישרונותיו העילויים שהיו ממש מבהילים, ולמרות הבנתו המעמיקה שהיתה הרבה מעל לסובבים אותו, הוא מעולם לא ניצל זאת כדי לפטור עצמו מהתייגעות עצומה על כל סברא ועל כל חידוש בשיעוריו. אדרבה, הוא טרח והתאמץ ועמל שוב ושוב בכל כוחותיו כדי לעמוד על שורש נקודת האמת של כל סוגיא, ועל מיצוי כל פרט ופרט שבה עד תומו.

כדוגמא לעוצם עמלו, חריצותו ויגיעתו בתורה, שהיו נשגבות מבנת אנוש, ואשר שימשו כאות ומופת ו'מחייב' לבני הישיבה, סיפר רבי גדליה מעשה מופלא ומרגש:

פעם נתקל רבי אהרן תוך כדי לימודו בביאור הגר"א על השולחן-ערוך בקטע סתום ומוקשה ביותר. הוא יגע וטרח שוב ושוב להבינו אך ללא הצלחה, ורוחו עגמה עליו. "אם איני מצליח להבין את הגאון, כנראה חסרה לי הבנה בסיסית בכל הסוגיא" - אמר בכאב. מיד הוא הסתגר בחדרו במשך שבועיים ימים, ליבן את הסוגיא בעומק העיון והפך בה מכל צדדיה והיבטיה, מבלי לעסוק בשום סוגיא אחרת זולתה.

רק כעבור שבועיים יצא מחדרו כשפניו בוהקות מאושר עילאי. "פניו זרחו כמו השמש" - כלשונו של רבי גדליה. מיד קיבץ סביבו את תלמידיו הישיבה ובלהט והתלהבות החל להרצות בפניהם את דברי הגאון, נימוקם ופשרם, ועל פיהם למד עימם את כל הסוגיא כולה בישרות ובבהירות...

"קשה לשכוח", תיאר רבי גדליה לימים, "את מושגי יקרות התורה ועמלה שרבי אהרן הנחיל לתלמידיו במעשה הזה ואת ה'ריתחא דאורייתא' שהוא יצר בבית המדרש עם דברי 'הגאון' הללו"...

עובדה נוספת על דביקות התורה של רבי אהרן צרובה היתה בזיכרונו:

באחת השנים לפני תחילת תפילת נעילה, שלח רבי אהרן שליח מיוחד לקרוא אליו את אחד הבחורים החלשים בישיבה. הבחור התפלל על ההזמנה הלא שגרתית, ועוד בעיתוי כה בלתי צפוי. ואז הוא נוכח לדעת שראש הישיבה בסך הכל מבקש ממנו לעמוד ולהתפלל את תפילת הנעילה בסמוך אליו. כמובן שהוא התקשה להבין מה רצונו של ראש הישיבה ממנו, והוא נותר עומד ומשתומם. והנה כאשר הגיעה חזרת הש"ץ של תפילת נעילה, והציבור כולו החל לומר בהתלהבות סוערת את פרקי הסליחות, התחננוים ו"ג המידות כנהוג בתפוצות ישראל, דוקא אז פנה רבי אהרן לבחור, ובמשך שעה ארוכה הוא האריך עמו בדברי תוכחה ומוסר אודות מעלת התורה ויקרות וחשיבות לומדיה ועמליה...

רבי אהרן אמד אז בדעתו כי דווקא עתה הוא אולי יצליח להשפיע על הבחור להתמסר ללימוד התורה. הוא סבר כי הרגעים המרוממים הללו, בהם כל אדם עומד ומתחנן על נפשו ונפשות בני משפחתו

והנה ביום שישי אחה"צ אני רואה שני אברכים נכנסים לבית החולים שם, ניגשים אלי עם חבילה גדולה בידיהם, ומושיטים לי אותה. אני פותח את החבילה, ורואה שם כל מאכלי שב"ק ערוכים ומסודרים באופן נעלה ביותר. שאלתי אותם בתימהון: "מי אתם ואיך אתם יודעים שאני נמצא כאן?"

הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א, אב"ד סאנטוב ליקווד, על מסירותם של גדולי ישראל

"כִּצְאֹתִי אֶת הָעִיר אֶפְרַיִם אֶת כַּפֵּי" (שמות ט', כ"ט)

שמעתי לרמז בפסוק (שמות ב', י"א) "ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלותם", שהכתוב מלמדנו, "ויגדל משה" - איך זכה משה להיות גדול בישראל, על ידי ש"יצא אל אחיו וירא בסבלותם" - שהיה לו 'אן עקסטערע געפיל' לאחיו וראה בסבלותם... הגאון רבי ירוחם אלשין שליט"א, ראש ישיבת ביהמ"ד גבוה לייקווד, סיפר פעם ב'מלוח מלכה' בבית מדרשו, מה ששמע מאת הגאון רבי שניאור קוטלר זצ"ל ראש ישיבת לייקווד, שאחד מהגדולים באירופה רצה לדעת מהו התפקיד העיקרי של רב ומנהיג ישראל, ולזה נסע לכמה מגדולי הדור לשמוע מה בפייהם בנידון. נסע הלה להגה"ק מרן ה"חפץ חיים" ז"ע, ושאל אותו מהו תפקידו של רב בישראל, אמר לו ה"חפץ חיים", שעיקר תפקידו של רב הוא הרבצת תורה, שיעשה כל מאמץ להרביץ תורה להגדיל תורה ולהאדירה. לאחר מכן נסע אל הגאון רבי יצחק אלחנן ספקטור זצ"ל, שאמר לו, שעיקר תפקידו של רב הוא ההוראה, לפסוק שאלות, ובוזה הוא צריך להשקיע כל מרצו וכוחו לפסוק כדבעי, כח הפסק - וכן ענה לו גם הגאון בעל "ערוך השלחן" זצ"ל. הגאון רבי איצ'ל פטרבוגער זצ"ל (בתור תלמיד של הגה"צ רבי ישראל סלנטר זצ"ל) אמר, שעיקר תפקידו של רב הוא להשמיע דברי מוסר במקהלות עם, ולרומם את קהל עדתו ברוחניות ולשיפור מעשיהם. לאחר כל זה, נסע אל הגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל, ושאל גם לחוות דעתו, ובין הדברים אמר את כל התשובות הנ"ל ששמע מקודם, אמר לו רבי חיים: "כל הדברים ששמעת הם באמת דברים חשובים מאוד, כי אכן כל אחד ואחד שמנהל עדה קדושה בישראל, צריך להרביץ תורה ולומר תוכחה וכו', אך לדעתי עיקר תפקידו של רב בישראל הוא 'צו טראגן דעם ציבור' - והוא עיקר שבעיקרים - את נשיאת העול עם כל אחד ואחד מבני קהילתו - שיהיה להם לעזר ולאחיסמך בכל הצטרכויותיהם, ויעמוד לימנם בכל מה שהם צריכים, זה מה שרב בישראל צריך לעשות..."

מומחים. התקשרתי אז למו"ר הגה"צ רבי אליהו שמחה שוסטאל זצ"ל ראש ישיבת 'בית בנימין' בסטעמפערד, להתיעץ עמו בנידון, ולבסוף הוחלט להישאר שם בשבת קודש. והנה בבית החולים שם לא היתה אז התארגנות לאנשים שומרי תורה ומצוות, לעזור להם בסעודות שבת קודש וכדו', ולכן לא היה לי במה לסעוד את סעודות השבת כדבעי, אך מחוסר ברירה נשארתי שם. והנה ביום שישי אחה"צ, אני רואה שני אברכים נכנסים לבית החולים שם, ניגשים אלי עם חבילה גדולה בידיהם, ומושיטים לי את החבילה. אני פותח את החבילה, ורואה שם כל מאכלי שב"ק ערוכים ומסודרים באופן נעלה ביותר. שאלתי אותם בתימהון: "מי אתם, ואיך אתם יודעים שאני נמצא כאן?"

הם משיבים לי, שהם גרים ביישוב לא רחוק מכאן, ולפני זמן קצר הם מקבלים טלפון מאת הרבנית שוסטאל ע"ה, אשת חבר של מו"ר הנ"ל (בתו של מו"ר הגה"צ אב"ד מאטערסדארף זצ"ל בעל "שם משמואל"), והיא אומרת להם שהבית החולים לא רחוק ממושבותם נמצא כעת אברך אחד, והוא נשאר שם לשבת קודש, ואין לו כלום לשבת, לכן היא מבקשת מהם שיביאו לו כל הדברים לשבת, ולעזור לו במה שהוא צריך, וזה מה שאנו עושים...

(מתוך 'נועם שיח' ויחי בהוצאת מכון אפריון לשלמה)

סיפר לי ידידנו הרב החסיד הנעלה ר' חיים יודל אסטרייכר שליט"א מחשובי מרביצי התורה בעיר התורה לייקווד, שידוע שכ"ק מרן הרה"ק

בערב ר"ה שאל אותו הגר"א שר "היכן אתה מתכוונן להיות בראש השנה"? מיודענו נבהל מעצם השאלה והשיב בלחש "בישיבה". או אז הסביר לו רבי אייזיק כי לא כן עליו לעשות, וכי עליו להיות בחג בבית...

כששמעתי את דבריהם, נבוכתי מאוד, ולא ידעתי מה לעשות, ונכנסתי איפוא בשנית להאדמו"ר מסקווירא, ואמרתי לו את כל מה ששמעתי, ואמר לי הרבי "אז מ'גייט - גייט מען צום גרעסטן"...

זמן קצר לפני הניתוח, ביקשתי שאני רוצה לדבר משהו עם הרופא הגדול בעצמו. מיד הוא יצא אלי, ועוד בטרם פתחתי את פי - אמר לי "אני יודע בדיוק מה אתה רוצה להגיד לי - האדמו"ר מסקווירא התקשר אלי אתמול, וביקש ממני שהפעם אעשה בעצמי את הניתוח ולא תלמידיי, והבטחתי לו שכן אעשה כדבריו - ואכן - מוצא שפתי אשמור ואני בעצמי אעשה את הניתוח"...

סיפר אחד, כי בהיותו נער למד בישיבת סלבודקא בבני ברק, הוא היה יתום מאביו, והתכוונן לשהות בישיבה בימי ראש השנה כדי להרגיש את אותה התרוממות רוח בה זוכים בישיבה. אולם בערב ראש השנה הוא נקרא לפתע לחדרו של ראש הישיבה איש תנועת המוסר הגה"צ רבי אייזיק שר זצ"ל.

כשהגיע אליו, שאל ראש הישיבה "היכן אתה מתכוונן להיות בראש השנה?" מיודענו נבהל מעצם השאלה והשיב בלחש "בישיבה". אז הסביר לו רבי אייזיק שר כי לא כן עליו לעשות, וכי עליו להיות בחג בבית אמו, וכך הסביר: תראה, יש לך אמא אלמנה, היא מטבע הדברים תבוא בראש השנה לבית הכנסת כדי לשמוע קול שופר, מעזרת הנשים תשלח מבט לעבר היכל התפילה - את בעלה היא לא תראה בין המתפללים, גם לא את בנה, ולבה יהיה עגום עליה מאד - עליך איפוא לנסוע מיד הביתה ולהתפלל באותו בית כנסת שבו תתפלל אמך האלמנה.

כאשר החל הבחור הצעיר להתחנן לפני ראש הישיבה שמבקש הוא להישאר בישיבה, שכן ברצונו לחוש בימי החג את אוירת הישיבה, השיב לו רבי אייזיק "לא מצאנו בשום מקום, כי חובה להרגיש אווירה של ישיבה, אבל יש פסוק מפורש שבו נאמר (איוב כ"ט, י"ג): ולב אלמנה ארנין"...

מסקולען זי"ע היה מגיע להשתתף כמעט בכל חתונה וחתונה שהיו מזמינים אותו, ורק לעת זקנותו ממש, שהרבי ממרום גילו המופלג בליעה"ר כבר היה חלש מאוד, הוחלט שהרבי אינו משתתף בשום חתונה, ואף כשאחד ממשמשיו הנאמנים מהמקורבים אליו ביותר חיתן אחד מיוצאי חלציו, לא בא הרבי להשתתף - וזאת כדי להראות שהרבי אינו משתתף בשום שמחה יהיה מי שיהיה - לבד מנכדיו או ניניו.

פעם - סיפר ר' חיים יודל - בשמחת הנישואין של אחד מקרוביי, הופתעו הנוכחים לראות את הרבי זי"ע מגיע להשתתף בשמחת החתונה, והיה הדבר לפלא גדול, שהרי ידוע היה שהרבי לא יוצא מביתו כלל לשמחות, ולאחר חקירות אצל הגבאים נודע דבר נפלא, שאבי הכלה נכנס עם בתו הכלה לקראת החתונה להתברך אצל הרבי, ובאמצע פרצה הכלה בבכי, והרבי שאל "למה היא בוכה?", ואמרו להרבי שהכלה אומרת ששמעה שהרבי לא ישתתף בשמחת נישואיה והדבר כואב לה מאוד, ולכן היא בוכה.

והנה כשהגיע זמן החתונה, אמר הרבי לפתע להפתעת הגבאים, שהוא רוצה להשתתף בחתונה, והשתוממו מאד, שהלא עשו גדר חזק שהרבי לא ילך לחתונות, ואף לשמחת החתונה שעשה אחד מהמשמשים הקרובים לא הלך הרבי, ומה ראה כאן שנחוץ כ"כ לשבור את הגדר. וענה הרבי "הלא הכלה בכתה"...

כשעברתי לביתי החדש, הגיע זקן האדמו"רים כ"ק מרן אדמו"ר מראחמיסטריווקא שליט"א לקבוע מזוזה בפתח בית המדרש. לאחר המעמד עלה הרבי שליט"א עם כל המשתתפים לביתי, וערכו מסיבת "לחיים" - מעמד רווי הוד.

בטרם יצא הרבי שליט"א מביתי, פנה אלי ושאלני היכן נמצאת אמיי - אמיי ע"ה היתה דרה אז בביתי (זכינו שאמיי ע"ה היתה דרה אצלנו בבית בערך עשר שנים עד לפטירתה) - אמרתי להרבי שהיא נמצאת כאן בחדר הסמוך. מיד נפנה הרבי לשם ובירכה בברכות חמות מעומק לבו הטהור...

לפני שנים כשאבי מורי ז"ל היה חולה ל"ע, נכנסתי אל כ"ק מרן אדמו"ר מסקווירא שליט"א שיסייע במצבו, והרבי עזר בעצה ותושיה, וגם היה לעזר עם פרוטקציה להשיג איזה רופא גדול מאוד מומחה בתחומו. הרופא בדק את אבי, וסיכמו על יום מסויים בו הוא צריך לעבור איזה ניתוח - קשה ומסובך להצלתו.

יום אחד שמעתי אנשים מדברים, שאכן הרופא ההוא הוא רופא גדול מאוד, אמנם ה"יודעי דבר" אומרים שבמציאות מה שקורה בפנים אף אחד לא יודע, והם אומרים שבפנים הרופא רק מסתכל על מהלך הניתוח, אבל בפועל - תלמידיו שלומדים אצלו - הם עושים את הכל בעת הניתוח, והרופא אומר להם רק מה לעשות. אמרו לי האנשים, האם אתה רוצה שיתלמדו על אביכם? - אולי כדאי לקחת רופא טוב - אפילו שהוא לא כל כך גדול - אבל הוא עושה את הניתוח בעצמו...

הושטתי אותו לרבי ואמרתי לו, שאני הושב שאולי השעון נעצר מחמת המכה שקיבל כשנחבט ברצפה. נדהמתי לראות שכל גופו של הרבי הזדעזע מהמילים שאמרתי לו. הוא נהיה חיוור...

הגה"ח רבי ישראל נח גולדברג שליט"א, מגיד מישרים בק"ק לעלוב, בשיחה רווית געגוע לצדיקים אותם זכה לשמש

יעקב א. לוסטיגמן

השבוע צוין יום ההילולא של הרבי ה'ברכת משה מלעלוב זיע"א, הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זיע"א, אשר התבקש לשיבה של מעלה בכ"ד טבת תשמ"ז. בהקשר לכך שוחחנו עם מי שהיה מבאי ביתו ומבני הטיפוחים שלו, הגה"ח רבי ישראל נח גולדברג שליט"א, מגיד מישרים בק"ק לעלוב.

את ילדותו עשה הגה"ח ר' נח בתל אביב, שם התגוררו הוריו ושם התגורר באותה התקופה גם הרבי מלעלוב זיע"א. אביו הר"ר משה זרח גולדברג ז"ל היה במקור מחסידי קוונניץ, והיה דבוק ברבו הרה"ק רבי אהר"ל מקוונניץ זיע"א. בהגיעו לארץ הקודש, לאחר השואה הנוראה, הסתופף תחילה בצלו של הרה"ק מהר"א מבעלזא זיע"א ולאחר מכן דבק ברבי ה'ברכת משה' מלעלוב זיע"א, כמו חסידי קוונניץ רבים אחרים, שעלו לארץ והיו באים בקביעות אל הרבי מלעלוב.

"הקשר בין לעלוב וקוונניץ נוצר בצורה מאוד מעניינת", מספר רבי נח, "ומעשה שהיה כך היה: בצעירותו שהה ה'ברכת משה' משך תקופה ארוכה בפולין. הוא הרבה לנסוע לצדיקי אותו הדור. הוא היה בבלעזא וברדומסק, בקרלין ובוורשא ועוד. בין היתר חשקה נפשו לשהות אצל הרבי הקדוש רבי שמעון שלום מאמשינוב זצ"ל, שבאותה עת שהה בעיירת המרפא אטווצק שבפולין.

"הקשר בין לעלוב ואמשינוב היה קשר עתיק, עוד בימות אבי זקנו הרה"ק רבי איצק'ל מוורקא, שהיה בן טיפוחיו של הרה"ק רבי דוד'ל מלעלוב, וגדל בביתו לאחר שהתייתם מהוריו.

"באותה התקופה פרחו ושגשגה הקהילה היהודית בעיר אטווצק. היו כמה וכמה אדמו"רים שהתגוררו בה, וחסידיהם באו אחריהם, המקום התפתח מאוד.

"הגיע הרבי ה'ברכת משה' לעיר, וביקש מאחד מהעגלונים שייקח אותו לביתו של הרבי מאמשינוב. העגלון לא הכיר את האדמו"רים ולא הבין את ההבדל בין אמשינוב לבין קוונניץ. הוא נכנס לעיר, לקח את הרבי מלעלוב אל ביתו של האדמו"ר רבי אהר"ל מקוונניץ ואמר לו: 'הנה, כאן מתגורר אדמו"ר!'

"רבי אהר"ל מקוונניץ היה דמות מופת, הוא היה אדם מאוד מאוד פלאי, כל הנהגתו היתה פלאית, והרבי מלעלוב הבין מהר מאוד את הבלבול שהיה פה, אבל הרבי מקוונניץ ראה כזה נפש נקי וצדיק שבא בצל קורתו, ולא וויתר עליו במהרה. הוא עיכב אותו אצלו במשך שבועיים, שבהם שתה ה'ברכת משה' בשקיקה רבה מתורתו

ומהליכותיו הייחודיות, והושפע מהן רבות למשך כל ימי חייו. "אחרי שבועיים הודיע לו הרבי מקוונניץ שהוא 'משוחרר', ואז פנה ה'ברכת משה' להמשיך בדרכו המקורית, כדי לחסות בצלו של הרבי מאמשינוב. גם שם הוא שהה תקופה מסוימת וגם שם למד רבות. הידידות בינו ובין חצר הקודש אמשינוב נמשכה כל ימי חייו.

"בכל אופן, אבי מורי היה קשור עם כמה וכמה צדיקים באותו דור, הוא שהה במשך תקופה בסיביר יחד עם הרה"ק רבי יוחנן מקרלין זיע"א, היה לו קשר חזק מאוד עם הרה"ק רבי אהר"ל מבעלזא, היה לו גם קשר עז עם הרה"ק רבי מאיר'ל מאמשינוב, אבל כחסידי קוונניץ הוא דבק בעיקר ברבי מלעלוב וברוח זו הוא גם חניך אותו.

"אחרי הבר מצווה שלי, שלח אותי אבי במשך תקופה ללמוד בישיבת אמשינוב, אצל הרה"ק רבי מאיר'ל זצ"ל, סבו של הרבי כ"ק מרן אדמו"ר מאמשינוב שליט"א. הרבי מאמשינוב היה בידידות עזה עם הרבי ה'ברכת משה מלעלוב' שכאמור הסתופף בצל אביו באטווצק, ופעמים רבות הוא היה מגיע לביקורים בלעלוב, וגם הרבי מלעלוב החזיר לו באותה המטבע והגיע לבקר אצלו פעמים רבות."

בחצה"ק אמשינוב

"באותה התקופה שלמדתי באמשינוב, הייתי אולי הבחור היחיד בישיבה שלא התגורר בירושלים, ובישיבה לא היה אוכל מסודר לשבתות, לכן הייתי מרבה לנסוע לתל אביב כדי לשהות בבית. "אבל הרבי מאמשינוב לא אהב את זה, הוא אמר לי שבחור חסידי

צריך למעט בנסיעות לתל אביב, במידת האפשר. ולכן הוא ביקש שאשאר בישיבה.

"אחרי תפילת ערבית, אמר לי הרבי זצ"ל, שהוא רוצה שאשב לסעודת שבת בבית המדרש. הוא עצמו היו לו שעות משלו, הוא היה אוכל הרבה יותר מאוחר, ולא רצה לעכב אותי עד לסעודה שלו, ולכן ביקש שאסעד בבית המדרש.

"הוא ישב לידי במשך כל הסעודה, כדי לשמוע את הזמירות ששרתי כמו שלמדתי אצל הרבי מלעלוב, ושוחח איתי בדברי תורה וסיפורי צדיקים במשך הסעודה. את האוכל הגיש לי נכדו חביבו, כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א מאמשינוב, שהביא לי בכל פעם מנה, מבית הסבא והסבתא השוכן בסמוך...

"במקום נכח גם ידידי הרה"ח ר' אפרים לסקר, שמדי פעם מזכיר לי את סעודת השבת הייחודית הזאת שזכיתי לסעוד שם.

"הרבי ישב ונהנה מהזמירות ומהשיחה, אבל בשלב מסוים הוא מתח עלי ביקורת... היה זה כשהגעתי לשיר את הפיוט 'צור משלו אכלנו', ואצלנו בלעלוב נהגו לשיר את הפיוט הזה עם ה'ווארק'ער ניוון, ניוון המיוחס לבית ווארקע. אנחנו היינו שרים את הפיוט הזה במהירות והניגון הושר בקצב תוסס וקצבי.

"כששמע אותי שר כך נזעק הרבי מאמשינוב, שהיה נין ונכד לשושלת בית ווארקא שממנה הסתעפה שושלת אמשינוב. 'מה זה? כך שרים את הניגון הזה?', הזדעק הרבי, 'אני אראה לך איך שרים אותו!' ואז הוא החל לשיר אותו בקצב מאוד מאוד איטי, כך הפך ברגע אחד הניגון התוסס והעליז הזה, לניגון של התעוררות וכיסופין. הרבי מאמשינוב אף אמר בדרך צחות, שאני לא אצליח לשיר את הניגון הזה בצורה הזאת כי 'שבששתא כיוון דעל על', כלומר, מי שלמד דבר שגוי, יהיה לו מאוד קשה להפטר מהשיבוש וללמוד את הדבר שוב באופן הנכון. הגמרא אומרת את זה לגבי דבר הלכה, אבל זה נכון גם לגבי ניגונים...

"אחרי שסיימתי את הסעודה, ליוויתי את הרבי לביתו, אבל הוא אמר לי שאני צריך ללכת לישון כי מחר צריכים לקום מוקדם.

"היו כמה פעמים שהרבי גם ביקש ממני שאעיר אותו בליל שבת בשעה שלוש לפנות בוקר, הוא היה הולך אז למקווה, ופוצח בעבודת הקודש שלו לאורך שעות ארוכות. באותה תקופה שלמדתי שם בישיבה, זכיתי לשמש אותו בכמה וכמה הזדמנויות".

כשהרבי החוויר

"בכל אופן, כמה שנים קודם לכן, בעודי ילד צעיר, הרבי מלעלוב התגורר אז בתל אביב, והייתי מגיע בקביעות לטישים ועומד ממש בסמוך אליו.

"פעם אחת אירע שהשעון שלו, שעון כיס שהיה מונח על השולחן, נפל על הרצפה באמצע הטיש של ליל שבת.

"כמובן שהתכופתי מיד כדי להרים את השעון, ובגלל גילי הצעיר לא נזהרתי מספיק בלשוני כמו שצריכים להיזהר שנמצאים ליד צדיקים. הרמתי את השעון, הושטתי אותו לרבי ואמרתי לו שאני חושב שאולי השעון נעצר מחמת המכה שקיבל כשנחבט ברצפה.

"נדהמתי לראות שכל גופו של הרבי הזדעזע מהמילים שאמרתי לו.

הוא נהיה חיוור ואמר לי: "השעון נעצר ואתה מחזיק אותו ביד בשבת? זה הרי מוקצה!".

"תוך כדי הציץ אחד החסידים בשעון והרגיע את הרבי שהשעון ממשיך לפעול כרגיל, הוא לא נעצר וממילא אינו מוקצה.

"עברו מאז כבר הרבה מאוד שנים, אבל עד היום אני לא יכול לשכוח את הזעזוע שאחז בו מהרעיון שאני מחזיק חפץ שהוא מוקצה בעצם יום השבת, ועוד מושיט אותו לידו כדי שיחזיק בו גם הוא חלילה וחס... 'לימים, ראיתי שהגאון רבי משה מאיר ידלר שליט"א כתב בפתחה לספרו 'מאור השבת' (ח"א עמ' כז), על חרדת השבת של הרבי מלעלוב זיע"א. הגרמ"מ ידלר מספר שם שלפני שנים רבות הוא הגיע ל'טיש' של הרבי הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זיע"א, ולאחר הטיש, הושיט לו אחד הנוכחים קופסה גדושה עם טבק להרחח (היה זה ככל הנראה הרב ראובן בנט, שנוהג היה להושיט לרבי בכל ליל שבת אחרי הטיש, את קופסת הטבק שלו כדי ליהנות מרכושו את הרבי).

"מאחר והקופסה היתה מלאה עד גדותיה, כשפתח אותה הרבי כדי להריח, נשפך טבק על המפה הצחורה של שבת קודש.

"או אז החל הרבי לומר בנעימה, כך מתאר הגרמ"מ ידלר, 'אימת שבת! צריך לירא מהשבת! הרי אי אפשר לנקות את הטבק בגלל שאסור לעשות זאת בשבת. אימת שבת!!!'.

"מוסיף הגרמ"מ ידלר שהרבי חזר על כך כמה וכמה פעמים, עד שנפלה חרדת שבת על כל הנוכחים, וזעזעה את כל נימי נפשם. והוא מעיד על עצמו שגם כיום, אחרי שנים רבות מאותו המעשה, עדיין מהדהדות המילים הללו באוזניו, והפחד והחרדה שחשו אז כל הנוכחים לא נמחו מלבו עד עצם היום הזה".

מסתכלים כאן ומבינים

עוד מספר הרב גולדברג מאורע שנצרב בזכרונו: "פעם עמדת אחורי הרבי בבית המדרש, והוא עמד במקומו על יד הסטנדר ועיין בספה"ק 'באר מים חיים', בפרשת 'ויקרא' שם הוא עוסק רבות בעניין של האל"ף זעירא' שבת'בת 'ויקרא', ודרש רבות בשבחה של מידת הענווה ותיעוב מוחלט של הגאווה.

"עמדתי שם בדממה, כדי שלא להפריע לרבי שהיה שקוע כל כולו בתוך לימוד הספר, ולאחר שסיים הוא הסתובב והבחין בי. אמר לי הרבי 'אם חלילה נכנס לאדם הרהור על עצמו, שיש בו משהו שהוא שווה משהו, מסתכלים בספר זה ונוכחים לראות שאין בנו שום דבר... ובלשון קדשו: 'אז מ'מיינט אז מ'איז אפעס, קוקט מען דא אריין,, זעט מען אז מ'איז גארנישט'.

"כמו כן תמיד תבע מהמסתופפים בצללו שהמוח יהיה שקוע בלימוד הגמ' וביראת שמים בכל עת מצוא, וכן בלימוד הלכות חג בחג ואף שלושים יום קודם החג. ומעשה היה באברך אחד שנכנס אצלו לפני איזה חג, והרבי שאל אותו באידיש 'ווי האלסט דו מיט דעם יום טוב' - איפה אתה 'אוחז' בחג? האברך חשב לתומו שהרבי שואל אותו מבחינת ההוצאות הכספיות, כמה ממון יש ברשותו ואם הוא זקוק לעזרה ברכישת צורכי החג. אבל הרבי הצביע על השולחן ערוך שהיה מונח על שולחנו ורמז לו שהוא רוצה לדעת כמה הספיק האברך ללמוד את הלכות החג..."

"שוד ושבר!" - החרידו זעקותיה של הרבנית את הסביבה כולה... "פרתנו נגנבה! נעלמה ואיננה! מאין נמצא פרנסתנו מעתה?" - צעקה היא בקולי קולות. "תנוח דעתך!" - פנה אליה בעלה הדגול בארשת פנים רגועה... "לא נגנבה פרתנו הלילה, אלא עלתה השמים כמות שהיא - בחיי חיותה, בשלמותה ובטהרתה, ואני אישית אחראי לכך!"

המגיד הגה"צ רבי שבתי יודלביץ זצ"ל על מכת דבר ובני ישראל

מכת דבר - היתה בעצם מגיפה, מגיפה אשר פגעה בכל המקנה אשר בשדה: בסוסים, בחמורים, בגמלים, בבקר ובצאן. המכה בלטה שבעתיים - על רקע העובדה שממקנה בני ישראל לא מת באותו הלילה אחד, בדיוק כפי שאמר הקב"ה מראש שיקרה. אפילו בהמה או חיה אשר מיועדת היתה למות ממילא באותו הלילה - נותרה בחיים, בכדי להדגיש את ההבדל המהותי: מקנה המצרים אשר בשדות - מת כולו עד אחד ואילו במקנה ישראל - לא פגעה המגיפה כלל.

ואכן המעשה הראשון אשר עשה פרעה עם הוודע לו דבר המכה, היה שיגור שליחים אל ארץ גושן בה התגוררו בני ישראל, לבדוק האם גם בהם פגעה המכה או לא. התוצאות אשר הוצגו לפני פרעה - כלל לא קסמו לו... התברר כי בדיוק כפי שהזהיר הקב"ה ביד משה - פגעה המכה אך ורק במצרים, ואילו מקנה בני ישראל נותר כולו בחיים.

בהקשר זה - מתאים להביא מעשה נפלא אודות ר' חיים בריסקער, מעשה אשר יוכל להוסיף נופך בביאור דברי הפסוק, ולהטעין במילים כוונה נוספת - אשר תאפשר לנו להתחקות על פשר ההגנה הניסית אשר עמדה להם לבני ישראל. וכך הוא סיפור המעשה:

בעיירה בריסק - היה בעל עגלה אחד, עני מרוד, אשר את פרנסתו מצא אך בדוחק מנסיעות קצרות אשר הזדמנו לו מפעם לפעם, נסיעות בהן יכול היה סוסו הכחוש לעמוד מבלי שיפח את נשמתו... בימות החמה - הצליח בעל העגלה מיודענו למצוא לעצמו נסיעה מתאימה מפעם לפעם, נסיעה אשר אפשרה לו להתקיים - אם כי בדוחק - למשך כמה ימים. אולם משהגיעו ימות הגשמים וסערות החלו פוקדות את הארץ עם סופות שלגים אדירות, משהתכסתה האדמה במעטה של כפור וקרח - שוב לא נמצא אפילו אדם אחד אשר מוכן היה להסתכן, ולצאת למסע הרפתקאות במשעולים הקפואים - על גבי עגלה מרופטת הנגררת אחר סוס בא בימים...

אפילו הקליינטים הקבועים - פנו אל בעלי העגלה המתחרים, תוך שהם נדים ראשם ברחמים גלויים כלפי מיודענו. מרכינים פניהם אל מול תוכחתו הנסתרת אשר ניכרה בעיניו העצובות. אולם מסבירים בשפל קול כי לא יוכלו לסכן את חייהם על אף רצונם העז לסייע לו למצוא את פרנסתו בכבוד.

בלית ברירה - נאלץ בעל העגלה לעשות את החורף בביתו, תוך שהוא מתקיים אך בקושי ממעט חסכוניותו אותם שמר לעת זקנה, ואף נזקק מפעם לפעם להלוואתם של בשר ודם, וביניהם החנווני והחלבן - אשר ניאותו למכור לך ממרכולתם בהקפה על דעת שישלם בימות החמה. כשירווח לו מעט - והוא יוכל לעשות לפרנסתו בסייעתא דשמיא.

אלא שמהגיע סוף סוף הקיץ, ומיודענו סבר כי עתה יוכל לפחות להתפרנס בדוחק כמימים ימימה, ואולי אף לשלם את חובותיו - קפץ עליו רוגזו של סוסו הזקן והטוב, והוא פשט את רגליו וסיים את חייו גדושי התלאות והיסורים.

הסוס כשלעצמו - מצא אולי מנוחה, אולם בעליו, העגלון האומלל - לא ידע כיצד יוכל להוסיף ולהתקיים מעתה... הלא מבלעדי סוסו הנאמן - אין הוא יכול להרוויח אפילו פרוטה שחוקה אחת!

כוחותיו כבר אינם במותניו, למלאכה אליה לא הסכין מימיו - הוא לא יוכל להתרגל לעת זקנתו, ואת הסכום הדרוש לשם רכישת בהמה חדשה אשר תגרור את עגלתו, לא היה בידו לגייס אפילו היו בידיו כל חסכוניותו, לא כל שכן כעת, כאשר רובם ככולם אזלו בימי הגשמים - אז נאלץ להשתמש בהם על מנת שלא לגווע ברעב ולא לקפוא בצינה החודרת!

בצערו כי רב - פרץ העגלון המסכן בבכי תמרורים, וכך, כשדמעתו

"אינני יכול להניח ליהודי לגווע ברעב!" - אמר ר' חיים בליבו, ומיד ניגש עם היהודי אל חצר- ביתו האחורית, הצביע על הפרה הדשנה אשר עמדה בה - ואשר על חלבה ביססה הרבנית את פרנסת בית-הרב עצמו, והורה לו בלי היסוס: "קח את הפרה הזו"

שפקדה את כל ארץ מצרים.

על פי האמור - יכולים אנו לומר כי כאשר שלח פרעה את שליחו לארץ גושן - הם הצליחו לאמת כי אמנם לא מת ממקנה בני-ישראל אפילו אחד, ובאותה הזדמנות הצליחו להתחקות על הסיבה אשר גרמה לכך, הוי אומר: ממקנה בני ישראל לא מת עד אחד - משום שממקנה בני ישראל לא מת עד אחד...

שכן להבדיל מגויי הארץ, אשר בהמותיהם משמשות אותם לצרכיהם האישיים בלבד - אצל בני ישראל משמשות הבהמות לקיום רצון בוראם, לתכלית קדושה וטהורה!

אצל בני ישראל - אין הבהמות מתות סתם כך... אצל בני ישראל - עולות הבהמות השמימה, כאשר הם עושים בהן מצוות ומעשים טובים, מעשי חסד בין אדם לחבירו - כמו מצוות שבין אדם למקום, ואף כאשר משמשות הבהמות לפרנסת בעליהן - הרי כל כולה של פרנסת היהודי אינה נדרשת לו אלא בכדי שיוכל לקיים את ביתו כרצון בוראו, וללמד לבניו ולבניהם אחריהם את מורשת התורה המסורה מדור לדור!

בבהמות כאלו, העומדות לעשות בהן רצון קונן באהבה - אין כל פלא כי אין המגיפה יכולה לפגוע, וברור אפוא, מדוע לא מת ממקנה ישראל אפילו אחד בלילה ההוא...

(מתוך הספר 'דרשות המגיד')

על לחיו - הוא פנה אל ביתו של רב העיר, ר' חיים מבריסק. "מה לך רבי יהודי כי תבכה?" - הקשה ר' חיים, והעגלון - תוך יבבות קטועות מהן לא חדל אפילו לרגע - תינה בפניו את השתלשלות המאורעות הטראגיים, אשר הביאוהו למצב כה חסר תקווה, מצב נואש אשר אינו מניח אפילו פתח קל לסיכוי בעתיד.

שמע ר' חיים את דבריו של בעל העגלה, ומצבו הקשה נגע אל ליבו הרחום. "אינני יכול להניח ליהודי לגווע ברעב!" - הוא אמר בליבו, ומיד קם ועשה מעשה... הוא ניגש עם היהודי אל חצר- ביתו האחורית, הצביע על הפרה הדשנה אשר עמדה בה - ואשר על חלבה ביססה הרבנית את פרנסת בית-הרב עצמו, והורה לו בלי היסוס: "קח את הפרה הזו אל השוק. מכור אותה לכל המרבה במחיר, ובדמיה רכוש לך סוס חדש משובח וחזק, אשר יאפשר לך להתפרנס ברווח מעתה ועד סוף חיך!" - על פרנסתו שלו - לא חשב הרב בעת אשר כזאת...

לא הועילו ליהודי דגן כל נסיונותיו להניא את הרב מהחלטתו. "אחת החלטתי, ולא אחזור בי בשום פנים ואופן!", השיב ר' חיים נחרצות, כאשר ניסה בעל העגלה להסביר לכמה הרחיק לכת בהצעתו הנדיבה. ולבסוף נאלץ העגלון להכנע... בלב כבד הוא נטל את פרתו של הרב, הוליך אותה אל השוק למכירה, ובדמיה רכש סוס אציל וחזק, אשר הבטיח לו שנים ארוכות של פרנסה ברווח...

ואילו הרב - הוא לא הוטרד אפילו לרגע... מיד כאשר יצא היהודי מחצרו מלא תקוה - שב הוא אל חדרו ומשך בעמקי הסוגיא בה עסק באותה שעה, שקיעות אשר החזיקה מעמד עד אשר שבה הרבנית - אשר בעת ביקורו של היהודי נעדרה מן הבית - והבחינה בחסרונה של הבהמה מניבת החלב...

"שוד ושבר!" - החרידו זעקותיה של הרבנית את הסביבה כולה... "פרתנו נגנבה! נעלמה ואיננה! מאין נמצא פרנסתנו מעתה?" - צעקה היא בקולי קולות, ומה גדלה פליאתה כאשר הרב עצמו יצא למולה ובארשת פנים נינוחה הסביר לה כי טעות בידה... "תנוח דעתך!" - פנה אליה בעלה הדגול בארשת פנים רגועה... "לא נגנבה פרתנו חלילה, אלא עלתה השמים כמות שהיא - בחיי חיותה בשלמותה ובטהרתה, ואני אישית אחראי לכך!" - סיים הוא, ושב לתלמודו...

בהתבסס על מעשה זה - יכולים אנו להטעין ולמצוא רמז בדברי הפסוק למשמעות נוספת, כאשר על פיה נמצא במילים: "והנה לא מת ממקנה ישראל עד אחד" - הסבר וטעם לתופעה הניסית, לשמירה המיוחדת אשר הגנה על בהמות ישראל מלהנגף במגיפה

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - להייג, ללמוד, לדעת

הרבנית דסלר הסבירה לה: "תסתכלי על המחיר, את רואה שהמחיר זול מדי, מה זה אומר? שהאשה שמוכרת את התכשיטים הללו ירדה מנכסיה, היא נאלצה למכור את כל רכושה, וכעת נותרו לה רק התכשיטים היקרים ללבה, אותם היא מוכנה למכור במחיר נמוך כל כך, כי היא זקוקה לכסף בדחיפות, אבל אנחנו לא נתקשט בייסורי הזולת!"

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה', עם מסר חזק ומחייב מאוד מפרשת השבוע

הרב יחיאל צוקר

פרשת וארא נפתחת בשליחות ששולח הקב"ה את משה רבינו, ללכת ולומר לעם ישראל שהם עתידים להיגאל בקרוב מאוד. משה רבינו משער מראש מה עתיד לקרות, "והם לא יאמינו לי" ... ואכן, כדבריו כן היה. ו"לא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה". למעשה מדובר בתופעה שכיחה. אנשים שנמצאים בתוך שעבוד, במצב של צרה וצוקה, הם חושבים שאבדה תקוותם ונכזבה תוחלתם, אין להם למה לצפות, הכל יישאר אותו הדבר ושום דבר לא ישתנה לטובה, לא היום ולא אף פעם.

כדי להמחיש זאת אפשר לתאר את העבד האפריקאי השחור, שעובד בשדותיו של אדון לבן עור ומדושן עונג באמריקה. אותו עבד שחור, הוא כבר דור שלישי של עבדים באמריקה. בעיני אדוניו הוא לא שווה יותר מבהמה בעדר. אם מחר האדון צריך לארגן קצת כסף מזומן, הוא יכול לתפוס אותו, לקחת לשוק בעיר הקרובה ולמכור אותו לכל המרבה במחיר, רק כדי לקנות לילד של האדון אופניים חדשים.

כך, ברגע אחד, יכול האדון לנתק את העבד מהוריו ואחיו, מהחברים שלו ומהסביבה שלו, ולשלוח אותו להיות עבדו של מישהו אחר, עם תנאים אחרים, עם עבדים אחרים שאותם הוא בכלל לא מכיר. כל סירוב, כל התמהמהות לבצע את העבודה המוטלת עליו, 'מזכים' אותו בענישה חמורה, בדרך כלל זאת ענישה גופנית.

באותה התקופה באמריקה, כל מי שעוררו שחור, היה נתפס מיידית כעבד. אין לעבד אפילו אפשרות לברוח. לאיפה הוא ילך? למדבר? בכל מקום אליו יגיע ברגע שבני אדם יראו אותו, יבינו מיד שהוא עבד.

אפילו עבדים אחרים לא יוכלו לעזור לו, הם יחששו מאדונייהם הלבנים שיענישו אותם בחומרה על כך שהם מסייעים לעבד להימלט מאדוניו.

עכשיו נתאר לעצמנו מצב שמגיע מישהו לאותו עבד, ומודיע לו... "היי ג'ונסון, תתחיל לחייך, אתה משוחרר! זהו, נגמרה העבודה,

בימים הקרובים אנחנו נצא בצורה מאורגנת ונלך לנו את ארץ אחרת, שם נהיה אדוני הארץ, לא נהיה עוד עבדים לעולם!"...

מה תהיה התגובה של ג'ונסון השחור? אם יש לו קצת חוש הומור הוא יפרוץ בצחוק מריר, אבל מאחר והוא עבד מזה שלושה דורות, שעמל מבוקר ועד ליל בשירותם של אנשים אחרים, ואין לו שום יכולת לחשוב על עצמו או לדאוג לרווחתו האישית, סביר יותר להניח שהוא יגיב לאותו 'משוגע' שמבשר לו את הבשורה הדמינית הזאת, בהפניית עורף ומשיכת כתף. מה לו ולאנשים שחיים בעולם של פנטזיה ודמיון, שאין לו שום חיבור למציאות?

צריכים לקחת בחשבון שהשעבוד של אבותינו במצרים היה קשה הרבה הרבה יותר משעבודם של העבדים השחורים באמריקה. העבדיו אותם בפרך, לא כדי לנצל אותם וכדי להשתמש בהם לצורכי המצרים. לא ולא! העבדיו אותם כדי... להעביד אותם! המצרים המציאו שיטות שונות ומשונות כדי להכביד עליהם אתה עבודה. התוצאה והפירות של העמל והיגיעה שיגעו העבדים העבריים, לא עניינו בכלל את מצרים. הם רק רצו להציק!

את הילדים שלהם היו מטביעים ביאור, או לחלופין משתמשים

מדוע שלח הקב"ה את משה רבינו להודיע לבני ישראל שהם עומדים להיגאל. הרי הקב"ה יודע כל תעלומות ולפניו נחשפו כל מצפוני לב. הוא לא יודע שבני ישראל לא ישמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה?

היעלה על הדעת שהקב"ה לא יודע היכן מסתתר אדם הראשון? או שאולי נגיד שהוא רק מהתל בו חלילה כדי לתת לו הרגשה שהוא באמת מצליח להסתתר? וכי אדם הראשון שחז"ל מפליגים בגודל קדושתו, לא ידע את הדבר הפשוט הזה שאנחנו אומרים 'יום יום: "אני מאמין באמונה שלמה שהבורא יתברך שמו יודע כל מעשי בני אדם וכל מחשבותם?"

מה פירושה של השאלה הזאת 'אייכה'? הקשה החוקר את ה'בעל התניא'.

אמר לו הבעל התניא: אתה לא הבנת. 'אייכה' זאת לא שאלה שנועדה לברר פרט לא ידוע... לא ולא! זאת קריאת השכמה! איפה אתה? תסתכל על עצמך תראה איפה אתה נמצא!!! תסתכל על הפוטנציאל הטמון בך, תראה לאיפה היית מסוגל להגיע! לאיפה אתה עדיין מסוגל להגיע אם רק תתחיל לטפס בזה הרגע, ותחתור להגיע לפסגה הנחשקת.

השאלה הזאת, אמר הבעל התניא, מהדהדת לנצח נצחים בחללו של העולם והיא נשאלת לכל אחד ואחד מאתנו בכל רגע נתון. תסתכל על עצמך, איפה אתה! תראה איפה אתה נמצא, מה הרמה הרוחנית שלך! כמה אחוז מהפוטנציאל שלך הצלחת לממש עד כה, כמה מאמץ ניסית להשקיע כדי להגיע לתוצאות טובות יותר!

וכדי להשלים את התמונה, נספר סיפור נוסף אותו סיפר הגאון רבי אהרן שרגא לופיאנסקי שליט"א, ראש ישיבת "ווישינגטון רבתי" בסילבר ספרינג:

בתקופת ילדותי, בארה"ב, התגוררנו במקום בו היתה קהילה יהודית מסודרת ופעילה, ולשירותה עמד בית כנסת שכמובן שימש בית לתורה ולתפילה, אבל גם ריכז את הפעילויות האחרות של הקהילה. באותה התקופה הסתובבו בקהילות היהודיות ניצולי שואה, שאיבדו

בהם כדי לרחוץ את צרעתו של פרעה. זה לא שמכרו אותם למישהו אחר כדי לקנות אופניים, התעללו בהם לשם ההתעללות, לא רק שלא היה להם ערך של בן אדם, אלא שהם היו מושא להתעללות שיטתית ומדינית שנמשכה 210 שנים ברציפות.

אם כן, נשאלת השאלה המתבקשת: מדוע שלח הקב"ה את משה רבינו להודיע לבני ישראל שהם עומדים להיגאל. למה הוא היה צריך לומר להם "והוצאתי... והצלת... וגאלתי... ולקחת...". הרי הקב"ה יודע כל תעלומות ולפניו נחשפו כל מצפוני לב. הוא לא יודע שבני ישראל לא ישמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה? מה הטעם בכלל בשליחת ההודעה הזאת באמצעותו של משה, שבעצמו מזהיר מראש... ומעיד שהם לא ישמעו?

לפני שנשיב על השאלה, כדאי שנשים לב לדבר מעניין. אנחנו רואים בפרשת שמות ובפרשת וארא, שבכל פעם שהקב"ה אומר למשה רבנו שידבר עם בני ישראל, נוסח ההודעה שהוא צריך לומר להם כולל את האזכור של אבותינו הקדושים, אברהם יצחק ויעקב. כאן, בתחילת הפרשה שלנו הקב"ה אומר למשה שיודיע להם את הבשורה עם ארבע לשונות של גאולה, ולשון החמישית 'והבאתי' כוללת את האזכור של שלושת האבות: "והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אותה לאברהם ליצחק וליעקב" (פרק ו' פסוק ח').

בתחילת בשורת הגאולה, ב'ויכוח' שהיה לקבה"ה עם משה רבינו בסנה אומר לו הקב"ה "וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם ה' אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם נִרְאָה אֵלַי אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם יִצְחָק וְיַעֲקֹב לֵאמֹר פֶּקֶד פְּקֹדֹתַי אֶתְכֶם" (פרק ג' פסוק ט"ז). גם בהמשך, כשהקב"ה מלמד את משה רבינו את האותות הוא אומר לו: "לְמַעַן יֵאֱמִינוּ פִּי נִרְאָה אֵלַי ה' אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם אֱבֹרְהֶם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב", כלומר חשוב שהם ישמעו שאלוקי אברהם יצחק ויעקב בא לגאות אותם, ושגם יאמינו ויבינו את זה שהגואל שלהם הוא אלוהי אברהם יצחק ויעקב.

שוב אנחנו צריכים לשאול ולחקור, למה זה כל כך חשוב? מילא עצם בשורת הגאולה חשובה כדי שידעו שהם עתידים להיגאל ותבוא להם הקלה כבר עכשיו. הם צריכים לדעת שהקב"ה עומד לגאול אותם, למה אברהם יצחק ויעקב צריכים להיות מוזכרים שוב ושוב?

נספר סיפור: הרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי, 'בעל התניא', נתפס על ידי השלטונות הרוסיים, והושלך לכלא. שם, בכלא, הגיע לחקור אותו קצין בכיר, שכנראה היה יהודי מתבולל. אותו קצין ניהל עם הרבי ויכוחים גם בנושאים תיאולוגיים, ובתוך כך הגיע לשאול אותו שאלה קשה.

הרי הקב"ה יודע את כל העתידות ואת כל הנסתרות, אין דבר נעלם מנגד עיניו ואין נסתר מפניו... אם כן, למה כתוב בפרשת בראשית שהקב"ה התהלך בתוך הגן וחיפש כביכול את אדם הראשון, עד שהיה צריך לשאול אותו 'אייכה'?

מבצע ענק של מתנות כל הקודם זוכה!!

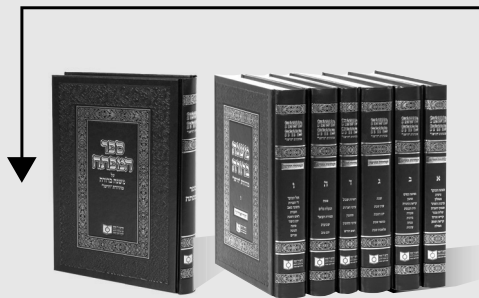

תרום 20 ש"ח
למשך 9 חודשים
סך כל התרומה 180

זמקבל

- סט 'לקראת
- 5 כרכים, המבחר
- 'דרשו', בהדפסה

(שווי המתנה בחנויות)

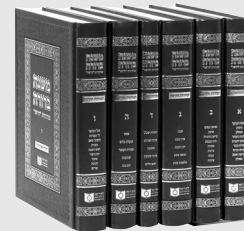

תרום 23 ש"ח לחודש
למשך 12 חודשים
סך כל התרומה 276 ש"ח

זמקבלים

- סט 'משנה ברורה'
- 6 כרכים, כריכה קשה
- ספר המפתח
על המשנ"ב

(שווי המתנה בחנויות 488 ש"ח)

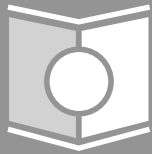
תרום 22 ש"ח לחודש
למשך 11 חודשים
סך כל התרומה 242 ש"ח

זמקבלים

- סט 'משנה ברורה'
- 6 כרכים, כריכה קשה

(שווי המתנה בחנויות 425 ש"ח)

המבצע לזמן מוגבל, להשתתפות < בכל

Dirshu
 דרשו ד' ועוזו
 קרן עולמית לחיזוק
 ועידוד לימוד התורה

ללא הגרלות וללא כוכביות

תורמים לארגון 'אחינו' - זרוע
 החיזוק של 'דרשו' ומקבלים
 מתנות ענק של ספרים
 מארגון 'דרשו'

תרום 33 ש"ח לחודש
 למשך 16 חודשים
 סך כל התרומה 528 ש"ח

ומקבלים

- סט 'משנה ברורה' 6 כרכים, כריכה קשה
- סט 'לקראת שבת' 5 כרכים, המבחר של עלוני 'דרשו', בהדפסה מחודשת
- חמשה חומשי תורה
- ספר המפתח על משנ"ב

(שווי המתנה בחנויות 863 ש"ח)

תרום 22 ש"ח לחודש
 למשך 11 חודשים
 סך כל התרומה 242 ש"ח

ומקבלים

- סט 'משנה ברורה' 38 כרכים, כריכה רכה, כיס
- סט 'חפץ חיים' 4 כרכים, כריכה רכה, כיס

(שווי המתנה בחנויות 338 ש"ח)

22 ש"ח לחודש
 9 חודשים
 תרומה 180 ש"ח

בלים

- יאת שבת' ובחר של עלוני פסה מחודשת

(חנויות 288 ש"ח)

בכל עמדות נדרים פלוס < טופס 'דרשו'

יום אחד באתי לשאול את הסטייפלער שאלה אישית, הוא ענה לי, ויצאתי. אבל כשהייתי כבר מאחורי הדלת, הבחנתי שהוא מסמן בידיו שאגש אליו שוב. חזרתי, ואז אמר לי מרן זצ"ל, באידיש: "אתה כותב יפה, לך תכתוב ב'המודיע'..."

הרב משה מיכאל צורן, מוותיקי הסופרים החרדיים, ומחבר-ספריו הנודעים של הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א - מספר על ההקפדה שלו על הטלפון הכשר, ומופת מדהים שהתרחש לו בביקור אצל מרן הסטייפלער זצ"ל, מופת שהביאו אל שנות הכתיבה הפוריות שלו

"את כל אשר אני דבר אליך" (שמות ו', כ"ט)

הרב משה מיכאל צורן (משמאל) עם הגר"י זילברשטיין שליט"א

את האמת, ועם יד על הלב: מבחינתי, אם היו שואלים אותי, כל הכתבה הזו מיותרת... למה? - כי באמת ובתמים לא צריך להסביר ולנמק מדוע אינני מחזיק בטלפון לא-כשר, למרות שאני נחשב כאחד מוותיקי העיתונאים במגזר החרדי, וסגנון הכתבות שלי איננו עוסק במאמרי-הגות או בפובליציסטיקה, אלא כתבות חיות ועסיסיות מן השטח.

למה לא צריך להסביר? - כי אם היו מציעים לי, למשל, להכניס לכיסי פצצת-אטום קטנה-קטנה, כזו שלא היתה הורסת אפילו את הירושמה, וכי הייתי צריך להסביר מדוע אינני מוכן לעשות זאת בשום אופן? פצצת אטום! - ואם כן מדוע צריכים בכלל לכתוב מאמר מיוחד, כדי להסביר מדוע אני משתמש רק במכשירים כשרים? הלא סכנתם של מכשירים אלה עולה עשרות ומאות ואלפי מונים על פני פצצת-האטום הגדולה ביותר, שבכוחה להרוס את כל העולם כולו!

האם מאן-דהו מפקפק בהגדרה הזו, וסבור שהיא מוגזמת? הרי כל אחד מאתנו חונך על ברכי היסודות המונחלים בבית המדרש, כשהערך הראשון שבהם הוא שפגם רוחני חמור פי אינסוף מפגמים גשמיים וגופניים. ואם כן, כיון שכל יהודי חרדי יודע, ומודע, לפגמים הנוראיים הספוגים בלשד-לחצניו של הסמרטפון, כיצד יעלה על הדעת להחזיק דבר מגועל שכזה בכיס?

שום תירוצים בסגנון של 'צורך בפרנסה', או 'אי אפשר בשום אופן להסתדר בתפקידי כעיתונאי בלי סמרטפון', אינם עומדים מול המשפטים שכתבנו בתחילת הדברים, ועוד נכתוב להלן. כי גם צורך בפרנסה, לא היה עומד מול המציאות ההזויה של החזקת פצצה בכיס!

אודה ולא אבוש: במשך השנים אמרתי לעצמי כמה וכמה פעמים, שאם אהיה מחויב מצד תפקידי בעיתון להחזיק מכשיר לא-כשר, ואם ארגיש שבלא זה אינני מתפקד כראוי, אעזוב מיידית את

המקצוע, ואעשה זאת ללא כל דיחוי, ולא אגיע חלילה למצב שבו אחזיק בסמרטפון. וסהדי במרומים, שהייתי נוהג כך! אלא שהשי"ת זיכני לעבוד בעיתון כשר וטהור, שגם עורכיו ומנהליו חושבים בדיוק כמוני, ויודעים שאפשר ואפשר, ללא כל ספק, להסתדר בעולמו היפה של הקב"ה בלי סמרטפון, גם במקצוע העיתונאות, שלכאורה היה צריך להיות המקצוע הראשון המצריך את המכשיר המסואב ההוא. שהרי אם כל מטרתו של עיתון היא להיות הכי-מעודכנים במה שקורה, איך אפשר לעשות זאת בלי סמרטפון...

אז הנה הראיה הניצחת. למרות שאני מתעסק אך ורק בכתבות-שטח עדכניות, דהיינו כאלו האמורות לשפוך צבע על אירועי השבוע, חושבני, ובעצם בטוחני [ללא כל נימה של גאוה] שכל מי שקרא ולו פעם אחת את כתבותיי ב'המודיע', הרגיש וְהָרִיחַ מיד שמדובר במידע הכי מעודכן שיכול להיות. וזאת משתי סיבות עיקריות:

ראשית, כי מי שמוכיח להשי"ת שהוא שומר על עצמו ועל רוחניותו, ואינו מוכן בשום אופן להחזיק מכשיר לא-כשר, מן השמים מסייעים

בידו להגיע במהירות וביעילות אל היעדים העדכניים ביותר. יכולני להעיד על מקרים רבים, בהם ביקשו גם עמיתיי לכתוב על אותו נושא, ועל אותה זירה, והיו מצוידים בסמרטפונים, ולא הגיעו לתוצאה המיידית שלי. ויש לי על כך דוגמאות רבות, ולא זה המקום והעת לפרטן...

שנית, אחרי שהחלטת שהסמרטפונים אינם מתקרבים אליך, הינך צריך להשיג בעצמך את כל המידע הנדרש לכתבה. ואם כן יוצאים לשטח, שלא כמו עמיתים בעיתונים אחרים, שמסתפקים בצפייה במכשירים הקלוקלים שלהם, ועושים את הכתבה מהבית.

גם מי שלא החזיק מעודו בתעודת עיתונאי, יכול להבין שאדם היוצא לשטח, ומביא את רשמיו מהזירה עצמה, החומר שבידו תמיד יהיה הרבה יותר עסיסי וחי... לכתבה זו מצורפות תמונות של כותב השורות כשהוא מסייר בגבולות המדינה, ממש ליד קו-הגבול, וזאת כדי להמחיש לקוראים שאכן זו היא הדרך, ואם מחליטים לא להשתמש במכשירי התועבה, צריכים להתאמץ קצת ולהגיע עד לזירותיה המרוחקות ביותר של הארץ...

ועוד לא דיברנו על כך, שההד-החוזר על הכתבות שלי מדבר גם על הסגנון הנקי, הלבבי, הנובע מעומק הנשמה, וכזה החף מהמושגים הפסולים המופיעים בתדירות במכשירים הללו, ובכתבי העת שאינם שאובים ישירות מבית המדרש. מי ששואב את המידע שלו מהסמרטפונים והאינטרנט בכלל, גם אם יתאמץ לסנן ולסגנון את דבריו בסיון אחר סיון, לא יצליח להגיע לרמה של סגנון נקי ומצוחצח של מי שאינו נזקק לשירותים הפסולים של האינטרנט. והדברים פשוטים. וטהורים.

ואם כבר דיברתי על עצמי ועל סגנוני המשתדל להיות נקי [ובאמת ללא כל רגש גאווה, אלא אך-ורק כדי להנחיל את האמת לדורות הבאים], אספר גם, מעדות אישית, ש-מי ששומר על עצמו ועל זהותו התורנית, מקבל שפע של סיעתא דשמיא מלעילא, וזוכה להגיע לדברים שספק אם היה זוכה בהם ללא 'המוח הנקי' שלו.

חושבני שזהותי כמחבר-ספריו המרתקים של מורי-ורבי הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, ידועה אף היא לכל. זכיתי בזכות נדירה ש-19 הספרים שחיברתי מתוך דבריו של מורי-ורבי [טובך יביעו, עלינו לשבח, ברכי נפשי, לחנך בשמחה, שמחה בבית, שבת בשמחה, מצוות בשמחה, לקיים] מצויים כיום בכל בית יהודי-עלי-תבל, וסבורני שאחת הסיבות לחיזוקי-העד שהספרים הללו גורמים בעולם, היא השמירה הטוטלית של המחבר על עצמו ועל נפשו.

גדולי תורה ויראה אמרו לי מפורשות שהם מחבבים מאוד את ספריי בשל הסגנון הנקי, המקורי והמזוכך, שהם מגלים בכל אחד מהספרים הנ"ל. ולקינוח אספר כאן מופת של ממש שהיה לי אצל מרן הסטייפלער זצ"ל, ה'קהילות יעקב', מופת שהביאני אל שנות הכתיבה הפוריות שלי.

יום אחד באתי לשאול אותו שאלה אישית, הוא ענה לי, ויצאתי מחדרו המקודש, שהיה לשכת הגזית של דורנו. אבל כשהייתי כבר

מאחורי הדלת, אני שומע דפיקות חזקות על השלחן, וכשהבטתי לאחוריי הבחנתי שהוא מסמן בידי שאגש אליו שוב.

חזרתי, ואז אמר לי מרן זצ"ל, באידיש: "אתה כותב יפה". מן הסתם הצליח לאבחן זאת על פי נוסח השאלה שנכתבה על 5 שורות בלבד. שאלתי: "אז מה הרב מתכוון לומר לי?", ולא האמנתי שאני שומע היטב את דברי תשובתו. היה זה ממש בבחינת הבלתי-ייאמן: "לך תכתוב בהמודיע"...

יצוין שבאותן שנים הייתי אברך-משי בכלל 'שערי תורה' של הגר"צ קפלן זצ"ל בתל אביב, וכשיידעתי את מרן בכך, חזר שוב על הוראתו, ואמר: "עם כל זה, כדאי לך לכתוב בהמודיע"... למותר לציין שעוד באותו לילה התקשרתי לאחד העורכים, ונכנסתי ככותב מן המניין.

המופת שבכך היה, שהיום אני יודע שהסטייפלער שלח אותי לכתוב בעיתון, כיון שראה ברוח קדשו - כך הסברתי את זה לעצמי, והגר"י זילברשטיין הסכים בזמנו עם הדברים - שאני אמור להוציא ספרים שיתפשטו בכל העולם בס"ד, והכתיבה בעיתון תרגיל אותי לכתוב לא את מה שאני רוצה להשמיע, אלא את מה שהקורא רוצה לקרוא. שהרי זו כתיבה בעיתון, שבה צריך לחשוב על הקוראים...

וכך יצא שגם הספרים נכתבו בסגנון כזה, המדבר אל לב הקוראים, כשהמחבר 'שומע' בליבו את מה שהם רוצים לקרוא, ולדעתי זו אחת הסיבות 'הטבעיות' שהספרים אכן התפשטו בס"ד בכל העולם. הקוראים מרגישים שהכותב מדבר היישר לליבם.

ושיהיה ברור: כותב השורות שייך עדיין לדור כתבי-השטח, שכאשר יצאו מביתם לפני עשרות שנים, לא היה בכיסם אפילו את מכשיר ה'ביפר'. והנה, כאשר יעד-הכתבה היה במקום מרוחק, כמו קרית שמונה או גבול הדרום וכיו"ב, והאיש עימו היינו צריכים להיפגש ביטל את הפגישה, אבל היה זה לאחר צאתנו מהבית, איש לא היה יכול לעדכן אותנו בכך. לא פעם ולא פעמיים קרה שנסעתי את כל הדרך בת מאות הקילומטרים לצד אחד, וכשהגעתי התברר שהכתבה בוטלה...

אז נכון שהיתה תחושה של החמצה ובזבוז זמן מיותר, אבל מאידך כיון ש'ההכרח בל יגונה', הסתדרנו עם זה בס"ד, ועשינו בלא תלונות ותרעומות את כל הדרך בחזרה לבני ברק... ואם כן, אני בא עכשיו בשאלה נוקבת: אם אז התאקלמנו עם הבעיה, והכל בא על מקומו בשלום, מי הוא זה ואי זה הוא שיצהיר כיום הזה 'אינני מסוגל להסתדר בלי סמרטפון'??? - אין שום סיבה שאני אישית הסתדרתי אז, והיום אתקל בבעיה! לא כן?

אם אסכם את מה שאמרתי עד עכשיו, אען ואומר, שאינני רואה כלל צורך להסביר מדוע אינני משתמש בסמרטפון. הרי זה כל כך פשוט! ואם תרצו, אגלה דבר נוסף: אני אישית לא הייתי זקוק למכתבים וקריאות-האזהרה של גדולי התורה והחסידות אודות האיסור במכשירים אלה. זה היה נראה לי כל-כך פשוט שלא הבנתי, בתמימותי יש לומר, מדוע צריכים לפרסם מכתבים וקריאות בנושא שכזה...

והפגישות בערים רחוקות, 'חוסכים' בזמן ובמשאבים בהשגת תמונות, ועוד עשרות אפקטים שהיו יכולים להיות הרבה יותר קלים ונגישים.

במציאות, כשאין לי את כל זה, הנני נאלץ להסתפק במייל הפשוט המותקן במחשב הביתי שלי. הענין הוא, שגם המייל 'הפשוט' כבר אינו מספק את הצרכים, ורוב משתמשי הטכנולוגיה השליכו אותו מאחורי גוון, ואינם זקוקים לו. מה שקורה הוא, שכאשר אני מבקש ממאן-דהו שיעביר לי תמונות, הוא שואל אותי האם יש לי 'ווטסאפ', וכשאני משיב בשלילה ואומר שיש לי רק מייל, התגובה היא: "אז לך תחפש את החברים שלך... אני לא מתעסק עם מיילים..."

אז אני הולך באמת לחפש את החברים שלי, ומוצא אותם, כמו למשל ראש עיריית אלעד הרב ישראל פרוש, או הרב פנחס ביכלר, מי שעומד בראש מקהלת 'מלכות', שבאמת אי אפשר להבין כיצד הם מסתדרים עם נייד פשוט...

אבל הם מסתדרים. אז גם אני מסתדר.

ולסיום: גדולי תורה וחסידות אמרו לי כמה פעמים, שלדעתם ה'שלוש עליכם' הראשון עם כל יהודי של משיח צדקנו שיבוא במהרה בימינו, יהיה 'האם השתמשת במכשיר כשר, או לא'...

כלומר: המשיח לא באמת יצטרך לברר את זה, כמו שכתוב "והריחו ביראת השם"! הוא ידע את האמת ולא יוכלו להסתיר ממנו שום דבר. אבל לפני שילחץ את ידו של כל יהודי, השאלה הראשונה שלו תהיה: 'איזה מכשיר טלפון היה לך, והאם הצלחת להתגבר על נסיגנות הדור האחרון?'

ואם כן, אלו פנים יהיו לי אם חלילה לא אעמוד בכך? - - -

(מתוך המודיע חג הסוכות תשפ"ג)

אחד מילדיי, כיום אברך מתמיד והמטופל במשפחה גדולה בלעה"ר, אומר לי תמיד, שהתמונה מאותו בוקר בו פורסם על האפשרות לרכישת טלפון כשר, ואבא איך-רץ מיד לרכוש את המכשיר המדובר, והיה ראשון העומדים בתור - חרותה מאז במוחו, וסללה לו את הדרך לחיים מאושרים, חיים על פי דרכי התורה ומוסריה.

והאמת, שבפגישות שיש לי מדי פעם עם עמיתים למקצוע, הם אינם מאמינים - ממש כך, ללא הגזמה - שהאיש העומד מולם, והמוכר להם מרבבות הכתבות שפרסם במהלך 4 העשורים האחרונים, אינו מצויד בסמרטפון! הם בטוחים שגם אם המכשיר שאני אוהב בידיי הוא אכן מכשיר כשר, 'אבל בכיס השני יש לך גם את הסמרטפון'... וכשאני אומר להם שלא רק שאין לי סמרטפון, אלא גם במחשב שבביתי, ושממנו אני מעביר את הכתבות העסיסיות, אין שום חיבור לאינטרנט, אפילו של אתר אחד-ויחיד, הם שוב לא מאמינים, ומגלגלים את אצבעם על מצחם... כרוצים לומר שהם נתקלים עתה עם בנאדם שירד מאיזה כוכב-לכת... אבל מה לעשות אם זו המציאות. לבד ממייל פשוט, שגם הוא מנותק מכל האפשרויות האחרות, אין לי במחשב שום חיבור אחר.

ואם הייתם יודעים, קוראים יקרים, כמה מכשיר כזה עשוי 'להועיל' במקצוע שבו אני עוסק... ראשית, מצד עצם החומר; הכל מונח לפניך על מגש, ואתה בעצם לא צריך לכתוב, אלא רק... למחוק את המיותר... שנית, אפשר לעשות בלחיצה אחת את כל התיאומים

* תוכנית יומית מענייני דיומא
בהגשת הרב אברהם פוקס

* מידע כולל לנבחני דרשו על מועדי
המבחנים מסלולי הלימוד ועוד

* שיעורים על הדף היומי
הירושלמי בעברית ובאידיש

* שיעורי משנה ברורה לפי
סדר דף היומי בהלכה

* שיעורים על הדף היומי ועל כל
הש"ס ממבחר מגידי השיעורים

* שיעורים מבוארים בעיון לביאורי
תוס' על פי סדר הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

לפני השיחה איתו ידעתי רק מעט ממנו. הוא מגיע ממשפחה של הייטקיסטים אמידים, על גבול העשירים ממש, כלום לא היה חסר לו, הילדות שלו הייתה מה שקוראים בלשון העם 'עם כפית של שמנת בפה'... עד שהוא גילה את האור, סיפור ששווה מאמר בפני עצמו...

"כך הצלחתי לעשות את השינוי הגדול בחיים"
השיחה גלויית הלב עם בעל התשובה, שהסביר את מה שעובר עליו

מאת: הרב ישראל היימן

"דָּרָךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים נִלְךְ" (שמות ח', כ"ג)

אחרי הרבה לבטים הוא ניגש אלי בסוף. כשהתחלנו לדבר, הוא שיתף אותי במסכת הייסורים שהוא עבר עד שהחליט לבוא לבקש עזרה. הוא בחר בן 26, בעל תשובה כבר כמה שנים, ששוקד על לימודיו בישיבה מצויינת לבעלי תשובה, תוך שהוא מסיר מעליו עול חשבונות רבים, ומתמסר ללימוד התורה הקדושה בכל חושיו, כוחו ומרצו. העבר שלו מעניין מאוד. לפני השיחה איתו ידעתי רק מעט ממנו. הוא מגיע ממשפחה של הייטקיסטים אמידים, על גבול העשירים ממש, כלום לא היה חסר לו, הילדות שלו הייתה מה שקוראים בלשון העם 'עם כפית של שמנת בפה'...

עד שהוא גילה את האור, סיפור ששווה מאמר בפני עצמו...

בתהליך מזורז הוא עזב עולם עשיר בחומר ודל ברוח מאחורי גוו, ובא לחסות בצל כנפי השכינה. מהר מאוד הוא מצא את עצמו צמוד לחברותא אחת למשך כל היום, לומד ארבעה סדרים ברצף ומנסה להשלים פערים.

היום הוא יושב איתי בפנית בית המדרש, פניו מכורכמות ואדמימות פושה בהן עד שורש תכוני אוזניו.

"אני לא מאמין שאני הולך לבקש ממך את הבקשה שלי", הוא פותח בפני, "אני, שמעולם לא היה חסר לי כלום צריך לגשת ולבקש, תבין שזה הפוך ממה שחונכתי כל השנים, זה מנוגד לטבע שטבעו בי הורי לאורך כל שנות ילדותי ובחרותי".

"טוב", דחקתי בו בעדינות, "אתה מלחיץ אותי, תגיד מה אתה צריך, אם אני אוכל אני אעזור לך, אם לא, ננסה דרך אחרת".

"אז ככה", זה נראה שהוא ממש מושך את המילים מהפה בקושי רב, "אני צריך עזרה כלכלית!", הוא מצליח לשחרר בסוף.

"ההורים שלי לא רבים איתי או משהו כזה, אבל הם לא מוכנים לממן אותי, אין להם בעיה עם הדרך שבחרתי, אבל לטענתם הם לא צריכים לשלם עליה, מספיק שהם לא כופים עלי להמשיך את המסלול המקורי שהם התוו לי... השתמשתי כבר בכל מה שיכולתי, גמרתי את כל החסכוניות שיש לי, ואני ממש עומד בפני שוקת שבורה, אם אני לא אשיג איזה מקור מימון כלשהו אני אצטרך להלוות, וזה, תאמין לי,

קשה לי נפשית יותר מכל דבר אחר".

כאן, לתדהמתי, בלי לתת לי מרווח בין משפט למשפט, הוא עבר לתאר את החיים שלו לפני שהוא גילה את האור. חיים שאין בהם שום דאגות, כל מה שצריך יש, מצרכי החיים עצמם עד התענוגות הגדולות ביותר שאפשר להעלות על הדעת.

"אני חייב להדגיש לך", הוא מוסיף, "שלא תחשוב שהייתי מאושר, שלא יהיה לך איזה צד של ספק שמישהו שם במשפחה שלי ובכל הברנז'ה היא הנהנה יותר מידי, כזה הייתי וכאלה הם עד היום, עסוקים עד למעלה ראש ברדיפה בלתי פוסקת אחרי תענוגות שלא נגמרות, ובתחושה של פספוס של החיים, אל תקנא..."

"אבל למעשה", הוא חוזר לעניין, "אני צריך להתקיים ממשוהו, כביסות עולות כסף וקניות בסיסיות של דברים פשוטים שאני צריך, אני חייב איזה משהו להתקיים ממנו, ואני לא מוצא פתרון".

נשמתי לרווחה, אחרי כל ההקדמה הזו זה מה שהוא צריך... הוצאתי כמה מאות שקלים שהיו לי בכיס ושכנעתי אותו שבדיוק היה לי כסף של צדקה, שהיה מיועד ללומדי תורה שלא ידעתי למי להעביר אותם, ובהשגחה גדולה הוא ממש מציל אותי, לגבי ההמשך אני אטפל בזה דרך הת"ת של הישיבה, ועוד נבדוק כמה הוא צריך ומה אפשר לתת לו. הוא לא ידע את נפשו, מאושר מחד מהפתרון למצב שבעיניו היה סבוך להחריד, ונסער מאידך על הצורך לקבל מתת יד שהיה לו קשה נוראות. הוא הודה לי נרגשות.

המשך בעמוד 30

הוא לא אברך כולל ולא מגיד שיעור או איש תורני באופן מיוחד. אבל הוא קיבל על עצמו קבלה מאוד מעניינת...

מה קורה כשהלב בוער, ולמה בכה רבי אל'ה לופיאן כשביקשו ממנו להסביר איך מגיעים לרח' יפו?

הרב עמרם בינעט

"ויאנחו בני ישראל מן העבדה" (שמות ב, כ"ג)

מספרים על הרבי הקדוש רבי אורי מסטרעליסק זיע"א, המכונה 'השרף מסטרעליסק', שהיה נוהג להתלהב מאוד בעבודת התפילה, והיה זועק בתפילה בכל כוחו ומתנועע בחוזקה, וכך נהגו אחריו גם תלמידיו וחסידיו.

פעם הגיע לחצר הקודש בסטרעליסק יהודי 'יקה' מגרמניה. הוא היה לבוש באופן מוקפד, שפתו רהוטה וכל הליכתו אומרת כבוד, בהתאם לחינוך שקיבל בארץ מולדתו.

שמעו של השרף מסטרעליסק הגיע אליו, והוא החליט לבוא ולתהות על קנקנו. שהה יום ויומיים בחצר הקודש של ה'שרף', וגם הסתובב בביתו של הרבי.

אחרי כמה ימים שאלה אותו הרבנית, מה דעתו על ההתנהלות בחצר הקודש, מה הוא חושב על בעלה ועל תלמידיו.

אמר לה האורח הנכבד שהוא מאוד נהנה כאן. הוא רואה שבאמת מדובר ביהודים יראים ושלמים שכל חפצם ומגמתם לעבוד את הבורא באמת ובתמים, אבל יש משהו אחד שהוא לא מבין...

"למה הם צועקים בתפילה?", הוא תהה בקול, "הקב"ה לא ישמע אותם ח"ו אם הם יבקשו יפה? למה מיד לצעוק ולצרוח? זה לא מנומס לדבר ככה לאנשים, על אחת כמה וכמה למלך מלכי המלכים..."

ענתה לו הרבנית: "מה זאת אומרת למה הם צועקים, כי הזעקה יוצאת מהלב שלהם. הם מתרגשים בתפילה, הם מתפללים מכל הלב. כשהם מרגישים שהם רחוקים מהקב"ה, כואב להם הלב, הם רוצים להתקרב אליו. בגלל זה הם צועקים, כי הלב שלהם בוער מאהבה לקב"ה".

אבל האורח לא קיבל את התשובה. "עדיין", הוא אמר, "גם כשהלב בוער, זאת לא סיבה להשתולל. אפשר לדבר יפה ובנחת, לא צריכים לצעוק".

בתוך כך הלכה והתקרבה שבת המלכה. האורח פנה לעיסוקיו, ואיפשר לרבנית להשלים את ההכנות שלה לשבת. לפני ששקעה החמה הוא אף נתן למישהו שם את צרור כספו כדי ששימו אותו במקום בטוח, עד לאחר השבת.

שבת בסטרעליסק... כמובן שהתפילות היו בקול רעש גדול, בית הכנסת רעש וגעש, והאורח מגרמניה הסתכל מהצד ולא הבין על מה המהומה... הוא נהנה מדברי התורה שנאמרו בסעודה, מהשירה הסוחפת, מהאווירה המיוחדת, רק הצעקות הפריעו לו להתחבר

למקום. הוא בא מתרבות שונה לחלוטין.

כשיצאה השבת, הגיע האורח כדי לאסוף את צרור כספו שהפקיד, אבל הרבנית לא הבינה על מה הוא מדבר.

"איזה כסף?", היא שאלה, והאורח השיב: "הכסף שהנחתי כאן לפני שבת! בתוך הצרור הסגור".

"אני לא יודעת על מה אתה מדבר", היא אמרה, "אולי אני אבדוק בהמשך למי נתת, אבל כרגע לא ידוע לי בכלל שהפקדת כסף".

האורח התחיל להילחץ. מה זאת אומרת? מחשבה קלה של חשד חלפה בראשו. האם ייתכן חלילה ש...

"רבנית!", הוא אמר בקול תקיף ובטוח, "אני נכנסתי לכאן ביום שישי לפני השקיעה, נתתי לכם צרור עם כסף, לקחתם אותו והבטחתם לי שתחביאו אותו במקום טוב, ושכמוצאי שבת אני יכול לבוא מיד לקחת את הכסף! אני מבקש שתביאו לי את הכסף עכשיו!".

האורח כעס והחל לצעוק: "הייתכן, כל כספי נגנב ממני במרמה והונאת. איזה מן מקום זה, כך אתם מתנהגים? גונבים את כספם של האורחים שלכם?".

השיבה לו הרבנית: "אמור נא אורח נכבד, למה אתה צועק? אתה יכול לומר את אותם הדברים בצורה מתורבתת ובדיבור רגוע. אין צורך לצעוק!".

נענה האורח ואמר: "איך אפשר שלא לצעוק. הרי גנבו לי את כל כספי, הלב שלי בוער מזעם וכאב!".

אמרה לו: "שמעו אוזניך מה שפיך מדבר! כשכואב, צועקים! כשהלב בוער, צועקים!!!".

הכסף כמובן, נמצא בסוף, והושב לבעליו.

זה מה שכתוב בפרשה שלנו. בני ישראל היו במצרים, הם סבלו שם

סבל רב. כתוצאה מהסבל הם נאנחו, אבל כשהסבל הגיע למצב שהם כבר לא יכלו עוד להכיל אותו, הם עברו ל"ויזעקו", וממילא "ותעל שוועתם אל האלוקים".

כי הזעקה, היא מה שמוציא החוצה את הפנימיות של הלב. לא בגלל שהקב"ה שומע את הצעקה טוב יותר, זה לא בגלל הגובה של הווליום, אלא בגלל שהיא מגיעה ממקום עמוק יותר בלב!

פעם בא יהודי אל הרה"ק רבי י"שכר דב מבעלזא זיע"א, ובפיו בקשה: הוא רוצה שהרבי יברך אותו שיזכה לבנים טובים, תלמידי חכמים בעלי מידות טובות, יראים ושלמים.

השיב לו הרבי, "למה אתה צריך את הברכה שלי לעניין הזה? אני אתן לך סגולה נפלאה שאם תעשה אותה, יש סיכוי גדול מאוד שתזכה לכך".

הטה היהודי את אוזנו, וביקש לשמוע מה היא הסגולה שמציע הרבי לעשות.

הרבי מצדו השיב תשובה חתומה וסתומה: "אתה צריך לשטוף את הפנים שלך כל יום במים רותחים, ועל ידי כך תזכה לבנים צדיקים...". האיש חשב שהוא לא שמע טוב: "מה זאת אומרת? לקחת מים רותחים מהקומקום ולשטוף את הפנים? אני עלול לקבל כוויה. אפשר גם עם מים פושרים, או שזה צריך להיות ממש רותח?".

ענה לו הרבי במתק לשונו: "לא התכוונתי למים רגילים, התכוונתי למים מלוחים. דמעות! אתה צריך לשטוף את הפנים של כל יום עם דמעות רותחות, שיתגלגלו על לחייך ויזלגו מעיניך בזו אחר זו בתפילה כנה ואמיתית מעומק הלב, להתחנן לפני בורא העולמים שיזכה אותך בבנים תלמידי חכמים יראים ושלמים. אין בזה קיצורי דרך, להתפלל, לצעוק מהלב, להרטיב את הפנים בדמעות רותחות. רק כך אפשר לזכות לבנים טובים וצדיקים".

מספרים שפעם נכנס מישהו לבית הכנסת שבו התפלל הגאון רבי אליה לופיאן זצ"ל. לאחר התפילה שאלו את האורח, "נו.. מה ראית בבית הכנסת?"

השיב המבקר ואמר: "ראיתי אנשים רבים שמתנדנדים ואחד שמדבר".

כל האנשים בבית הכנסת התפללו, התנועעו בתפילה והשתדלו לכוון. אבל ר' אלה לא 'התפלל', הוא דיבר! הוא ניהל שיחה עם הקב"ה. שיבח, רומם, קילס, הודה מעומק הלב על כל הטובות, ולאחר מכן שטח בפניו את בקשותיו הבאות מעומק הלב, זה היה נראה שהוא מדבר עם מישהו שנמצא לפניו, כי כך הוא באמת הרגיש.

למה באמת היה נראה רבי אליהו ככה? כי הוא עבד את ה' מהלב שלו, עם כל כח הרצון. זה לא היה משהו חיצוני אצלו. כאב לו הלב על כך שהוא לא מספיק קרוב לקב"ה, הלב שלו בער מהמחשבה שהוא עלול להתרחק חלילה.

מספרים שפעם צעד רבי אליה יחד עם הגאון רבי משה אהרן שטרן זצ"ל, ברחובה של עיר בעצם יום השבת. רבי אליה נאנח בכל פעם

שראה מכונית שנוסעת בשבת, אנחה עמוקה. זה כאב לו, הוא התקשה להכיל את הדבר הנורא הזה.

והנה נעצרת לידם מכונית, והנהג פותח את החלו ומבקש שיעזור לו ויכוונו אותו איך מגיעים לרח' יפו.

רבי אלה שמע את השאלה והחוויר. הוא פרץ בבכי על מצבו של היהודי הזה, שלא עלינו הגיע לכדי חילול שבת.

כשראה הנהג את הבכי המזעזע של רבי אליה הוא יצא מהמכונית, והצהיר שהוא מפסיק לחלל שבת. "אמא שלי צועקת עלי כבר שנים רבות שאשמור שבת", הוא אמר, "אבל היא אף פעם לא בכתה בגלל זה. כאן אני רואה יהודי שאוהב אותי אהבת נפש ובוכה, אני יודע שזה באמת אכפת לו ושהוא באמת דואג לי, ולכן אני מקבל את התוכחה שלא נאמרה, ומקבל על עצמי להימנע מכאן ולהבא מחילול שבת".

למעשה, מי שרוצה לחנך את הילדים שלו בחינוך אמתי ואיכותי, זאת הדרך! לעשות את הדברים מהלב, לשדר לילד שזה מה שחשוב בחיים יותר מכל דבר אחר.

איך עושים את זה? האמת שאין לי פתרונות קסם. צריכים פשוט להתחבר, כל אחד ואחד צריך להתחבר בעצמו, ועל ידי זה להשפיע על הילדים שלו ועל הסובבים האחרים.

אנחנו אומרים בתפילות השבת: "ישמחו במלכותך שומרי שבת וקוראי עונג, עם מקדשי שביעי".

יש כאן למעשה שלוש דרגות של אנשים, והאופן בו הם חווים את השבת שלהם. יש 'שומרי שבת'. יהודים טובים שנמנעים מחילול שבת. במקום ללכת לעבודה, הוא יושב בבית, במקום להדליק ולכבות את האור, הוא מכון שעון שבת. את האוכל הוא מבשל מראש, ומניח על הפלטה. שומר שבת!

יש דרגה יותר גבוהה. אנשים שהם במצב של 'קוראי עונג'. דואגים לכבד את השבת בכסות נאה ובמאכלים ערבים, פורסים על השולחן מפה יפה, משקיעים בעריכה מכבדת ומייצרים בבית אווירה שבתית נעימה ונחמדה, במיוחד לכבוד יום השבת.

אבל יש דרגה שלישית וגבוהה יותר משתי הדרגות הקודמות: אלו אנשים שהם לא רק 'שומרי שבת', הם לא רק 'קוראי עונג', אלא הם בדרגה של 'עם מקדשי שביעי'. הם מקדשים את השבת, הם לא קוראים עיתונים בשבת, נמנעים משיחות מיותרות בשבת, יום השבת שלהם מוקדש לתורה ולתפילה, למחשבות של עבודת ה', הם לומדים תורה בשקידה, יושבים עם הילדים ולומדים איתם, אומרים תהילים, משתדלים להכניס בשבת שלהם יותר ויותר קדושה, כל אחד לפי יכולתו ודרגתו והמצב המשפחתי שלו והקהילה שבה הוא חבר ואליה הוא משתייך.

יש לי חבר 'בעלבת', הוא לא אברך כולל ולא מגיד שיעור או איש תורני באופן מיוחד. אבל הוא קיבל על עצמו קבלה מאוד מעניינת. מדי שבוע, בשבת קודש הוא חוזר על כל שבעת דפי הגמרא שלמד בשבוע האחרון במסגרת 'הדף היומי'.

חלפו כמה ימים היה זה יום שישי אחר הצהרים, הסטייפלר הגיע מתנשף מאד עד רחוב ירושלים ודפק בדלת משפחת דרדק ושאל האם כבר שלחת את המכתב? לא, ענה הרב דרדק, 'טוב מאד תיתן לי אותו' ביקש הסטייפלר 'אני אביא אחר תחתיו בעוד כמה ימים'...

הכרת הטוב - לא רק למיטיב אלא גם למוטב!

הרב בנימין בירנצוויג

"וַיֹּאמֶר ד' אֶל מֹשֶׁה אָמַר אֶל אֶהָרֹן קַח מִטָּף וְנִטְהַר יָדָךְ עַל מֵימֵי
מִצְרַיִם וְגו'" (שמות ז', י"ט)

סיפר הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל מעשה נפלא ממרן
הסטייפלר זצ"ל כפי ששמע מהחברותא של הסטייפלר זצ"ל הגאון
רבי יוסף גריינימן:

היה יהודי אמריקאי בשם הרב דרדק שהתגורר ברחוב ירושלים
בבני ברק, באותם ימים היה מרן הסטייפלר מצומצם מאד בפרנסה
וכידוע שהסטייפלר ברח מסיוע לא כשר בתכלית השלימות, הרב
דרדק רצה לסייע למרן הסטייפלר זצ"ל בפרנסתו בדרך הראויה,
והציע לו מאחר שיש לי בן באמריקה אשלח לו חבילת ספרי
'קהילות יעקב' שם ירכשו את הספרים וישלחו את הכסף בדולרים.
הסטייפלר הסכים ואכן מרן הסטייפלר היה מביא לו חבילות
ספרים, האב שלח לחוץ לארץ הבן מכר ושלח את הפדיון, כיון
שהבן היה בר אוריון שלח את הפדיון כאשר לצידו מכתב הערות על
הקהילות יעקב, מרן הסטייפלר התכתב איתו, וכאשר הביא חבילה
נוספת לרב דרדק למשלוח הצטייד עם מכתב התשובה על האיגרת
האחרונה וכן כל פעם היה הסטייפלר מביא חבילה יחד עם מכתב
התשובה.

אך הגיעו ימים ושנים שהסטייפלר כבר לא היה זקוק למכירות אלו
אך המסחר הזה עם הרב דרדק המשיך, והגיעו ימים יותר מאוחרים
שהסטייפלר כבר הזקין עוד יותר ולא היה בכוחו לכתוב מכתבים
והפסיק לגמרי להשיב על מכתבים, אך כאשר דרדק הבן שיגר
פעם מכתב בדברי תורה מחוץ לארץ אמר הסטייפלר לעצמו לו אני
מוכרח לכתוב מכתב תשובה לכן התאמץ באופן חריג וכתב מכתב.
צעד הסטייפלר לרחוב ירושלים להרב דרדק ומסר לו את המכתב
עבור בנו.

חלפו כמה ימים היה זה יום שישי אחר הצהרים, הסטייפלר הגיע
מתנשף מאד עד רחוב ירושלים ודפק בדלת משפחת דרדק ושאל
האם כבר שלחת את המכתב? לא, ענה הרב דרדק, טוב מאד תיתן
לי אותו ביקש הסטייפלר אני אביא אחר תחתיו בעוד כמה ימים.

חלפו ימים והסטייפלר אכן שב עם מכתב חדש בידו, אמר לו הרב
דרדק מסתמא היתה איזו טעות בתשובה הקודמת! לא, השיב לו
הסטייפלר, לא היתה טעות, אם כן זה אותו מכתב קודם, לא מכתב

חדש האם שיניתם משהו? לא לא שינית, אז לשם מה נאלצתם
לכתוב מכתב חדש? הסביר לו הסטייפלר ואמר הגיעו הערות מהבן
והרי אינני כותב כבר מכתבים אין לי ממש כוח אבל חשבתי לעצמי
איזה טעם יש לכך אם לא אשיב לו מכתב ומה הוא יחשוב לעצמו
אני סייעתי לו כל כך הרבה ומדוע לא משיב למכתביי וכי עתה
כשאין עסקים בינינו הוא הפסיק להשיב לי מכתבים? לכן התאמצתי
וכתבתי, אבל האמת היא כי אני צריך לכתוב לא בגלל שזה לא יפה
לא לענות, אלא מחמת חובת הכרת הטוב שאני חייב לו ועלי לכתוב
עם רצון ורגש של הכרת טובה, לכן את אותו מכתב כתבתי שוב עם
רגש של הכרת הטוב (אוצר פנינים ועובדות ח"א)

מידת הכרת הטוב רגילים אנו לפרשה, כחובה של נתינת הרגשה
טובה למי שגמל לנו טובה, בפרשת השבוע מתגלה לנו שיש צדדים
נוספים במידה זו של הכרת הטוב, וכיון שמידה זו היא החמורה
שבמידות, וכפי שאמרו חז"ל (משנת ר"א פ"ז) 'אין לך קשה לפני
הקב"ה יותר מכפיות טובה וכו', ועד שאמרו ופסקו חז"ל (תנחומא
שמות ה) 'שהכופר בטובתו של חברו סופו לכפור בטובתו של
מקום!' חובה עלינו להבין גדרה טעמה ומהותה מכל צדדיה.

בפרשת השבוע מתגלה לנו יסוד מחודש ונפלא במידה זו של הכרת
הטוב, "ויאמר ה' אל משה אמור אל אהרון קח מטף ונטה ידך על
מימי מצרים" ומביא המדרש רבה (שמות פ"ט, י) 'אמר רבי תנחום;

המשך בעמוד 29

ר' יצחק כבר חסר סבלנות. 'תגידי להם, שאנחנו לא מקבלים תיקונים עד אחרי החג, אז שיתקשרו אחרי החג', הוא אומר בטון עייף, 'כבר ערב יום טוב ממש'. 'לא, זה לא בקשר לתיקונים', אומרת רעייתו, 'זה מישהו שמתקשר בקשר לקניה... "מי זה?" שואל ר' יצחק, 'תשאלי מי זה', הוא מורה לרעייתו וממשיך לסדר עוד כמה תכשיטים במקומם... ואז הגיעה התשובה המפתיעה: 'זה הרב וואזנר על הקו!'

איזו עגבניה הותירה חותם ל-40 שנה?

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"אמר אל אהרן..." (שמות ח', י"ב)

כל יהודי החי בעולם חפץ ושואף להשלים את מידותיו ומעלותיו, להיות אדם טוב וחיובי יותר. השאיפה הזו מלווה את כולנו מיום לידתנו, בכל יום ויום אנו מטפסים ומתקדמים עוד צעד במעלה הדרך, חותרים בכל הכח להשלמת האישיות שלנו במיטב המעלות. זו עבודת החיים, ולכן כולנו מתאמצים כל כך עבורה, מתגברים על נסיונות כל העת כדי להיות טובים יותר.

ובעיצומה של הדרך ותוך כדי המאמץ האמור, כל מי שמתבונן שואל את עצמו: מהו המפתח? איזו מידה היא החשובה ביותר, זו שמקרינה על כל אישיותו ומכריעה את גורלו? איזו מעלה היא זו שקובעת עד כמה הוא באמת אדם טוב, וכמה עבודת חיים עוד נותרה לו לעשות? במה הכי כדאי להתמקד, והדבר הזה הוא שיוביל אותנו אל היעד הנשאר?!

לשאלה הזו יש תשובה, והיא ברורה, מוכחת והגיגית. היא נחשפת בדברי הרמב"ן בפרשת 'האזינו' על הפסוק 'עם נבל ולא חכם', שם מבואר כי אדם שאינו מכיר טובה - הוא בכלל לא בגדר 'בן אדם'. כלומר, הצעד המקדים הבסיסי והיסודי, זה שבעזרתו מתחילים את הדרך ובהשלמתו מגיעים לפסגה - הוא להיות אדם המכיר טובה לכל מי שעזר לו או תמך בו בעבר, להיות אדם שמוקיר את מי שסייע לו בכל סיוע שהוא.

אמור מעתה, הכרת הטוב היא לא רק מידה טובה ונחוצה, היא המבחן המלא לאישיותו של האדם, ועד כמה הוא בדרך הנכונה. המכיר טובה - מטמיע בלבו ערכים חיוביים, בעזרתם הוא יוכל לבנות את אישיותו ועליהם לבסס את התעלותו. לעומת זאת, מי שאינו מכיר טובה - טרם נגע בנקודת ההתחלה, אין בלבו את היסוד המוצק עליו ישתית את עלייתו.

ארבעים שנה על חצי מלפפון...

היה זה באחד הרחובות המרכזיים בבני ברק. השעה עשר וחצי

בבוקר, אנשים רבים עוברים ושבים ברחובה של עיר, ממהרים איש איש לדרכו. בטבור הרחוב, ממש במרכזו, עומד לא אחר מאשר מורי ורבי הרה"ק ה'באר יעקב' מנדבורנה ז"ע, ומשוחח בחביבות ובידידות מופגנת עם יהודי מבוגר, עובר אורח מקומי...

הגבאים רומזים לאיש בעדינות, כי אין זה המקום והזמן - הן לרבי יש שעות קבלת קהל, וגם חדרו עומד הכן בדיוק למבקשים לשוחח עמו... מסביב נקהלים סקרנים, מביטים בעירנות בדו שיח המזור: אמצע היום, אחד מגדולי האדמו"רים ויהודי פשוט, עומדים ומשוחחים דקות ארוכות באמצע הרחוב...

הגבאים שואלים זה את זה, אולי מישהו מהם מכיר את האיש. הרי לרבי יש עוד אירועים היום בלוח הזמנים, והעיכוב כאן אינו צפוי. מה עוד, שכל המעמד משונה ומוזר כל כך. שמא האיש צדיק נסתר? אולי יש לו קשר טוב אך סודי עם הרבי? מי יכול לשער מי האיש ומה דרגתו הרוחנית???

הרבי ממשיך בשיחה הידידותית, ורק לאחר דקות ממושכות נפרד ממנו בידידות, לא לפני שהוא אומר לו באידיש בחיבה גלויה: 'אז תבואו אלי, עם כל המשפחה, בסדר?' - - - לתמיחת הגבאים לא היה גבול. בנוהג שבעולם, אדם המבקש לשוחח

עם הרבי קובע תור, או לחילופין בא בשעות הקבועות. והנה, סתם עובר אורח לא מוכר, זכה גם בשיחה ארוכה וחמה באמצע הרחוב, וגם - בזימון מהיר, לתור וי איי פי... הוא וכל המשפחה. בוודאי מדובר באיזו דמות נעלית אך לא מוכרת, הרהרו לעצמם...

הרבי הביט בעיניהם המשתאות, וסיפר: 'היה זה לפני שנים רבות, כשעליתי ארצה ונכנסתי ללמוד בשיבת דושינסקי בירושלים. לצערי, אתם יודעים' - אומר הרבי בחיוך ובענווה - 'הייתי מאחר לארוחות בקביעות. פעם לא הספקתי לסיים את תפילת השחר עם כולם, ופעם הייתי שקוע באמצע הסוגיא, כך שאיחרתי את מועד הארוחה...'

'היהודי הזה שפגשתי עתה', המשיך הרבי, 'היה הטבח בשיבה. אחרי תקופה קצרה גילה שאני מאחר לארוחות, וחשש לרעבוני. מני אז היה מציץ לחדר האוכל, ובודק אם אני נמצא. וכשראה שאני לא נמצא - היה נוטל חצי עגבניה וחצי מלפפון, ושומר לי בצד...'

הרבי נשא עיניו לנקודה רחוקה, והוסיף: 'ארבעים שנה אני מחפש את היהודי הזה, ארבעים שנה אני רואה אנשים שדומים לו, שואל לשמם, אך מתאכזב - כי זה לא הוא. ארבעים שנה שלא אמרתי לו תודה כפי הראוי, שאני חש כלפיו חובת הכרת הטוב שטרם פרעתי...'

'ועכשיו', הוסיף בחיוך, 'אני יוצא לרחוב ורואה אותו לנגד עיני. לקח לי שניה לזהותו, הוא הזדקן כל כך, אבל שמו התאים והוא אכן היה הטבח בשיבת דושינסקי. ארבעים שנה אני מחכה לומר לו תודה - אז כשאני כבר פוגש אותו - אשוחח אותו קצרות? כשכבר גיליתי אותו - שאתן לו לחמוק? הרי ברור שאודה לו מקרב לב, ואזמינו עם כל משפחתו לביקור!'

זוהי הכרת הטוב. שנים חולפות, אך התודה לא נשכחה, לא נטמנה במרתפי הזכרון העלום. וכשהיתה הזדמנות - היא צפה ועלתה במלוא תקופה, ותנאי השטח והזמן לא שינו דבר. כי כשרגש הכרת הטוב חי ופועם - איש לא יכול לעצור בעדו, הוא זכור היטב וצף בבוא העת!

אחים יקרים, הבה נלמד מסר לחיים מסיפור מופלא זה, אותו זכיתי לשמוע בעצמי מפי מורי ורבי זי"ע. כמה חשוב לייחד מקום בלב להכרת הטוב, כמה נכון וערכי לזכור את כל מי שהיטיב עבורנו ולהודות לו מעומק הלב. הכרת הטוב היא העדות וההוכחה עד כמה הלב שלנו זך ונקי. הבה נזכור להודות לכל מי שגמל עימנו טובה, ונחפש הזדמנות להביע את הכרת הטוב שלנו מכל הלב!

שיחה מפתיעה בליל בדיקת חמץ

ליל בדיקת חמץ, עשר וחצי בלילה. בתי ישראל מצוחצחים וממורקים, ההכנות לעריכת שולחן הסדר בעיצומן. גם רחובה של עיר כבר מתחיל להירגע אחרי שעות השיא ולחץ הקניות של הימים האחרונים, ואצל של ר' יצחק מוכר התכשיטים - אחרוני הלקוחות מסיימים קניית תכשיטים לחג...

ר' יצחק כבר עיף מטורח הימים האחרונים, שסחטו את לשד כוחותיו. אמת, ערב חג הוא העונה הבערת בשנה, במהלכה הוא מרויח שבעתיים על ימי שגרה. אבל בכל זאת, אחרי שבועיים לחוצים ועמוסים - הוא כבר מותש, עורך חשבונות ומסדר את

המלאי, ורק ממתין לנעול את הכספת על מנעול ובריה, עד אחרי החג...

לפתע נשמע צלצול טלפון. רעייתו מרימה את השפופרת, ומיד מבינה שמדובר במשהו הקשור למסחר התכשיטים. 'ר' יצחק, היא קוראת בקול, 'יש לך טלפון בענין איזו קניה שנעשתה היום בחנות...'

ר' יצחק כבר חסר סבלנות. 'תגידי להם, שבכל מקרה אנחנו לא מקבלים תיקונים עד אחרי החג, אז שיתקשרו אחרי החג', הוא אומר בטון עייף, 'כבר ערב יום טוב ממש'. 'לא, זה לא בקשר לתיקונים', אומרת רעייתו, 'זה מישהו שמתקשר בקשר לקניה...'

'מי זה?' שואל ר' יצחק, 'תשאלי מי זה', הוא מורה לרעייתו וממשיך לסדר עוד כמה תכשיטים במקומם... ואז הגיעה התשובה המפתיעה: 'זה הרב וואזנר על הקו!'

'הרב וואזנר?' נפלטת צעקת תמיהה מפיו, 'עכשיו, בליל בדיקת חמץ, גדול ישראל מחפש אותי? את בטוחה?'

'כן כן', אומרת רעייתו, מתפלאת גם היא. לגדול הדור בוודאי ישנם עיסוקים חשובים בלילה עמוס זה: בדיקת חמץ. מכירת חמץ, מענה לשאלות שונות בדיני חג הפסח, הרי בית ההוראה שוקק חיים עכשיו! ככל הידוע לה, אין כל קשר היכרות מוקדם בין הרב וואזנר לבעלה, ובכלל, הרי לרב וואזנר יש גבאים - איך יתכן שלא התקשרו בשמו? שהרב וואזנר בעצמו יתקשר? על שום מה?

ר' יצחק עוזב את התכשיטים, וממהר ליטול את השפופרת. על הקו, כן כן, גדול הדור - הרב וואזנר בכבודו ובעצמו!

'שלום', אומר ר' יצחק, וממהר להתנצל על שניות ההמתנה שחלפו. 'אם הייתי יודע שהרב וואזנר מחפש אותי...'

'תנוח דעתך', משיב הרב וואזנר, ואת חיוכו ניתן לשמוע מעבר לקו הטלפון. 'הרבנית סיפרה לי שהייתה אצלכם היום בחנותך לקנות תכשיט לחג. אני ממש מתפעל - התכשיט כה יפה, היא מעידה שקיבלה שירות מכל הלב ובלי הרגשת לחץ של ערב חג. היא יצאה מהחנות בתחושה טובה מאוד!'

'לכן', המשיך הרב וואזנר כשנשימתו של ר' יצחק נעתקת, 'התקשרתי לומר יישר כח. תודה לך על השירות הטוב, על המבחר המגוון שאתה מביא, ועל היחס הנפלא שלך לרבנית. תודה רבה מעומק הלב!'

מסיים הרב וואזנר, תוך שהוא מוסיף ברכת חג שמח...

רעייתו של ר' יצחק ניצבת ליד הטלפון, ולא מבינה את הדו שיח המתנהל כאן. היא רואה את בעלה מחייך, מופתע, מהורהר ומרוצה כאחד, אך אינה מבינה מדוע. רק כשסיפר לה בעלה את אשר ביקש הרב וואזנר לומר - היתה גם היא נרגשת ומתפעלת...

'זה לא ייאמן', מפטיר ר' יצחק, 'האם בשביל זה הרב וואזנר עזב את כל עיסוקיו הבעריים בליל בדיקת חמץ, רק כדי לומר תודה על השירות והיחס?' - - -

כנראה שכן, כי זה המבט הנכון על הכרת הטוב. אמת, זו פרנסתו של ר' יצחק, וגם השירות - הוא אולי כלי לקרב לקוחות נוספים... ועדיין, לא נחה דעתו של הרב וואזנר זצ"ל עד שאמר תודה, הוא בעצמו, באחד הלילות הבעריים בשנה!

כי מישהו עשה לו טובה, מכר תכשיט לרעייתו, ונתן לה שירות

**'היהודי הזה שפגשתי עתה',
המשיך הרבי, 'היה הטבח בישיבה.
אחרי תקופה קצרה גילה שאני
מאחר לארוחות, וחשש לרעבוני.
כשראה שאני לא נמצא - היה
נוטל חצי עגבניה וחצי מלפפון,
ושומר לי בצד...' הרבי נשא עיניו
לנקודה רחוקה, והוסיף: 'ארבעים
שנה אני מחפש את היהודי הזה**

הוא השיב ב'כן' רפה, ומיד שטח את תמיהתו זו, בנסיון להבין כיצד קרה הנס במסגרתו מלווה מתקשר ללווה להציע לו עזרה, ועוד כשהוא כלל לא ידע קרוב שלו ולא שוחח עמו בעניין...
אולם זקני לא התרגש, הדבר היה פשוט בעיניו: 'הן לימדת את אחד מבניי כשהיה בן שלש, ובזכותך - הוא יודע לקרוא, וקורא עד היום! מאז אני מחפש דרך להיטיב לך, אני חייב להשיב לך כגמולך הטוב שגמלת עמי. והנה נקרתה בפניי ההזדמנות, האם לא אשמח להתייצב לימינך ולסייע לך?' - השיב, ועל אתר סידר הלוואה נכבדה לטובתו של הלה...
סיפור זה, המופיע בספר תולדותיו 'אנא עבדא', מרגש ומטלטל כל כך. ממרחק של שנים, יהודים של צורה חיפשו הזדמנות להוקיר ולהכיר טובה. גם למלמד של בנם ש'בסך הכל' עשה את מלאכתו - הוא עדיין חייב לו הכרת הטוב, ואינו יכול לוותר על הזכות שהיא החובה הזו! הבה נאמץ הנהגה זו, הבה נוקיר תודה ונכיר טובה, זו הדרך לגדול ולהתפתח רוחנית. זו הדרך הנכונה!

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com מתוך הספר המפואר פניני פרשת שבוע

מצוין. נכון, זה הכל, אבל זה כבר מחייב להודות, להרגיש חייב לו תודה, להכיר בטובתו, להבין שהוא האיש שבגללו יש לרעייתו תכשיט חדש לחג, וכשהלב גואה ברגשות הוקרה כלפיו - לומר לו תודה!

ואם כה גדולה חובת הכרת הטוב למי שהאשה נהנית מטובתו, על אחת כמה וכמה מגעת חובת הכרת הטוב לאשה עצמה, הנושאת את משא הבית על כתפיה, גידול הילדים וחינוכם, ארוחות, כביסות ואינספור סידורים אחרים... אנחנו כל כך מורגלים בזה, עד שאנו עשויים לשכוח את חובת הכרת הטוב כלפיה...

כמה חשוב לראות ולהיווכח כמה הקפיד אותו גדול לומר תודה למי שנתן שירות בחנות! גבה את מלוא שכרו! עשה את תפקידו! - ובכל זאת הוא חש מחוייב לומר לו תודה, עד כדי שאינו יכול להיכנס לחג הפסח מבלי להביע את תודתו זו באופן מפורש!

אחים יקרים, הלא לאורך כל היום כולנו צורכים שירותים שונים - ממתנדבים או ממי שמקבלים שכרם, מנהג האוטובוס, מבעל המכולת, מגבאי בית הכנסת או משליח הציבור. יהודי שמכיר טובה ניגש לכל אחד מהם ואומר לו תודה מכל הלב, זו הכרת הטוב!

הבה נאמץ את הדרך הזו, הבה נהיה מאלה שמכירים טובה. כך נזכה להשלים את מידותינו ולהיות ראויים לברכת שמים, כך נזכה לעלות ולהתעלות ולעשות רצון ה' בכל הלב!

חוב ישן שהפך לחדש...

היה זה בערב שגרת אחד, עת יהודי יקר מתושבי בני ברק נערך לקראת שמחת נישואי בנו, האמורה להיערך בעוד כמה שבועות. ללא כל הודעה מראש צלצל מכשיר הטלפון שבביתו, ועל הקו היה זקני, הגה"צ רבי שמואל צבי קובלסקי זצ"ל, ובפיו שאלה מפתיעה: 'שמעתי שבנך מתחתן בעת הקרובה, שיהיה בשעה טובה. אמור לי בבקשה, אולי אתה זקוק להלוואה כספית?'
הלה לא מצא את המילים להשיב מרוב התרגשות. אמת ויציב, בנו עומד להינשא. אבל כל השאר מופלא בעיניו: מה גורם ליהודי שהוא מכיר היכרות שטחית בלבד להתקשר אליו ולהציע לו הלוואה? והלא בדרך כלל אנשים מחפשים אחר הלוואות, מתקשרים לבקש אותם. והנה - מישהו מתקשר אליו ומציע לו, מברר האם הוא זקוק להלוואה!

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

**הפורתח
בכל יום..**

המייל היומי של 'דרשו'.

לפרוח ולהתקדם בחיים, לפעמים בגלל סיבות פנימיות שקשורות למאבקים פנימיים, שהבחור הזה נאלץ לעבור עם עצמו - תפקידו של המחנך הוא להזכיר לו מהיכן הוא בא, מה היו השאיפות שלו כשהיה ילד צעיר, כמה תקוות הוא תלה בעצמו, אילו תוכניות גרנדיוזיות היו לו - ולשכנע אותו שיש לו עדיין פוטנציאל להגשים את השאיפות הללו.

אם נצליח לטעת בלב התלמיד את השאיפה ואת ההרגשה שהוא מסוגל להשיג אותה, מימשנו את התפקיד שלנו כמחנכים ונתנו לתלמיד את הכלים הטובים ביותר להצליח.

הדברים מקבלים משנה תוקף עם אזכור העובדה הבאה: הרבנית דסלר ע"ה, אשת חבר של המשגיח הנודע הגאון רבי אליהו דסלר זצ"ל, שהתנה בתקופה בה פרצה מלחמת העולם השנייה, באזור שמחוץ לטווח הסכנה המיידית. היא היתה עם בתם הקטנה, ובעלה רבי אליהו זצ"ל היה מעבר לגבול, המשפחה התפצלה ובצוק העתים החליטה הרעייה להרחיק נדוד, כדי לחלץ את הבת מטווח הסכנה של חיית הטרף הנאצית.

כך הגיעו האם והבת לאוסטרליה, שם קבעו את מושבן עד שישקוט זעפה של המלחמה ויוכלו להתאחד מחדש עם ראש המשפחה. באותה העת טיילו הרבנית ובתה ברחובה של עיר, והנה רואות עיניהן חנות ובה תכשיטים מוצגים לראווה. היו אלו תכשיטים בעלי חן ויופי מיוחד, ניכר עליהם שהם תכשיטים עתיקים שהיו שייכים בוודאי לאשה עשירה מאוד.

עם זאת, תג המחיר שהוצמד לתכשיטים הללו היה זול במיוחד, מחיר שאינו מתחיל להתקרב לערכם האמתי של התכשיטים. עיניה של הבת ברקו בהתלהבות, היא רמזה לאמה שאולי כדאי לחשוב על רכישה של איזה תכשיט או שניים כדי שתוכל להתקסט בהם, אולי אפילו תכשיטים לאם ולבת גם יחד.

הרבנית הרגישה ברמיזה של בתה, והשיבה לה תשובה שהלמה בצורה יפה כל כך את בת האצולה לבית קלם, בתו של רבי נחום זאב ונכדתו של הסבא מקלם זצ"ל.

"תסתכלי על המחיר", היא אמרה לבת, "את רואה שהמחיר זול מדי, נכון? מה זה אומר? שהאשה שמוכרת את התכשיטים הללו ירדה מנכסיה, כנראה הגיעה למצב של פת לחם, עד כדי כך שהיא נאלצה למכור את כל רכושה וכעת נותרו לה רק התכשיטים היקרים ללבה אותם היא מוכנה למכור במחיר נמוך כל כך כי היא זקוקה לכסף בדחיפות.

"אנחנו לא נתקשט בייסורי הזולת! לא נענוד על צווארינו ועל זרועותינו שרשראות וצמידים שבאו אלינו בגלל שמישהי אחר נפלה ואיבדה כל רכושה ומעמדה".

התשובה של הרבנית דסלר לוקחת למעשה את הרעיון של אביו של הגרש"א לופיאנסקי צעד אחד נוסף קדימה. לא רק לאדם יש מקור מאיפה בא ולכן הוא שאף להגיע, אלא גם לחפצים דוממים.

את כל אשר להם בגטאות ובמחנות, והגיעו לארה"ב כשהם חסרי כל, לא רק מבחינה גופנית אלא גם מבחינת המצב הנפשי שלהם. הם היו אנשים שבורים ורצוצים שלא הצליחו להשתקם אחרי המלחמה.

בבית הכנסת שלנו השתכנו כמה יהודים כאלו. הם ישנו בחדר של הגנרטור, ואנשים טובים היו דואגים לתת להם מזון ובגדים, להזמין אותם לסעודות שבת, ולדאוג למחסורם.

אנחנו, הילדים, לא היינו ערים לסבל הנורא שעברו אותם אנשים. שמענו על השואה וידענו מה שקרה בה, אבל מוחו של ילד, וגם של אדם מבוגר, צר מהכיל את הידיעה האמתית של מה שהיה שם.

ולכן, הילדים היו מתייחסים לפעמים אל אותם אומללים בחוסר כבוד. היו מקרים שהילדים אפילו היו מציקים להם, כמו שרואים למרבה הצער במקרים רבים שילדים נטפלים למי שנראה לא סטנדרטי, ועלולים גם להציק בניסיון להוציא אותו מהכלים ולגרום לו לרדוף אחריהם.

באחת הפעמים יצא אבי מבית הכנסת, וראה קבוצת ילדים שנטפלת לאחד מאותם יהודים אומללים. ללא אז בלבד, אלא שהבחין שגם אני, בנו, נמצא עם הילדים בחוץ.

"אבא לא גער בי ולא צעק עלי", מספר הגרא"ש לופיאנסקי, "הוא לקח אותי, שם יד על הכתף שלי והתחיל להסביר: אתה ילד, נכון? יש לך בית, אבא ואמא, יש לך אחים ואחיות. אתה לומד בחיידר, משחק עם חברים, יש לך עתיד, יש לך חלומות שאתה רוצה להגשים, שאיפות שאתה רוצה להשיג בעז"ה.

"האיש הזה, שנראה כמו מי שנסתרה בינתו רחמנא ליצלן, גם הוא היה פעם ילד. היו לו הורים, אחים ואחיות, הוא היה לבוש בבגדים נאים כמו כל החברים שלו, הוא היה צועד בכל בוקר לחיידר ומשחק עם חברים.

"אלא שלא שפר עליו גורלו. רצתה ההשגחה העליונה והאיש הזה נקלע ללב לבה של המלחמה הקשה והנוראה, הוא ומשפחתו היו יעד לרדיפה של הצורך הנאצי ימ"ש, הם השמידו את כל המשפחה שלו, נטלו ממנו את השפיות שלו, והותירו אותו ככלי שבור.

"אבל בלב שלו, נשארו החלומות, נשארו השאיפות. הוא יודע שקשה לו מאוד להשיג אותם. התפקיד שלנו זה לעודד אותו, להראות את הפצעים שלו, לגרום לו להאמין בעצמו מחדש, להזכיר לו שהוא היה ילד שמח ועליו, לרענן את השאיפות שלו, את החלומות שנשארו טמונים בלבו.

"כשבאים ילדים וצוחקים עלי, הם עושים את ההיפך הגמור ממה שמוטל עלינו לעשות, אנחנו צריכים לעודד אותו להשתקם, להזכיר לו מי הוא ומאיפה הוא בא!".

מוסיף הגרש"א לופיאנסקי, שדברי אביו השפיעו עליו כמובן בטווח המייד, אבל העומק האמתי שלהם הוא למד להבין שנים רבות אחרי, כשהפך למרביץ תורה וראש ישיבה, או אז למד לדעת שכשהוא רואה תלמיד שלא הצליח, תלמיד שנכשל, לפעמים בגלל שהוא בא מרקע קשה, לפעמים בגלל שהחברים הפריעו לו

הקב"ה שלח את משה רבינו כדי שיזכיר לבני ישראל 'אייכה', מי אתם, איפה אתם נמצאים ומה רציתם להיות. שימו לב, בני ישראל, תסתכלו מה קרה לכם! אתם בני אברהם יצחק ויעקב, אתם העם הנבחר, אתם אמורים לקבל את התורה קדושה, יש לכם תפקיד נכבד ומרכזי בהיסטוריה של האנושות כולה, אתם עתידים להעמיד בנים ובני בנים שיאירו את העולם כולו, אתם לא עבדים נבזים ונקלים! אתם לא נועדתם לעבוד לנצח את המצריים האכזריים! צריכים להזכיר להם את זה שוב ושוב, גם אם הם לא ישמעו מקוצר רוח ומעבודה קשה, גם אם הם לא יאמינו לבשורת הגאולה עצמה, הם יזכרו בעובדה הידועה להם, הם יתחזקו מהזיכרון הזה שהם בני אברהם יצחק ויעקב, וכשהם יגיעו להכרה המחודשת הזאת שהם שייכים לעם הנבחר שעתידו עוד לפניו, הם יקבלו משנה כוחות ויוכלו להתנער מעפר השעבוד, ולזקוף את גוונם בשמחה ובתקווה שהנה הנה תבוא הגאולה.

הם היו שייכים למישהו, היה להם ייעוד, לנצח יישאר איתם הייעוד הזה, גם אם מישהי אחרת תענווד את התכשיטים הללו לצווארה, זה לא ישנה את העובדה שפעם הם היו שייכים לאשה אחרת, ושהצער של אותה אשה חקוק בתוך התכשיטים הללו לעולם ועד.

ומכאן נבוא להשיב על השאלה ששאלנו בפרשת השבוע: מדוע שלח הקב"ה את משה רבינו להודיע לבני ישראל שמהרה תבוא גאולתם, הרי הוא ידע מראש שהם לא ישמעו מקוצר רוח ועבודה קשה. כמו כן עמדנו על כך שבכל השליחויות הללו מופיע האזכור של אברהם יצחק ויעקב, אבותינו הקדושים, ותהינו לשם מה יש צורך להזכיר אותם בכל פעם מעכשיו. אחרי היסוד שהנחנו עם הסיפורים המופלאים של גדולי ישראל, אחרי האמירה המהדהדת של ה'בעל התניא', התשובה כבר ברורה מאליה.

המשך מעמוד 23 | הרב עמרם בינעט

תורני, אבל השבת שלו נראית כמו שצריכה שבת להיראות. זה נקרא 'מקדשי שביעי'. כמובן שצריכים ללמוד על חשיבות השבת, להקדיש זמן ללימוד הלכות שבת, להתעסק עם השבת. להיות מונחים בנושא הזה של שבת, כי הבעל שם טוב הקדוש אומר, שבמקום שבו מחשבותיו של האדם נתונות, שם הוא נמצא. צריכים להיות בתוך השבת כל ימות השבוע. מי שזוכה להתגעגע לשבת ולשמוח בכניסתה שמחה אמיתית, עד שפניו קורנות מאושר, הוא נכלל בגדר של 'עם מקדשי שביעי', ויהודי כזה, לא צריך לדבר הרבה בבית שלו. הילדים שלו סופגים את השבת שלו, והחינוך הזה מוטבע בדם שלהם. השבת צועקת מתוך הלב שלו, כי הלב שלו בוער בגעגוע ושמחה לכבוד יום השבת.

זה מתחיל קצת לפני שבת, הוא בא לבית הכנסת חצי שעה לפני קבלת שבת, חוזר על דף אחד פחות או יותר. כשהוא חוזר הביתה מתפילת ליל שבת, בזמן שאשתו והבנות מסדרות את הסלטים ומכינות את צרכי הסעודה, הוא לומד עוד עמוד. אחרי הסעודה הוא הולך לבית הכנסת ולומד, בשבת בבוקר לפני התפילה... הוא לומד! בשבת בבוקר אחרי התפילה, הוא גם לומד קצת לפני שהוא הולך הביתה, ובבית הוא לומד עד שמכינים את הסלטים וכו', וגם לפני מנחה הוא לומד, ואם הוא לא הספיק לחזור על כל שבעת הדפים, הוא עושה השלמות במוצאי שבת... סיפר לי החבר הזה, שכל השבת שלו נראית אחרת. זה לא אותו בנאדם! הראש שלו שקוע בלימוד. הוא איש פשוט, אדם רגיל ושגרת, עובד בעבודה רגילה, אין לו שום משרה תורנית או מעמד

המשך מעמוד 24 | הרב בנימין בירנצוויג

שגמל לו חסד, כך לימדונו חז"ל - שהכרת הטוב היא עצם הידיעה שיש להכיר טובה למיטיב אתך, שהיא יסוד ההכרה בבורא העולם שמיטיב לנו בכל עת ושעה, ואי לכך אין הבדל אם המיטיב הוא חי או דומם, שהרי אם לא יכיר האדם טובה לדומם שהיטיב לו, הרי נפגמה אצלו מידה זו, ויבא לכפור גם בחי המיטיב לו, וסופו ח"ו לכפור גם בטובתו של מקום! ולכן גם הרגיש הסטייפלר הבדל גדול בין לכתוב מכתב של הכרת הטוב עבור הנותן לבין לכתוב מכתב עם הרגש של הכרת הטוב שמועיל גם עבור המקבל!!

למה לא לקו המים על ידי משה? אמר לו הקב"ה, המים ששמרון כשהושלכת ליאור, אינו בדין שילקו על ידך, אלא ילקו על ידי אהרון אחיך' וכן הוא במכת כינים אמר הקב"ה למשה, 'העפר שהגן עליך כשהרגת את המצרי, אינו בדין שילקה על ידך, אלא אהרון אחיך יכהו'. דברים נשגבים משכל אנושי? וכי מה שייך להכיר טובה לדומם? הרי אינו מרגיש בטובה שהוא עשה ואף אינו מרגיש בהכרת הטובה שניתנת לו? יסוד גדול במהותה של מידת הכרת הטוב, למדים אנו מכאן, שחיוב הכרת הטוב הוא לא רק כדי להיטיב עם המיטיב, אלא בעיקר כדי להיטיב עם המקבל, כדי שהוא ירגיש את החובה להודות למי

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצוויג, כתבו ל: 7622500@gmail.com

תרפ"ט. רבי אהרן זימן אליו קבוצה מטובי הבחורים לאחר תפילת שחרית והרצה בפניהם שיעור בספר 'נפש החיים' בשער ד', בו כידוע מאריך מרנא רבי חיים מוולאז'ין זצ"ל בדבר יקרות עסק התורה ויגיעתה, כשהוא מפאר ומרומם אותה לאין שיעור. גם כאן ראה הוא צורך לייקר ולחזק את לימוד התורה ואת התמדתה באוזני טובי תלמידיו דווקא בערב יום הכפורים - כ'הכנה דרבה' לקראת היום הקדוש.

(מתוך הספר 'רבי גדליה')

לזכות ולהיחתם לשנה טובה - הם אלו העשויים להניאו לקבל על עצמו קבלה אמיצה ועזה, 'לקחת את עצמו בידים' ולהעמיס על צווארו עולה של תורה.

"כל הווייתו של רבי אהרן היתה תורה! בה ראה חזות הכל, הכל ממשי!" - ביאר רבי גדליה את פשרה של עובדה מופלאה זו.

מעשה כעין זה ממשי, אשר מלמד עד כמה היתה התורה כל הווייתו של רבי אהרן בכל עת, ועד כמה הוא ראה בה את הערך המרכזי של עבודת השם - אירע בישיבה בערב יום הכפורים

כל הזמן לומר לפרעה שבני ישראל הולכים לצאת רק לשלושת ימים לחגוג חג לה' ומיד לחזור, הלא אם היה מדובר בטקטיקה של נסיון שכנוע היה לזה מקום, אבל כאשר משה יודע מראש שאין לו מה לנסות לשכנע, זה רק 'לפרוטוקול' כי פרעה ממילא לא הולך להוציא אותם, רק עד שהוא יגמור לשתות את כוס התרעלה עד תומה, מה מקום יש לדבר על שלושת ימים? שיאמר לו מראש שהם רוצים ללכת לארץ ישראל ולהיות לעם, הרי לפני מכת בכורות ממילא הוא לא הולך לתת להם לצאת, ואחריה גם אם משה היה רוצה לקחת את פרעה בכבודו ובעצמו לעבד יחד איתם, הוא הרי היה מסכים... אז מה סוד העניין של שלושת ימים במדבר?

"אלא, ביאר אותו רב שאני לא זוכר את שמו, כידוע שכל יציאת מצרים רומזת גם למלחמת היצר, מצרים מלשון יצר, הדרך בה יצאו ממצרים, נותנת לנו ציוני דרך לאיך אנחנו אמורים לצאת מהמצר הפרטי שלנו. "הדרך היא לא ללכת על כל הקופה, אם תבוא ליצר הרע, נאם הרב בפאתוס, ותאמר לו 'אני איתך גמרת', לא מכיר אותך יותר' וכל מיני סיסמאות כאלו, היצר רק יגחך וימשיך הלאה... תאמר לו 'אני רוצה רק שלושה ימים', 'אני 'תופס חיזוק' רק ליומיים עד השבת הקרובה' או 'רק בגלל המבחן הממשמש ובא' או כל תירוץ שלא יהיה, תקצוב בזמן את הפרישה מהיצר, כשיגמר הזמן ותראה כי טוב - תוכל להאריך את זה, לא בבת אחת.

"זה נכון שלפרעה לא היה משנה לכמה ולמה הם רוצים לצאת, הוא לא באמת התעניין בתכניות של בני ישראל, משה רבינו עשה את זה על פי הגבורה ובוודאי היו כאן חשבונות שמים גבוהים, אחד מהם כנראה הוא ללמד אותנו את הדרך.

"אתה מבין, הוא מסיים בחיך, זה נתן לי כח, באתי לישיבה כשאני עוזב עולם שלם מאחורי, לא הסכמתי להירשם רשמית או לקבוע זמן, לעצמי אמרתי אני כאן לכמה ימים וחוזר הביתה, לא להרבה זמן... עד עכשיו לא נגמרו הימים האלו..."

אפשר להשתמש הרבה מאד בסיפור הזה, הרבה התמודדויות בהן נתקלים אנשים אפשר לפתור עם התובנה הזו, לא כל דבר צריך לחתוך ולכרות, לא כל התמודדות היא ברת פתרון של 'זבנג וגמרנו', הפרשה מלמדת אותנו שאפשר אחרת, לתחם בזמן, לנסות להקל, ולהצליח ולצלוח!!!

"אבל אני חייב לשאול אותך משהו", אמרתי לו רגע לפני שהוא חזר לחברותא, "אתה חייב להסביר לי משהו אחד, לפי מה שאתה מספר על צורת החיים שבה חיית, איך הצלחת? מה היה חסר לך שבגללו החלטת לחזור בתשובה? הסברת לי, משמעות וסיפוק. אבל בתחילת הדרך כשעדיין אתה לא יודע שכאן תמצא את אשר אהבה נפשך, כשאתה עדיין מבוסס בעולם של חציו קודש וחציו חול, איך אתה מצליח בכלל? איך שייך לעבור מעולם של תענוגות העולם הזה ותפנוקי הגוף, לבית המדרש על פשטותו ומיעוט העולם הזה שלו, זה לא הרתיע אותך? לא גרם לך לנסות לחזור אחורה? מאיפה תעצומות הנפש האלו?"

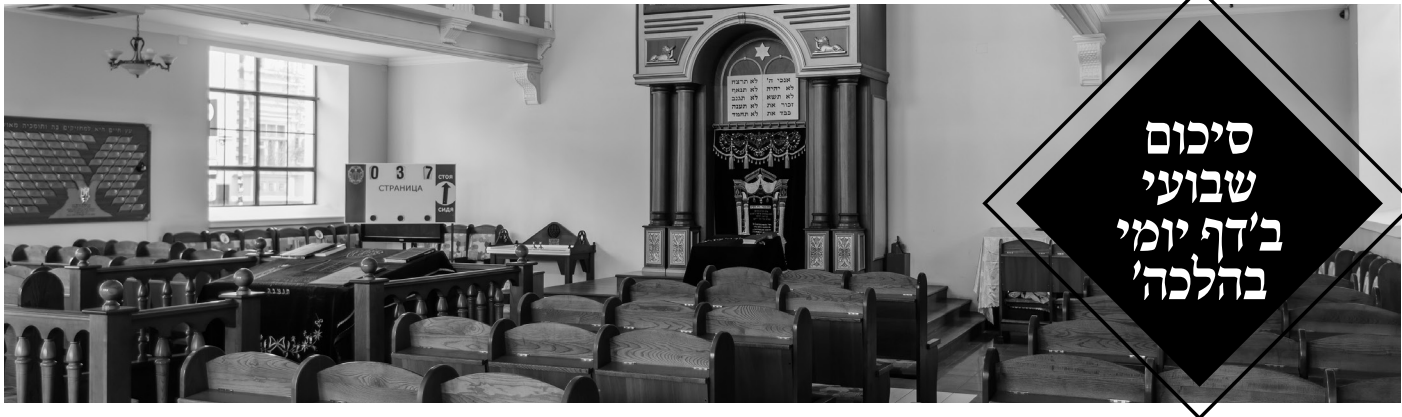
כל זמן שנשאתי את הנאום זוטא הזה, הוא ישב מולי וחיך, "טוב שאתה שואל אותי שאלות כאלו ומעביר נושא ממה שכל כך קשה לי..."

"האמת שאת הכח הזה אני חייב למישהו שאני לא מכיר בכלל", הוא פתח, "זה רב שאני לא זוכר את השם שלו בכלל, מצאתי הרצאה שלו במרחבי הרשת הווירטואלית, כשחיפשתי נואשות קצת יהדות ורוחניות, אחרי שהבנתי שזה הפתרון לשימוון שאופך אותי. הייתי יושב שעות ומחפש הרצאות מעניינות על יהדות, על לימוד תורה ועל קיום מצוות. באחת מההרצאות האלו שנהייתי לשמוע, דיבר רב אחד על פרשת השבוע, זו הייתה פרשת וארא, הוא תיאר בציוריות את הדיאלוג שהיה למשה רבינו עם פרעה מלך מצרים.

"משה עומד ומבקש בשם מלך מלכי המלכים מפרעה, שמחזיק בכלל את עצמו לכזה, להוציא את עם ישראל ממצרים, הוא מנסה בכל לשון של בקשה, עובר לאיומים לאותות ולמופתים, אח"כ זה לא מספיק לפרעה ומשה עובר לביצועים בשטח, הוא מחריב את מצרים בשיטתיות, עם מכות נוראות, והופך את חיי המצרים לגהנום עלי אדמות.

"כל זה לא עוזר לפרעה להסכים, ומשה יודע את זה מראש, שהקב"ה הולך להכביד את ליבו של פרעה עד כדי שהוא יתעלם מהמציאות הכואבת, וייתן למצרים להיחרב על עצמה, העיקר לא להוציא את ישראל ממצרים, כל זה עד שהקב"ה בעצמו יסיר את ערלת ליבו והוא יצא לרחוב באמצע הלילה, לצעוק בקול גדול את בשורת השחרור.

"וא"כ הקושיה עולה מאליה, אז מה הסיבה באמת, שמשה מנסה

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ מדוע צריך להתפלל במקום שיש בו חלונות לכיוון שאליו מתפללים?
- ◆ האם ניתן לכתחילה לקבוע מקומות שונים לתפילות שחרית ומנחה?
- ◆ מי שביטו נמצא במרחק של ששה קילומטרים מבית הכנסת - האם חייב בתפילה בציבור?

המקום הראוי לתפילת שמונה עשרה

- את תפילת 'שמונה עשרה' יש להתפלל במקום סגור, כיון שדבר זה מסייע להכנעה ולאֵימת המלך הנדרשות בעת התפילה. ולכתחילה יש להתפלל במקום שבו קבועים חלונות בקיר שֶלְכִיוֹנוֹ מתפללים, כדי שהמתפלל יוכל להשקיף בעדם אל השמים, ובכך לעורר את כוונתו.
- מצוה להתפלל שמונה עשרה בתוך בית הכנסת, גם כשמתפלל ביחידות, ואין להתפלל מחוץ לבית הכנסת כי אם בשעת הדחק.
- מי שיש בסביבתו שני בתי כנסת, האחד קרוב והאחר רחוק - יעדיף את התפילה בבית הכנסת הרחוק, מחמת הַשְּׁכַר שיקבל על כל פסיעה ופסיעה בדרך לבית הכנסת.
- מצוה להחיש את הצעדים ולרוץ בשעה שמתקרבים לבית הכנסת, או בכל מצב בו ניכר כי הריצה היא לקראת עשיית מצוה. ובבית הכנסת עצמו, אסור לרוץ, מפני כבוד השכינה.
- התפילה נחשבת כהקרבת קרבן, וכשם שהקרבת הקרבן נעשתה במקום קבוע בבית המקדש, כך צריך אדם לקבוע מקום לתפילתו בבית הכנסת, ולא לשנותו כי אם בעת הצורך.
- ורשאי אדם לכתחילה לקבוע מקום אחד לתפילת שחרית, ומקום אחר לתפילות מנחה וערבית; או לקבוע מקום אחד לתפילות ימות החול, ומקום אחר לתפילות שבת וימים טובים.
- בתפילת שמונה עשרה, מצוה מן המובחר שלא תהיה כל 'חציצה' בין המתפלל לקיר שלפניו, כדי שלא יסיח את דעתו מהתפילה.

התפילה בציבור

- חובה על האדם להתפלל שמונה עשרה בציבור של עשרה אנשים. ולדעת פוסקים רבים, תפילה בציבור פירושה - שעשרת האנשים מתפללים יחד, אך לדעת פוסקים רבים, די בששה מתפללים וארבעה אנשים נוספים הנוכחים במקום.
- נאמר בספר משלי: "בְּרֵב עַם הַדֶּרֶת מְלֶךְ", ולכן, כאשר ישנם שני בתי כנסת, אשר באחד מהם מתפלל ציבור גדול, ובשני ציבור קטן - מצוה להתפלל בזה של הציבור הגדול.
- מי שאין באפשרותו להתפלל עם הציבור, יכוון את שעת תפילת שמונה עשרה שלו לשעה שהציבור מתפללים שמונה עשרה, ובכך תִּחְשַׁב תפילתו במידת מה כתפילה בציבור.
- הנמצא בבית הכנסת יחד עם ציבור שטרם התפללו, אסור לו להקדים ולהתפלל לפניו, משום שמבזה בכך את הציבור, וכן מפסיד בכך את שלימות מעלת התפילה בציבור.
- מי שביטו נמצא במרחק הליכה של יותר מ'מיל' (1,152-960 מטר, לשיטות השונות) מבית הכנסת - פטור מתפילה בציבור. וכן הנמצא בדרך, אינו צריך לסטות מדרכו למרחק של יותר ממיל, כדי להתפלל בציבור.
- בשעת התפילה בציבור, אסור לעסוק בתורה, גם כאשר הציבור מאריכים בפיוטים, וכדומה; אולם, מי שאינו מתפלל עם הציבור, ונכנס לבית הכנסת בשעת תפילת הציבור, כדי לענות לקדיש ולקדושה - רשאי לעסוק בתורה.
- עשרת המתפללים הראשונים הבאים לבית הכנסת - מקבלים שכר כנגד כל הבאים אחריהם. ואף לאחר שֶבְּאוּ עשרה לבית הכנסת - רצוי להקדים ככל שניתן.

לקראת שבת לכו ונלכה

**לאחד מבתי הכנסת נכנס בליל שבת, יהודי צבעי, עם בגדי העבודה
'הצבועים' שבהם עבד במשך כל ימות השבוע. לתמהונם של המתפללים,
לא התבייש הצָבֵע להיכנס עם הבגדים הללו - בשבת-קודש - אל בית
הכנסת, כשהקהל כולו עטוף בבגדי-שבת, במלבושים בוהקים, ובשיראין
של משי. הציבור הסתכל על האדם ההוא כמי שיצא מדעתו...**

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על מקדשי השבת

אלא אפשר להכתיר אותו כמי שדואג לכבודה של שבת בכל נפשו
ובכל מאוודו, והראיה - שלא חס על כבודו-שלו, והגיע עם הבגדים
הצואים לבית הכנסת, למען כבוד השבת.

הסברתי את דבריי ואמרתי, שאנחנו רוצים לחדש ולומר, שכשם
שבחילול שבת יש מי שמחלל בצנעה, שגם זו היא עבירה חמורה
מאוד, אבל יש דבר הרבה יותר חמור מזה, והוא המחלל בפרהסיא,
ומי שנכשל בכך רח"ל הופך מיהודי לעבריין ונחשב כגוי, חילוק זה
קיים גם במצוות שמירת השבת.

יש מי שזוכה לשמור שבת בתוך ביתו פנימה, ובוודאי שהוא
מקיים בכך מצוה-רבתי. ברם, מי ששומר על השבת ומקדש אותה
בפרהסיא, המצוה הזו כפולה ומכופלת, ומְעַלָה את היהודי ההוא
מעלה-אחר-מעלה בקיום מצוות שמירת השבת.

היהודי הצָבֵע זכה לקדש את השבת, ולפרסם אותה לכל באי בית
הכנסת שלו. הם ראו בתחילה את בגדיו המלוכלכים, לאחר מכן
שמעו את ההסבר של האיש שסיפר שמנע בכך את אימו מלעבור
על מלאכת מלבן. בשלב הבא הם הבחינו שאני מדבר עם הגבאי, וזה
נותן לו עלייה, וכך עלתה השבת ונתעלתה יותר ויותר.

והוא שאמרנו: לא רק חילול שבת בפרהסיא גורם לחומרת-יתר
בביצוע העבירה, אלא - להבדיל - גם שמירת השבת כשהיא נעשית
בפרהסיא, משפיעה על איכות המצוה בכפלי-כפליים.

כל הדברים הללו שאמרנו, נכונים בתנאי שאף אחד מהמתפללים
לא מכיר את אימו של האיש ההוא. שאם לא כן, אין לך לשון-הרע
גדול מזה, שמספרים על אשה יהודייה המכבסת בשבת!

(מתוך הספר 'שבת בשמחה')

במצואות בה אנו חיים, ובדור שבו מתרבים בעלי תשובה, יש לזכור
שלפעמים נראה לנו על פי מעשיו של פלוני בשבת, שמעשי-עבירה
הם, אבל אם נבדוק את הענין, נראה שלא חילול שבת יש כאן, אלא
מצוה גדולה.

ובדרך אגב נלמד גם עד כמה חובה עלינו ללמד זכות על אחינו בני
ישראל, גם אם הדבר נשמע רחוק-רחוק מהמציאות.

לאחד מבתי הכנסת נכנס, בליל שבת, יהודי שהיה לבוש בבגדים
מלוכלכים עד מאוד. אדם זה שימש במקצוע הצָבֵעוּת, והיו אלה
בגדי העבודה 'הצבועים' שבהם עבד במשך כל ימות השבוע.

לתמהונם של המתפללים, לא התבייש הצָבֵע להיכנס עם הבגדים
הללו - בשבת-קודש - אל בית הכנסת, כשהקהל כולו עטוף בבגדי-
שבת, במלבושים בוהקים, ובשיראין של משי. הציבור הסתכל על
האדם ההוא כמי שיצא מדעתו.

והוא, משראה שהקהל מביט בו בעיניים קמות, נאלץ להסביר
בעצמו את פשר הדברים. הוא ניגש אל רב בית הכנסת ואמר לו:

כאשר חזרתי היום מעבודתי לפני התקדש השבת, ביקשה ממני אמא
שלי שאפשוט את הבגדים המלוכלכים כדי שתוכל לכבסם באופן
מייד, ביודעה שמיד בצאת השבת הנני צריך לצאת שוב לעבודה.

כיון שלצערי אימי עדיין איננה שומרת שבת, לא יכולתי לפשוט את
הבגדים, כיון שאם הייתי פושטם, אימי הייתה מכבסת אותם בעיצומו
של יום השבת רח"ל. הפתרון הטוב ביותר היה שאשאיר את הבגדים
עליי, וכך אבוא גם לבית הכנסת, למרות הבזיון הגדול שאני סופג בכך.

אדם זה שאל האם עשה טוב, או שמא פגם בכבודה של השבת?
והשבנו לו, שלא רק שלא חילל ולא פגם במאומה בכבוד השבת,

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

גליון 558
שנה י"ב תשפ"ג

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

ויבוא ערוב כבוד ביתה פרעה וגו' (ח' - כ')

כשראה הקדוש ברוך הוא שלא חזרו בהם ועדיין מסרבים לשלוח את בני ישראל, שלח עוד והתרה בם, כי שולח ערוב חיות רעות כדי לשכלם. גם בתי השיש ובתי הסיפים היו נבקעים מאליהם, שהיו החיות אומרות, אנו שלוחי המקום. בריה אחת היתה הולכת לפני הערוב וכיוון שהיו המצרים סוגרים דלתות בתיהם והם מסתתרים בתוך הבתים, היתה אותה בריה עולה על הגגות, הורסת את הגגות וחותרת תחת בתי השיש ובתי הסיפים, והחיות נכנסות לתוך הבתים ונוטלות תינוקות מצרים מתוך ערשיהן והורגין אותן. ולמה לקו במכה זו של ערוב? לפי שהיו כופין את ישראל לצוד להם חיות ועופות, לפיכך שלח עליהם ערוב חיות רעות לשכלם. הערוב בא בתחילה לבית פרעה, ואחר כך לבית רואי המלך, ואחר כך אל בית יושבי עיירות וכפרים ולשדות וכרמים ולכל ארץ מצרים, והעלים הקדוש ברוך הוא מהחיות את ארץ גושן שלא יראוה, שאם היו רואים אותם כיוון שהיא בתוך ארץ מצרים, נכנסות בתוכה ומוזיקות את ישראל, שכיוון שניתנה רשות למשחית אינו מבחין בין צדיק לרשע, והיו הורסין האילנות ומשחיתין יבול הארץ.

(מדרש שכ"מ וארא)

פרשת השבוע

ויצעק משה אל ה' (ח' - ח')

מסופר על הרה"ק רבי פינחס מקאריץ זיע"א, שפעם אחת לאחר שסיים להבדיל על הכוס במוצאי שבת, הוסיף אחרי הברכה ואמר: יהי רצון שתשוב העוורת. השתאו תלמידיו ולא ידעו מה כיוון הרבי בדבריו, וחשבו שבוודאי אמר הצדיק סתרי תורה, כגון פירושים ב"עץ חיים" וכדומה, היו ביניהם תלמידים שיודעים קבלה, שניסו להבין את כוונות הסוד של רבם הקדוש, אך מכולם נבצר לדעת פשר הדברים, עד שנכנסו ושאלו את פי רבם: ילמדנו רבנו מה פירוש המלים הסתומות שהשמיע אחרי הבדלה? איזה סודות וסתרי תורה כיוון בזה? השיב להם הרבי אין כל כוונת נסתרות ועניני קבלה. פשוטו כמשמעו, העוורת בבית לא הסתדרה עם הרבנית והלכה לה. הרבנית עצמה רתוקה כעת למיטת חוליה, ואין מי שיסיק את התנור בבית, ביקשתי אפוא מאת השם יתברך שהיא תשוב, כי ילד אצל אביו ברצותו קפוטת משי, הריהו מבקש הימנו, וברצותו אגורה לקניית כעך הריהו שוב פונה רק אליו.

אלה ראשי בית אבתם (ו' - י"ד)

מסופר: לאחר הסתלקותו של המגיד הקדוש ממעורישט זיע"א, ביקשו ראשי החסידים לעצמם ממלא מקום, והבחירה נפלה על הרה"ק רבי שניאור זלמן "בעל התניא" זיע"א, שהיה אז אברך צעיר בן כ"ו שנים בלבד. סירב רבי שניאור זלמן לקבל על עצמו את המינוי החשוב, וטעמו ונימוקו עמו, שמחמת גילו הצעיר אין הוא ראוי לכהן בהנהגה רמה כזו. פנה אליו הרה"ק רבי מנחם מענדיל מוויטבסק זיע"א וטען כלפיו, הרי לא מצינו בתורה בשום מקום רמז לגבי גילו הרצוי של המנהיג, מוכח שאין זה חשוב כלל. ענה לו "בעל התניא": בתורה נאמר "אלה ראשי בית אבתם" והתורה מונה את שמותיהם של בני השבטים, אולם רק אצל שבט לוי מונה התורה את מנין שנותיהם של לוי, בנו קהת, בנו עמרם ושני בני עמרם משה ואהרן. מכאן הראיה שכאשר התורה עוסקת במנהיגים של ישראל אזי היא מציינת לא רק את שנות חייו של המנהיג, אלא גם של אביו, ואבי אביו ואף של אבי זקנו.

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 5:41 ת"א: 5:43 ר"ת: 6:16

פרשת וארא

זמני כניסת השבת
ירושלים: 4:27 ת"א: 4:41

לא נראתה בכל הבית, ואף רחש לחש לא עלה מתוכו. רגעים אחדים ניצב רבי זושא על עומדו נבוך מבלי לדעת לאן לפנות. לפתע צץ לקראתו בחצר אחד מילדי בעל הבית, פנה אליו רבי זושא ושאלו על אביו, אבא עלה אל העליה השיב הפעוט לפי תומו. כהרף עין פנה רבי זושא אל עבר מקצוע הבית אשר עליו הצביע הפעוט, וגילה סולם העולה אל העליה, מבלי להתמהמה טיפס ועלה, ותוך רגעים ספורים מצא עצמו בטבורו של חדר המוצנע בין הרעפים המכסים על הגג. משוורגלו עיניו אל החשיכה, הבחין בקבוצה של יהודים המסובים מסביב לשולחן, ובראשם מיטב מארחו הסנדלר. עיני הנוכחים הופנו באחת אל דמותו של האורח שפלש לגבולם, וקול רטינה עלה ונשמע מביניהם מה לאיש זר בינותינו? אך עד ארגיעה, נשמע קולו של בעל הבית לאמור, האיש הזה אורחי לשבת הוא, והואיל וזכה להגיע הלום יישאר. אותם סודות ורוזים טמירים אשר זכה רבי זושא לשמוע באותה מסיבה נשגבה של צדיקים נסתרים, טרם שמע מימיו. לפני היפרדו מהם, הוזהרו המסובים את רבי זושא בלשון תקיפה לבל יהיה לגלות דבר וחצי דבר מכל אשר ראו עיניו, ומאשר שמעו אוזניו באותה סעודה של רעווא דרעווין, ראה הוזהרת, היתרו בו כי בנפשך הדבר.

במוצאי שבת שבו שני האחים הקדושים ונפגשו באכסניית הקהל הסמוכה לבית הכנסת, הם החליפו ביניהם רשמים קצרים מן השבת שעברה ופנו איש איש לעבודתו בקודש. ואולם לא ארכה השעה, עד שהבחין רבי אלימלך כי רבי זושא אחיו אינו בתמול שלשום, נפשו היתה נסערת ביותר וגם להירדם לא יכול היה, מכאן הסיק רבי אלימלך, כי אחיו מסתיר מפניו סוד כלשהו הכמוס בלבו, משבושש רבי זושא לפצות את פיו מאליו ולגלות את סודו, החל רבי אלימלך טוען כנגדו, והלא תנאי מפורש היה בינינו לבל נסתיר איש מרעהו ולבל נצפין איש מאחיו מאומה. אנא אחי יקירי, השיב רבי זושא בקול נרגש, אל נא תפציר בי על כך כי בנפשי הדבר. התחייבנו אף למסור את נפשנו איש בעד אחיו, השיב לו רבי אלימלך. לאחר שעה ארוכה של היסוסים, נכנע רבי זושא לבקשת אחיו, קיבל על עצמו את מסירות הנפש הנדרשת וגולל באוזניו את כל אשר עבר עליו במשך השבת, לרבות את סודות התורה שנתגלו לו בעלייה.

הבוקר אור והאחים הקדושים יצאו להמשיך בדרכם, הם המשיכו לנוע ולנוד יום שלם מכפר לכפר ומעיירה לעיירה, עד שהגיעו לעת ערב לבית מלון על אם הדרך, איש מבין באי המלון לא שת לבו לשני ההלכים, אשר הצטנפו להם בקרן זווית שבטרקלין הכניסה, וישבו לסעוד את לבם. גם הפעם כדרכם בקודש, לא שכבו האחים הקדושים לישון בטרם ערכו תיקון חצות בצוותא, ורק לאחר מכן כיבו את הנר שהאיר להם בעבודתם הקדושה, והניחו עצמם על הריצפה הקרה כדי לחטוף תנומה קלה ולהחליף כח.

לפתע נשמעו נקישות נמרצות על דלת המלון, מלוות בקריאות רמות בשפה הפולנית, בעל המלון אשר היטיב להבין במה המדובר, אץ לפתוח את הדלת, ואל הבית נכנסו ובאו פריץ פולני ועגלונו, אשר תעו בדרכם בחושך ובאפילה, וביקשו ללון במקום עד אור הבוקר. בטרם עלה הפריץ אל החדר אשר הוכן בעבורו, הבחין פתאום בשני ההלכים הישנים על הריצפה, מדוע ישנים הם על הריצפה הקרה? שאל בנימה של רחמים, הלכים יהודים הם, השיב בעל המלון, אשר ביקשו רשות ללון פה ללא תמורה. רחמנות! קרא הפריץ, אינני מסוגל לראות בני אדם שוכבים על הריצפה בליל צינה שכזה, ומיד הורה לבעל המלון להכניס את שני היהודים העניים ללון בחדרו המוסק.

ליומא דהילולא של הרה"ק רבי משולם זושא מהאניפולי זיע"ע ב' שבט עם תחילת יציאתם לגלות של שני האחים הקדושים, הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זיע"א והרה"ק רבי משום זושא מהאניפולי זיע"א, נמנו וגמרו ביניהם לשתף איש את אחיו בכל מאורעות הגלות ללא יוצא מן הכלל, ולמסור איש את נפשו בעד אחיו. שניהם נתנו את הבטחתם לכך איש לרעהו. כבר מראשית הגלות, החל אביהם המנוח הרה"ק רבי אליעזר ליפמן זיע"א להתגלות אליהם מדי ערב שבת, כשהוא מורה להם היכן יתאכסן כל אחד מהם ביום השבת. את אימרתו נצרה רוחם ועל פיו נסעו ועל פיו חנו עד תום גלותם. באחד השבועות הראשונים לדרכם החדשה, הגיעו האחים הקדושים בערב שבת לעיר בלתי מוכרת אשר לא דרכו בה מימיהם, ההוראה השמיימית לא בוששה לבוא, ועל פיה אמור היה רבי אלימלך להתארח אצל רבה של העיר, ואילו רבי זושא אצל סנדלר עני המתגורר בקצה העיר. רבי אלימלך לא נתייגע הרבה, וכיון ששאל לכתובתו של הרב, מיד היה מי שיכוונו לשם, וגם במעון גופו לא השיבו את בקשתו ריקם, ונאותו בסבר פנים יפות להכניסו בצל קורתם, מה שאין כן רבי זושא, אשר צריך היה לטרוח רבות עד שעלה בידו למצוא את מעונו הדל של הסנדלר הנקוב בשם, וגם שם לא במהרה ניאיתו לקבלו כאורח לשבת, רק אחרי הפצרות מרובות ותחנונים, משלא יכול עוד בעל הבית לסרב לאורח העקשן, נענה לו והורה לו להיכנס.

רבי זושא הניח את תרמילו בקרן זווית, ולאחר שקיבל ממארחו את כתובת בית הכנסת של בעלי המלאכות, אשר שם מקום תפילתו, יצא לשם כדי להתכונן לקראת שבת המלכה על פי דרכו. התפילה בבית הכנסת של בעלי המלאכות התנהלה במהירות עצומה, אף רבי זושא אנוס היה למהר את תפילתו ולהתאים עצמו לקצב התפילה של מארחו. עם תום התפילה יצא המארח במרוצה אל עבר ביתו, תוך שהוא מתנצל באוזני האורח המתאמץ להדביק את צעדיו, מבין אתה מן הסתם כי רעבים אנחנו, גם עייפים לאחר שבוע של עמל מפרך ומתיש, ומן הדין להודרו הביתה. בעמקי לבבו חשד אמנם רבי זושא כי מארחו איננו סתם סנדלר כפי שהינו מראה את עצמו, שהרי במלאכה זו של העמדת פנים היו גם לו חלק ונחלה, ברם ככל שביקש להעמיק חודר בעין עיונו, לא עלה בידו להסיט ולו כמלוא נימה את מעטה הזולות והבורות, שחפף על האיש מכל עבר.

לאחר התפילה יצא רבי זושא שוב לבית המדרש כדי להעביר בו את ליל השבת כראוי לו וכפי מעלתו. משהאיר השחר החיש רבי זושא צעדיו לבית הטבילה, כדי להספיק להגיע למניינם של אותם בעלי המלאכות המשכימים קום כהרגלם גם ביום השבת, אף הוא אור חלציו, ועשה ככל אשר היה לאל ידו לבל יפגר אחריהם בתפילתם. לאחר סעודת היום נותר עוד היום גדול לפני רבי זושא, להשקיע עצמו בתלמוד תורה ובעבודת הבורא ביד רחבה כאשר אהבה נפשו, אמנם צר היה לו שלא עלה בידו להיוודע מאומה מטיב מארחו, ולא נהיר היה לו איפוא לשם מה נשלח מן השמים להתארח דווקא בביתו.

כאשר נטו צללי ערב והגיעה שעת סעודה שלישיית, גמר בלבו ללכת שוב לבית מארחו אולי יעלה בידו להיוודע מאומה בשעה נעלה זו של רעווא דרעווין. ואולם משבא לשם, דומה היה כי בעל הבית אינו בביתו, שער החצר היה פתוח גם דלת הבית לא נעולה היתה, אך שום תנועה

משל ונמשל

שלח את עמי ויעבדוני ז' – ט"ז

מסופר על הרה"ק רבי משה סופר בעל "חתם סופר" זיע"א, שכאשר העניק מלך אוסטריה שיווי זכויות לתושבי המדינה היהודים, והיו כל ישראל שמחים וחוגגים את המאורע בשמחה רבה, ראו תלמידיו של ר' משה והנה רבם בוכה, אמרו לו: רבנו מדוע כל העם שמחים ואתה בוכה? אמר להם: **אמשול לכם משל:** היה מלך אדיר ונאור שהיה לו שר גדול שהמלך היה מקרבו ומחבבו. לימים חטא שר זה ונתחייב ראשו למלכות, אלא שהמלך היה חנון ורחום ומרבה לסלוח, לפיכך לא ביצע את גור הדין והחליף את עונש השר במאסר לזמן בלתי קצוב. ואף הבטיח לו, כי לקץ הימים רחם ירחמנו וישחרר אותו. נמסר השר למפקד בית הסוהר, והלה השליכו באכזריות לתוך בור חשוך מלא עקרבים ונחשים, ישב השר בכלאו שבור ורצוף, אלא שתמיד זכר את הבטחת המלך שישחרר אותו, ותקוה זו חיזקה אותו. לאחר ימים מרובים שמע השר תכונה רבה מסביב לכלאו, נפעמה רוחו בקרבו, כי חשב שהנה הוא משתחרר, ואמנם מיד נפתחה הדלת ושליחי המלך הגיעו ומכושים בידם, ואף בשורה בפיהם, באנו מטעם המלך לנקות את בור כלאך, ואף לקבוע בו חלון כדי להקל את מצוקתך. מששמע השר דבריהם פרץ בבכי גדול, אמרו לו שליחי המלך סבורים היינו שתשמח על הקלה זו, ולבסוף אתה בוכה? אמר להם כל זמן שהייתי במצוקה ידעתי כי ישועתי קרובה לבוא, עכשיו שאתם מתקנים את כלאי יודע אני שנגזר עלי לישב בכלא זה ימים רבים.

אף אני, סיים ה"חתם סופר" אומר כך, חכמינו אמרו (סנהדרין צ"ח) "אם ראית דור שצרות רבות באות עליו כנהר, חכה לו". ואם כן עכשיו שנותנים לנו זכות אזרח בגלות המרה איך לא אבכה?

ניגש בעל המלון אל שני האורחים והאיץ בהם לקום ולעבור לחדרו של הפריץ, בדלית ברירה נטלו האחים הקדושים את ידיהם, התרוממו ממשכבם ועברו עם תרמיליהם הבלים לחדרו של הפריץ. לאחר שהודו למיטיבם, שכבו לישון שם את יותרת השעה הקצרה שעוד נותרה להם. בטרם האיר השחר שחר, כמו שני האחים ממשכבם ויצאו בלאט להתפלל ולהמשיך בדרכם, כשהם מותירים אחריהם בחדר את הפריץ הנם את שנתו.

כאשר עמד הפריץ מאוחר יותר להמשיך בדרכו, נתברר לו לפתע כי שעון הזהב היקר שלו נעלם. מבלי להרבות בבירורים, ידע ופסק כי ידם של שני ההלכים במעל הזה, על דברתי, קרא בזעף, הם עוד ישלמו על כך מחיר יקר, אנו נלמד אותם את הלקח הראוי, למי שמשלם רעה תחת טובה. חיש קל עלה הפריץ על כרכרתו, והורה לרכבו לדלוק אחרי שני ההלכים הנמלטים, ואכן קרוב מאד לעיירה הסמוכה נמצאו האחים הקדושים, כשהם מכתתים את רגליהם איש לצד רעהו. עד שלא חלפו רגעים אחדים היו כבר שניהם מוטלים כפותים בתוך העגלה, כשזו מועידה את פניה אל תחנת המשטרה המקומית.

לאחר חקירה ודרישה וחיפוש בתרמיליהם שלא העלה דבר, הוזמן שופט העיירה לחרוץ את גזר דינם. כעבור שעה היו כבר שני האחים הקדושים מתוחים על ספסל בבית המשטרה, כששני שוטרים מבצעים בהם גזר דין של מלקות, עד שהם לוקים, הגיע לאוזניהם של האחים הקדושים קול נעימתו של שופט העיירה, אשר ניצב בסמוך אליהם ופיוזם לו חרש בלשון יהודית, אם מצוים לשתוק שותקים, אם מזהירים לא לגלות, לא מגלים.

רק משהורדו מעל הספסל וחילצו קימעה את עצמותיהם הצרובות בפרגולים, ניגש אליהם השופט ולחש להם בקול דממה דקה, הפריץ אינו אלא הסנדלר המארח, ואני הקטן אחד מן המטובים בעליית הגג הנני, מאחר ולא שעיתם לאזהרה החמורה, והאח האחד גילה למשנהו את מה שלא הורשה לגלות, נגזר על שניכם גזר דין חמור מן השמים, חש איפוא הסנדלר וכינס את כולנו לטכס עצה כיצד להעביר מעליכם את רוע הגזירה, שהרי אנחנו הגורמים בנויקין, נימנינו איפוא וגמרנו לבטל את גזר הדין של מעלה באמצעות גזר דין של מטה. מן השמים הסכימו עימנו לתמורה, אך חייבו אותנו לבצעה כמו ידינו. מכאן ואילך הישמרו והיזהרו, וכלל זה יהא נקוט בידיכם, אל תחפצו לדעת מה שמעלימים מכם, ואל תהינו לגלות מה שאוסרים עליכם.

מקור הסיפור, הספר הנפלא "צנתרות הזהב" טוב עין הוא יבורך באישור המחבר הרב מרדכי גרליץ שליט"א

צִין אדם לחברו

זהירות מיוחדת בכבוד אב

כאשר החליף הרה"ק רבי יהושע לייב דיסקין זיע"א (יומא דהילולא כ"ט טבת) את דירתו בירושלים שבר אדם שיוביל בידינו את הכתבים הרבים של חדושי התורה שהיו בביתו. הכתבים הונחו בשתי תיבות, ורבי יהושע לייב צויה את נושא התיבות: "החזק את התיבה הזו למעלה, ואת האחרת למטה, ואל תהפוך חלילה את סדרן". "בסדר גמור", השיב הפועל. לכל אורך הדרך לחש רבי יהושע לפועל: "הזהר, אל תחליף את התיבות, אל תהפוך את סדרן. אנא, במטותא ממך, הקפד על כך מאד". נושא התיבות לא הצליח לעצור את סקרנותו, ושאל: "רבי, מה כל החרדה אם ישנה סדר התיבות? למה זה כל כך חשוב?" הסביר לו רבי יהושע לייב: "התיבה העליונה מכילה את כתבי תורתו של אבי, בתיבה התחתונה מונחים כתבי ידי שלי, ואין זה הוגן שאפילו שעה אחת יהיו כתבי אבי תחת הכתבים שלי".

לימוד זכות על כל יהודי

הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זיע"א (יומא דהילולא ד' שבט) היה מלמד זכות על כל אדם, והיה אוהב ישראל גדול. וכאשר שאלוהו איך הגיע לידי מידה זו? הראה להם קערה של מים ואמר: קערה זו מילאתי בדמעות כדי שאבוא לידי מידה זו. מספרים עליו, כי לפני קידוש של שבת היה תמיד מלמד זכות במחשבתו על כל ישראל, ועד שלא מצא זכות עליהם לא עשה קידוש. פעם אחת לפני קידוש הופיע בבית מדרשו ועל יד שלחנו, יהודי לא דתי שגילח זקנו לאחר כניסת השבת, ועוד הריחו פניו מהסבון. הצדיק עצם את עיניו זמן רב, חשב וחשב ולבסוף

התחיל לקדש. בתוך הסעודה לאחר שהיהודי המודרני הזה הלך לו. שאלוהו חסידיו מה זכות היה יכול למצוא על היהודי הזה? השיב הצדיק רבי משה לייב: הנה אמרו חז"ל דכשיבוא משיח צדקינו אז יביא כל גוי למשיח במתנה יהודי אחד, ויאמר גם זה יהודי. וז"ש יובילו שי למורא (תהלים ע"ו י"ב) נשאלת השאלה האם קאי הגמרא הזאת עלי? זה לא יתכן כי בוודאי שלא יהיה צורך שביאו אותי למשיח, כי אני אלך בעצמי בשמחה רבה. או האם צריכים את החסידים שלי שביאו אותם הגויים בכוח למשיח? בודאי שלא. אלא מאי? הגמרא מתכוונת על איש לא דתי כזה, אשר אין לו פנים כיהודי, ואז יבוא הגוי וימשוך אותו ויאמר: הלא גם אתה הנך יהודי, בוא עמי למשיח. ובכל זאת קרא לו הגמרא "ש"י" היינו מתנה, הרי נמצא שגם יהודי הזה חשוב הוא. על זה חשבתי ויכולתי לעשות קידוש.

להתענות עבור יהודי אחר

הרה"ק רבי מרדכי מלעכעוויטש זיע"א היה פעם אצל הרה"ק רבי זושא מהאניפולי זיע"א (יומא דהילולא ב' שבט). וראה שבא יהודי ובכה מאד שיתן לו דרך התשובה, ורבי זושא שלחו לצדיק אחר. שאל רבי מרדכי לרבי זושא, היתכן לשלוח יהודי שמבקש דרך תשובה? ענה לו רבי זושא: כשהייתי צעיר כשהגיע אלי בעל תשובה ציויתי עליו לעשות איזה דבר קטן, והתעניתים לקחתי על עצמי לצום בשבילו, היום אין לי כח להתענות, ולצוות ליהודי להתענות איני יכול, לכן שלחתי שילך לצדיק אחר.

הילולא דצדקיא

שבת קודש כ"ח טבת
הרה"ק רבי נפתלי מליטוביסק ב"ר ישכר דוב בעריש (תרנ"ה)

יום ראשון כ"ט טבת
הרה"ק רבי נח שמואל ליפשיץ (תלמיד החוזה) ב"ר יהודה לייב (זר זהב - תקצ"ב)
הרה"ק רבי משה יהושע לייב דיסקין אב"ד בריסק ב"ר בנימין (תרנ"ח)
הרה"ק רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר ב"ר יהואל (ישמח ישראל - תר"ע)

יום שני א' בשבט

הרה"ק רבי אברהם משולם זלמן אב"ד אוסטראה ב"ר צבי אשכנזי החכ"צ (תקל"ז)
הרה"ק רבי נתן נטע מחעלעם ב"ר אברהם (תקע"ב)
הרה"ק רבי משה שיק ב"ר יוסף (מהר"ם שיק - תרל"ט)

יום שלישי ב' שבט

הרה"ק רבי משולם זושא מאניפאלי ב"ר אליעזר ליפמן (תק"ס)
הרה"ק רבי שמחה בונים מווארק ב"ר מנחם מענדל (תרס"ז)

יום רביעי ג' שבט

רבי יוסף ב"ר מרדכי גרשון כץ (שארית יוסף - גיס הרמ"א - שנ"א)

יום חמישי ד' שבט

אשר בן יעקב משבטי קה (ב"א ש"כ)
הרה"ק רבי אברהם ב"ר אלכסנדר הכהן מקאליסק (תק"ע)
הרה"ק רבי משה יהודה לייב מסאסוב ב"ר יעקב (תקס"ז)

יום שישי ה' שבט

הרה"ק רבי יהודה אריה לייב ב"ר אברהם מרדכי ("שפת אמת" מגור - תרס"ה)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רבטובין שליט"א
מח"ס "גם אני אודך" לפרסם יוסף הדרום על המצוות.

הגבחת התורה (ז')

א) כשעושה הגבהה בספר תורה פתוח, לא יסתובב מהר, אלא בנחת, כדי שהציבור יוכלו להסתכל היטב בספר תורה. (שערי אפרים, שער י', סעיף י"ד)

ב) מה שנהגו להסיר רצועת התפילין מהאצבעות בהגבחת הספר תורה, זה רק מכיון שזה מכאיב האצבעות כשהרצועה על האצבעות, אבל רשאי לעשות הגבהה גם אם הרצועה על האצבעות, וכן נהג האדר"ת שלא היה מסיר כלל הרצועה מאצבעותיו. (תפילת דוד, עמוד מ"ו)

ג) המגביה הספר תורה בסיום הקריאה, יזהר כשיושב עם הספר תורה, שלא יחזיק הספר תורה על ברכיו, אלא יאחזו בידיו בעמודי הספר תורה. (שערי אפרים, שער י' סעיף י"ח)

מברכים חודש שבט

המולד מוצש"ק בשעה 11:56 10 חלקים

ר"ח יהיה ביום שני

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

לע"נ הרה"ק

רבי משה יהודה לייב מסאסוב זיע"א

ב"ר יעקב

נלב"ע ד' שבט תנצב"ה

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - אהלבת ציון

פְּרִשְׁת וְאַרְא - חוֹבֵת הַתְּבוּנֹת

"תְּכַבֵּד הָעֶבֶדָה עַל הָאֲנָשִׁים וַיַּעֲשׂוּ בָּהּ וְאַל יִשְׁעוּ בְּדַבְרֵי שָׁקֶר" (שמות ה, ט)

הוא פועל כל זאת ועוד רק כדי שהאדם חלילה לא יקום ממצבו הרוחני, שלא יעצור לרגע ממרוצת החיים ואז הוא עלול לעשות חשבון נפש ולתקן את דרכיו.

עלינו לזכור כי תפקידנו בעולם הוא לא לאפשר חלילה ליצר הרע להוציא את זממו אל הפועל.

אנחנו צריכים לעצור ממרוצת החיים, לחשוב על מצבנו, להתגבר, להתבונן ולהילחם בכל עוז על חיינו הרוחניים ועל חירותנו הנפשית.

"וידעתם כי אני ה' אלקיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים" (שמות ו, ז).

השם יתברך לעד ולעולמי עולמים הבטיח כאן הבטחה, כי לא זו בלבד שבני ישראל יגאלו ממצרים, אלא הם גם יכירו וידעו כי השם יתברך הוא זה שגאל אותם.

הגאולה תגביר ותעמיק בעם ישראל את ההכרה והאמונה באלוקים, מכיוון שזאת התכלית של הגאולות והישועות, להכיר ולדעת על ידן מי הגואל והמושיע האמיתי (מעובד מתוך הספר 'שפת אמת' של האדמו"ר רבי יהודה אריה לייב אלטר מגור)

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

זמני לכת

ע"א	כנסת לכת	צאת לכת	יבוי תם
י"ג	16:27	17:40	18:13
ת"א	16:44	17:37	18:08
מ"ב	16:44	17:37	18:08
כ"ג	16:47	17:40	18:12

הצלחה בגו"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמיד ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל הענינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.י.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רז דוד בן לאה וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רחמה אילן בן ג'ולייט יפית שרה בת ג'ינה דרוו בן סופיה אנאל חביבה בת שולמית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומרי בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית סיון רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי לאה בת תמר

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו זרי בן ימנה אילנה בת רחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה נתנאל בן ג'ינה מיטל בת שושנה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרח- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעימה סימי בת סוליקה מיכאל יהודה בן מרים אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נדימה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה קסנט בת דגטו רותית בת סבריה יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט נעימה בת שרה יהודה לייב בן אסתר מלכה נעם אלימלך בן אושרית- רפואה שלמה ובריאות איתנה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

נראה שאנחנו יכולים ללמוד מהנהגתו של פרעה לקח חשוב ביותר שנוגע לחיינו דבר יום ביומו.

אם נתבונן ונחשוב- מה בעצם פרעה ביקש להשיג? פרעה רצה למנוע מבני ישראל זמן פנוי.

שלא יוצר מצב שבני ישראל יחשבו על מצבם הקשה. כך הוא ימנע מהם מלהתקומם ולנסות לחולל מהפך במצבם העגום.

לשם כך הוא הכביד עליהם את עול העבודה. כך נוצר מצב שהעיסוק הבלתי פוסק ומנע מהם אפילו רגע אחד של הרהור ומחשבה על מצבם.

כידוע פרעה מסמל את היצר הרע. הדמיון בין שניהם בא לידי ביטוי גם בנקודה הזו. היצר הרע מתנהג בדיוק כמו פרעה.

יצר הרע חושש מפני הרגע שבו האדם יעשה חשבון נפש, יתעשת ויבין את שפלות מצבו. הרי אז האדם ינסה לקום מהמצב בו הוא נמצא ולתקן את המעוות.

לכן הוא דואג להעסיק אותו בהבלים כאלו ואחרים, כדי לוודא שלא תהיה לאדם אפילו דקה אחת פנויה להרהור של תשובה להתעוררות רוחנית כדי שלא יוכל להגיע לידי מצב של "יש קונה עולמו בשעה אחת" (מסכת עבודה זרה דף ר"ז).

יצר הרע מעסיק את האדם בטרדות שונות: בבעיות פרנסה, בצער גידול ילדים ובעיות רבות. כך הוא מייגע אותו במשך כל היום.

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלמה לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלמה לאיידה חיה בת אסתר וליילד אלחנן רפאל בן איריס וליילד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי
להצלחת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב לרפואת הנפש והגוף של יהודה אריה בן רחל ברכה
לע"נ יצחק בן רבקה ז"ל

שואל ומשיב בהלכה - משקאות - פרק ג'

כיצד ניתן לדעת אלו משקאות וויסקי כשרים ואלו לא?

Ice ?

תשובה ?

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

ישון הוא תהליך שבו נותנים למשקה 'לנוח' בכלי קיבול כלשהו לאורך זמן, על מנת לאפשר לתהליכים טבעיים שונים להתרחש ולשפר את התכונות שלו. כאשר היצרנים עושים זאת הם קוראים לתהליך 'פינש'.

כל וויסקי שמופיע על תווית הבקבוק שלו אחד מהכיתובים הבאים לא מאושר. [כיתובים אלו יופיעו על וויסקי סקוטי מסוג סינגל מאלט. יש לציין כי לעיתים זה לא מופיע בתווית]:

DOUBLE MATURATION = יישון כפול

TWO WOOD DOUBLE WOOD = שני חביות

SPECIAL FINISH = גימור מיוחד בד"כ מעט יין לארומה

SHERRY CASKS = יין שרי

PORT CASKS = יין מפורטוגל

MADEIRA CASKS = יין חזק בתוספת אלכוהול למניעת תסיסה

MATURED IN TWO WOODS = עבר יישון בשתי חביות

באופן כללי המותגים הבאים מאושרים לשימוש:

ג'וני וולקר [כשרות OK שמעניק כשרות לוויסקי זה התריע בשנת ה'תשע"ה שהכשרות ניתנה רק למוצרי חברת IBBL והדבר מוטבע בתווית האחורית המקורית של הוויסקי ולא מצוינת בעזרת מדבקה], ג'י בי, שיבאס, בלנטיינס, ג'ק דניאל. וכן יש כמה סוגי וויסקי אירי שניתן להשתמש [הדבר נבדק ע"י בית הדין לונדון]: ג'ימסון, מידלטון, פאדי, פאורס וטולמר דא.

הנחת תפילין

מעשה שהיה עם הגאון רבי דוד אוירבך (אחיו של מרן הגאון רבי שלמה זלמן אוירבך זצ"ל) שקיבל התקף לב קשה מאוד. רופאים שטיפלו בו הרימו ידיים. הם אמרו לאשתו שכל הנראה זה הלילה האחרון שלו. מה שנותר לה זה רק להתפלל לה' ואולי יהיה איזה נס. היא ישבה בחוץ ובכתה נוראות.

לפתע קרוב משפחה הגיע לבקר. הוא ראה אותה בוכה בכי תמרורים ולכן הוא שאל: "מה קרה?". היא סיפרה לו את דברי הרופאים. הוא שאל אותה: "האם כבר היית אצל הרב משה בן טוב?". (הצדיק גר בזמנו בבאר שבע והיה ידוע כמומחה גדול בקריאת מזוזות. הוא כונה 'הואה המזוזות' בשל הכוח שיוחס לו לראות דרך המזוזה את עברו ומצבו של האדם).

היא אמרה שהיא לא הייתה אצל הרב בן טוב, ולכן הוא אמר שהוא ילך אליו. לפני כן הוא צריך לעבור דרך הבית שלהם כדי לקחת את המזוזות. היא כמוכן הסכימה. הוא לקח מונית ספיישל לבאר שבע כשבדרך הוא עצר ולקח את המזוזות. הוא הגיע לעיר באר שבע בשעה מאוחרת מאוד בלילה ונקש על הדלת בחזקה.

הרב בן טוב שבאותה השעה ישב ולמד תורה, שאל: "מי שם בשעה כזו מאוחרת?". הוא ענה לו שמדובר בפיקוח נפש ומבקש שהרב יעזור. הרב פתח את הדלת. הוא ביקש סליחה על השעה המאוחרת, אבל הבעיה אינה סובלת שום דיחוי והסביר לרב את המצב.

הצדיק לקח את המזוזה. אחרי מספר רגעים אמר: "הוא לא הניח את התפילין של רבינו תם כמה ימים, ולכן הלב שלו עושה בעיות, מכיוון שהתפילין הם כנגד הלב, שהרי נאמר: 'וְשַׁמְתֶם אֶת דְּבַרֵי אֱלֹהֵי עַל לְבַבְכֶם' (דברים יא, יח). תגיד לו שיחזור להניח אותם כראוי מדי יום והלב יחזור לעבוד כראוי".

הוא הודה לרב מאוד, למרות שלא היה ברור לו כיצד יתכן שר' דוד אוירבך הפסיק להניח תפילין של ר"ת? הוא התקשר מיד לאשתו הבוכיה וסיפר לה את מה שאמר הרב משה בן טוב. היא התפעלה וסיפרה שבדיוק לפני כמה ימים הם עברו דירה והם עדיין לא הספיקו לפתוח את כל הקרטונים. התפילין של רבינו תם היו מונחים באחד הקרטונים בבית שהם עדיין לא הספיקו לפתוח. כך נוצר מצב שרבי דוד לא הניח את התפילין של ר"ת כמה ימים.

עוד באותו לילה הם פתחו את כל הקרטונים עד שמצאו את התפילין. כמה דקות אחרי עמוד השחר הם נתנו לו להניח את התפילין של רבינו תם. מיד לאחר מכן הוא הרגיש טוב. הרופאים הופתעו מאוד ולאחר מכן הוא השתחרר לביתו. ר' דוד האריך ימים עוד שמונה שנים אחרי המקרה הזה.

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט"?

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה.

בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

מינויים

לקבלת העלון חייג במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו'

נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084

כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144

(הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - הגאון הרב יהודה בן מויאל זצ"ל

הגאון הרב יהודה בן מויאל זצ"ל- נולד בערך בשנת ה'תקפ"ח (1828) בעיר תארודנת שבמרוקו. בילדותו משפחתו עברה לעיר מוגאדור. עוד בהיותו נער צעיר לימים שקד על התורה הקדושה בישיבתו של דודו הגאון רבי יעקב בן שבת זצ"ל תוך שהוא ממיית את עצמו באהלה של התורה. רבינו רחוק מהבלי העולם הזה. אודות רבינו העידו: **"עודנו נער סיים את הש"ס ונבחן על ידי גדולי העיר שמצאוהו מלא וגדוש, קנקן חדש מלא ישן"**. היות וכך, הוטלה על שכמו אדרת הדיינות וההוראה, בבית הדין הרבני שבקהילה היהודית בסאפי. בשנת ה'תקל"ז (1876) החל לשמש כדיין ומורה צדק בעיר מוגאדור. בשנת ה'תרל"ט (1878) נפטר הגאון רבי אברהם בן עטר זצ"ל שיהן ראב"ד מוגאדור ורבינו החל למלא את מקומו. רבינו היה למעשה ממשיך טבעי של שושלת המשפחה בכס הדיינות - ועל פי המסורת למעלה מעשרים דיינים כיהנו במשפחת בן מויאל, עד לדורו של רבי יהודה. דאג לכל צרכיהם ולמחסורם בעונוה ובשפלות ברך של בני קהילתו. **מלומד בניסים**.

רבים פנו אליו ונושעו. בחודש אייר ה'תר"ע (1910) רבינו חלם והודיעו לו כי קרב יומו אולם נשמרה לו הזכות לזכות ולעלות לארץ הקודש. רבינו ביקש לעלות לארץ ישראל, אולם בני הקהילה ניסו להניא אותו באומרים: "רבינו כבר זקן, יהי לך שם טוב בארץ". אולם רבינו לא הסכים. רבינו מינה במקומו את בנו, חכם מסעוד שיכהן כאב בית-הדין ובחודש הרחמים ובסליחות של שנת ה'תרע"א רבינו עלה לארץ ישראל והגיע לירושלים. כארבעה חודשים לאחר מכן, כ"ט טבת ה'תרע"א (1911) רבינו התארח לסעודה שלישית עם חברים מקשיבים מעדת המערבים. לפתע ביקש מהנוכחים: "קראו נא סדר קריאת שמע, כי בא מועד". תוך סדר הקריאה, בישוב דעת מופלג כדרכו בקודש, הסתלקה נשמתו למקומה. על ציונו כתבו את התארים המופלאים- אדמו"ר עטרות נר המערב. סבא דמשפטים. מאור הגולה... סבא קדישא חסידא ופרישא... קדוש יאמר לו. חי כ-83 שנים. ציונו בחלקת המערביים שבהר הזיתים שבירושלים.

אביו: הצדיק והחסיד ר' מכלוף (שימש כדיין ומו"ץ בעיר תארודנת שבמרוקו). **אמו:** ממשפחת בן שבת. **נשותיו:** מרת רבקה (זיווג ראשון- נולדו להם חמישה ילדים), מרת קלרה (זיווג שני- נולדו להם שני ילדים). **מרבנותיו:** אביו, הצדיק ר' מכלוף, הגאון ר' יעקב בן שבת (דודו, תלמידו של כ"ק הגאון רבי חיים פינטו הראשון). **מספריו:** **שבט יהודה- שו"ת** ודרושים (צאצאיו הוציאו את הספר לאחר כמאה שנים לאחר פטירתו. לאחר שקיבצו את כתב ידו).

פעמים רבות פנו אליו בני קהילתו. הם הפצירו בפניו שיתפלל ויעתיר בתחינה לבורא העולמים שיזכו לישועה קרובה. תפילתו של רבינו לא היתה שבה ריקם. בוח תפילתו שהיתה חביבה לפני המקום, נושעו רבים על ידו ובאורח פלאי, בבחינת: "צדיק גוזר והקדוש ברוך הוא מקיים".

פעם אחת באו לפניו תושבי הרובע היהודי שבמוגאדור, והתנו בפניו את צערם כי בכל שנה ושנה, בתקופת גאות מי הים, עולים המים ומציפים כמה בתים ברובע והורסים את הבתים. כתוצאה מכך נותרים כמה משפחות עניות ללא קורת גג לראשם. רבינו מיד קם ממקום מושבו, לקח את המטה שבידו, יצא אל שפת הים. שם צייר קו בחול הרך ופקד בקולו: **"עד כאן תעבור"**. כמשפטו כן נהיה ומאותו היום המים לא הציפו את הבתים ברובע היהודים וליהודי המללאח היתה הרווחה.

מעשה שהיה אצל קונסולה של לונדון במוגאדור, יהודי בשם לומברוזו, ששלח את בניו ללמוד את חכמת המתמטיקה באוניברסיטה שלונדון. לאחר מספר שנים שעשו חיל בלימודיהם שבו השניים לבית אביהם. כשחזרו, ביקש לבחון אותם ולעמוד על טיב חכמתם.

נטלם אביהם והעמידם לפני שולחנו של רבינו. "בבקשה הרב", ביקש האב, "יבחן את בניי בחכמת החשבון". בניו צחקו בליבם, שכן מה לרב הישיש הזה העטוף בגלימתו, שלעולם לא זז מארבע אמות של הלכה בחכמת המתמטיקה? רבי יהודה ביקש נייר וקולמוס, והחל משרטט לפניהם תרגיל מתמטי סבוך.

השניים ניסו במשך זמן רב לפתור את הבעיה- אך לא הצליחו. רבינו שרטט להם תרגיל שני, סבוך פחות מקודמו, הם ניסו לפתור את התרגיל. הפעם כבר גילו התמצאות כלשהי, אך לכלל פתרון לא הגיעו. לבסוף רבינו שרטט להם תרגיל שלישי- הפעם הם הצליחו לפתור את התרגיל. רבינו ישב וכתב בפניהם את הפתרונות לתרגיל הראשון והשני, ברגעים אחדים, לנוכח עיניהם המשתאות של הנערים ואביהם. לקיים מה שנאמר: "הפך בה והפך בה דכולה בה".

שבביקש רבינו לעלות לארץ הקודש, בני ביתו שכרו פועל שסייע באריזת המטלטלין ושאר חפצי

הקודש שבבית הרב. הפועל, שלא נמנה על עדת נקיי הכפים, חמד מקלי בית הרב, ספרים וכלי כסף, והסתיר אותם בתוך שיפולי גלימתו. לימים, הוא פתח שולחן והציע ספרים למכירה בפומבי. האנשים שבדקו את הספרים גילו כי בחלקם מתנוססת חתימתו של רבינו.

הם סברו לתומם כי מצבו הכלכלי של רבינו קשה והוא נאלץ למכור את ספריו. הם ערכו מגבית וכבר בו ביום שלחו לרבינו את הכסף. רבינו לא הסכים לקבל את הכסף וכריז כי אינו רוצה ליהנות מכספי ציבור, ואף אין בליבו קפיידא על הפועל וכי הוא מוחל לו בלב שלם. ולא התקררה דעתו, עד שהוציא מפייהם הבטחה מפורשת, שלא יאונה לפועל ולפרנסתו כל דבר רע מחמת מעשיו.

מעשה חסד ותוצאותיו

הדבר 'הדליק במוחי נורות אדומות'. המשכתי לעקוב אחריו ולהפתעתי הרבה גיליתי, שהדבר חוזר ונשנה מדי יום ביומו. בכל לילה הוא עוזב את ביתו בשעת לילה מאוחרת.

באחד הימים, כאשר ראיתי אותו יוצא מהבית, יצאתי גם אני מביתי ועקבתי אחריו עם הרכב. כאשר הגענו לאזור מסוים שבו היה עליו לחצות את הכביש. צפרתי לו מהרכב וקראתי לו לגשת לעברי.

"לאן מועדות פניך בשעה כה מאוחרת?", חקרתי אותו. "לא משהו מיוחד", הוא ענה וניסה להתחמק. לא ויתרתי. יצאתי מהרכב ולחצתי עליו:

"לא אזוז מפה עד שאקבל תשובה ברורה שתספק אותי". בליבי חשבתי לעצמי: "זו הזדמנות שלא תחזור במהרה. לא אוותר לו ויהי מה".

לאחר מסע שכנועים לא קל, קיבלתי ממנו תשובה שפתרה לי את כל השאלות שהתעוררו לי בתקופה האחרונה: "יש לי חבר מהישיבה הגדולה", שכני סיפר, "שהיה גם חברותא וגם חבר טוב שלי".

"יום אחד הוא היה מעורב בתאונת דרכים קשה לא עלינו. בסוף הוא אומנם יצא שלם בגופו בחסדי שמיים אבל פגוע קשות במוחו. הוא הפך להיות כאדם אשר נולד עם פיגור שכלי רח"ל".

"כשראיתי עד כמה מצבו קשה ועגום, הבנתי שאין לו שום דבר אשר ישמח אותו בחייו. קיבלתי על עצמי בלי נדר שכל יום בין השעה שתיים-עשרה בלילה לאחת אחר חצות, אשב לידו, אלמד ואשמח אותו. כך אני נוהג מאז. כעת אני בדרך אליו", הוא מספר לי.

התברר לי שכל יום, לא משנה אם מדובר בשבתות, בחגים ואפילו בימי חתונות, הוא נפגש עם חברו בשעה הקבועה ומשמח אותו.

עד כדי כך הוא מסור אליו, שגם כאשר נערכות שבתות חתן של ילדיו, הוא קובע שהן יהיו בתוך בני ברק, מכיוון שאם הן יהיו מחוץ לעיר, הוא לא יוכל להגיע לשבת חתן בגלל דאגתו לחבירו. מבהיל ביותר.

כעת הכול ברור. בעל חסד שכזה, בודאי יזכה לבנים מושלמים בכל מידה נכונה, ללא מידת הדין כלל. ראו למה זוכה אדם אשר משריש במהותו את מידת החסד. אדם שכזה זוכה לדברים שאין להם אח ורע בשום מצוה אחרת.

הבה נדבק במידתו של הבורא – מה הוא רחום וחנון, גם אנחנו ננסה להידמות כביכול אליו יתברך. נאמץ את מידת החסד ונזכה לחסדי ה' הרבים והעצומים.

אנחנו לא יכולים לתאר ולשער מה השכר העצום של קיום חסד עם הזולת. לא לחינם רבותינו אמרו שאדם שעושה חסד עם הזולת, גם בורא עולם עושה עימו חסד. רמז לדבר, שהמילה חסד מורכבת משתי מילים – חס ד'. דהיינו בורא עולם חס על אותו אדם שעושה חסד עם הזולת.

האדמו"ר הצדיק הרב שלמה גולדמן זצוק"ל, (שימש כאדמו"ר הרביעי של חסידות זוועהיל) אמר: **כל פסיעה שאדם פוסע עבור הזולת, הוא חוסך אלף פסיעות עבור עצמו!**

להלן סיפור שמעובד מתוך העלון 'אור השבת'. מגיד המישרים הרב חיים זאיד סיפר את הסיפור המדהים הבא: מידת החסד משנה כליל סדרי בראשית והופכת עולמות כדי לגמול לבעל החסד בישועות על-טבעיות, במידה שלא קיימת באף מצווה אחרת. ברוח הדברים אספר לכם מעשה מדהים שבדידי הווה עובדא.

אני גר בשכונת פרדס כץ בבני ברק. בבניין שלי גר שכן שיש לו ארבעה-עשרה ילדים בלי עין הרע. יותר ממספר הילדים מפתיע הוא שכל ילדיו הם בני תורה, יראי שמיים אמיתיים ואוהבי ה' בתכלית.

יותר מזה, ארבעה מילדיו נשואים עם משפחות בני תורה אמידות, אשר מימנו לזוג דירה ללא כל חוב ודאגה כלכלית – דבר פחות מצוי בימינו, שכאמור התרחש עם כל בניו הנשואים.

מכיוון שמאוד הסתקרנתי, החלטתי לחקור ולברר מה עומד מאחורי הצלחתו המיוחדת והפלאית וכמויות הסייעתא דשמיא להן זכה שכני.

לפעמים לצערי הרב, כאשר יש כל כך הרבה ילדים, קורה שלפחות אחד לא צועד בתלם. בכל מקרה, אין כמעט סיכוי שכולם יהיו מסודרים עם פרנסה ודירה מרווחת ללא חובות. הייתי בטוח שמאחורי ההצלחה האדירה הזאת מסתתר סיפור גדול.

התחלתי לעקוב אחרי אותו שכן. בכל פעם שהיה מתאפשר לי, הייתי מתבונן בו ומנסה לחקור ולהתחקות אחר מעשיו.

אם ארצה לסכם את המעקב הראשוני, אומר שהוא לא הצליח יותר על המידה, מכיוון שלא מצאתי בו שום דבר מיוחד ויוצא מן הכלל.

מכיוון שאני עקשן, החלטתי להמשיך עם המעקב עד הסוף, עד אשר אתחקה אחר סודו המיוחד של השכן ואבין מדוע בורא עולם גומל לו באופן הזה.

אחרי מספר ימים ברצף שבהם חזרתי הביתה באזור השעה שתיים-עשרה בלילה לאחר יום גדוש בהרצאות, שמתי לב ששכני חומק מהבניין אל הרחוב.

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב שמואל בן שמחה דרוזי זצ"ל וילד יחיא בן יוסף ז"ל פואד אברהם בן רג'ינה ז"ל מאיר מורד בן שושנה ז"ל יצחק בן ברקו דב ז"ל יצחק יעקב בן רחל ז"ל זהבה בת שושנה רייזל ע"ה יצחק בן יצחק ז"ל אברהם בן יונה ז"ל מרים בן דבורה ז"ל אביגדור בן ג'ולי ז"ל סעידה בת תופחה ע"ה ר' שאול בן סילביה זצ"ל צדיק חכם בן חזלה ז"ל מזל בת שמעון ע"ה שני בת אסתר ע"ה דוד בר חסיבה ע"ה יוסף בן מרים נוסרת ז"ל אסתר בת גולה גאולה ע"ה חווה בת יעקב צבי ע"ה יעקב בן אסתר ז"ל יוסף בר סעדה ז"ל יצחק בן מישא אסתר ע"ה רחל רפאת בת השמת ע"ה יוסף בן פרחת ז"ל לטיף בן פרחת ז"ל מרים בן שרה ע"ה אריה בן מרים ז"ל יעקב בן נעמה ז"ל אילון בן סעדה ז"ל דוד יצחק בן פרחת ז"ל אילנה (מחרוזת) בת שרה ע"ה גורג'יה בן נעימה ע"ה רחמה בת מסעודה ע"ה שרה בת נרקיס ע"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל רחמים בן רחל ז"ל אליהו אליאס בן אלגריה ז"ל חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל ר' עוליאלי ישועה בן סטה מקנין זצ"ל אביחי בן אסתר ז"ל יצחק בן חביבה ז"ל נעימה בת גורג'יה ע"ה דב בן קלרה ז"ל חי זיזי בן קלרה ז"ל ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל אסתר בת נעמי ע"ה יצחק בן בנימין אלתר ז"ל אורה בת נעימה ע"ה מישא אסתר בת זרהה ע"ה מסעוד בן יקוט ז"ל סליקה בת עישה ע"ה סלים בן פרוחה ז"ל יעקב בן סלימה ז"ל ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה יהודה בן סעידה ז"ל יפאת בת השמת ע"ה

גליון
באר
הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

וארא

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
ובן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימייל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2023

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת וארא

- ב..... וידבר אלוקים אני ה' - להאמין ש'לטב עביד', ובזה מהפך הדין לרחמים
- ה..... העתירו אל ה' - הקב"ה שומע תפילת כל פה
- ו..... הירא את דבר ה' - שמירת עצמו בקדושה
- ח..... למכה מלכים גדולים כי לעולם - עניין המכות לדורות עולם
- ט..... והייתי לכם לאלוקים - ימי טהרה והתקרבות לבורא ית"ש
- יא..... יושב תהילות - ענין התיקון ע"י אמירת תהלים
- יג..... שמעתי את נאקת - לשמוע אנקת רעהו ולהיטיב לזולתו
- טז..... ותן חלקנו בתורתך - הטהרה ושפע טוב ע"י עסק התורה

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד

shwrtz@bezeqint.net

פרשת וארא

שמורה על רחמים גמורים, שכנודע ויאמר משמעו אמירה רכה, וכן שם הוי"ה מורה על מקור הרחמים, ונראה הכתוב כסותר עצמו.

ומבאר ה'אוהב ישראל', שהרי כתיב (איכה ג לח) 'מפי עליון לא תצא הרעות והטוב', והיינו, כאשר בא אל האדם איזה סיבה לא טובה וצרה ודחקות ח"ו הכל הוא לטוב לו, אך טוביה גנוו בגוויה² ואינו גלוי לכל, וכל איש מזרע ישראל מחויב להאמין בזה שהכל

וידבר אלוקים אני ה' - להאמין ש'לטב עביד', ובוז מהפך הדין לרחמים

בפרשתן (ו ב), וידבר אלוקים אל משה ויאמר אליו אני ה', ופירש רש"י 'דיבר איתו משפט' וכו', כתב הרה"ק ה'אוהב ישראל' זי"ע כי מקורו של רש"י לפרש כן הוא מלשון הכתוב וידבר - שמשמעו דיבור קשה, וכן ממה שנוכר שם אלוקים שהוא שם המורה על הנהגה במידת הדין, א"כ, יש להקשות, כיצד יתפרש סיפא דקרא דכתיב ויאמר אליו אני ה',

א. איש יהודי היה בארה"ב ושמו הרב ר' משה יצחק פיש זצ"ל, והיה האיש שש ושמח כל היום, ולא עוד אלא שמנהג היה בידו לדרוש מכל הנקרה בדרכו - געב א שמייכעל... (תן חיוך), ואף אם היה הלה קפדן וקצר רוח, לא היה מרפה ממנו עד שיעניק לו כנדבה את השמייכעל... פעם עצר 'באס' (אוטובוס) באמצע נסיעתו ואמר אל ה'מנהיג' געב א שמייכעל... גער בו הנהג, אך ר' משה יצחק בשלו, לא אניחך עד שתתן לי... (וכבר היה מעשה שביקש שמייכעל מהרה"ק מסאטמאר זי"ע, ושחק הרה"ק עד מאוד, ואמר כי שמא קגרים, שכן נקרא הוא בשם משה יצחק, וכידוע ש'יצחק' הוא מלשון שמחה, כמו שנאמר (בראשית כא ו) 'צחוק עשה לי אלוקים', ואילו 'משה' נקרא על שם 'כי מן המים משיתיהו' (לעיל ב י), כלומר משייתי ומשכתי, אמור מעתה - משה יצחק - המושך את הצחוק ושחוק מכל העולם...)

וכל כך למה... כי פעם חלתה בתו הקטנה והגיעה עד שערי מוות רח"ל, ומיהר כל עוד נפשו בקרבו אל הרה"ק רבי ישעי' מקרעסטיר זי"ע לבקש מלפניו על נפשה, ולאחר שהשיח בפניו את מר ליבו אמר לו הרבי ר' ישעי' געב א שמייכעל (תן חיוך), נענה רבי משה יצחק באנקת לבבו, רבי, בתי מסוכנת ונוטה למות... חזר רבי ישעי' ו'גער' בו, האם שמעת מה אמרתי לך, געב א שמייכעל... בדלית ברירה העלה שחוק על פניו, או אז אמר לו הרה"ק, שוב לביתך כי בס"ד תשוב הבת לבריאותה בשלימות, ואכן הלך לביתו וראה שהתחילה להתחזק, עד שבחסד השי"ת הבריאה לגמרי, וכאשר ראה ר' משה יצחק כוחו של חיוך להשיב לארץ החיים - מני אז קיבל על עצמו לגבות ולהוציא חיוך מאנשים...

עפי"ז אמרו לבאר בדברי חז"ל הנודעים 'גדול המלבין שיניים לחברו יותר ממשקו חלב' (כתובות קיא:), שהרי 'חלב' טוב ומועיל הוא לרפואה [וכדאיתא בגמ' (ב"ק פ) 'מעשה בחסיד אחד שהיה גונח מלבו ושאלו לרופאים ואמרו אין לו תקנה עד שינק חלב רותח משחרית לשחרית'], אך גדול המלבין שיניו יותר ממשקו חלב, שכן זו 'רפואה' מועילה יותר...

עוד הוסיפו לבאר בדרך מליצה, שהנה גזר הקב"ה בברית בין הבתרים 'כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה' (בראשית טו יג), אעפי"כ 'למעשה' לא היו במצרים אלא רק מאתיים ועשר שנים, כמניין 'רד"ו, והיינו טעמא כי 'הקב"ה חישב את הקץ', שמניין ארבע מאות שנה החלו בלידת יצחק אבינו, ורמז יש בדבר, כי מאז בוא 'יצחק' ושחוק אזי מתבטלים כל הגזירות הקשות והרעות...

ומקור ושורש ה'שמחה' נובע מתוקף אמונת האדם בבורא ית"ש, כאשר מאמין שיש בורא ומנהיג לכל הברואים, והכל מתנהג כפי חשבון, ועל הכל - כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, אזי מלא הוא בשמחה תמיד, שהרי יודע שהוא וגורלו מונחים בידי אביו שבשמים המנהיגו בכל עת ובכל שעה ועושה הכל אך ורק לטובתו השלימה... וכלשונו הידוע של הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (אחרי תרנ"ד ד"ה במדרש) וז"ל, ואם האדם זוכה לאמונה ובטחון כראוי

באר הפרשה - פרשת וארא

ג

הוא לטובתנו מאת השי"ת אשר דרכו להיטיב לברואיו עדיין לא נתגלה הטובה והחסד ההוא, והוא טמיר ונגנו ובפרט לזרע ישראל עם סגולתו, אלא שבעת הזאת מחמת שהאיש הלזה עדיין אינו ראוי לטוב זה, וכאשר

אז ליבו בטוח כי כל הנהגה שלו מהקב"ה והכל הוא כפי הטוב ונצרך לו על הצד היותר טוב מכל הטובות שבעולם. וכאותו מאמר נפלא שאמר אחד 'המגידיים', שהנה שגור בפי הבריות לומר שלכל אחד יש 'חצי כוס מלאה' ולעומת זה גם 'חצי כוס ריקה', ואשר על כן יש אנשים שקשה להם לשמוח בראותם את החצי כוס הריקנית... וראה זה פלא... דוד המלך ע"ה, שהיה מוקף ומסובב בייסורים כל ימיו, וכמו שאמר (תהילים מ יג) 'כי אפפו עלי רעות עד אין מספר', ועוד פסוקים כיוצא בזה, הוא שמעיד על עצמו 'כוסי רוי'ה' (שם כג ה), כלומר, כוסי מלאה עד שעולה על גדותיה... והיכן 'נעלם' חצי כוסו הריקנית... אלא כי לתוקף אמונתו האיתנה בבורא עולם ידע שכל ה'צרות' הם אך ורק לטובה, וממילא כל הכוס מלאה ואינה ריקנית וחסרה כלל...

עוד ייאמר במעשה שהיה באחת הישיבות הקדושות השוכנת בתוככי ירושלים עיה"ק, שם לומד בחור שלקוי בשכלו ל"ע (וכמאמר העולם על כגון דא 'ער איז נישט מיט אלעמען' - אינו כמו כולם...), והנה בשבוע שעבר נכנס להיכל הישיבה עוד בחור רפה שכל, ניגש אליו ה'חכם' הראשון ואמר לו, מה מקומך כאן... וכי אינך יודע שישביה זו מיועדת עבור בחורים 'נורמליים'... כמובן, שכל הבחורים גיחכו וצחקו... 'פלוני' זה חושב על עצמו שהוא ה'נורמלי' וכאחד מן השורה עד שמעז 'להעיר' לאחר, ואינו יודע שכל הפוסל - במומו פוסל... ובאמת ככה אנו נראים ונדמים אצל 'דרי מעלה', אנו בוכים על הקורות עמנו, כי אנו בטוחים שאנחנו ה'חכמים' ויודעים היאך צריכה להיות ההנהגה העליונה, עד שמרהיבים עוז להתלונן על מה עשה ה' ככה... ואין אנו מעלים על דעתנו שאין אנחנו אלא 'איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת'... על כן מוטב לנו להניח את ה'חכמה' ולסמוך על אבינו מלכנו המנהג עולמו בחסד וברחמים, ושוקד תמיד על טובתנו השלימה.

ב. ביאור נפלא כתב בסוף הקדמת ה'שב שמעתתא', על הפסוק בתהילים (עו יא) 'השכח חנות א-ל אם קפץ באף רחמיו סלה', כי גם בעת הסתר פנים וחשיכה ידוע נדע כי רבים רחמיו. הבה נתבונן, וכי שכח הקב"ה מלחון ולרחם (חנות מלשון חונן), אין זאת אלא כי אם קפץ והטמין בתוך הנראה כ'אף' את 'רחמיו סלה', והכל רחמים וחסדים.

ג. בפרשתו (ז כ- כא), 'ויהפכו כל המים אשר ביאור לדם', 'והדגה אשר ביאור מתה'. וכתב בספה"ק 'זרע שמשון' (ד"ה מדרש רבה), שהנה עיקר חיותם של בני ישראל כשהיו במצרים היה על ידי שצדו דגים מן היאור, וכמו שאמרו 'זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם' (במדבר יא ה), וכשהיכה הקב"ה את המצרים במכת דם ומתו כל הדגים היה נראה כי 'יבש המעיין' - נסתם והתמוטט מקור חיותם ופרנסתם, אמנם בפועל לא הפסידו מאומה, כי אדרבה, משם העשירו בני ישראל כדאיתא במדרש (שמו"ר ט י) 'ממכת דם העשירו ישראל', שנהפכו כל המים לדם, ולא יכלו המצרים לשתות מים אלא אם קנו מישראל ב'כסף מלא', ו'מכאן העשירו ישראל'. וללמדנו לימוד גדול כי מה שנדמה כצרה אינו אלא טובה גדולה עבורו, ומעתה אם נדמה לו כי הנה 'הבוס' פיטר אותו מהעבודה ושלחו אחר כבוד לביתו, ומאין יבוא עזרו, אם יתחזק באמונתו יראה כי 'ממכת דם העשירו ישראל', ודייקא כאן ימצא מקור פרנסתו בהרחבה.

הנה ידוע מה דאיתא במדרש (שמו"ר א כו), שכשהיה משה ילד קטן וגדל בבית פרעה, 'היה פרעה מנשקו ומחבקו, והוא נוטל כתר של פרעה ומשימו על ראשו, כמו שעתיד לעשות לו כשהיה גדול', ואמרו חרטומי מצרים וחכמי לפרעה, 'מתיראין אנו מזה שנוטל כתרך ונותנו על ראשו, שלא יהיה זה אותו שאנו אומרים שעתיד ליטול מלכות ממך', והיו שאמרו שצריך להרגו או לשרפו, ולימד יתרו עליו זכות שאין בו דעת כי קטן הוא, ואמר להם הנה שימו לפניו בקערה זהב וגחלת, והיה אם יושיט ידו לזהב סימן שיש בו דעת, אבל אם יושיט ידו לגחלת הרי זה מורה שתינוק הוא, 'מיד הביאו לפניו ושלח ידו ליקח הזהב, ובא גבריאל ודחה את ידו ותפש את הגחלת, והכניס ידו עם הגחלת לתוך פיו ונכוה לשונו, וממנו נעשה כבד פה וכבד לשון'. והנה באותה שעה היה נראה, כי אוי מה היה לנו... לא די שלא נתן לו גבריאל ליטול את הזהב עוד דחף את ידו לתוך האש... וגרם לו כאב עצום לאותו זמן, ונזק בלשונו לכל ימי חייו, אמנם, באמת היה זה נס גדול להצילו מגזר דין מות, ולא 'רעה' אלא טובה עצומה, אך שלא כל מוחא (בפרט של נער קטן) סביל דא, ואין ביד כל איש להבין... ובאמת מעשה זה הריהו גם משל על כל חיינו, שנראה כאילו 'דחה דחיתני לנפול', לא די שאין הקב"ה מסייעני אלא אדרבה 'דוחף אותי לתוך ה...', אמנם

באר הפרשה - פרשת וארא

ובעניין זה כתב הרה"ק מליסקא זי"ע (אך פרי תבואה ד"ה וידבר) לפרש מה שנאמר בריש פרשתן (ו) ב' וידבר אלוקים אל משה ויאמר אליו אני ה', כשהוא מקדים להביא מה שכתב בספר ש"ך על התורה כי תיבת א-ל-הים עולה בנימטריא כמניין פ"ו, ואילו התיבות אני הו"ה עולים למניין פ"ז, והיינו שהקב"ה מוסיף אל"ף אחד על 'אלוקים' הרומז לדין, ועי"ז נהפך להנהגת שם הו"ה שהוא מקור הרחמים. ומבאר הרה"ק מליסקא עומק הדברים, שבכל צרה וצרה שלא תבוא המרומז בשם 'אלוקים' יבנים את האחד יחיד ומיוחד לתוך החשבון, ויזכור ש'אני ה' - הכל מאתו ית', ועי"ז יתהפכו כל הדינים לרחמים.

וז"ל, לדעתי נראה דהכי פירושו, דהיינו אם בא לאדם איזה צער ח"ו או מסתמא הדינים שורים עליו,

יגיע האדם לשכל ואמונה כזו בלב שלם אז היה יכול להתתיק מעליו הדין באמונתו השלימה, והיה מביט וצופה את הטוב והחסד אשר עשה אתו הבורא ית' בזה'.

ומוסיף לבאר בזה את הכתוב (משלי כו ה) 'טובה תוכחת מגולה מאהבה מוסתרת', כי בא לומר, שגם תוכחת מגולה היא טובה, שהרי מוסתרת בה האהבה וגנוו בה החסד והטוב¹. ובוה יתפרש הכתוב, וידבר אלוקים אל משה - שדבר אתו קשות והוכיחו על שאמר (בסוף פר' שמות) 'למה הרעות לעם הזה', אך תיכף ומיד ויאמר אליו אני ה' - שגם דברים הנראים כזר לנגדך ובתוכחה דע שבאמת אף בהם 'אני ה' - שורש הרחמים, כי האהבה והחסד והרחמים הנמורים מוסתרים בהם, ואינם אלא לטובה².

באמת אין כאן 'דחה דחיתני' אלא 'זה עזרני', אלא שאין בקוצר שכלנו להבין את ה'מעשה' לאשורו, והרי אנו כתינוקות בהאי עלמא...

וכבר כתב רבינו 'הרוקח' (בסידורו), על הכתוב (תהלים קיח ה) 'מן המיצר קראתי י-ה ענני במרחב י-ה', פירושו, מן המיצר קראתי - אל ה' - ראה נא ה' בעניי וצרתני, כי צר לי מהר ענני. ענני - ענה לי הבורא ית', לא כן בני, הינך במרחב' - אין כאן צר ומצוק, רק בעיני בשר נראה הדבר כ'צרה', אבל באמת הכל 'מרחב' וישועה.

ד. והוסיף לפרש עוד בלישנא דקרא 'טובה תוכחת מגולה מאהבה מוסתרת', אימתי מתהפכת לטובה אותה תוכחת מגולה, כאשר האדם מתחזק באמונתו ואומר שאין זה אלא אהבה מוסתרת, ובאמת הרי זה לטובה... ובוה נמתקים הדינים מעליו ורואה בעיניו טובה 'מגולה'.

ה. ומוסיף לבאר, שהנה משה רבינו טען 'למה הרעות לעם הזה למה שלחתני' (ה כב), ואמר לו הקב"ה (ו א) 'עתה תראה אשר אעשה לפרעה', וברש"י הביא דברי חז"ל שהקב"ה הוכיחו על שהרהר אחר מידותיו, ואמר לו 'לפיכך עתה תראה - העשוי לפרעה תראה, ולא העשוי למלכי שבעה אומות כשאביאם לארץ', ולכאורה נראה הדבר כ'רעה' גדולה למשה שלא יזכה להיכנס לארץ ישראל, אמנם באמת, טובה עצומה גנוזה בדבר, כי אילו היה נכנס לארץ היו כל האויבים נופלים לפניו באין פוצה פה ומצפצף, ותיכף היה בונה את בית המקדש, ולא היו שונאי ישראל יכולים לשלוט בו ולהחריבו (סוטה ט), וכשחטאו ישראל לא היה הקב"ה שופך חמתו על עצים ואבנים אלא על... 'נמצא שזה הדבר היה באמת טובה גדולה בעיני משה רבינו ע"ה שיציל במיתתו את כלל ישראל', ומסיים ה'אוהב ישראל' בזה"ל, זהו על דרך הפשט, ויש עוד טובות פנימיות כמוסים ונעלמים בזה כמבואר בספה"ק...

ו. ואמנם עיקר העבודה שלא יאבד 'דעתו' ועשתונותיו בבוא קושי והסתרה לידו, כה אמר הרה"ק ה'מאור עיניים' זי"ע (בריש פרשתו), לבאר את האמור ברש"י (ריש הפרשה) שאמר הקב"ה למשה 'חבל על דאבדין ולא משתכחין', שבעת הקושי - בבני חיי מזוני ובכל ענין, לא יאבד האדם את דעתו ואמונתו - כי הגם שזה עצמו ה'ניסיון' לראות אם עומד באמונתו ונאמנותו אף בעת הסתרה, אבל עבודת האדם שלא לאבד גם את 'דעתו' - שלא ישכח מאין הוא בא ומה תפקידו זה העולם, וזהו אמרו חבל על היכן הם האבות הקדושים, דאילו הם אף בשעה דאבדין - כשאבדו מדרגותיהם בזמני הניסיון עמדו בשלהם, ולא משתכחין - לא היו שוכחים את דעתם מלקבל על עצמם עול מלכות שמים בכל עת וזמן.

המגיד מדובנא זי"ע נשא משלו על מלמד דרדקי שהלך עם תלמידיו במעבה היער, בהיכנסו הורה להם, אם יבוא אליכם כלב רע לא תתפחדו מעמו כלל, אלא תעמדו כנגדו ותאמרו בקול, 'ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו', ובלחש זה יסתלק הכלב מכם ולא יזיקכם חלילה... ואכן, עברו כמה רגעים וכמה כלבים גבוהים ורמים רצו לנגדם, המלמד נתמלא בחיל וברעדה, והחל נס על נפשו בבהלה מפני הכלבים, תמהו התלמידים ואמרו לו, וכי לא

ומעתה יתבאר מה שנאמר וידבר אלוקים וגו', כי בסוף הפרשה הקודמת כתיב שמען משה כלפי הקב"ה 'למה הרעתה לעם הזה' (ה כב), ועל כך השיב לו הקב"ה ולימד אותו היאך להמתיק את הדינים, כי 'דבר זה תלוי בידך' ע"י שיאמין שיד ה' עשתה זאת.

ובך ביארו בספרים הקדושים (עיי' שפ"א תרל"ד ד"ה והוצאתי) בהאמור בפרשתן (ו ז) 'וידעתם כי אני ה' אלוקיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים', כי ידיעה זו - וידעתם כי אני ה' אלוקיכם היא המוציאה את האדם מסבלו, משעבודו ומיצריו.

העתירו אל ה' - הקב"ה שומע תפילת כל פה

בפרשתן (ח טו), 'ויאמר ה' אל משה השכם בבוקר והתייצב לפני פרעה הנה יוצא המימה', נוראות איתא במדרש (שמ"ר יא א) היה פרעה רוצה לעסוק בתפלה, אמר הקב"ה למשה, עד שלא יצא - לך והתייצב לפניו. המתבונן בדברים אלו תתפעל נפשו ותינתר ממקומה, כי מכאן נסתמו כל טענותיו ותלונותיו, שהוא חוזר ואומר בכל עת ושעה, הנני העני ממעש, מכף רגל ועד ראש אין בי מתום, מה אני ומה חיי שאוכל לעמוד ולהתפלל לפני הבורא, כיצד תעשה תפילתי רושם^ה, שהרי עליו לישא ק"ו בעצמו, אם זה

אמנם צריך לידע שאין שום דבר במקרה ח"ו רק הכל בא מהשגחת הבורא ית"ש, ועי"ז נמתקו הדינים שעליו ונעשה מהשם 'אלוקים' אני ה'. עכ"ל. וכלומר שעל ידי האמונה שגם 'הדינים' הם מהקב"ה ואינם בדרך הטבע והמקרה - מתהפך הכל לטובה. ובוה מבאר עוד מה שנאמר (תהילים צא טו) 'עמו אנכי בצרה אחלצתו ואכבדהו', ר"ל, 'שעל כל צרה שלא תבוא יאמר שהש"ת עשה ככה ולא נפל ח"ו במקרה (ויאמר באמונה שלימה כי עמו אנכי בצרה, שאותה צרה היא מ'עמו)', ועי"ז אחלצתו ואכבדהו ונהפך לטובה'.

ובזה מבאר הא דאיתא בגמ' (תענית כא.) על נחום איש גם זו, שנקרא בשם זה, כי היה רגיל לומר על כל דבר שבא עליו 'גם זו לטובה', ולכאורה יש בזה תמיהה רבתי וכי מעלתו היא שאמר 'גם זו' או שאמר 'לטובה', הרי וודאי עיקר המעלה על שאמר לטובה... לטובה... ומדוע נקרא 'איש גם זו', והרי אין בשם זה משמעות בפני עצמו, והיו צריכים לכנותו בשם 'נחום איש גם זו לטובה'. אלא ביאורו, כי 'גם' הוא לשון ריבוי בידוע, ומאחר שהיה אומר תמיד 'גם זו לטובה' וראה את השגחתו של הקב"ה בכל דבר, בזה 'ריבה' עוד אחד והפך ממנין 'אלקים' למנין 'הוי"ה', ובאמונה זו גופא הפך את הדין לרחמים גמורים.

לימדתנו רבינו לומר את הפסוק, מדוע ברח מע"כ כל עוד נפשו בכפו, ולא אמר את הפסוק... ענה להם המלמד ואמר, כששמעתי את קול הכלבים תקפני פחד ומורא ופרח מזיכרוני כל הפסוק, לכן הוכרחתי לברוח... אף אנו, בכל עת ושעה הננו מכריזים 'אני מאמין, אני מאמין, אמנם, המבחן אם הדברים נאמרים באמת וחוקקים בלב פנימה - אם ברגע שיבוא לידינו איזה קושי, נשאר צמודים וחוקקים באמונה זו, או שח"ו הכל יפרח מזכרונו. ז. והזמן גרמא להרבות חיילים בקניין האמונה, וכמו שאמר הגה"צ רבי יחזקאל לעווינשטיין זצ"ל בזה"ל, עומדים אנו עתה בימי השובבי"ם, חסידים ואנשי מעשה היו מתחזקים בעבודתם הרוחנית בימים אלו, מתענים ומרבים באמירת סליחות וכדומה, נראה שהדגש העיקרי בעבודת החיזוק חייבת להיות בעניני אמונה, 'דדא ביה כולא ביה' (נדרים מא.), כל אשר מתחזק באמונה הכל נמצא בו, 'בא חבקוק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחיה'. ובאמת יש לראות דפרשיות אלו דימי שובבי"ם המתחילות מפרשת שמות, והיינו מתחילת יציאת מצרים ועד למלאכת המשכן, כולם עוסקות בעניני אמונה, וכאשר המשכיל יתבונן בהם יתנווהו כח ואפשרות להגביר אמונת ה' בקרבנו. עכ"ל (אור יחזקאל אמונה עמ' רמה).

ח. ואכן פעמים הרבה אך נעמד האדם בתפילה וכבר 'אורח' בא - זה היצר המפתהו לאמר מי אתה שישמע ה' בקול תפילתך, ישיבנו במשל לראובן ושמעון שדרו בסמיכות זה לזה, ורק כותל דק הפריד ביניהם... ביום מן הימים שב ראובן לביתו אחר תפילת שחרית ואמר בפני בני ביתו הנה כותל זה אינו מבדיל וחוצץ כראוי, מובטחני שכל ה'סודות' הנאמרים בביתנו בענייני שידוכי הבנים ופרנסה הכל נשמע היטב היטב בביתו של שמעון - אין לנו אלא ברירה אחת לבנות קיר נוסף לחצוץ ביננו, לעומתו טענה האשה שאין הקול נשמע בבית השכן, וכך ערכו ביניהם 'וויכוח' זה עומד על שלו וזו על שלה... עד... שנשמעו דפיקות בדלתות הבית, משפתחו הדלת ראו ששכנם שמעון עומד על הסף, וכה אמר להם... אנטשולדיג (סליחה) לא אביתי להפריע לכם, אבל זאת ברצוני לאמר לכם

באר הפרשה - פרשת וארא

לפניו ולא לאחוריו, ואף על פי כן נאמר בו (דה"י ב' לב יב-יג) 'וכהצר לו חילה את פני ה' אלוקיו ויכנע מאד מלפני אלוקי אבותיו, ויתפלל אליו ויעתר לו ה', וישמע תחינתו וישיבהו ירושלים למלכותו, ולמדנו מכאן שאף אם יהיה המתפלל בתכלית הרוע במנשה הרי הוא מוכן לקבל החסד על ידי התפילה'.

הירא את דבר ה' - שמירת עצמו בקדושה

בפרשתן (ט ט), 'הירא את דבר ה'' מעבדי פרעה הנם את עבדיו ואת מקנהו אל הבתים', רמזו בה הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע דירא שמים אינו

הרשע, פרעה ששעבד שישים רבוא מבני ישראל ורחץ בדמם של בני ישראל וכו' מכל מקום תפילתו תצילנו מן המכות אשר היו מגיעים לו ביושר... עד שהוצרך הקב"ה להזהיר את משה שיבוא אל פרעה קודם שיתפלל, ק"ו בן בנו של ק"ו לבר ישראל שיכול לפעול בתפילתו גדולות ונצורות^ט - כי אף הפחות שבישראל לא נגע באפס קצהו מרשעותו של פרעה.

עוד מצינו 'בספר העיקרים' (מאמר ד' פמ"ז) שהתפילה מועילה לכל אחד ואפילו פחות שבפחותים, וראייתו ממנשה בן חזקיה מלך יהודה, שהיה רשע גמור ולא היה מי שהמרה את פי ה' והפליג בעוול כמוהו לא

שאינו כל צורך לבנות קיר נוסף, כי ממילא אין שומעים כלום בביתו... הרי לשחוק ייחשבו דבריו - כי מניין לו תוכן שיחתם וויכוחם, אלא בע"כ שהיטב נשמעים דבריהם בבית השכן, אף לדידן ייאמר, מנין לו ליצר שעמדת להתפלל לפני קונך, אם לא שתאמר שהיטב היטב נשמעים דבריך למעלה...

ט. מאמר נורא אמר הרה"ק ה'אריה דבי עילאי' (הובא ב'דברי יחזקאל להגה"ק מהר"י פרענקל, ריש פרשת וארא) במאמר הכתוב לעיל בפר' שמות (א ט) 'הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו', שהנה מצינו במרגלים שהוציאו דיבת הארץ רעה ואמרו 'כי חזק הוא ממנו' (במדבר יד לא), והיתה כוונתם כלפי מעלה ח"ו (וכדרכת חז"ל המובא ברש"י שם), ועל דרך זה יתפרש גם כאן, שעם בני ישראל רב ועצום ממנו - כביכול כלפי מעלה, שלבני ישראל יש כוחות רבים ועצומים עד ש'חזק הוא ממנו', שהקב"ה גוזר והמה יכולים לבטל את הנגזר בכח תפילתם.

מעתה, כאשר עומדים אנו להתפלל - לא נתפלל כי 'צריכים' אנו להתפלל... אלא נבין את אשר לפנינו, איזה כח יש באמרי פינו, ונשקיע כוחות בעבודת הלב זו תפילה

י. לאידך גיסא, גם הצדיק הגדול ביותר אי אפשר לו בלא תפילה, וכפי שיש ללמוד מעניין ה'עשרת המכות' האמורים בפרשה, בהם נזכר פעמים הרבה שהתפלל משה שיסורו המכות, וכדכתיב 'ויעתר משה אל ה'', 'ויפרוש כפיו אל ה'', 'ויצעק', ולכאורה מה צורך יש בתפילות אלו אחר שמלכתחילה כבר נקבע כמה זמן תימשך המכה, וכמו שהביא רש"י (ז כה) שהיתה המכה משמשת שבוע ימים, אלא שאי אפשר בלא תפילה, כי כך גזר הקב"ה שאופן השפעת החסד בעולם יהיה רק על ידי תפילה.

עוד במעלת התפילה, כתב האור החיים הק' (שם) וז"ל, 'וסובר אני, הגם שהיה גבול למכה היתה מסתלקת אם היה משה מתפלל קודם הזמן הוא', וללמדך כי גדול כח התפילה 'לבטל את הנגזר'.

יא. תחילה וראש במהות יראת שמים הוא ההתבוננות ושימת לב, וכמו שכתב הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע לנכדו הבח' מוה"ר מנחם נתן הי"ד, וז"ל. ב"ה, א' פר' בא. לנכדי היקר מ' מנחם נתן שי... ואשר כתבת לכתוב לך בענין יראת שמים, הנה אתמול נקרא בפרשה (וארא) 'הירא את דבר ה'' (ט ט) וכתוב (פסוק כא) 'ואשר לא שם לבו' וכו', משמע כי ענין יראת ה' היא לשים לב לכל דבר, שלא לעשות דבר שלא יהיה לרצון לפני אדון כל, ולהאמין כי מלא כל הארץ כבודו, ובזה משיגים יראת שמים, זקינך הדו"ש, ח"י"ק.

וכבר כתב ה'מסילת ישרים' (פ"ב) 'וההולך בעולמו בלא התבוננות אם טובה דרכו אם רעה, הרי הוא כסומא ההולך על שפת הנהר אשר סכנתו וודאי עצומה ורעתו קרובה מהצלתו'.

כי באמת תימה רבתי היא על אנשי מצרים, הרי כל אותם הימים המה ראו עין בעין היאך שמתקיימים דברי משה אחת לאחת, והדעת נותנת לחוש לדבריו ומדוע לא הכניסו כולם את מקניהם לתוך הבתים למען לא ינזקו בברד, ואף אם לא האמינו בודאי לדבריו, אך על כל פנים מדוע לא חששו מן הספק, ותגדל הפליאה ביותר על פי מה שמצינו במדרש (שמו"ר יב ב) 'הירא את דבר ה' מעבדי פרעה אמרו רז"ל זה היה איוב, ואשר לא שם לבו זה היה פרעה ועמו', ונמצא שבכל ארץ מצרים לא נמצא רק איש אחד שהאמין שעתידיה מכת ברד לבוא עליהם. אלא שאף שידעו בשכלם אך ליבם רחוק מהם ולא התבוננו בלב, כי זה עיקר העבודה וזה עיקר יראת שמים, שלא לעצום

מסכים שבניו וב"ב יסתובבו בחוץ ברחוב ובשדות בי העיקר הוא לעשות 'גדר וסייג', להתרחק מאד מכל [מחמת גררי קדושה] ומכנים את ב"ב אל הבית להישמר דבר רע ולברוח הימנו כמטחוי קשת², וכפי שאמרו בקדושה³. בגמ' (פסחים מ:): 'לך לך אמרין נזירא סחור סחור לכרמא

עיניו, כי כל איש רואה מאורעות ולעיניו נגלים ובאים התעוררות ורמזים להיטיב עצמו, אלא שאינו שם על לבו - אינו פוקח עיניו לראות את הנעשה, וממילא נשאר 'עבדי פרעה'..

דבר נפלא כתב בספר 'אמונת עתיך' לבאר הא דאיתא במדרש (שמו"ר ט ח) על הפסוק (ז יד) 'ויאמר ה' אל משה כבד לב פרעה מאן לשלח העם' - שלבו של פרעה נעשה כבד, שהנה הקשה הרה"ק מסאטמאר זי"ע על מה שאומרים בתפילת 'נשמת' - כי כל פה לך יודה וכל לשון לך תשבע וכל עין לך תצפה וכו' וכל הלבבות יראוך, שהרי לכאורה אין אנו רואים שכל פה מודה להשי"ת, ואין כל עין מצפה לו ית' ואין כל לב מלא יראה ופחד, אלא שאכן פה שאינו מודה להקב"ה אינו בגדר פה... ולב שאינו מפחד אינו בכלל לב... ובאמת כל פה לך יודה וכל הלבבות יראוך... ובזה יתבאר היטב שלבו של פרעה נעשה כבד, כי אם אינו מתיירא מהקב"ה אין זה לב כלל...

מגיד מישרים היה הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל, והיה דורש בקביעות בכל ליל שב"ק בביהכ"ס הגדול 'זכרון משה' שבעיה"ק ירושלים, בשבת אחת עמדו שני בחורים ברחובה של עיר, ואחד מהם שאל את רעהו, האם הנך הולך ל'שבדרון' אמר לו רעהו, לא ולא, כבר שמעתי אותו עשרים פעמים... 'למזלם' עמד רבי שלום לאחוריהם ושמע את דבריהם הנאמרים באמת. למעשה, באמצע הדרשה רואה רבי שלום שהשנים נכנסו לבית הכנסת, נענה ר"ש וסיפר, בכביש הגדול נסעו פעם הרבה רכבים, לפתע החליט אחד מהנהגים לנוח מעט מעמל הדרך באמצע הכביש, עצר את רכבו, ופנה לעסקיו לקריאת 'כתבי עת' וכדו', כמובן שמיד נעשה לאחוריו 'פקק' (טרעפיק) ארוך, הללו פתחו ב'צפצופים' - מתחילה בפה רך, ולבסוף בעבודה קשה, ותיהום כל העיר, ו'גולם' חצוף זה בשלו, כמי שאינו מרגיש כלל בכל המתרחש סביבו - הוא עסוק בשטויותיו בריכוז מלא, לפתע הבין את הבלגן (טומה) פתח את דלת רכבו, ויצא ממנו במהירות, ופתח לזעוק לכל העומדים מאחוריו, די, חדלו לכם, מדוע הנכם מצפצפים ומצפצפים, וחוזרים על אותו צפצוף עשרות פעמים, כבר שמעתי אתכם, הפסיקו כבר... זועקים הם לעומתו, מה... וכי השתבשה דעתך, מה הרווחנו בזה ששמעת את צפצופינו, והרי אנו מצפצפים כדי שתזוז ממקומך, זוז ואז נשתוק, ובזה רמז להם, כי כל דברי המוסר והתעוררות, אין בהם מטרה כשלעצמם כמו המטרה שהשומע אותם יתחיל לזוז ממקומו, א"כ טענת 'כבר שמענו' מופרכת ביסודה היא.

יב. בענין קדושתן של ישראל, בפרשתן (ו ז) 'והוצאתי אתכם סבלות מצרים', פירש ה'שפת אמת' (תרל"א ד"ה והוצאתי) בשם זקנו ה'חידושי הרי"ם' זי"ע שכך אמר הקב"ה - אוציא אתכם ממה שאתם רגילים לסבול את טומאת מצרים, כי כל עניין הגלות הוא מה שמתרגל לחיות תחת שלטון הרע, וסוד הגאולה הוא שמרגיש בעצמו שאינו מוכן להמשיך יותר בדרכו הרעה. ומסיים וז"ל, והוא עצה היעוצה לכל איש ישראל על ידי שמרגיל עצמו להיות שונא הרע בתכלית השנאה וכו' וזה התחלת הגאולה, עכ"ל.

יג. איש יהודי היה באחד הכפרים, לפרנסתו שכר מה'פריץ' בית מזיגה ואחוזה גדולה וממנה התפרנס בכבוד, באחת השנים היה 'שווערע ווינטער' (חורף קשה) בה רבו השלגים והגשמים ונתמעטו השיירות העוברות ממקום למקום, וכתוצאה מכך לא נכנסו עוברי אורח לבית המזיגה של היהודי דן, וכמעט שלא הרוויח היהודי אפילו בעד לחם לאכול וכ"ש בעד 'דמי החכירות' מהפריץ... הגיע זמן הפירעון ועדיין אין בידו אפילו שווה פרוטה בעד החכירות, בלית ברירה נכנס היהודי בדחילו ורחימו אל הפריץ יר"ה, ויבך ויתחנן לו שיואיל בטובו לדחות את תשלום חובו לשנה הבאה ואז יפרע חובו בעד שנתיים האחרונים (בקוותו שבשנה הבאה תמלא חנותו בקונים ויהיו מעות מצויין בידו), נכמרו רחמיו של הפריץ האכזר ודחה את פרעון החוב לשנה הבאה. והנה עבר קציר כלה קיץ... ויבוא החורף ו'אודך' (כיניו לדבר הנשנה, והוא כדרך שכופלים את פסוקי 'אודך' באמירת הלל) השלגים והמטר של אשתקד לא היו אלא 'משל' למה שנעשה בזו השנה... וממילא פסקו גם השיירות מלעבור... והנה קרב ובא 'יום הדין' - יום הפרעון, חשב היהודי לעצמו הכסף איננו ואני אנה אני בא - הרי הפריץ יחרוץ את דיני ואת דין כל בני ביתי להעלותנו במהרה לישיבה של מעלה... מה עשה היהודי, אסף כל חפציו ומטלטליו עלה על עגלה 'וישא יעקב רגליו ויברח' אל עיר מבטחים... אלא שבעמדו בשערי העיר פגע ב'פריץ' בכבודו ובעצמו וכבר חשש היהודי שנתפס בקלקלתו ומי יודע מה יעלה בגורלו, אך יהודי אינו מתייאש לעולם, ו'על אתר' מצא עצה נפלאה, מעצמו ניגש אל הפריץ וכה אמר - לא שכחתי,

באר הפרשה - פרשת וארא

מטהרים את בני ישראל להצילם מן יצרם הרע שזהו 'שעבוד מצרים' בזמן הזה. ומעתה עלינו להתבונן בתוכן הפנימי של אותם המכות הכתובים 'בספר מלחמות ה' טו', למען נדע את הדרך אשר נלך בה בכדי לצאת לחירות עולם מיצרנו הרע.

וביאר האר"י הק' (פרי עין חיים חג המצות פ"ו, וע"ע זוה"ק וארא כט:): כי עשרת המכות המה מכוונים כנגד 'עשר ספירות', ומחשב והולך ממטה למעלה, מה'ספירה' והמידה התחתונה והנמוכה עד לספירה העליונה, וכלומר, שמכת דם באה לזכך מידת 'מלכות', לאחר מכן שלח הקב"ה מכת צפרדע לטהר מידת 'יסוד', וכן כינים כנגד מידת 'הוד', וכך על זה הדרך (ובזה נותן טעם מדוע נחלקו המכות ונכתבו בב' פרשיות, שבע בפרשתן פר' וארא, ועוד ג' בפר' בא, כי גם עשר ספירות מתחלקים לג' ראשונות, חכמה בינה ודעת, ולז' מידות אחרונות שהם חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד ומלכות).

ואף שאין לנו עסק ב'נסתרות' נביא ממה שנתבאר בספה"ק על דרך העבודה בעניין מכות דם וצפרדע,

לא תקרב' (על הנזיר להתרחק מן הכרם, אף אם יצטרך משום כך לסבב ולהאריך דרכו שלא יפגע בכרם, בכדי שלא ישל באכילת ענבים) כך עלינו לגדור גדר ולעשות סייג ולהתרחק מכל אבק עוון. ואז ייטב לו ולזרעו אחריו בזה ובבא"ד.

למכה מלכים גדולים כי לעולם - עניין המכות לדורות עולם **איתא בזה"ק** (פר' בא לו): לפרש מה שנאמר (ישעיה יש כב) 'ונגף ה' את מצרים נגוף ורפוא', 'נגוף למצרים ורפוא לישראל', וכלומר שכל מכה ומכה היתה לנגוף ולהרע למצריים, ובר בכד היה בזה רפואה וטובה גדולה לישראל [וכגון מכת דם שממנה העשירו בני ישראל (שמו"ר ט י)]. ונתבאר בספה"ק עומק הכוונה, כי הנה בני ישראל היו משוקעים בטומאת מצרים, ועשרת המכות טיהרו וזככו את ישראל והחישו להם רפואה לנפשותיהם למען יוכלו להיגאל ממצרים.

והנה התורה הקדושה היא נצחית וכל האמור בה שייך לדורות עולם, וגם בימינו אנו 'עשרת המכות'

את חובתי אקיים - בעוד יומיים בבוא העת אכנס לבית הפריץ למלא ידי ב'דמי החכירות... אלא שכעת הנני ממחר לעיר הגדולה כי למחר אנו עורכים 'יום טוב' כמו שידעת שבכל יום טוב אנו נוסעים לעיר הגדולה לחוג את החג בקרב מיודענו ומכירינו דשם, אמר לו הפריץ, לא ידעתי מה אמר מר, כי בקי אנכי במועדי ישראל והנני מכיר את 'חג המצות, חג השבועות וחג הסוכות', שמא יואיל מע"כ לומר לי איזה יום טוב יש לכם היום... אמר לו היהודי היום הוא חג פליטתנו. בירכו הפריץ ברכת הדרך ונפטר ממנו לשלום וליהודי הייתה אורה ושמחה וששון ויקר... ויהי ממחרת יצא הפריץ לרחוב העיר והנה הוא רואה כי אצל היהודים 'עסקים כרגיל' - כל חנויותיהם פתוחות, אף בידיהם הם מחזיקים את הפלאפונים (סעל) ושאר דברי חול... מכיוון שכן שאל את היהודי הראשון שפגע כיצד הינכם מחללים את קדושת המועד בחוצות העיר, וכי לא 'יום טוב' היום לכם, תמה היהודי בפניו באיזה 'יום טוב' מדובר... אמר לו הפריץ, ה'מושקע' שלי (כינני ליהודים חוכרי בתי המזיגה) גילה את אזני כי 'יום טוב' הוא לכם היום... מיד הבין היהודי ב'פקחותו' כי אכן יש כאן איזה 'יום טוב' - ששון ושמחה' בין המושקע והפריץ, עשה עצמו כ'נזכר' ושאל את הפריץ, שמא תאבה לומר לי כיצד כינה מושקע את היו"ט... א"ל הפריץ 'חג פליטתנו'... נענה היהודי ואמר, אכן, בוודאי חג זה הוא חג הגדול ביותר מכל חגי ישראל, אלא שנשתנה חג זה מכל החגים שהם מועד ומן קבוע להם, ואילו חג זה יש לכל יהודי זמן שלו שבו הוא עורך את 'פליטתו'...

אף לנו ייאמר, לכל יהודי יש 'חג פליטתנו' איש איש בנסינותיו, זה בשמירת עיניו וחושיו, זה בסתימת פיו מלדבר לשון הרע, זה בעצירת עצמו מלפגוע ברעהו, זה בתורה וזה בתפילה - כל אחד יקיים 'פליטתו' מהיצר בעיתו ובזמנו הראוי לו, ואכן, חג זה הוא החג וה'יום טוב' הגדול ביותר מכל מועדי וחגי בני ישראל.

יד. הנה איתא בנוסח ה'לשם יחוד' קודם הדלקת נר חנוכה (המובא בסידור היעב"ץ) 'ויהיו זרעי זרע זרעי תלמידי חכמים וחסידים אהובים למעלה ונחמדים למטה ותחזק את לבכם לתורה ועבודה הכל ברצונך הטוב'. ופעם ניגש אחד אל הרה"ק ה'ישועות משה' מוויז'ניץ זי"ע וביקש ברכה להצלחת ילדיו כשהוא אומר מלשון התפילה 'ותחזק את לבכם לתורה ועבודה', נענה לו ה'ישועות משה' מיניה וביה 'הכל ברצונך הטוב'..., כאומר, דבר זה תלוי הרבה בידך ובמעשיך וברצונותיך... (אף שבהדי כבשי דרחמנא אין לנו השגות, ואין התוצאות תלויות במעשינו כידוע, אבל זהו החוב המוטל על ההורים לעשות).

טו. וכפי שהגיד הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, שב'קאצק' אמרו, שבפרשיות אלו של גלות וגאולת מצרים יש לעיין בהם כב'הלכה ותוספות קשה' (אמרי הרי"ם שמות).

מסירות נפש עד כדי קפיצה לתוככי האיש בכדי שלא לעבור על רצון קונו, מבלי תירוצים ופקפוקים^{טז}. ואכן מצינו ב'פרק שירה' (סוף פ"ד) 'צפרדע אומרת ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד', הוא הפסוק המורה על ייחוד שמו ית' עד מסירות נפש, שזהו עניינה של מכת צפרדע, וללמד על בחי' מסירות נפש בשמירה על כל גדרי הקדושה.

הוסיף הרה"ק ה'באר משה' זי"ע מאו"רוב לדקדק בלשונות הכתובים, כי בכל המכות נאמר הלשון בתפילתו של משה ויעתר, ורק בצפרדע כתיב (ח ה) ויצעק, כי על האדם לצעוק אל הקב"ה, אנא ה' הצילני נא מיד היצר המתגבר עלי בעניינים אלו, ואין די ב'תפילה'. משל למה הדבר דומה, למי שפרצה דליקה בביתו, שאינו יוצא לבקש משכניו בלשון רכה ונעימה שמא יואילו בטובם לכבות את השריפה, אלא צועק בקול גדול לעזרה, כי האש בוערת ומתלקחת ולא עת לחשות... כך בענייני 'יסוד' צריך לצעוק אל ה'.

והייתי לכם לאלוקים - ימי טהרה והתקרבות לבורא ית"ש עומדים אנו בעיצומם של השובבי"ם, ימים בהם הקב"ה מבקש מכל אחד ואחד לצאת מ'שומאת מצרים', כל חד וחד בדיליה, ולשוב אליו באמת ובתמים^{טז}, ימים

שהם ממש מעניינא דיומא ימי השובבי"ם, וכדלהלן. תחילה, מה שמרומז במכת דם, שהנה איתא בוזה"ק 'מלכות פה', והיינו שמידת מלכות מכוונת כנגד פה האדם, ונמצא שהמכה הראשונה שהביא הקב"ה על המצריים היה בכדי לטהר את הפה מכל דבר איסור וטומאת הפה. וללמדנו כי תחילה וראש עלינו לתקן את הפה ולשמור על 'ברית הלשון', ולהתרחק ביותר מכל דיבור שאינו נקי וטהור בתכליתו, וכבר מצינו בדברי חז"ל שהפליגו נוראות בעונשו^{טז} של מי שמפקיר את פיו ומנבל לשונו רח"ל^{טז}.

וז"ל הגר"א בפירושו למשלי (פ"ג ג) 'שומר פיו נוצר נפשו', שהפה הוא שמירה לכל הנפש, וזהו שאמרו (ברכות יז.) 'שמור פיך מכל הטא', שע"ז תתקדש ותטהר עצמך מכל עוון. אבל מי שמרחיב שפתו אע"פ שיש לו נפש טובה ועושה מצוות הרבה וכמה גדרים, הפיו יהיה לו מִחֶתֶה [- לשון שבירה] לכל. ובאבן שלמה פ"ז אות א' הוסיף, 'וכל תשוקתו לדבר מצוה מתבטל ע"ז'.

ומהמכה השניה, מכת צפרדע, שהיא כנגד מידת 'יסוד' שהיא מידת הקדושה, נלמד כאן כמה יסודות בשמירת דרכי הקדושה, שהנה רק בצפרדעים מצינו שמסרו נפשם על קידוש השם, כאשר נכנסו לתוך התנורים, ללמדנו שלשמירת הקדושה נדרש מהאדם

טז. הנה כתיב 'כל עמל אדם לפיהו' (קהלת ו ז), יש מביאים בשם ה'בעל שם טוב' זי"ע שהכוונה, כי כל הצרות באות על האדם ע"י שלא שמר את פיו כראוי (וכעין דכתיב משלי יח כא מות וחיים ביד הלשון).

יז. נוראות מצינו על חומר 'חטא הלשון' - עד היכן ירד מטה מטה אם לא ינצור לשונו מדבר רע. וכה אמר הגר"א (חומש ע"פ הגר"א, מובא גם בס' פנינים משולחן הגר"א) בפ"י הפסוק (בראשית לט יב) האמור באשת פוטיפר 'ותתפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי', דלכאורה צ"ב מהו 'לאמר' - מה היה לו לומר, אלא, כי רשעה זו רצתה שיוסף יטמא את פיו ויחזור בפיו על דבריה, ביודעה שאחר שיטמא את פיו ח"ו כבר לא יוכל לה להתנגד אפילו על העבירה עצמה.

יח. לימוד נפלא מלמדנו הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע (בפרשתו) וז"ל, איתא במדרש (שמו"ר י ג) איך היתה הצפרדע נכנסת לתוך בתיהם של גדולים העשויים משיש, אלא שהיה אומר לשיש עשה לי מקום שאעלה ואעשה רצון בוראי והיה נבקע השיש. ועל דרך זו צריך כל יהודי לומר ללבו האטום כאבן, התבקע כדי שאעשה רצון בוראי... התבקע כדי שאעשה רצון בוראי... שאפילו בשביל הצפרדע נבקע השיש בלכתה לעשות רצון הבורא ית"ש.

יט. דבר נורא אמר הגאון רבי יעקב קמינצקי זצ"ל (בספרו אמת ליעקב עה"ת) על האמור בפרשתו (ח כג) 'דרך שלושת ימים נלך במדבר', והקושיא ידועה מה עניינם של 'שלושת ימים', והלא רצה הקב"ה להוציא את בני ישראל מתחת יד מצרים לחירות עולם, ומה 'רווח' יש בדבר אם מיד הם חוזרים להשתעבד תחת יד הרשעה.

אלא, שהנה איתא בספה"ק כי אם היו בני ישראל במצרים ארבע מאות שנה [כפשוטו של מקרא (בראשית טו יג) 'כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה'] אזי היה נשלם כל התיקונים, ומיד היתה הגאולה השלימה, אך מאחר שבני ישראל שקעו במ"ט שערי טומאה כבר לא היה ניתן 'להתמהמה', והוצרך הקב"ה להוציאם קודם הזמן, לאחר שהיו מאתיים ועשר שנים בלבד, ועד עצם היום הזה עדיין אנו 'משלמים' אותם ק"ץ שנים שחסרו מהמניין, כי עוד לא הגיע העולם לתיקון השלם, ע"כ. ומעתה יש לבאר, כי רצה משה רבינו לשחררם

בהאמור בפרשתן (ו י) 'והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים', שכך אמר הקב"ה - אוציא אתכם ממה שאתם רגילים לסבול את טומאת מצרים, כי כל עניין הגלות הוא מה שמתרגל לחיות תחת שלטון הרע, וסוד הגאולה הוא שמרגיש בעצמו שאינו מוכן להמשיך יותר בדרכו הרעה. ומסיים וז"ל, והוא עצה היעוצה לכל איש ישראל על ידי שמרגיל עצמו להיות שונא הרע בתכלית השנאה וכו' וזה התחלת הגאולה, עכ"ל.

בהם הקריאה מעוררת את הזמן ל'גאולה שלימה', ויש בהם סיוע ועזר אלוקי להתקרב אליו ית', והקב"ה מחכה אפילו על הפחות שפחותים שיתעורר אליו.

בראש ובראשונה מחובת האדם להשתוקק להתקרב אל ה' ולילך בדרך טובים², ולשאוף בכל ליבו ונפשו להתרחק מן הרע, ומאידך לרצות לצאת מן הרע לבל יהא 'שקוע' בו. וכמו שפירש הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"א ד"ה והוצאתי) בשם זקנו ה'חידושי הרי"ם' זי"ע

קימעא מהאוויר הטמא שבמצרים, למען ישהו אפילו לזמן מועט במקום אוויר זך ונקי, ללא טומאת וזוהמת מצרים, ובזה ייפקחו עיניהם ולבם, ותטהר נפשם אפילו במעט מגודל הזוהמה, ושוב יהא בידם כח לשוב ולסבול את השמות במצרים עוד ק"ץ שנים, ועל ידי זה 'חסלת סדר גלות'. אמנם, פרעה הרשע הבין ברשעותו את כוונת משה, ועל כן התעקש שלא להוציאם מתחת ידו אפילו לשלושת ימים בלבד, כדי שלא יוכלו להתרומם אפילו 'כדי נשימה' מהאוויר המזוהם, וממילא לא יוכלו להישאר במצרים, ולא יהא סיפק בידם להשלים את הזמן הקצוב והתיקון הגמור, ובעל כרחם יצטרכו לילך לגלות אחר גלות.

ומכאן למדנו כמה גדול כוחם (אפילו) של ימים מועטים שהאדם מתנהג בהם בקדושה, ועד כמה גדולה השפעתם לדורות עולם, שעד היום הזה 'בחשוכא שרינן' מחמת שלא נאות פרעה להוציאם מתחת ידו לשלושת ימים בלבד... וזו תשובה ניצחת כנגד הצר הצורר, היצר המקרר כל התעוררות לדבר שבקדושה, בתואנת שוא ומדוחים - מה ערך יש לדבר, ומה יתן לך ומה יוסיף אם תתנהג בדרכי הקדושה בימי השובבי"ם - הרי ממילא נפול תפול אחר גמר ימי השובבי"ם ותשוב להיות כדאשתקד, אלא יבין וישכיל עד כמה מועיל לאדם אפילו טהרה לזמן אם יוציא את נפשו (לכה"פ) בתקופה זו מכל 'אוויר העולם' המזוהם... ובזה יקבל כח להתקדש עולמית.

וכבר אמר הרה"ק ה'עטרת ישועה' מדז"קוב זי"ע, פעם בהיותי ברחובה של עיר בוויין (ווינא) עיר הבירה, ראיתי אחד מנקה את הרחובות, ניגשתי אליו ושאלתי, לשם מה יטרח כבודו כל כך, הרי ממילא בעוד כמה שעות ישוב הרחוב להיות מלוכלך כדאשתקד, ומדוע תיגע לריק, ויענני ה'מנקה', הן אמת שתוך שעות ספורות שוב יתלכלכו הרחובות, אבל, אם לא אנקה אותם תמידים כסידרן, תעלה הזוהמא עד למעלה ראש עד שלא יהא שייך להלך ברחוב... סיים ה'עטרת ישועה' ואמר, זוהי עבודתינו בימי השובבי"ם, 'לנקות ולשטוף', ואם יתחיל האדם בחשבונותיו - הן ממילא אשוב לקלקל אחר ימי השובבי"ם, ומה ארוויח בנקיון עצמי כעת הזאת, אין זו טענה כלל, שהרי אם לא יעמול עתה לנקות עצמו, ליטהר מכל חלאה וזוהמא, הרי הם יציפו אותו עד למעלה ראש ח"ו...

עוד יש להשים על הלב אותו דבר נורא שכתב הרה"ק ה'שפתי צדיק' זי"ע (אות כו) בהא דכתיב בפרשתן אחר מכת דם ויפן פרעה ויבוא אל ביתו ולא שת לבו גם לזאת' (ז כג), ולכאורה צריך ביאור לשם מה הוצרך הכתוב להודיענו שפרעה בא אל ביתו, והרי העיקר הוא שלא שת ליבו, ומה נפקא מינה אם היה זה מחוץ לביתו, [ובכלל, מה נפק"מ לדעת שהגיע בסוף לביתו ולא נשאר בחוץ...], ומבאר על פי מה דאיתא בזוה"ק (ח"א רלד.) לפרש מה שנאמר (תהילים קב יח) 'פנה אל תפילת הערער' שהכוונה היא לתפילת יחיד שהקב"ה מהפך ומסתכל בה ובוחן האם ראויה היא שתתקבל, ועל דרך זה יש לבאר גם בהאמור כאן ויפן פרעה - שפרעה בחן ושקל בדעתו האם לקבל את האות שבמכת דם ולהיכנע, והיה לו רגע אחד של הרהור טוב, אלא שלבסוף גבר עליו יצרו וגמר בדעתו שלא להיכנע ושב לביתו כשאינו שת ליבו. ונכתב זאת בתורה, ללמדנו 'לימוד גדול, שהרהור טוב אף שלא תיקן אין שכחה בשמים, שכל עבודת האדם להכניע סט"א על כן מה שמהרהר טוב גם כן יש לו שכר'.

והדברים מבהילים למתבונן בהם, שהרי הדברים אמורים בפרעה הרשע, אך מכל מקום רגע אחד של הרהור טוב שהיה לו כבר נרמז בתורה 'ואין שכחה בשמים', ואף שלא בא לכלל מעשה, מעתה קל וחומר בן בנו של קל וחומר בהרהור טוב של יהודי, כמה מעלה יש לו, ועל אחת כמה וכמה אם בא לכלל מעשה...

כ. וכך פירש הרה"ק ה'אור לשמים' בדברי רש"י בריש פרשתן (ו ג) 'וארא - אל האבות', ובפשוטו תמוה מאוד מה חידש רש"י בדבריו אלו, והרי מקרא מלא דיבר הכתוב 'וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב', ומי אינו יודע שאברהם יצחק ויעקב הם המה האבות הק'. וביאר כי 'אבות' הוא מלשון 'רצון' (כמו 'ולא אבה לשלחם', להלן י כז), והכי

יושב תהילות - ענין התיקון ע"י אמירת תהלים
 תיקון נפלא ונורא הובא בקדמונים לימים הללו -
 להרבות באמירת 'תהלים', וכמו שאמרו צדיקים
 (עיי'ן 'דברי יחזקאל' ריש פרשת שמות) לרמוז בפסוק שבראש
 פרשיות השבועיים (שמות), 'ואלה שמות בני ישראל
 הבאים' שסופי תיבות עולים לתיבת 'תהלים', להורות
 על אמירת תהילים בימים אלו שבסגולתם ינצל אדם
 מגלות מצרים - כל חד וחד ב'מצריו' ומצוקותיו. והיינו

ביותר הרברים אמורים בענייני 'יראת שמים' - שחובת
 האדם להשתוקק בכל לבבו לזכות ליראת
 שמים^{כא}, ולהמאים את הרע והתאוות השפלות בעיניו^{כב},
 וכמו שדייק הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע שרק במכת
 צפרדע מצינו ש'ותבאש הארץ', והרמוז בזה, עפ"י מה
 דאיתא מהאר"י הק' שמכת צפרדע היא כנגד 'מידת
 היסוד', והעצה כנגד תאוות רעות הוא שימאים בעיניו
 עד שיהיו בעיניו בדבר טהור^{כג} המעלה צחנה ובאשה^{כד}.

קאמר רש"י, שהקב"ה מתגלה לכל מי שרוצה ומשתוקק לכך, וכלשון קדשו הגם שעדיין אינם עובדים להשי"ת רק
 שיש להם רצון טוב לזה - יהיה להם גם כן גילוי ית"ש (וכע"ז ביארו בהרבה ספה"ק).

כא. וכמו שאמר כ"ק אדמו"ר מסקולען זי"ע על הנוסח שאנו ואמרים בברכת החודש - 'חיים שיש בהם יראת
 שמים ויראת חטא וכו' חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים', ולכאורה צ"ב, מדוע כופלין לבקש פעמיים
 על 'יראת שמים', אלא ביאורו, שמתחילה אנו מבקשים על 'חיים שיש בהם יראת שמים', ולאחמ"כ מוסיפים לבקש
 שתהא בנו 'אהבה' ליראת השמים... וכלומר, שתיבת 'אהבת' עולה הן על 'תורה' הן על 'יראת שמים', כי אכן צריך
 לאהוב ולרצות שנזכה ליראת שמים...

כב. וכך ביאר הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ט ד"ה ובמ"א) 'ולא יראה בך ערוות דבר ושב מאחריך' (דברים כג טו), לא
 יראה - ס'זאל דיר נישט געפעלן (לא ימצא הדבר חן בעיניך), אלא התקדש עד שתמאס את הרע...

כג. פעם נתלווייתי לאדמו"ר זי"ע בדרכו ברחובה של עיר, ולפתע, כאשר הגענו לקרן זוית, משך אותי עמו לתוך
 'צפרדע' (כינוי לפח זבל גדול), באומרו 'כאן מריח טוב יותר משם'... כי היתה שם קבוצת נשים... וזאת למודעי כי
 אדמו"ר היה איש 'מיושב בדעתו', ולא היה זה כלל מדרכו... אך כך הוא הדרך הישרה לקפוץ ולברוח כמו מפני
 השריפה על ידי ההכרה ש'כאן מריח טוב יותר משם'...

שמעתי מהרה"ח רבי חיים זילבערמאן שליט"א בהפלגת ה'יראת שמים' של החלבן הנודע בעיה"ק ירושלים הגה"צ
 ר' בצלאל מילכיגער (- חלבן) אשר היה בקי בכל התורה כולה ומ"מ לא אבה להשתמש בכתרה של תורה ובחר
 לעצמו להיות חלבן, מדרכם של החלבנים היה להלך בכד שלהם ובהגיעם לבית הקונה היו מודדים בכלי המדידה
 ושופכים ממנו לתוך כדי הלוקחים, והנה חלקו של ר' בצלאל היה לסובב בין הבתים באזור 'רחביה' בירושלים, ולרוב
 יראת שמים שבערה בקרבו חשש מהנשים היוצאות לקראת בואו, על כן פתח פיו בתפילה באמירת כמה פרקי
 תהלים שלא יכשל, לאחמ"כ טבל כובעו בציר הדגים מלוחים למען יהא ריחו נודף למרחק מרחקים, ולא יוכל לעמוד
 מסביבו אף יותר מארבע אמות, וכך הרוויח שהנשים אשר הוצרכו לקנות החלב היו מתרחקות ממנו כמטחוי קשת
 כי לא היה בידי בר אנוש לסבול אותו הריח, על כן הן היו מניחות את הכד מחוץ לביתן, ואינן משתהות לידו
 אפילו רגע כמימריה אלא מיד בורחות ביתה פנימה כל עוד נשימתם באפם. אותו הריח לא סר מעליו למשך כל
 היום אך ריח זה עדיף משאר 'ריחות'...

כד. סיפר הגה"ח רבי יצחק דוד גראסמאן שליט"א רב ד'מגדל העמק', מעשה בבחור שירד מטה מטה מדרך הישר
 רח"ל, והגיע עד לדיוטא התחתונה וכבר עמד לקחת בת אל נכר ולהתחתן עם נכרית ה"י, ההורים השבורים
 והרצוצים לא ידעו מה לעשות, עד שהלך הגרי"ד אל הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע וביקש ממנו לדבר על
 לב ה'תכשיט' הפורק עול, אולי יצליח להטות אל לבבו, ולהניא אותו ממחשבתו הרעה, הרה"ק שלח לקרוא את
 הבחור, ובבוא לפניו דיבר עמו שיחה ארוכה בנעימות ובידידות, על דא ועל הא, מבלי להזכיר אפילו בהגה קל אותו
 עניין... ונפרד ממנו לשלום, ויצא הבחור שמח וטוב לב, הנה הרבי לא 'מפריע' לי... נדהמו ההורים לשמוע תוכן
 השיחה ושבבו בבהלה אל הגרי"ד, המה תמהו מדוע לא ניסה הרבי לדבר על ליבו, חזר הגרי"ד אל הרה"ק וביקש
 ממנו לדבר בשנית עם אותו בחור, מתוך תקווה טובה שעתה בוודאי כבר יעלה הרבי את העניין, אך שוב דיבר
 עמו זמן רב ולא נכנס עמו כלל לאותו נושא בוער כאש... וכבר לא היה יכול הגרי"ד להתאפק ושאל את הרה"ק
 מדוע התעלם כלל מלעסוק בעניין שלשם כך ביקשו ממנו לקרוא לו, נענה לו הרה"ק, מדוע לא תבין, דברתי עמו
 בידידות כדי שיפתח לבבו לאהוב אותי, ואם יאהב אותי ממילא ישנא ויתעב את הרע ותתבטל אהבתו לאיסור...

באר הפרשה - פרשת וארא

שטמון ונגנו בהם^ג כח רב ועצום לטהר את נפשותינו ה'פלא יועץ' (ערך תהלים) מאריך בגודל התיקון שנעשה מכל סוג ופגם^י, ולהחיש ישועה רבה לכלל ולפרטי^י. על ידי אמירת תהילים, ומוסיף ה'פלא יועץ' -

ומכאן דרך ועצה נכונה, היאך יוכל אדם להמאס ולשנוא את הרע, יגביר אהבתו לדברים שבקדושה ממילא כבר יתרחק לבבו מלאהוב דברים שהם היפך הקדושה...

כה. אמרו רז"ל (מדרש תהילים א) שביקש דוד מלפני הקב"ה שיהא נחשב אמירת תהילים כמו העסק בנגעים ואהלות. יש שביארו הדמיון בין תהילים לנגעים, שהרי ב'נגעים' ואהלות' מצינו ש'הטומאה והטהרה ביד כהן' (נגעים ג א), ואם הכהן אינו בקי בדיני נגעים עומד עליו ישראל תלמיד חכם ואומר לו - נגע זה טמא ואומר הכהן 'טמא' ונטמא האיש, וכן להיפך אם טהור הנגע אומר לו הישראל אמור טהור והוא אומר כדבריו ונטהר האיש. והרי, שטומאת הנגעים וטהרתן תלויים ועומדים ב'מאמר פיו' של הכהן אף אם אינו יודע מהו סח, על דרך זה כוחם של אמירת תהילים שאף אם אינו מבין מה שמוציא בשפתיו, הרי דבריו עושים פירות ופועלים גדולות ונצורות בשמי מרומים. כו. כתב החיד"א ב'מדבר קדמות' (מערכת ת' - תהלים) וז"ל, דוד המלך התפלל 'יהיו לרצון אמרי פי' שהקורא תהילים יהא חשוב כעוסק בנגעים ואהלות. וכתבו גורי האר"י זצ"ל כי העוסק בסדר טהרות הוא תקון לעוונותיו של אדם. ואפשר שזו הייתה כוונת דהע"ה דהקורא תהילים יהיה חשוב כנגעים ואהלות, וממילא יהיה בזה תקון לפגמיו... וראיתי לרבינו אפרים בפירושו על התורה (כ"י פ' וזאת הברכה) שכתב וז"ל, 'כל האומר תהילים בכל יום כאלו קיים כל התורה כולה, וזהו תוכו לרגלך ישא מדברותיך' (דברים לג ג) ר"ת תלים, וסמיך ליה תורה ציוה לנו משה' עכ"ל. ועוד כתב רבנו אפרים (פ' ויגש) את כל כבודי במצרים (בראשית מה יג) ס"ת תלים, לרמז שכל האומר תהילים כל יום זוכה להיות תחת כסא הכבוד, עכ"ל.

על כן מן הראוי לכל הרוצה להיטהר ולתקן עצמו - להרבות בתהילים, ובפרט שאכשר דרא ורבו בקרב כל הארץ מניינים לאמירת תהילים בימים אלו, וכל המזרז עצמו יזכה לרוב טובה.

כן כתב הגה"ק ה'נודע ביהודה' זי"ע בתשובותיו (מהדו"ק א"ח לה), לאיזה חוטא - ידבק מאד בשירות ותשבחות של דוד המלך ע"ה שזה דבר גדול להלהיב בלב האדם אהבת הבורא ב"ה. כיו"ב מספרים על הגה"ק רבי שלמה קלוגער זי"ע שהיה מסיים את ספר התהילים בכל יום ויום.

הגה"ק רבי יוסף חיים זאנענפעלד זי"ע רבה של ירושלים עיה"ק היה ידוע כגברא דמאריה סייעיה, ומלבד מה שישב על מדין להורות ההלכה בעיר הקודש גם נשא על כתפיו את משא העם, לעזור ולייעץ לכל אחד מאנשי ירושלים בענייניו הפרטיים. ואף היה משכין השלום בין איש לאחיו, וראו בחוש היאך שבכל אשר הגרי"ח היה מעורב בו היתה הברכה שורה. פעם שאלוהו מקורביו במה זכה להיות 'גברא דמאריה סייעיה', והשיב, שזכה לכך מפני שהוא מסיים את ספר התהילים כולו בכל יום ויום. והוא נוהג כן אחר שהוא נישא לאחר שנת העשרים, וידועים דברי חז"ל על הנישוא לאחר שהיה בן כ' שעליו להישמר כל ימיו (ראה קידושין כט:), וכיון שאין דבר המטהר את נפשו של אדם כמו אמירת תהילים, על כן מסיים אני בכל יום כל ספר התהילים.

כז. הרה"ק מגאסטינין זי"ע היה ידוע כפועל ישועות בקרב הארץ, והיה מכונה ה'תהילים רבי', באשר הרבה תדיר באמירת תהילים, ואף היה אומר לכל מי שפנה לפתחו בבקשת ישועה ורחמים שיאמרו קאפיטל פלוני ופלוני, ומשנשאל על כך, אמר 'שמעתי ממורי ורבי הקדוש מקאצק זי"ע', שאם היה דוד המלך ע"ה מסדר את ספר התהילים לפי הסדר (פירוש לפי סדר חייו) היו יכולים באמירת תהילים אפילו להחיות מתים, וסיים הרה"ק מגאסטינין, שיש לדייק מדבריו, שעתה לאחר שדוד המלך סידר את ה'תהילים' שלא לפי סדר תהלוכות חייו (כהא דחזוין שפרק ג' אמר דוד 'בברחו מפני אבשלום בנו', ואילו פרק נט אמר 'בברחו מפני שאול במערה', שקדם הרבה שנים לבריחתו מאבשלום), אז אין בכוחנו להחיות מתים על ידי אמירת תהילים, אך את כל הישועות - עד תחיית המתים ולא עד בכלל - יכולים לפעול על ידי אמירת פרקי תהילים.

וכבר כתב ב'עמק המלך' (שער תיקוני תשובות דף ט"ו, הובא בשל"ה מס' חולין), מצאתי כתוב בספר שחיבר מורינו הר"ר אביגדור קרא... שבכפר אחד הסמוך לערפורט היה איש פשוט שלא היה יודע כי אם פשוטי המקרא, והיה זקן ונפטר בשיבה טובה, ותוך שלושים יום לפטירתו בא בחלום לחכם אחד מופלג וחסיד שהיה שם בעיר, ובין זרועותיו נשא עמו ספר קטן, שאלו הרב וכי לא אתה זה שקברנוהו ביום פלוני, אמר לו, כן אני הוא, שאלו הרב מהו הספר הזה אשר לך, אמר לו 'ספר תהילים', ובאתי להזהירך שתזהיר את כל בני הישוב שהייתי דר בו, שימלטו נפשם

כה כדון לקטרג שם והוא רחמים גמורים ושם נמתק הכל, ולכך נקראים שירי דוד מלכנו 'תהלים' שיכולין לפעול על ידם הכל (בעולם שנקרא תהלה) ואין שטן ואין פגע רע, עכ"ל. ודבר שפתיים אך למותר.

'ויש קבלה מאנשי שם הקדושים, שמי שיש לו איזה דוחק השעה או צער או שהוא מהלך בדרך או עובר בים או בנהרות, יקרא כל התהלים בכל יום בלי הפסק, בכוונה והכנעה ויראה נפלאות, וזה בדוק ומנוסה'.

שמעתי את נאקת - לשמוע נאקת רעה ולהטיב לזולתו בפרשתן (וה), 'וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל', וביארו צדיקים אומרו 'וגם' - כי כך היא הנהגתו של בורא עולם, כאשר ישמע איש את צעקת רעהו ויתמלא רחמים עליו להיות מיצר בצרתו^כ, ולעמוד

צא ולמד מדברי קדשו של הרה"ק הרבי רבי אלימלך זי"ע (ליקוטי שושנה ד"ה שירו) שלעיתים יש קטרוג גדול על האדם שאפילו הצדיק אינו יכול לבטל את תוקף הקטרוג בתפלתו, 'ואז צריך לקשר את האי גברא בעולם הגדול הנקרא 'תהלה'... ששם יש אור גדול ואין

משם, כי כלתה עליהם הרעה, כי כל זמן שהייתי חי וגמרתני את כל ספר תהלים בכל יום (הג"י בשל"ה כל שבוע), כמה שנים, בזכות זה האריכו שלוה, ומעתה אין מי שיגן עליהם. למחרת קרא הרב לכל בני הקהילה ומסר להם את הדברים הנוראים שראה בחזיון הלילה, ואכן כל אלו אשר נסו מהעיר הצילו את נפשם, ואלו שנשארו בבתיהם פגעה בהם יד ה' רח"ל. חזינו מכאן כוחם של מזמורי התהלים שהצילו את כל העיר מכליון וחרץ.

ומהיום הוא ששמע אבי מורי הקדוש ז"ל, היה מסיים בכל שבוע את כל ספר תהלים... כי מי שהוא רגיל ודש בו בספר תהלים הוא דוחה כל מיני פורענות וכמה פגעים רעים, מעליו ומעל משפחתו, ומעל כל בני דורו, ומגלגל עליו ועליהם כל מיני שפע ברכות והצלחות, אשרי הזוכה ומזכה הרבים, ע"כ מצאתי בספר הנ"ל דר' אביגדור קרא (עכ"ל עמק המלך). ואם בכל השנה הדברים אמורים, ק"ו בימים קדושים אלו.

כ"ק האדמו"ר מתולדות אהרן זי"ע אמר פעם לאברך שהתאונן בפניו על איזה צרה שנקלעה לביתו, אמר לו הרבי - והוא יסוד גדול לכל תהלוכות חיי האדם, על כל איש מבני ישראל לומר בכל יום כמה פרקי תהלים, וכמשל למי שיש לו חשבון בבנק, אם יפקיד כסדר ממעותיו אצל פקידי הבנק, אזי בבוא יום פקודה - כשיכתוב צ'יק (טשעק) בסכום גדול - יכבדוהו פקידי הבנק, אבל אם לא יפקיד הלה למלא את קופתו בבנק, בוודאי שבבוא העת יחזירו הפקידים את הצ'יק, ואפילו פרוטה אחת לא יתנו למביאו. כיוצא בו המפקיד מידי יום ביומו כמה פרקי תהלים ב'חשבון' שלו בשמים ממעל, אזי אם ח"ו יהא עליו איזה קטרוג בשמים - מיד יש במה לכסות ולסתום פי המקטרגים, שכן שמורים עבורו כמה וכמה חבילות של תהלים ב'חשבון', אבל אם לא יפקיד וחשבונו למעלה יהיה ריק, לא יהיה במה 'לכסות' ולסתום פי המקטרגים...

כת. נוראות ביאר הרה"ק הנחל יצחק' מזוטשקא זי"ע (פר' שמות) מה שאמר משה 'אכן נודע הדבר' (ב יד), בהקדמת דברי הרה"ק הקדושת ציון זי"ע הי"ד במעשה שמרים שלקתה בצרעת על שדיברה במשה, וכבר ידועה הקושיא מדוע רק מרים נענשה ולא אהרן אף ששניהם דיברו, וכדכתיב (במדבר יב א) 'ותדבר מרים ואהרן במשה', אלא, כי מעלה יתירה מצינו בו באהרן ב'אהבת ישראל' עד לאין ערוך, הוא היה 'אוהב שלום ורודף שלום' (אבות א טו), וביה כתיב (ד יד) 'וראך ושמח בלבו', על כן בראותו את צרעתה של אחותו מרים כאב לבו ותאבל נפשו ונחשב לו כצער גדול יותר מצערה של מרים בצרעתה, וכבר אין צורך שילקה בפועל... כיו"ב מבאר הנחל יצחק', משראה משה רבינו שיש 'דלטורין' בין בני ישראל, וכלומר, שאין מדרגתם ראויה בענייני אהבת ישראל, אז אמר 'אכן נודע הדבר' מדוע הם 'סובלים' שעבוד קשה כל כך, כי אילו היו אוהבים זה את זה ומיצרים אחד בצערו של חברו כבר היו מגיעים מזה זמן רב לקצבת סבלותם, שהרי אז היה נחשב לכל איש מישראל כסבל של שישים ריבוא כאחד, וכבר היו נגאלים.

וכך מתאמרא בשם הגה"ק הרבי ר' יהונתן אייבשיץ זי"ע (תפארת יונתן), שלכן לא גזר פרעה את שעבוד מצרים על שבט לוי, מאחר שידע שמושיען של ישראל הנו נצר לשבט לוי, וזה הכלל, אי אפשר לאיש להיות 'גואל' ולהוציא את רעהו מצרה אם לא שבט לוי יעבור עליו הוא בעצמו סבל כזה, וירגיש את הרגשת הצרה כרעהו, ע"כ פטרם 'מן העבודה' לכל ירגישו ויחושו את אנקת אחיהם בני ישראל, ולא יבוא הגואל המיועד לגאולתם לגואלם, אבל 'למעשה' משה רבינו קיים בעצמו וירא בסבלותם, ובכל צרתם לו צר, על כן שפיר היה יכול להוציאם ממצרים ולגואלם מעבדות לחרות.

באר הפרשה - פרשת וארא

לימינו להסיר ממנו כל צער ומכאוב^{כט}, ישמע גם ה' והנה ענין זה דהטבה לזולתו שייך ביותר לימי השובבי"ם, לקול נאקתו ויפקדהו בדבר ישועה ורחמים^ל. כנרמז בדברי חז"ל (תענית לא). אותו יום שנתנו

בימים שכיחן הגה"צ רבי משה קליערס זי"ע כרב בעיה"ק טבריה ועמד בראשות כולל האברכים, היתה תקופה קשה עד שבמשך מחצית השנה לא קבלו האברכים עמלי התורה את משכורתם (שכר בטלה), רק הממונים על הכולל קבלו את משכורתם, ואף רבי משה כמותם. באחד הימים קרא רבי משה לממונה על חלוקת המעות, ופקד עליו, כל זמן שהאברכים אינם מקבלים משכורתם אף את משכורתו לא תיתן. ואכן, בתחילת החודש הבעל"ט לא הגיע השמש עם הסכום אל ביתו של ר' משה, לא חלפו כמה שעות ותבוא אליו הרבנית בקובלנא על שכך ציווה, בטענתה, הנני חייבת מעות לשלם לחנווני ולשאר בעלי המלאכה, נענה רבי משה ואמר לה, אף לאברך המתמיד 'חיים לובלינ'ער' אין די בביתו, ואף הוא חייב כבר סכומים גדולים לבעלי חובותיו. והנה, כל זמן שלא יחסר המזג בביתי לא אוכל להבין אל לבם, ולהרגיש את צערם של עמלי התורה, ולא עוד אלא שאם אחד מהם יתאונן קשות לא אבין ולא ארגיש עמו את כאבו, ואולי אף אפגע מדבריו, לכך אין ברצוני לקבל את המעות עד שגם הם יקבלו. **כט.** עובדא הווה ב'חתן' שהגיע לפני הרה"ק משינאווא זי"ע וסיפר שבשבת הקרובה תתקיים 'עליה לתורה' שלו, ואינו יכול להשית עצות בנפשו, הואיל ואינו יכול להגות כראוי את תיבות ברכות התורה וההפטרה, ונפשו מרה עליו בגין הבושות שיהיו מנת חלקו מהמתפללים וממחותנו, אמר לו ה'שינאווער' שלא ידאג מאומה והכל יבוא על מקומו בשלום, בשבת זו הגיע הרה"ק לשבות בכפר שדר בו 'חתן דנן', ותיהום כל העיר כי 'צדיק בא' לשכון בתוכם, בצפרא דשבתא שימש הרה"ק משינאווא בעצמו כ'בעל קורא' כמנהגו, ומשהגיעה שעתו של החתן לעלות לתורה ואך החל לברך את הברכות בקול שבור ובהגייה שאינה נכונה, החל הרה"ק להתלהב בזעקו אוי אוי אוי... והחל דופק על הבימה בקול רעש גדול עד שלא היה ביד הקהל לשמוע את קולו של החתן, כך חזרה אותה התלהבות בשעה שבירך החתן את שאר הברכות, וכל הקהל עמדו מרעידים בראותם את הרבי בוער בלבת אש, וחשבו שהנה כוונותיו הקדושות משוטטות להם כעת בשמים מעל, ולבר מאותו חתן לא ידע אף אחד שהתלהבות זו היא ממסירותו של הצדיק למען לא יבוש ולא יכלם נער בישראל.

מעשה שהיה בבית מדרשו של הרה"ק מסאטמאר זי"ע, באמצע קריאת התורה מצאו פסול ב'ספר התורה', הרבי החל מתעמק ברעיוניו בבדיקת הספר תורה, והורה שיביאו לפניו ספר פלוני ושון"ת אלמוני, ורק לאחר 'דרישה וחקירה' רבה אמר שאכן לכתחילה עדיפא ליה להביא ספר אחר לקרוא בו. לאחר מעשה שאלוהו מקורביו הרי היה פסול גמור וברור בספר, מדוע האריך הרבי כל כך עד שהורה להביא ספר אחר, ואף לא 'פסק' שהוא פסול, ענה הרה"ק - וכי לא ראיתם שהסופר אשר כתב את הספר הלז היה נוכח בבית המדרש, ואם הייתי תיכף קם ומכריז שהספר פסול מטעות סופר הוא היה בוש ונכלם, על כן הארכתי בדבר שייראה כ'חומרא' וכו', ובזה חסכתו בושא מאחד מאחינו מבני ישראל.

הגה"צ רבי שריה דבליצקי זצ"ל סיפר מאי דבדידיה הוי מעשה, בימי חורפו היה צריך להתיר איזה נדר ולצורך כך עלה לביתו של הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע, באותו זמן ישב בביתו של החזון"א עוד יהודי שפלפל עמו בתורה. מששמע החזון איש את רצונו נענה, הנה אני ותלמיד חכם זה שניים אנו, עתה צא נא החוצה והבא יהודי נוסף בכדי שנוכל להתיר לך את נדרך בבית דין של שלשה. רבי שריה יצא חוצה והכניס עמו הלך שלא היה חכם וצדיק... תיכף משנכנס החל החזון איש לברר את הפתח שיש לו להתיר את הנדר, לאחר מכן התיישב ועשה התרת נדרים כדת וכדין בכל פרטיה ודקדוקיה, ושלושתם ענו בקול רם 'מותר לך, מותר לך, מותר לך'. משיצא אותו אחד נענה החזון איש לרבי שריה ואמר, הנה יהודי זה אין לו כל שיג ושיח בהלכה ולא הבין כלל מה שאמר עתה, לכן אין כאן כל 'התרת' נדרים, לך שוב והבא יהודי בר אוריין ונתיר לך את נדרך. מעובדא זו נראה כמה יש להזהר בכבוד הבריות, שהחזון"א הטריח עצמו לעשות עצמו כאילו הוא 'מתיר נדר' עם כל הסדר המקובל להתרה זאת. והכל בכדי שיהודי זה לא יכלם חלילה. הרבה יש לנו ללמוד ממעשה זה, ויש לנו להעמיק בעובדא זו דהחזון איש לא פחות מאשר בפסקיו בחושן משפט.

ל. יש שהמשילו את הדבר לשני אחים שאחד מהם עלה לגדולה ונתעשר בעשירות מופלגת, ואילו השני נשאר עני מרוד חסר כל. ויבוא היום ובנותיו של האח העני הגיעו לפרקן, ולרש אין כל, החל העני לחשב - אלך לארמונו של אחי, אספר לו על מצוקתי, אולי יחוס עני ואביון אולי ירחם, וכך עשה, בהגיעו לבית אחיו ביקש

משה ואהרן. וברש"י 'הוא אהרן ומשה וכו' לומר לך ששקולין כאחד. והקשה השל"ה הק', היאך אמר שהיו שקולין כאחד הרי מפורש אמרה תורה 'ולא קם עוד נביא כמשה', ואף לאהרן הכהן עצמו אמר הקב"ה (במדבר יב ז) 'לא כן משה עבדי' - ואיכבה יאמר 'שקולין היו'.

ומבאר ה'כתב סופר', כי אכן משה רבינו היה גדול מאהרן אחיו, אלא שבאותה שעה שעמדו אל מול פרעה נתעלה אהרן להיות כמשה, ולא זכה לזה עד שקיים בנפשו וראך ושמח בלבנו - אעפ"י שמשה היה צעיר ממנו בשנים ולא התקנא בו כלל. וגם הוסיף

הרוני ביתר לקבורה תקנו ביבנה הטוב והמטיב, והאותיות שבתית 'ביתר' ניתנות להיכתב גם כן בתית 'ברית', ולזה תקנו הטוב והמטיב - שהתיקון 'להרוני ביתר' נעשה ע"י שיהיה טוב ומטיב לאחרני, אם בזהירות בכבודם לא, אם בהטבה בממונו או בגופו כל אחד כפי שידו משגת.

והמטיב לרעהו ושמח בשמחתו מתעלה עד אין קץ, כביאורו של הגה"ק ה'כתב סופר' זי"ע עה"כ בפרשתו (ו כו-כח) 'הוא אהרן ומשה... הם המדברים אל פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראל ממצרים, הוא

מ'שומרי הסף' שיכניסוהו אחר שהוא אחיו של 'בעה"ב'. מיד הכניסוהו אל הבית, אך 'העשיר' החליט לעשות עצמו כמי ש'אינו מכיר', ושאלו 'מי אתה', ויענהו העני אחיך אנכי, אך העשיר בשלו - מי אתה, ויענהו בבושת פנים - 'אחיך ובשרך אנכי', אמר לו העשיר 'איני יודע מה אתה סח', כי בן יחיד אנכי להורי, ואין לי אח כלל, נראה לי שטעית באדרעס (כתובת), ויצא העני מלפניו בבושת פנים ובפחי נפש.

כעבור ימים אחדים פנה האח העשיר לבקר כדרכו את אביו הזקן (שממנו עדיין לא שכח), מיד כשנכנס הבן - העשיר, הביט בו האב בפליאה ושאלו - מי אתה, ויען העשיר 'אנכי ראובן בנך בכורך', אמר לו האב 'איני יודע מה אתה סח', אין לי בן הנקרא ראובן, נראה מתוכן דבריך שטעית באדרעס, כי איני מכירך ולא ידעתך, הבן העשיר - שהחל לחשוש שמא אירע משהו לשפיות דעתו של האב לא ידע את נפשו, והחל מתחנן אל אביו - אבי, אבי, הלא שני בנים לך ואני הוא ראובן בכורך, אך האב לא חזר בו ועמד על שלו... עד שבסוף נענה האב ואמר לו, אני הנני אביו של שמעון (העני), אם הינך אחיו הרי אני גם כן אביך, ואם לאו... על דרך זה יהודי המכיר באחיו, והוא גומל חסד ומרבה להטיב לרעהו, אומר הקב"ה אף אני אביך - ואתנהג עמך 'כרחם אב על בנים' (תהלים קג יג)...

עוד מסופר על יהודי אחד מארץ הקודש שהיה עובד ב'חברא קדישא', שבהגיע לפרק 'האיש מקדש בבנו' לא הספיקה ידו כדי ההצטרפויות המרובות לעת כזאת, על כן שם היהודי פעמיו לטאראנטא שבקאנאדא, שם היה דר אחד מקרוביו שהיה עשיר מופלג. משאך דפק על פתח ביתו של שאר בשרו הפך הלה את עורו - ושאלו לשמו ולשם משפחתו כאומר - איני מכירך, ואיני יודע באיזה 'קירבה' אתה מדבר, ולא נתן לו מאומה כי אם כמה פרוטות שחוקות שלא היה בהם בכדי לכסות אפילו קימעא מהוצאות הדרך, כראות היהודי את גודל קמצנותו, קם ועשה מעשה - נענה ואמר לו, כידוע לך שאני נמנה על חברי ה'חברא קדישא', מכיוון שהנני שאר בשרך, חס אנכי עליך, ולזה טרחת את טרחת הדרך לבוא הנה, להודיעך כי על פי הסימנים המקובלים אצלינו - לא נותרו לך לחיות כי אם ימים מועטים. כשמוע העשיר את דבריו נבהל עד מאוד, וישב לקבלו שוב בסבר פנים יפות, וישאלהו למבוקשו, ענה לו שעומד להשיא את בנו ולרש אין כל, ונקב בסכום הגדול שנוקק לצורכי שמחת החתונה. העשיר בפחדו כי רב באשר ראה את המוות לנוכח עיניו העניק לו על אתר את מלא הסכום...

לאחר מכן שאלו העשיר, האם נכון הדבר שבידכם להבחין על אדם שקיצו קרב. נענה לו היהודי - האורח בפקחותו, הנה פעמים רבות נקראים אנו לבית הנפטר בעת 'יצאת נשמה', ואחד הסימנים המובהקים כי תוך זמן קצר מאד ישיב החולה את נשמתו ליוצרה - כאשר החולה מפסיק להכיר את סובביו, עתה בבואי הנה וראיתי אשר הפסקת להכיר את סובביך (בראותי שלפתע אינך מכירני), הבנתי כי חולה מסוכן אתה, על כן בישרתי לך את הבשורה הנוראה, אך עתה שראו ראיתי כי חזרה אליך 'ההכרה' וחזרת להכיר את קרוביך, (באשר הכרתי ונתת לי סכום הגון), מבין אני שחלפה הסכנה ממך, ועוד תחיה שנים רבות ומתוקות...

לא. וכבר אמר הרה"ק מווארק"י זי"ע כי הנה העולם אומר שימי השובבי"ם ניתנו כתיקון ל'חטא הנודע', אך אני אומר, דבאו לתקן את ה'חטא שלא נודע', והיינו שפגע בחברו וכדו' ואינו מרגיש שהרג כאן את הנפש ושפך כאן דם, ורציחה ממש נעשתה כאן, 'ואינו יודע' כמה דמעות הזיל הנפגע מחמתו, וכמה לילות התהפך על משכבו מצער הפגיעה...

באר הפרשה - פרשת וארא

ו"ל, אולי כי לצד שלא היו בני תורה לא שמעו, ולזה יקרא קוצר רוח כי התורה מרחבת לבו של אדם, עב"ל^ג. והיינו שהתורה מיישבת ליבו של אדם^ג, ומסלקת ממנו כל דאגה, ומרעיפה עליו טללי תחיה לעמוד בכל צרה ברוח ובגשם^ג. וכמפורש ברש"י על הפסוק (משלי יב כה) 'דאגה בלב איש ישחנה ודבר טוב ישמחנה - יעסוק בתורה והיא תשמח את הדאגה שבלבו ותצילנו ממנה'.

והלך עם משה להיות לו לפה לפני פרעה - אעפ"י שידע שגנאי הוא לו דבר זה, שהרי פרעה מכיר אותם ויודע כי הוא גדול ממנו בשנים ולא בוש ממנו, ומכיוון שאהרן הקריב מעצמו בן, נתעלה באותו זמן להיות שקול במשה רבינו. כי מאד גדלה חשיבותו של המשבר מידותיו וטבעיו בין אדם לחברו, להתעלות בעילוי אחר עילוי.

ותן חלקנו בתורתך - הטהרה ושפע טוב ע"י עסק התורה

עוד איתא בגמרא (ע"ז יט.) במעלת לימוד התורה לה 'כל העוסק בתורה, הקב"ה עושה לו חפציו'.

בפרשתן (ו ט), 'ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה', ומבאר ה'אור החיים' הק'

לב. מסופר שהרה"ק מהורנסטייפל זי"ע התארח בבית חותנו הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע, כאשר עמד לשוב לביתו שבמדינת רוסיא נעמדה בתו של הדברי חיים ושפכה מר ליבה בפני אביה הק' אודות המלכות הרשעה, ובתוך דבריה אמרה שהיא קשה יותר ממצרים. נענה לה אביה הדברי חיים, אל תאמרי כן, שהרי במצרים עדיין לא היה לבני ישראל את התורה המשיבת נפש, אולם אנו יש בידנו את התורה שבכוחה נחזיק מעמד. לג. ואכן החזון איש היה מייעץ למי שמסתפק כדת מה לעשות ואינו יכול להכריע, שילמד דף גמרא ועל ידי זה תתישב דעתו עליו ויוכל לגמור בדעתו ולהכריע צדדי הספק.

וכך אמר הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע, 'כשיש לאדם דאגה קטנה, העצה שילמד דף גמ' אחד, ואם יש לו דאגה יותר גדולה ילמד ב' דפים גמ', וכשיש לו דאגה קשה מנשוא ילמד שלושה דפים גמ', ואז יוכל להתחזק ולהתגבר על הכל' (לקוטי אמרים אות סג). ובזה ביארו במה ששנו חכמים בלשון המשנה (אבות ו ו) בתוך המ"ח דברים שהתורה נקנית בהם 'ומתיישב לבו בתורה', שהכוונה ומתיישב לבו - במה, בתורה, ע"י עסק התורה כראוי.

לד. דבר חידוש כתב הרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע (ד"ה ואכן) ליישב קושיית המפרשים מדוע לא ריפא הקב"ה את משה, ומבאר בזה"ל, אבל האמת הוא שמשה היה מוכרח להיות כבד פה בכדי לידע אחר כך חביבות ומתיקות התורה שהיא 'מרפא לשון עץ חיים' (מלשה"כ משלי טו ד), שבשעה שקיבל התורה נתרפא לשונו. וכמו שאמרו חז"ל (דב"ר א א) 'הרי משה, עד שלא זכה לתורה כתיב בו (לעיל ד י) לא איש דברים אנכי, כיון שזכה לתורה נתרפא לשונו והתחיל לדבר דברים, מנין, ממה שקרינו בענין (דברים א א) אלה הדברים אשר דבר משה'.

וכך כתב הרה"ק ה'אבני נזר' זי"ע (שור"ת חו"מ צב) בזה הלשון, ודבר בריאות גופך, כאשר יהיה לימודך באופן הראוי בטח תהיה התורה רפאות לשפך ושקוי לעצמותיך (לשון הכתוב משלי ג ח).

לה. כתב הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג זי"ע (בהנהגות' שלו אות נב) וז"ל. בכל פעם יאמר באמצע הלימוד 'המאור שבה יחזירנו למוטב', ובכל פעם שהיצר מסיתו לסיים בענין ולקצר בלימוד מחמת עייפות או חסרון הבנתו או מחמת שיחת הילדים, יגער ביצר הרע, ויתגבר עליו מאד, וישבור טבעו וילמוד יותר מהרגלו, ובכח עד שייגע, ובזה משבר הקליפות והחיצונים, ומכפרין לו אפילו על כריתות ומיתות ב"ד ומיתה בידי שמים, כי הלימוד בתנ"ך ומשנה וגמרא ופוסקים שהוא בכח ובקול ובנעימת הקול בלי שום מחשבה זרה ובנענוע הגוף מטהר ומצחצח הנשמה ומחדד השכל ומשבר הקליפות והחיצונים מכל וכל.

כבר מילתנו אמורה במעלת לימוד התורה 'ברציפות' ללא הפסק, אך כבר אמרו חז"ל (ברכות לב:) שדברי תורה צריכים חיזוק, ופירש רש"י 'שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כוחו', על כן נוסף עוד מילי מעלייתא בעניין זה.

סיפר הגה"ח ר' נחום ראטשטיין שליט"א (יאיר נתיבות פרק ג' סימן ד) בענין 'תקנות הכולל' שהיה בראשותו כפי שהעמידם הרה"ק ה'בית ישראל', וז"ל. בשנת תש"כ שמעתי מפ"ק כ"ק מרן אדמו"ר הבית ישראל זצ"ל, כל אחד צריך לעבוד ולהתייגע כדי לעקור ממנו את החטא, ואף אם נראה לאדם שאין לו שייכות לזה ומדמה בנפשו שכבר עקר מעצמו את זה, באמת, פעמים הרבה טעות הוא בידו, כי רק 'דחוויה' היא בכח ההתנגדות שבו, אבל לא נעקר ממנו הדבר, ולכן יש שלפעמים בעת זקנה מתעוררים הדברים והוא תוהה ומשתומם על מה ולמה הגיע לו ככה,

ובמהרש"א מבאר, כי ה'עוסק בתורה' יצליח בכל ויהא רעוא מן קדם אבוהון די בשמיא וארעא, שיריק ענייניו אף ללא השתדלות כלל, וסגי לו לחפויץ ולרצות ברבר מסוים - והקב"ה עושה לו 'חפציו'. מלכותו עלינו בזמן קרוב.

ולא ידע שבכלות כח ההתנגדות שבו התעורר בו הדבר הזה שלא עקרו בימי הנעורים והבחרות, ולכן, צריך כל אחד לעקור את הדבר מעצמו בעוד כוחו במתניו, ואני אומר שעקירת הדבר הוא בזה שאינו משוחח באמצע הלימוד. וכך ביארו 'בעלי המשל' הא דאמרו 'כולי עלמא מודי בשבת נתנה תורה'. כי דבר זה גלוי וידוע שאף מי שאינו ירא ושלם בכל דקדוקי ההלכה, לא יענה לטלפון בעצם יום השבת קודש, ואפילו אם יראה שבעניית שיחה זו ירוויח אלפי זהב וכסף - אם אך יש בו עדיין זיק קל של יראת שמים לא יענה. כמו כן 'בשבת ניתנה תורה' - שיהא חשוב אצלו זמן ה'קביעת עיתים' כעצם יום השבת לענין ענייית הטלפון...

עוד ביארו בדברי חז"ל (ברכות ה.) 'אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד' ולכאורה מדוע הוסיפו לומר 'בלבד', אלא, שהוא כמו הנותן צ"ק לחבירו, שלאחר הסכום יוסיף תיבת 'בלבד', בכדי שלא יהא אפילו הו"א להוסיף עוד משהו... על כן אמרו ז"ל, שאין לו להקב"ה, אלא ד' אמות' הבאים בלימוד באופן כזה, והיינו, שבעת לימודו אין לו בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד - ללא כל תוספת, ד' אמות כאלו הינם כביכול 'רכושו' של הקב"ה.

ידוע מה שאמרו חז"ל (מגילה יז.) שיעקב נטמן בבית עבר, ולכאורה הלשון תמוה מהו 'נטמן', מדוע לא כתיב 'למד' בבית עבר. אלא, שצורת לימודו של יעקב היה כמת אשר מטמינים אותו באדמה, שם הוא שוהה לבדו בלא חברים, גם אין בידו 'לדבר' עם אחרים, ואין לו שום קשר ושאיכות לעולם החיצון, כך 'המית' יעקב את עצמו על דברי תורה, ללמוד ברציפות ובשקיעות עצומה בלא שום שיג ושיח עם אחרים...

מתאמרא בשם המהרי"ל דיסקין זי"ע על דברי חז"ל (חגיגה יב:) על המפסיק ממשנתו 'מאכילין אותו גחלי רתמים', שעונש זה גדול הוא מאד, כי כמו האוכל גחלי רתמים שהגחלים לוחשים לו בתוככי פיו ואף לאחר מכן לא ירגיש כל 'טעם' באכילתו - אף כשיאכל דברים טובים ועריבים לחיך, כמו כן הוא העונש של 'גחלי רתמים'...

כתב הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע (קובץ אגרות ח"א אגרת ג) עיקר הלימוד הוא התמידי והבלתי נפסק, בלימוד התמידי הוא סוד הקדושה וכו', מן הראוי לחבל תחבולות איך לקנות את התמדת הלימוד, ולהתפלל על זה תמיד. עכ"ל. לו. פעם הגיש אחד מחסידי הרה"ק רבי יוחנן מראחמיסטריוקע זי"ע 'קוויטל' לפני רבו, בו כתב שמבקש 'ברכה והצלחה בכל העניינים', נענה לו הרה"ק דוד המלך היה 'הרבי' הגדול ביותר, והוא אמר (תהילים א ב-ג) 'כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה וגו' וכל אשר יעשה יצליח', והרי שהרוצה לזכות לברכה ולהצלחה בכל העניינים אין לו אלא לעסוק בתורה כי היא מקור הברכה.

הגה"צ רבי אלחנן היילפרין זצ"ל מביא (בספרו אמרי חן) ששמע רמז נאה ומתקבל בלשון הכתוב שבסוף פרשתן (ט לב) 'והחטה והכוסמת לא נוכו כי אפילות הנה', כי הנה 'חטה' בגימטריא כ"ב, ורומז לתורה שבכתב שנכתבה בכ"ב אותיות, 'כסמת' אותיות 'מסכת' והיינו תורה שבעל פה, ועל כך נאמר לא נוכו כלומר, שכל לומדי התורה שבכתב ושבבעל פה יהיו נשמרים מכל הכאה וצרה, ולא עוד אלא 'כי אפילות הנה' והיינו כדברי חז"ל (תנחומא טז) 'פלאי פלאות נעשו להם', שהקב"ה יעשה עמהם נפלאות כהנה וכהנה.

לז. וכמו שאמרו 'דורשי רשומות' לרמז בשם החודש שאנו עומדים בפתחו - 'שבט', שהוא ר"ת שמרם ברכם טהרם, וכן ר"ת שנתבשר בשורות טובות, וגם שלום ברכה טובה, וכבר המליץ הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע בלשון הפסוק (תהילים קה לו) 'ואין בשבטיו כושל', שבטיו מלשון 'שבט', כי הזמן מסוגל ש'אין למו מכשול'...

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת וארא תשפ"ג

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: agedank@gmail.com

אמר לו, האם לא התנית אתך, שכשתראה דבר תשתוק? האם תרצה שאפרד ממך? שתק יהושע.

הלכו שניהם כל היום, ובערב התארחו אצל אדם עשיר. זה לא שעה אליהם ולא האכילם דבר; והיה לו קיר, שנטה לנפול. וכשהשכימו בבוקר עמד אליהו ז"ל ובקש את ה' ונסמך [נבנה] הקיר. לאחר מכן הלכו שניהם. גדל תמזונו של ר' יהושע על זאת, ונמנע מלשאול.

הלכו שניהם כל היום עד הלילה. נכנסו אל בית כנסת. מצאו שם כסאות של זהב וכסף וכל אדם יושב על כסאו. אמרו האנשים, מי יכבד אנשים עניים אלה הלילה? אמר אחד מהם, אנשים אלה - מזונם לחם ומלח, ולא שעו אליהם. ישנו השנים במקום, וכשהשכימו אמר להם אליהו, ישים ה' כולכם ראשים! פנו מהם והלכו כל היום עד הלילה. התארחו אצל אנשים עניים, מסכנים. וכשראו את השנים הקבילו אותם בסבר פנים יפות, כיבדום לפי יכולתם והגישו להם מאכלים רבים; אכלו ושתו שניהם ולנו בטוב. וכשהשכימו בבקר אמר להם אליהו, ישים עליכם ה' ראש אחד בלבד! ולא יכול ר' יהושע להתאפק על כך. אמר לו, אדוני, נחמני מצערי זה - ואפרד ממך, אין ביכולתי לשאת את שחזיתי ממעשיך.

אמר לו אליהו, מה שנוגע לפני זה שמתה פרתו, הרי אשתו היתה צריכה למות באותו היום, וביקשתי מאת ה' שתמות הפרה תמורתה, ומה שנוגע לאיש, זה שבניתי את קירו, לו הנחתי עד שיתגלו היסודות, היה מוצא בו אוצר גדול, והוא לא היה ראוי לכך. לכן בניתי והוא יפול לאחר זמן רב ולא יבנה לעולם. והאנשים שהתפללתי עליהם שיהיו כולם ראשים, זה לרעתם; מפני שמקום שראשיו מרובים ייחרב. ואלה שהתפללתי עליהם, שיהיה להם ראש אחד יצליחו, וכו', אחר כן אמר לו, עתה, כשנפרד אצורך על דבר שיועיל לך, אם ראית רשע בהצלחה ועושר, אל תתפלא על כך - וזה לרעתו. (יא, א) וכן אם ראית צדיק במצוקה או מתנסה בנסיונות - הרי בזה תוסר ממנו [צרה] גדולה מזו. לכן המנע מספקות הלב על זה. אחרי כן הניח אותו והלך."

חזינן מכאן שאליהו הנביא הוא מרמז על העניינים האלו שנראים כעת כהיפך הטוב ובבא הזמן מתבררים כתכלית הטוב, אשר על כן קרוי הכוס החמישי: "כוסו של אליהו", שכוס זה כבר מזוג, אבל אין שותים אותו כי עדיין לא ראינו את הטוב בנגלה, אמנם קוראים לו כוס של אליהו כי אנו יודעים ומאמינים כי בקרוב נראה גם בכך את ישועת ה'.

(ציוני תורה)

אלה ראשי בית אבותם בני ראובן וגו' ובני שמעון וגו', ואלה שמות בני לוי (ו, טו-טז)

כתב השל"ה הקדוש: "קשה, למה אמר תיבת 'שמות' אצל לוי יותר ממה שאמר בראובן ושמעון. הענין הוא כי שבט לוי לא היו בגלות. ולוי ידע דבר זה ורצה להשתתף בצרת הצבור, מה עשה, קרא שמות לבניו על שם הגלות, דהיינו שם 'גרשון' על שם כי 'גרים' הם בארץ לא להם, ושם 'קתה' על שם שיניהם 'קהות', ושם 'מררי' על שם 'וימררו' את חייהם, זהו שאמר ואלה שמות בני לוי. ומכאן ילמוד האדם להשתתף בצער הציבור אע"פ שאין הצרה מגעת לו."

(של"ה הק' דרך חיים תוכחת מוסר)

הן בני ישראל לא שמעו אלי ואין ישמעני פרעה ואני ערל שפתים. (ו, יב)

הנה דרשו חז"ל (ב"מ פ"ה ע"א) דרשו מן הכתוב 'אם תוציא יקר מזולל כפי תהיה' כי צדיק גוזר והקב"ה מקיים. אבל נראה שזה דוקא מדה כנגד מדה לישראל עם קדוש, שהם סרים למשמעתם של חכמי התורה, ומבטלים דעתם נגד דעת תורה הקדושה, וככל היוצא מפייהם יעשו, לכן יש גם כח להצדיקים לבטל מישראל כל גזירות קשות ורעות,

לכן אמר לבני ישראל אני ה' והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים והצלתי אתכם מעבדתם וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדלים: ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלקים וגו' (ו, יז) בתלמוד ירושלמי (פסחים פ"ה ה"א - דף סח, ב) "מניין לארבעה כוסות רבי יוחנן בשם ר' בנייה כנגד ארבע גאולות לכן אמור לבני ישראל אני ה' והוצאתי אתכם וגו' ולקחתי אתכם לי לעם וגומר והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי".

מה העניין של הארבע כוסות כנגד לשונות אלו?

בספר "פרדס דוד" (וכעין זה מביא הרב החיד"א בספרו 'ראש דוד') כתב עפ"י דברי חז"ל שהיו ישראל צריכים להשתעבד במצרים ת"ל שנה, כדכ' בפר' שמות ספר שמות (יב, מ) "ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה" ולמעשה נשתעבדו רק פ"ו שנים, שכן קושי השעבוד התחיל רק משנולדה מרים (ראה ילקוט שמעוני שמות פרק יד רמז רמא), והנה ארבע מאות ושלושים עולה כמנין ה' פעמים פ"ו, ובני ישראל עבדו רק חמישית, פ"ו שנים. כנגד זה אנו שותים ארבע כוסות, שכל כוס מכון כנגד פ"ו שנים שלא נשתעבדנו במצרים, שכו"ס בגימטרי' פ"ו.

אמנם אנו נוהגים ליתן אף כוס חמישי, ואין שותים אותו, וקרוי "כוס של אליהו הנביא". ומה טעם יש בו?

אפשר לבאר, בהקדם דברי ה"כתב סופר" בפרשתו עה"פ "וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וכו' ושמי ה' לא נודעתי להם". (עין פירוש רש"י, ועיין בפנים במדרש). ולפי ע"ד הפרש, כי בוודאי מאתו לא תצא הרע, והכל לטוב לאדם להצמיח ישועה, או כדי למעט עוונותיו. ואם יודע האדם כי כן הוא, מקבל הכל באהבה ושמחה כי לטוב הוא, משא"כ כשאין יודע מכל זה לפעמים מתרעם על מדותיו של הקב"ה, אבל האבות לא כן עשו, כי הגם שברע היו, ולא ידעו כי הוא לטוב להם, מ"מ לא התרעמו על מעשה ה' אשר עשה עמהם. והיינו וארא אל אברהם וכו', כפירוש רש"י והמדרש שהיו לאבות תלאות רבות דלא היה לאברהם מקום לקבור וכו', ושמי ה' לא נודעתי להם, דהיינו כי ה' הוא רחמים ובאמת הכל רחמים וטוב מה', אבל אני לא הודעתי להם ככה".

עפ"י, אפ"ל שהכוס החמישי הרי מרמז על הפ"ו שנים שכן נשתעבדו, ולכן אין שותים אותו, כיוון שכעת נראה לנו הגלות כדבר מר, אמנם מאמינים אמו שכל הגלויות הכל לטובה, לכן ממלאים כוס זה אבל כעת איננו שותים ממנו. שרק לעתיד יתגלה הטוב שבכך.

והטעם שנקרא על שמו של אליהו הנביא אפשר לבאר בהקדם הסיפור הידוע מחז"ל, כפי שכתבו רב ניסים גאון בספרו "יפה מהישועה" (פרק ב):

"רבי יהושע היה צם ומתפלל וביקש את ה', שיגלה לו את אליהו ז"ל. והנה פגשו פעם אחת בדרך. אמר לו [אליהו], האם יש לך עניין [אלין]? אמר לו: אתאווה ללכת עמך כדי לראות את הנפלאות שתעשה בעולם. אמר לו אליהו: אתה לא תוכל לשאת את מעשי שתראה, ונצטרך לטרוח אתך כדי להודיעך מהו שחייב אותו מעשה. אמר לו: רבי! לא אטריח עליך ביותר ולא אכביד עליך בשאלות, אולם תאוותי לחזות מה תעשה - ותו לא. התנה אתו [אליהו] שכשירצה לדעת את סבות מעשיו מיד ייפרד ממנו. מעשיו התמוהים של אליהו:

הלך אתו [אליהו] עד שהגיעו לעת ערב אל אדם עני שאין לו כלום, (יב)

פרט לפרה אחת העומדת בביתו - והאיש יושב עם אשתו. ומשראה העני את השנים קיבל אותם בסבר פנים יפות, והגיש להם את האוכל שנמצא. אכלו ושתו השנים, והוא כיבד אותם לפי יכולתו. וכשבא הבוקר קם אליהו ז"ל, הרג את הפרה, והלכו שניהם. השתומם ר' יהושע ואמר בנפשו, אין תגמול?! עני זה לא כבדנו אלא כדי שתמות פרתו!?

הדוב מהקוטב הצפוני ואתו הקרח הארקטי. אחרי שבוע חוסל כל המנגו. או בשטח שהיה מיועד לזריעת חיטה, הגיע נחש עם אדמת מדבר סהרה, האם במדבר אפשר לזרוע?!... כך נשחתה כל ארץ מצרים!

לפי זה, מיושבת היטב השאלה שפתחנו בה. פרעה אומר למשה ולאהרן: "לכו זבחו לאלקיכם בארץ", שכן אחרי מכת ערוב כל ארץ מצרים הפכה למדבר, ואם כן, אמר להם פרעה: 'ציתם מדבר? הרי לכם מדבר כאן, במקום, ואינכם צריכים לנדוד לשם כך דרך שלשת ימים במדבר!'...

ענה לו משה: אתה צודק, גם ארץ מצרים היא כיום בגדר מדבר, אבל "הן נזבח את תועבת מצרים לעיניהם ולא יסקלוננו?! – אנחנו צריכים מדבר שאין שם מצרים!..."

(יחי ראובן)

ויחזק ה' את לב פרעה ולא שמע אליהם כאשר דבר ה' אל משה (ט, יב) בספר "בית הלוי" הקשה: לכאורה יש להבין הא דהקב"ה חיוק לב פרעה והרי אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו (ע"ז ג א) ומה חטא פרעה אחרי כי השי"ת חזק לבו לכל ישלח. וכבר נתקשו רבים בזה.

ומתריך: והנכון בזה דפרעה בעצם רצונו היה חפץ לבל לשלחם, ורק המכה הכריחה לעשות נגד רצונו, ומה דנעשה בהכרח אין בו ממש, וכמאמר המפורסם ההכרח לא ישובח ולא יגונה, ומש"ה חיוק ה' את לבו, ולא שנתן בלבו שלא ירצה לשלח, רק חיוק לבו עד כדי שיסור ממנו יראת המכה ונשאר כמקדם על רצונו העצמי ושוב לא רצה לשלח מדעת עצמו, דהרי גם אם היה משלח ע"י הכרח המכה אינו רק אנוס ולא נחשב למאומה. וזהו שאה"כ (שמות י) כי אם מאן אתה לשלח, פירוש שמה שתשלח ע"י הכרח של המכה לא יועיל לך להסיר המכות מעליך כל זמן שלא תרצה ברצונך העצמי לשלח.

ובהקשר לזה, ידוע שפעם שאלו להמלבי"ם, על מה מסתמכים כשנותנים שוחד לגוי? וענה שהטעם שאסור ליקח שוחד הוא, כיוון שצריך להיות "משפט צדק", והשוחד מטה את הדין, אבל אצל גוי, כיוון שבאים לפניו יהודי וגוי למשפט, הרי מטבעו נוטה יותר לטובת הגוי, לכן, כשהיהודי נותן לו שוחד הרי הוא מתקן את ה"משפט צדק" שיהיה שווה לב' הצדדים...

ובאמת כתב כן מרן החת"ס (שו"ת חתם סופר חלק ח"ו תשובה יד): "אך לפעמים הישראל יודע בעצמו שהדין עמו, ועוד לפעמים ורוב פעמים שכנגדו מודה וידוע ומבורר שחייב לו, אלא שמחוסר גוביינא וקשה להוציא חובו מיד הלוה, והשופט מתרשל ומתעצל ומרחם על הארמאי שהוא בעל דתו, וסובר שעשה מצוה בזה שלא לנגוש הארמאי עבור ישראל אע"פ שהדין עמו, בזה מותר ליתן שוחד להשופט לעשות משפט צדק, ולא מיבעיא דאין הישראל עובר על לפני עור, אדרבה מצוה קעביד, דלולי שוחד שלו היה השופט מטה משפטו של ישראל והיה עובר על ז' מצוות שלו, ועכשיו ניצול מזה" עיי"ש.

וזה מה שכתב בבית הלוי שהקב"ה חיוק את לב פרעה שיוכל להתנהג כפי טבעו, שהרי מחמת המכות היתה ניטלת בחירתו לבחור ברע, וע"י ה"ויחזק לבו" תהיה לו בחירה שווה לב' הצדדים.

(מפרשים)

וירא פרעה כי חדל המטר והברד והקלת ויסף לחטא ויכבד לבו הוא ועבדיו (ט, לד)

מפשטות הכתוב משמע שזה שהפסיק הברד זה עצמו גרם ל"ויכבד לבו", ויש להבין מה גרם לו זאת.

מבאר בספר "בכורי ישראל", שהנה במכת ברד היו ג' דברים: מטר, קולות וברד. פרעה רצה שיפסיקו רק הקולות והברד כמו שאמר: "העתירו אל ה' ורב מהיות קולות אלקים וברד ואשלחה אתכם ולא תוסיפון לעמוד" (ט, כח), אבל הגשם היה ברכה למצרים. ואכן משה נענה לבקשתו והבטיח לו: "ויאמר אליו משה כצאתי את העיר אפרש את כפי אל ה' הקולות יחדלון והברד לא יהיה עוד למען תדע כי לה' הארץ (ט, כט).

אמנם, למעשה נפסקו כל ג' הדברים כדכתיב: "ויצא משה מעם פרעה את העיר ויפרש כפיו אל ה' ויחדלו הקולות והברד ומטר לא נתן ארצה (ט, לג). כיוון שכך, אמר פרעה, זה וודאי לא מכח משה רבינו שהוא הרי הבטיח שייעצרו רק הברד והקולות, וזהו אומר: "וירא פרעה כי חדל המטר והברד והקולות" לכן "ויסף לחטא ויכבד לבו הוא ועבדיו". ובזה מובן מה שמצינו בתחילת פרשת בא שהקב"ה אמר למשה אריכות דברים "ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אתתי אלה בקרב"ו וגו', שהקב"ה אמר לו שאל

ושומעים לאמרי פיהם גם בשמים. אבל אם ח"ו בני ישראל אינם מאזינים לציווי הצדיקים, אז גם בשמים אין שומעין להם, ואין להם הכח של 'כפי תהיה'.

וזה שאמר משרע"ה: "הן בני ישראל לא שמעו אלי" ואם בני ישראל אינם סרים למשמעתי "ואיך ישמעני פרעה" שאיך אוכל לבטל הגזירות מעליהם "ואני ערל שפתים" שאז אין לי הכח של 'כפי תהיה' לפעול במאמר פי על דרך צדיק גוזר והקב"ה מקיים. והבן.

(שפע חיים)

ויאמר ה' אל משה כבד לב פרעה מאן לשלח העם (ז, יד)
אמרו חכמים משל למלך שבחיות שמינה החמור לגבות המכס. פעם אחת בא הארי שהוא המלך והואב והשועל עמו בעיר. בא החמור ושאל להם המכס. אמר לו השועל: כמה עזות יש לך מכל החיות! איך יודע שהמלך בא עמנו, ונחנו עמו, ואתה שואל לנו מכס?! א"ל החמור, אפי' המלך עצמו גם ישלם מס! בא החמור ובקש למלך מס. בא המלך וטרפו, ונתנו לשועל, וצוהו לסדר לו איבריו. סדר השועל איבריו וראה הלב יפה ואכלו. וכשבא הארי וראה איבריו ולא ראה לבו, אמר לשועל איה לבו. אמר השועל "וכי אם היה לו לב היה שואל מכס למלך"?... כך פרעה הרשע נבזה ושכחן. שכח כל מה שעשה לו הקב"ה. אמר הקב"ה: שוטה זה אין לו לב. לבו נעשה כבד והיינו דכתיב: "כבד - לב פרעה".

(בעלי התוספות עה"ת)

ויצעק משה אל ה' על דבר הצפרדעים אשר שם לפרעה: (ח, ח)
במכת צפרדע כתיב "ויצעק, אבל במכת ערוב כתיב "ויעתר" (בפסוק כ"ו).

בחתם סופר [תורת משה וארא ד"ה ויצעק] כתב דבגמ' סוכה (יד, א) "תפלה של צדיקים נמשל כעטר, מה עתר מהפך התבואה אף תפלה כן", ובצפרדע לא נהפך לרחמים דהא מתו ותבאש הארץ, לכן כתיב ויצעק, אבל בערוב הלכו לגמרי לכן כתיב שם ויעתר.

והגאון רבי אברהם ברודא ז"ל אמר דהצפרדעים השמיעו קול, והמתפלל צריך להשמיע קולו לאזניו הוצרך לצעוק. וזהו ויצעק משה "על דבר" הצפרדעים, מחמת דיבור וצעקת הצפרדעים... והגאון ר' ליב חריף ז"ל אמר לפי זה טעם הכבדת לב פרעה, דבברכות (ב"ד). המשמיע קולו בתפלה הוא מקטני אמנה, ופרש"י [ד"ה הרי] כאלו אין ה' שומע בלחש.

(ע"פ פרדס יוסף)

ויקרא פרעה אל משה ולאהרן ויאמרו לכו זבחו לאלקיכם בארץ (ח, כא).
אחרי מכת ערוב קורא פרעה למשה ולאהרן ואומר להם שילכו לזבוח לאלקיהם "בארץ".

והרי כבר בהתחלה אמר משה, שכדי לעבוד את ה' צריכים לצאת למדבר ואי אפשר לעשות זאת בארץ מצרים. ועתה, אחרי שפרעה קיבל מכות כואבות - דם, צפרדע, כינים, ערוב, הוא אומר: די, די, אני מסכים. לכו עבדו את ה'... בארץ?! מה בארץ? אתה משוגע? מה ההוא אמיינא לעבוד בארץ? הרי כל הזמן מדברים על עבודה במדבר! כדי להבין זאת - אומר ה"חתם סופר" - נתבונן מעט במה שארע במכת ערוב.

כתוב: "ומלאו בתי מצרים את הערוב וגם את האדמה אשר הם עליה" (לעיל ח, ז). כל סוגי החיות שהיו בעולם, היו צריכים להגיע למצרים, וכל חיה צריכה, כדי לחיות, אזור אחר: מדבר או הרים, יער או קרח של הקוטב הצפוני.

לכן במכת ערוב הביא הקב"ה גם "את האדמה אשר הם עליה" - הדוב הארקטי הגיע עם הקרח הארקטי, הנמר הסיבירי הגיע עם השלג של סיביר, השימפנזות הגיעו עם עצי הג'ונגל, והחיפושית ממדבר סהרה הגיעה עם אדמת המדבר הצחיחה. נהיה "מיש מאש" שלם, הכל בהתאם לחיות...

יתירה מזו, מסוגיית הגמרא בענין שור שנגח, עולה שחיה שנמצאת לא במקומה - משנה את טבעה, היא כמו גר שלא מרגיש היימיש במקום שאליו הגיע. הקב"ה רצה שהחיות תתנהגנה כהרגלן, לכן עשה שכל חיה הביאה את האדמה אשר היא עליה אתה למצריים, כדי שהיא תרגיש היימיש ותזיק כפי שהיא רגילה לעשות במקומה...

עתה נתאר לעצמנו איך נראתה מצריים לאחר שכל חיה הביאה איתה את סוג האדמה שהיא מורגלת אליה: חול מהמדבר, שלג מהקוטב, בוץ, חצץ ועוד...

לא פלא, אפוא, שכל ארץ מצרים נחרבה, כמו שנאמר: "תשחת הארץ מפני הערוב". תארו לעצמכם שהיה מטע של מנגו, ולפתע נחת שם

[ונקודה חזקה נוספת, שפרעה רץ והביא את כולם בשביל שיהיה חילול ה' גדול ח"ו ולמעשה פרעה עובד בשירות הקב"ה לגרום לקידוש השם בפרהסייה ובפרסום גדול מאוד!]

מכאן נלמד עצה לכולנו: כל אימת שאדם מוצא את עצמו במצבים בהם הוא מתבייש מדעת הקהל הסובבת אותו, חושש שילעגו לו – שיזכר ממטה אהרן שהפך לנחש! יזכר במשה ואהרן שלא התביישו מהלעג, אלא עשו כאשר צוה ה', ובסופו של דבר מטה אהרן בלע את מטותם וכל העולם ראו את הנס הגדול, ואת האמת כי גדול ה' מכל האלוקים.

(ר"א יודלביץ. נאה דורש)

ותעל הצפרדע (ח, ב)

כשהגיעה הצפרדע למצרים, נבהלו והכוה, והתיזה נחילים נחילים. מיהרו הנחילים לעשות שליחותם. אצו רצו, קפצו ודלגו, טפסו במדרגות הארמון, ונכנסו בשעריו. אח, איזה פאר, איזה הדר! מלאו את הטרקלין המלכותי, השתרעו על השטיח האומנותי, התישבו על כורסאות הקטיפה, התפרקדו על הדומי הרגלים. עלו על כרכב האח, הסתדרו על אדני החלונות, גדשו עד אפס מקום, ועדיין ממשיכים לנהור. פלשו לחדר השינה, התכרבלו מתחת לשמיכה, על הכרים ומתחתם. אף מתחת למטה, על נעלי הבית ובתוכם. והלאה, למטבח, למזווה. וממשיכים ובאים. לחדרי האמבטיה, לאולם הכינוסים. זהו, הארמון פקוק, אבל באים עוד ועוד. מצטערים, חפשו לכם מקום. זוזו מעט, אל תהיו אנוכיים. מקום שמור, אני מחכה לאחי. בעל כרחם ממשיכים, מחפשים מקום ואין. הכל מרבד ירוק, מתנועע ומקרקר. מקום אחד נשאר, בתנור הלוהט. אין ברה, צווי השם הוא, קופצים פנימה בתחושת הקרבה, מסירות נפש. גורלו של מאחר, שכולם הקדימוהו. תפסו את כל המקומות הטובים, לקנא בהם. שליימזל היית ושליימזל תשאר.

ומה לבסוף –

"וימותו הצפרדעים מן הבתים ומן החצרות ומן השדות" (שמות ח, ט), אבל לא מן התנורים. לפי שמסרו נפשם למות על מצות הקדוש ברוך הוא, חזרו ליאור חיים (ילקוט שמעוני). ומה למדנו? שאין לחשב חשבונות! אלו שנראו בטובה ובשלחה, נערמו חמרים וברקבונם באשה הארץ. ואלו שנדמה היה - גם להם עצמם! שהם מוסרים נפשם דוקא הם, ורק הם, שרדו!

ובי היה מעשה - כבר סיפרתי, בראש השנה שנת ת"ש הפציצו הגרמנים את ביאליסטוק, ובסוכות נמלטנו לווילנה, בירת ליטא החפשית.

כחצי שנה לאחר מכן השתלטו הרוסים על ליטא ואסרו על קיום הישיבות. ישיבתנו ירדה למחתרת. בשבת קדש פרשת שלח נמסר לנו, שהרוסים עורכים מצוד אחר בני הישיבות, להגלותם לסיביר. חברי נפוצו לכל רוח, ואני אמרתי לחברותא: "אדם כי ימות, באהל" (במדבר יט, ד), אפילו בשעת מיתה אל ימנע עצמו מבית המדרש (שבת פג ע"ב). וכמו שדרשו (דברים רבה א, יט) שאם בא עליכם השונא "פנו לכם צפונה" (דברים ב, ג), הצפינו עצמכם בתורה שנאמר בה: "יצפון לישרים תושיה" (משלי ב, ז). ישבנו כל השבת, ולמדנו בהתמדה. במוצאי שבת שבנו לאכסניה, וכמו שארע בדוד המלך (שבת ל ע"ב) שמלאך המוות השיגו כשפסק לרגע מלימודו, התדפקו מלאכי החבלה של הבולשת על דלתנו. חברינו התפזרו, כאמור, ואותנו תפסו. הספקנו לקחת איתנו את התפילין וכמה ספרים, והסיעו אותנו אל הרכבת. מצאנו בה כמה מחברינו שנתפסו בכף, ורבים אחרים הצליחו להמלט. כשראו אותנו, לעגו: "איי, יענקל'ה, קריניקער, אזא שליימזל ביסטו! הלא קטן קומה אתה, יכולת להחבא בקלות!"

הכלל, המצוד המשיך. השליימזליניקעס נתפסו, וברי המזל הצליחו להמלט מצפרי הבולשת. הסיעונו לסיביר, לעבודת פרך במחנה כפיה.

כמה קנאנו באותם ששפר חלקם והצליחו להחבא

- ואז פלשו הגרמנים לליטא, עם האייעניץ גרופע, פלוגות המוות שלהם. אבל לא היתה להם עבודה רבה. כפי העדויות ששמענו האזרחים הליטאים עצמם קמו וטבחו ביהודים הקדושים.

סיפר לי הגאון רבי יעקב קמיניצקי זצ"ל: בימי אברכותו היה רב בעירה זעירה, ציטויאן שעל יד קלם. היו שם מתי מעט משפחות יהודיות, בין קומץ האיכרים הגויים. ידם לא הספיקה לכלכל את רבם בלחם לשבע, והוכרח להגר למדינת הים. במלחמה, סיפר, כרתו האיכרים הליטאים את ראשי שכיניהם היהודים באבכות מעדר! חיות אדם!

ירע לבבו בכך שכביכול לא נתקיימה הבטחתו, כי כל המטרה בזה היא בכדי להכביד את לב פרעה וכו'.

(עפ"י בכורי ישראל)

מאוצרות המגידים

ויבא משה ואהרן אל פרעה ויעשו כן כאשר צוה ה' וישלך אהרן את מטהו לפני פרעה ולפני עבדיו ויהי לתנין (י, ז)

רבי נח וינברג זצ"ל, ראש ישיבת 'אש התורה' שואל בספרו "תורה וחיים": מה החידוש ב"ויעשו כן" – שמשה ואהרן הלכו בשליחותו של הקב"ה ועשו את האות לפני פרעה? אמת, נכון הדבר, מפחיד היה להיכנס לפני פרעה הרשע והאכזרי, אבל סוף סוף משה ואהרן הלכו בשליחותו של הקב"ה! וכי יש צורך לשבח אותם שהם מילאו את שליחותם והלכו ועשו את מה שהקב"ה צוה אותם? הוא מבאר פלאי פלאות, ביאור עם מוסר השכל גדול עבור כל אחד ואחד מאיתנו:

כשמשה ואהרן באו אל פרעה ובשרו לו שהם באים בשליחות של הקב"ה ושיש בידם אות ומופת, פרעה ציפה לראות משהו עוצמתי, משכנע, רציני ביותר. הקב"ה שברא את העולם בכבודו ובעצמו לא יעשה משהו פחות מאיזה צונאמי... והנה, הוא רואה שהאות הוא: מטה נהפך לנחש...

פרעה פרץ בצחוק. כך מסופר במדרש (שמות רבה פרשה ט, ו) "באותה שעה התחיל פרעה משחק עליהם ומקרקר אחריהם כתרנגולת, ואומר להם: כך אותותיו של אלוקים? בנוהג שבעולם בני אדם מוליכים פרקמטיא למקום שצריכים להם. כלום מביאים מוריים לאספמיא? דגים לעכו? אין אתם יודעים שכל הכשפים ברשותי הם. מיד שלח והביא תינוקות מן האיסקולי שלהם ועשו אף הם כך. ולא עוד אלא קרא לאשתו ועשתה כך".

אנחנו קולטים מה הלך שם? פרעה צחק על משה ואהרן בפרצוף... הם עושים נס, בשם אלוקים, שכל ילד מצרי בגילאי גן יודע לעשות... ולא רק ילדים, גם אשתו פאטמה עשתה אותו בקלות... נקל לשער את הבזיון שהיה למשה ולאהרן. זה כמו שהם באים למכור קרח לאסקימוסי... פרעה מצפה מהם לראות נס אלוקי בקנה מידה אדיר, והם בסך הכל הופכים מקל לנחש.

משה ואהרן ידעו היטיב שזה מה שיקרה. [הרי משה גדל בית פרעה וידע היטיב מה יודעים לעשות שם...]. שהם יאלצו לעמוד בפני פרעה, בפני המכשפים וכל השרים, ולעשות מעצמם צחוק...

במקרים רבים, אדם שנמצא בסיטואציות מעין אלו מתקשה לשמור על עצמו. 'מה יגידו עלי? איך אצטייר בעיני הבריות? הוא תוהה. לא בכדי, בסעיף הראשון של השלחן ערוך כותב הרמ"א: "ולא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים עליו בעבודת השם יתברך".

משום כך התורה משבחת את משה ואהרן ואומרת: "ויעשו כן". הם לא שתו ליבם לחיצי הלעג והצחוק, ועשו בשליחות ה' את מה שתינוקות מצריים יודעים לעשות כבר בגיל ארבע.

מה קרה בסוף? הקב"ה הפך לפתע את הקערה על פיה. "ויבלע מטה אהרן את מטותם" – מטה אהרן, לאחר שחזר ונהיה למטה, בולע את מטות כולם! בשלב הזה פרעה נאלם דום. הוא נתקף פחד ואימה. הוא נאלץ להודות שכאן כבר יש משהו... למרות זאת – "ויחזק לב פרעה". אלא שזה גופא קשה. למה הקב"ה עשה את כל המהלך בצורה כזאת? מדוע לא יבלע מטה אהרן כבר בהתחלה את מטותם, או שיביא איזה צונאמי?

הוא מבאר: פרעה הרי חיכה שמשה ואהרן יעשו נס עוצמתי. כשאדם מוכן למשהו – הוא מפתח נוגדנים נגדו. הוא מחזק את עצמו לקראת הבאות. אין צורך ב"ויחזק" כי הוא מתחזק ומתחזק מעצמו מראש. משום כך הקב"ה התחיל עם נס שכל ילד מצרי יודע לעשותו. כך יתמתנו הנוגדנים לקראת הנס הגדול.

זאת ועוד, אם משה ואהרן היו עושים מיד את הנס הגדול, היה הנס נעשה רק בנוכחות פרעה, או לכל היותר גם בנוכחות שומרי ראשו. במקרה כזה, פרעה יכול היה בקלות להשאיר את הנס חסוי ובני ישראל לא היו יודעים שמשה ואהרן היו אצלו. לכן הביא הקב"ה את כל החרטומים והמכשפים, את אשתו וכל ילדי הגנים ובתי הספר. כולם בהתחלה יצחקו, ואז יגיע הבום הגדול: מטה אהרן בולע את מטותם, פרעה לא מוכן מראש, גורם ההפתעה מגיע בתזמון מושלם בפני ארמון מלא.

כמעט איש מחברינו 'ברי המזל' לא שרד. ואילו אנו, ה'שליימזלינקעס', היתה לנו נפשנו לשלל!

והלאה -

בעיצומה של המלחמה שוחררנו מהמחנה, בתנאי שנתגורר בישוב הסמוך בתנאים מגבילים. מצבנו הירוד, בצרוף תת תזונה חריפה, המיטו עלינו את מחלת הטיפוס. אושפזתי בבית החולים, ולידי שכב בחור ישיבה חסון שחלה אף הוא במחלה. הכל נדו לי, צפו שלא אשורוד. שכני, הוא שנפטר. לפני פטירתו אמר: "ראה יש לי כאן סכום כסף", היה זה סכום זעיר, אבל הציל את חיי, "קחהו, שלך הוא". הוא נפטר, ואני החלמתי.

שבתי לאכסניה, וסרבו לקבלני. חששו מהדבקות. ספרו ששרפו את חפצי. החלטתי לעקור משם. הרי לא עוקבים אחרי, סבורים שעודני בבית החולים. שבועיים ימים הלכתי לאורך מסילת הברזל. התכלכלתי בלחם שקניתי במעותיו של הנפטר.

כעבור שבועיים הגעתי למרקה, וחפשתי בית עם מזוזה בפתחו. ממרום הנחוני לביתו של השוחט, הרב רוט, יהודי חם וטוב לב, שארחני בביתו. מצאתי שהגיעו לשם פליטים רבים מרוסיה, ליטא ופולין, וילדיהם לומדים בבתי הספר הכפרניים. החלטתי שצריך לפתוח חדר, תלמוד תורה חרדי. הזירוני, זו סכנת נפשות, לפתוח תלמוד תורה תחת עינה הפקוחה של הבולשת. אבל אני הרי נובהרדוקר. מצאתי מקום ללמד בו, ביתו רחב הידיים של גוי מקומי, חניק שמו. ערבי אדוק בדתו, ששנא את הכופרים הקומוניסטים שנאה עזה, והיה מוכן להסתכן עבור כל דבר הקשור בדת, לא משנה לו איזו.

הלכתי לשכנע את ההורים שימסרו לידי את בניהם. השתמטו, באמרו שהרשויות נותנות הקצאת לחם רק למי ששולח ילדו לבתי הספר שלהם. "הפתק הכחול" הוא בגדר פיקוח נפש עבורם. אמרתי: "עלי ועל צוארי, אשיג לכם "פתק כחול".

מהיכן? באותה עת פשטה השמועה שאלמונים פרצו למשרדי הרשויות וגנבו מלאי של פתקים כחולים. לא ידעתי מי עשה זאת, אבל ידעתי את מאמר הגמרא, 'שלא העכבר גנב אלא חורו' (גיטין מה ע"א, קידושין נו ע"ב). מצאתי את ה'חור', יהודי משלנו, ספסר בשוק השחור. עוררתי בו את הנקודה היהודית, תן ירך לחינוך טהור לילדי ישראל. הסכים למכור לי במחיר הקרן. אספתי תרומות, וקניתי. נו, דבר כזה קשה לשמור בסוד. הרשויות עלו על התלמוד תורה המחתרתי, ומצאו שההורים מקבלים הקצאת לחם בפתקים כחולים שהגיעו אליהם ממני.

מצאתי עצמי בבית הסוהר. ההאשמה: ספסרות בשוק השחור. העונש: מוות. זה לא צחוק, הייתי בתא הנידונים למוות, אבל משמים גזרו דיני לחיים, וכעבור חצי שנה שוחררתי. כמה קנאתי באלו שנתרו חפשים, בחוץ! אשרי שנתפסתי על דברי תורה, אבל האם לא יכול הייתי לארגן את העניינים בצורה מתוחכמת יותר, שלא יעלו מיד על עקבותי? את, יענקלה דער שליימזל!

כששוחררתי מבית הכלא נודע לי, שהשלטונות הרוסים הגיעו להסכם עם ממשלת פולין הגולה שמושבה בלונדון, שכל האזרחים הפולניים שבשטחה יגויסו למאמץ המלחמתי נגד הגרמנים. חברי נשלחו לחפור שוחות וחפירות תחת אש הגרמנים, ורבים מהם לא שבו - ואז ישבתי שקט ושאנן בבית הסוהר!...

והגדת) וישלח פרעה, והנה לא מת ממקנה ישראל עד אחד, ויכבד את לבו, ולא שלח את העם (ט', ז) קושיא שהיא תירוץ...

הנה מלשון הפסוק משמע שהסיבה ל"ויכבד לב פרעה" - היתה מפני ש"ממקנה ישראל לא מת עד אחד". וכל הרואה תמה, וכי זו סיבה להכבדת לבו של פרעה? התייחס במכת צפרדע, שראה כי היתה הרווחה - זו היא סיבה מובנת להכבדת לבו, או כשעשו החרטומים בלהטיהם - גם זה מובן, אך ש"ממקנה בני ישראל לא מת עד אחד" יהיה סיבה להכבדת הלב שלא לשלח את בני ישראל? זה ממש אינו מובן.

עוד צריכים להבין, דהנה התורה מספרת (פסוקים ו', ז): "ויעש ה' את הדבר הזה ממחרת, וימת כל מקנה מצרים, וממקנה בני ישראל לא מת אחד. וישלח פרעה והנה לא מת ממקנה ישראל עד אחד, ויכבד לב פרעה ולא שלח את העם", הרי ששינתה התורה לשונה, שבתחילה, בסיפור עצם המכה - כתבה התורה שלא מת ממקנה ישראל "אחד", ואילו בסיפור השמועה ששמע פרעה משלוחיו כותבת התורה לא מת ממקנה ישראל "עד אחד", ומה טעם השינוי?

הרי כל צד שהיה נבחר היה משאיר לפרעה מקום לטענה... אך לפרעה פתרונים... - כבד לב פרעה....!!

והנה נכנסים המה קבוצה של מספר אנשים, איזה חצוף אחד פתח ראשון את פיו בדברי חוצפה נגד מרן הח"ח, ובו ברגע - תוך כדי חירופיו וגידופיו - מיד נכנסה בו רוח שטות והשתגע לפתע לעיני כל, ובשגעונו יצא אל הבית, הרחיק לכת עד שפת הים, שם עלה אל אוניה כלשהיא, והטיב עצמו למוות, ותהום כל העיר.

המעשה כמובן היה לשיחת היום בין הבריות, זה אומר בכה וזה אומר בכה, ואילו בכתב העת של הציונים היוצא בוורשא בשם "האינט" (אצל היראים היה נקרא אינט בחיריק תחת האלף... ומשמעותו באידיש "כלב נובח") - שאלו שאלה על החפץ חיים... הבה ונשמע את הקושיא של "האינט":

הרי החפץ חיים חיבר ספר על הלכות לשה"ר, והרי כולם יודעים שהח"ח מעורר על הצורך באהבת איש את רעהו, וא"כ הכיצד זה קילל הח"ח את האיש שישתגע וימות? שאלת תם... ממש כשאלתו של אחאב...

הרי מודים המה שלפי הסיפור שהם בעצמם סיפרו - הח"ח קילל את האיש, ומחמתו השתגע ומת, והיאך עשה זאת הח"ח? אלא ודאי יודעים הם שהקב"ה שמע את דבריו, וקיימם, ועל כרחך שדבריו חשובים מאוד בשמים. וא"כ הכיצד זה שואלים על איש כזה, ועל מעשה כזה, בו קיבל הסכמה פרטית מהשמים? איך מדפיסים כזו שאלה ברצינות תהומית, ומפיצים אותה בכל מקום ללא כל בושא עצמית? איך?

כנראה שהיו להם מלמדים טובים לשיטת ה"שאלות המופרכות מיניה וביה", שיטה ההופכת כל שאלה להגינות אם נועדה היא בכדי לנגח את התורה... ומי הם? - אחאב ופרעה...

סופו של מעשה שכבר אינו נוגע לענינו היה, שהח"ח שמע את שאלתם, וענה להם תשובה, ומכיון שהיה כבר זקן, ציוה לאברך אחד לכתוב מילה במילה, והוא ז"ל חתם מלמטה, וכה נכתב במכתב שהתפרסם אז בתפוצות ישראל בארץ ובגולה:

"מה שהם אומרים שקללתי אותו - זה שקר! מימי לא קללתי יהודי!! אבל סוף המעשה שהשתגע, ואח"כ נאבד מן העולם - זה אכן אמת ויציב!! וזאת למען ישמעו ויראו, שעם ישיבע בוחרים אסור להתחיל!!" עכ"ד מרן הח"ח זצוק"ל, וכמה הילכתא גבירתא איכא למילף מיניה.

לב)

שלום)

"יהי לתנין"

אני זוכר, בשעתו, היתה בפולין מבוכה רבה. לבני הישיבות, ברוך השם, לא נגעה, אבל בין הסוחרים שררה עצבנות רבה: כנופיה החדירה לשווקים המוני שטרות מזויפים של מאה זלוטי. אלמונים רכשו סחורות ברבבות זלוטים ושלמו במזומנים, בשטרות מרשרשים. המוני סוחרים תמימים נפלו בפח. בני הישיבות, כאמור, לא נפגעו. מעטים מהם ראו שטר של מאה זלוטי, גם עשרה זלוטי היו הון רב עבורנו. אבל המסחר הגדול ספג מכה אנושה, והחשדנות היתה רבה. לא אחת הוזעקה המשטרה לעצור קונה תמים ששלף חפיסת שטרות מקוריים, לא אחת נעצר סוחר אומלל שבא לבנק להפקיד את פדיונו והתברר שנעשק. המשטרה גייסה את כל מודיעיה, הבולשת נכנסה לפעולה. - ההצפה אימה על הכלכלה. חברו פיסת מידע לרעותה, ועלו על עקבות החבורה. חשפו את בית הדפוס, החרימו את הגלופות, ואסרו את הזייפנים, העמידום למשפט. הסוחרים נשמו לרווחה, וסננו במשטמה: "הלואי וידונו למאסר עולם ולא יראו אור יום!" נזקים רבים גרמו, וצלקות רבות הותרו.

עורך דין ממולח נשכר ליצגם. כסף, הרי לא חסר להם. התובע תאר בציריות את העוול והעושק. איך סוחרים תמימים נפלו בפח, וכשבאו עם הפדיון לבנק הודיעום שהכסף נטול ערך, שוה לצור על פי צלוחיתם. איזה מפח נפש, איזה שברון לב, איזה הפסד! בהמשך, הבטיח, יעלה כמה סוחרים לדוכן העדים. כאלו שנאלצו לפשוט רגל בעקבות מעללי הכנופיה, שהפסידו כל רכושם שמכרו סחורה משובחת תמורת פיסות ניר חסרות ערך!

קם הסנגור, ושאל: "מי אמר שהשטרות מזויפים? אולי היו אלו שטרות מקוריים?"

השאלה עוררה תרעומת וביקורת: "מה פרוש, הבנק קבע!"

והוא בשלו: "לפי מה קבע הבנק, אולי טעה?"

אלו תהפוכות לב האבן העומד כסלע איתן, אשר אחר תאותו ימשיך לרדוף, וכל הראיות השכליות לא יזוהו ממקומו כמלא נימא, אלא ימצא דחיה כל שהיא - אע"פ שאינה אלא דחיה בקש... אמנם באמת היה אפשר לקיים שניהם: שלא להפסיד את ממון ישראל, ושלא להותיר מבהמת מצרים, ושאעפ"כ לא תהיה קושיא על אחת מהגזרות - ע"י שהקב"ה היה גורם שעוד לפני מכת דבר כל השותפויות של בני ישראל עם מצרים יתפרדו. אך כאן התעלל הקב"ה בפרעה, והניח לו מקום שתהיה לו "קושיא" - כדי ש"יחזק לבו"!!!

לפתח חטאת רובץ

וכך אמר הרבי, ר' ליב חסמן זצ"ל: "לפתח חטאת רובץ" (בראשית ד', ז') - לב האדם מלא וגדוש באמונה ויראה, שהרי "מבשרי אחזה אלו-ה", ו"השמים מספרים כבוד א-ל" - כל הבריאה זועקת אמונה, ואת כל האמת והאמונה הלזו מכיל לב האדם.

אבל תנאי אחד יש לקיום האמת בלב האדם, והוא שהלב אטום מכל צדדיו!! כי אם נפער סדק קל בלבו של האדם, ואפילו פתח כחודו של מחט, מיד - "לפתח" הזה - "חטאת רובץ", היצה"ר תיכף נדחף שם ומצליח להחליש באחת את כל מצבור האמונה האדיר שבקירות הלב פנימה!!!

הלב המלא אמונה הרי הוא כשקית גדושה ומלאה במים, אשר די בחור - ולו הקטן ביותר - בכדי שישפכו כל מימיה לארץ!! וכך הוא הדבר אף בליבו של אדם, כי כנגד כל האמת הגדולה שבלב - די בליצנות אחת, בקושיא אחת, ברפיון ידיים אחד - וכבר "לפתח חטאת רובץ" - תוקף האמת וחוסנה פג והולך לו.

כך היא מידת הלב באמונה, כך היא במידות, ובכל דבר!!

וזכורני שפעם ביקרתי אצל גביר גדול אחד לצורך התרמתו לדבר מצוה חשוב.

הגביר הנ"ל באמת יותר הולם היה לכנותו "עני מר" (א ביטערע ארעמאן), כי אמנם כסף לא היה חסר לו, אלא שהוא היה עכברא דשכיב אדינרי... שאין לו כל יכולת להתרומם משכיבתו זו, ואין לו כל שליטה על ממונו, ואפילו על פרוטה אחת אינו בעה"ב להוציא מתחת ידו... וכי הלזה "גביר" יקרא?!... והלא עני מר הוא...

עכ"פ אותו "עני מר" שרובץ על דינרים רבים תחתיו, התבקש על ידי לתרום לענין נכבד, והוא אכן אפילו הסכים שצריך לתת עבור ענין חשוב זה, אלא שבסופו של דבר קמץ את לבו, שהרי אין הוא שולט אפילו על פרוטה אחת מכל ממונו הרב - ולא נתן מאומה.

ומדוע לא נתן? משום שהיו לו ט-ע-נ-ו-ת על הרבנים בענינים שונים... למה עושים כך, ולמה לא עושים כך, וכו' וכו'. נו... וכי משום כך סרה הסיבה לתרום לאותה מצוה המדוברת? - לא! אבל כסף כבר לא ראינו "עד אחד"... ולמה? כי מצא איזה ק-ו-ש-י-א...

הוי - לפתח חטאת רובץ!

קושייתו של ה"אינט"

עוד זכורני מימי צעירותו, מעשה שהיה בראדן בסוף ימיו של הח"ח זצ"ל, מעשה שהרעיש בשעתו את העולם היהודי כולו, והיה לשיחת היום, וממנו נלמד עוד מהו כוחן של תהפוכות ללב האדם, ואנה יכול הוא לבוא ע"י "קושייתו" ו"שאלותיו" הנובעות מלבו ותאוותיו...

בעיירה ראדן היו קבוצת פורקי עול בשם "פועלי ציון". הללו התארגנו והוציאו איזה כתב עת, בו הפיצו את דעותיהם הכוזבות.

קבוצה מבני הישיבה בראדן התארגנו כנגד וטכסו עצה להשיב מלחמה שיערה, עד שפעם אחת הגו רעיון: באחת הפעמים שהיה העלון צריך להיות מופץ, הקדימו הבחורים בשעת לילה מאוחרת טרם הפצתו, קפצו דרך החלונות של בית הדפוס, רוקנו מתוכו את כל החומר המודפס, והוליכוהו אחר כבוד אל התנור שבפאתי היכל הישיבה, ישיבת ראדן - שם בעזרת כמה גזרי עצים הבעירו את כל העלונים...

אלא שעם כל רצונם הטוב וכשרונם המבורך, לא זכרו הבחורים את הכלל הבסיסי שלא להשאיר עקבות... ולפיכך למחרת, כאשר ראו אותם "פועלי ציון" את אשר חולל כבודם, רצו בזריזות אל הכתובת החשודה - הישיבע בוחרים... ומשפתחו את התנור מצאו שיריים... אכן נודע הדבר...

תיכף ומיד החישו הפרחחים צעדיהם, ובאו לפרק את זעמם בבית הכהן הגדול החפץ חיים זצוק"ל.

”למזלנו”, הסביר התובע, ”הזיוף לא היה מושלם. היה עיוות בדיוקנו של קאזימיר, וחסרו כמה קוים עדינים בכנפי הנשר הפולני בפניה השמאלית העליונה. סקירה חדת עין, חשפה את הזיוף מיד!”

”מלבד שינויים זעירים אלו, היה הזיוף מוצלח?” חקר הסנגור.

התובע קד בלעג. אם הסנגור מבקש להדק את טבעת החנק על צוואר לקוחותיו, זה ענינו: ”אכן כן, עמל רב הושקע בו”, החמיא. ”הזיפנים השיגו ניר זהה, וצבעים תואמים, ושקדו על הגלופות באמנות רבה. אבל, מה לעשות, לשלמות לא הגיעו!”

”אומר לך מדוע”, הפתיע הסנגור. ”משום שהם אנשים ישרים, ולא רצו לרמות. לכן לא חיקו בשלמות, כדי לאפשר לזהות. ואם הסוחרים לא עיינו ולא חשפו, ענינם הוא. הם האשמים באסונם! החוק אוסר לזיף זיוף מושלם, מוליך שולל. הם לא עברו אפוא על החוק, ואני דורש מבית המשפט לשחררם!”

איזו סערה פרצה באולם בית הדין!
איזו חוצפה, איזו עזות פנים!
ומדוע? -

כי הכל יודעים שלא היה זו חבורת צדיקים ותמידים. היתה זו חבורת זיפנים שבקשו לעשות הון בתרמית, וחתרו ליצור זיוף מושלם. כמה מאמצים השקיעו במציאת גליונות הניר המתאימים, במציאת הצבעים התואמים, בחריטת הגלופות. ניסו בכל כוחם ליצור זיוף מושלם - וכשלו, לאסונם!

מעשה שהיה הוא - ומכאן, לפרשתנו.

”כי ידבר אלכם פרעה לאמר, תנו לכם מופת” (שמות ז, ט), יבקש הוכחה שהם באים בשם בורא עולם, ”ואמרת אל אהרן קח את מטך והשלך לפני פרעה, יהי לתנין” (שם). וההמשך, ידוע: פרעה צחק ולעג, קרא לחכמים ולמכשפים ועשו כן, ”וישליכו איש מטוהו ויהיו לתנינם”. והסוף גם הוא ידוע: ”ויבלע מטוהו אהרן את מטתם”.

”כשראה פרעה כן, תמה ואמר: ומה אם יאמר למטה: בלע לפרעה ולכסאו?! עכשו הוא בולע אותו!”

ומה אמרו החרטומים? פנו להזמין שרביטים חדשים...
ומה זה אומר לנו -

אלו דברי רבי ירוחם ממיר זצ”ל (”דעת חכמה ומוסר” ח”ג מאמר מה):
”בכל הבריאה, נראה לכאורה מהלך בכל דבר. וכמה בתי חכמה ובתי ספר נבנים, וכאילו אנו מבינים אותם ומוצאים אנו בה טעם - אכן המשכיל יבין כי ההבנה הולכת רק שלוש וארבע פסיעות, ואחר כך כבר נאבדות ההבנות. וחכמי הרופאים, אחרי כל התחכמותם בחכמת הרפואה, הודו כי לבסוף אינם מבינים שום דרך ומהלך!”

זה מה שרצה הבורא יתברך להשמיענו באות הניתן לפרעה. שהנה, גם החכמים המצרים מתימרים לעשות כן. אבל אינם מסוגלים אלא לפסוע הצעד הראשון. לכאורה הינו הך, כמוהם כמשה וכאהרן, והם לועגים ומקניטים. אבל בהמשך מתגלה אפסותם, ובעל כרחם יודו וימליכו ויאמרו: ”אצבע אלקים היא!”

ואני נזכר -

יום אחד באתי לפני הרב שך זצ”ל, והיתה דעתו בדוחה בדוחה עלי. אמר לי: ”רבי יעקב, הסכת ושמע - שהיתי בבית החולים, ונוצר קשר ביני ובין הפרופסור. באמת, נהג בכבוד. ופעם אמר: כבוד הרב, יש לי רספקט לדת. יחס של כבוד והערכה. אבל, יחד עם זאת, צריך שידע: הדת מעכבת את התפתחות המדע!”

תמהתי: מה הקשר בין השנים. השמים שמים לה, והארץ נתן לבני אדם. וכי חסרים מדענים דגולים שומרי תורה ומצוות?!

אמר לי: המדע מציג שאלות, והדת מציגה תשובות. ובכך, חוסמת היא את התפתחות המדע. כי כשיש תשובות אין שאלות. אבל אנחנו איננו מתייחסים לתשובות - עפר לפיו - ושואלים את השאלות, ומגיעים אל התשובות ”האמתיות”!

לא הבנתי: חידות לי דבריך. אולי תואיל לפרט?
אה, לך חכמה!

הנה, אתם יודעים שהעולם נברא על ידי הבורא יש מאין בששה ימים. אבל המדע אומר: נניח שהעולם נוצר מאליו, כיצד נוצר אפוא? וחוקרים, ומגיעים לתשובה!

באיזו תרועת נצחון אמר זאת, איך נצצו עיניו!
אמרת: כמה נפלא! אז אולי תשתף גם אותי בממצאך, איך נוצר העולם מאליו?!

אז גם אתם מודים בבריאה! בכדי שלא להודות בבריאה יש מאין בששת ימי בראשית, החלטתם להרחיק מליארדי שנים, ולהתחיל באיזה 'מרק כימיקלים' דמיוני - והיום הם מרחיקים עוד יותר, ומתחילים מאיזה מפץ גדול - אבל ככלות הכל, מישוהו יצר את החומרים, והכין את התנאים, וארגן את הארועים - אז ככלות הכל, בעל כרחם, תגיעו לבורא, אז מדוע כל ההתפתחות, הודו בו מים, שבו ללמוד חומש!

וזאת הורה הבורא יתברך באות המטה שנהפך לנחש. מדוע בחר באות שגם החרטומים יכלו לעשותו, ורק לאחר מכן, כשהתנין הפך למטה ובלע את תניניהם, חפו פניהם והודו באזלת ידם -

כי כך דרכם מאז ומעולם, בורחים מהאמת ומתימרים להבין מסברתם, ומרחיקים שלוש וארבע פסיעות, ודרכם נחסמת. ובעל כרחם מודים, והם כה נלעגים!

(והגדת)

”יהי לתנין”
פעם, עוד היה עם מי לדבר. אחד מראשי מפא”י [מפלגת פועלי ארץ ישראל], מפלגת השלטון באותם ימים, היה מעירי, קריניק. סבו היה שכנם של הורי. אני עוד זוכר אותו, יהודי נכבד, יודע ספר. המפא”יניק הזה אחז עצמו כמכר וידי, ונצלתי זאת. יהודים אוימו שאם לא ישלחו בניהם לחינוך 'שלהם' לא תרכוש 'תנובה' את תוצרתם החקלאית, ולא ימצאו מקום עבודה. הייתי מתקשר אליו, והענין היה מסודר.

יום אחד פניתי, בקשתי להסדיר ענינו של יהודי שלא היה בעל 'פנקס אדום', איזו 'שטיפה' קבלתי: הוא לא רוצה לשמוע, 'מהיום דרכינו נפרדות', כאילו עד היום היתה דרכנו משותפת. ”לך ל'חזון איש' שלך”. זה באמת מומלץ, שלכל אחד יהיה איזה 'חזון איש' פרטי כזה, משלו. על מה יצא הקצף? ובכן, היה זה זמן קצר לאחר פגישת בן גוריון, ראש הממשלה הראשון, עם ה"חזון איש" זצ”ל. הממשלה חוקקה חוק גיוס חובה ושרות לאומי לבנות, וה"חזון איש" - ועמו כל גדולי ישראל - פסקו שזה ב'הרג ועל יעבור'. הארץ רעשה וגעשה, וראש הממשלה החליט להפגש עם ה"חזון איש". כשנוכח בנחרצותו, הוקפא ביצוע החוק. כשחזר בן גוריון מהפגישה, סיפר בהתפעלות על אישיותו של ה"חזון איש" ועל פקחותו העצומה, אבל התרעם על משפט אחד ששמע מפיו.

ה"חזון איש" צטט באזניו הלכה מן הגמרא (סנהדרין לב ע"ב): שתי ספינות עוברות בנהר [במצר צר] ופגעו זה בזה, אם עוברות שתיהן, שתיהן טובעות, בזה אחר זה, שתיהן עוברות [והשאלה למי מהן זכות קדימה]. וכן שני גמלים שהיו עולים במעלה בית חורון [מקום צר, שעוברים בו אחד אחד] ופגעו זה בזה, אם יעלה שניהם, שניהם נופלים. בזה אחר זה, שניהם עולים -

טעונה ושאינה טעונה, תדחה שאינה טעונה מפני טעונה.
אמר ה"חזון איש": "ספינתנו טעונה, ספינתכם ריקה - פנו את הדרך!"

בן גוריון נדהם. לא נרגע. סיפר זאת כשחזר, וזה הרתיח את איש שיחי: "איזו עזות, איזו השמצה! טוענים אתם שספינתכם מלאה - ש"ס בבלי וירושלמי, מכילתא ותוספתא, זוהר ומדרשים, תנאים ואמוראים

וגאונים, ראשונים ואחרונים, בבקשה. אבל למה לומר שספינתנו ריקה

”ומה יש לכם, במחילה”, העזתי לומר.

”אוהו, יל”ל ויל”ג, ומאפו וברדיצ’בסקי, וביאליק וטשרניחובסקי” -
”נו, באמת”.

השתתק, נבוך.

גם הוא הבין שלשים את ביאליק וטשרניחובסקי מול - להבדיל -
אברהם יצחק ויעקב, משה ואהרן, דוד ושלמה - מול הלל ושמיאי, רבן
יוחנן בן זכאי ושושלתא דרבן גמליאל, רבי עקיבא וחבריו, רב ושמואל,
אבוי ורבא, רבינא ורב אשי - רב סעדיה גאון ורב האי גאון - רש”י ורבנו
תם, הרמב”ם והראב”ד, הרמב”ן והרשב”א, הריטב”א והר”ן - מול
ה”בית יוסף” והרמ”א, הש”ך והט”ז וה”מגן אברהם” - מול ה”קצות”
וה”נתיבות”, רבי עקיבא איגר והגאון, זה לא רציני. זה כאילו טען
קברניט הספינה הריקה, שגם בספינתו כמה גרגרי חול.

התעשת: ”אבל אנו פתוחים לתרבות המערבית. והיא, הרי תודה,
טעונה וגדושה: סופרים, מחזאים, משוררים, הוגים” -
הייתי יכול לענות לו, שאם יתקלו במעלות בית חורון שתי עגלות,
האחת טעונה אוצר המלך והשניה קש וגבבא, שלא להזכיר שהקש
שורץ נחשים ועקרבים, אין ספק איזו תדחה מפני רעותה. אבל, כבר
אמרת: הייתי זקוק לו, לעשות טובה ליהודי.

אמרת לי: ”הרי למדת ב’חדר’. תרשה לי להזכיר לך משהו”.

אמרת, פעם עוד היה עם מי לדבר. היתה להם גרסא דינקותא’.

משה ואהרן באו אל פרעה, ודרשו לשלח את בני ישראל. אמר פרעה:
”מי ה’ אשר אשמע בקלו. לא ידעתי את ה’ וגם את ישראל לא אשלח”
(שמות ה, ב). היה עליהם להוכיח, שבאים הם בשם בורא העולם.
”ויאמר ה’ אל משה ואל אהרן לאמר, כי ידבר אלכם פרעה לאמר תנו
לכם מופת, ואמרת אל אהרן קח את מטך והשלך לפני פרעה, ויהי
לתנין” (שמות ז, ח-ט). עשו כן, ועוררו פרץ צחוק: ”ויקרא גם פרעה
לחכמים ולמכשפים, ויעשו גם הם חרטמי מצרים בלהטיהם כן,
וישליכו אי מטהו ויהיו לתנינים” -

זה מה שישכנע אותם?! כל דרדק, שולית קוסמים, עושה זאת!

”ויבלע מטה אהרן את מטתם”.

זה, מה ששכנע! וכיצד -

פירש רבינו עובדיה ספורנו (שמות ז, יב): ”וישליכו איש מטהו ויהיו
לתנינים”, על תבנית ותמונת תנינים, אבל לא בתנועתם. ”ויבלע מטה
אהרן את מטתם”, שיראו שהאל לבדו הוא הנותן נשמה ורוח. ולא היה
כח בחרטומיהם לתת תנועה בתנינים.

ומדוע בחר הקדוש ברוך הוא באות זה, כי רצה להעמידנו על החילוק
וההבדל - לא בין מעשיו למעשה החרטומים בלבד, אלא על התהום
הפעורה בין השקפה ודת, לבין היהדות, דת האמת. וכבר עמדו על כך
הרמב”ם (באגרת תימן) וה”כוזרי” (מאמר ג אות ט), שבהשקפה
ראשונה עלול אדם לטעות בין אדם חי לבובת שעוה. לכאורה,
בחיצוניותם, נראים כזהים. אך במבט שני, מיד רואים: השער פאה
נכרית והעינים כדורי וזכוכית, הפנים טיחת שעוה והמילוי קש. ובאדם,
מוח ולב, וראות וכליות, וכבד וטחול, לבלב ובני מעיים, בשר ודם,
רקמות ועצמות, פנימיות חיה ופועמת. ועל הכל, נשמה בת שמים, חלק
אלוק ממעל!

ולענייננו, החרטומים השליכו איש מטהו והפכו דמויי תנינים. האם היו
להם קרבים ובני מעים, והאם היתה בהם חיות ותנועה? פוחלצים היו,
תניני דמה. ואילו תנין אהרן תנין ממש היה, על כל איבריו וגידיו, חי
ומתנועע, אוכל ובלוע!

כך כל חכמתם ותרבותם. מה הדמיון לדבר אחד מדברי תורה, ולכל
מצוותיה של תורה. כמה פנימיות יש בהם, כמה עומק והשכלה והבנה

השלה הקדוש באר ענינים העומדים ברומו של עולם בכונת המצוות,
והזהיר (בהקדמת ספרו) ”שלא יעלה במחשבתכם שירדתי לעומק
הענין, כי אינו אפילו כערך טיפה בערך הים הגדול. כי לסודות ההם אין
סוף וקץ. אדם אם יחיה אלף שנים פעמים לא יעלה ויגיע להבנת מצוה
אחת עד עמקה ושרשה ושרש שרשה!”

והעולה על כולם, כי מלבד העומק וההבנה והכונות, יש כאן ”רוח
חיים”, גדולה תורה שהיא נותנת חיים לעושיה בעולם הזה ולעולם
הבא (אבות פ”ו מ”ז), ו”מרבה שהיא נותנת חיים לעושיה בעולם הזה
ולעולם הבא” (אבות פ”ו מ”ז), ו”מרבה תורה מרבה חיים” (אבות פ”ב
מ”ז). ”ושמרתם את דברי הברית הזאת ועשייתם אתם” (דברים כט, ח),

כאלו עשיתם עצמכם (סנהדרין צט ע”ב), יצרתם אישיות חדשה, נעלה
ומרוממת -

ומה, האם יתכן להשוות בובת שעוה לאדם?

האם לא צודק לומר, שהאדם ’מלא’ ובובת השעוה ’ריקה’!
”טוב”, ענה לי, ”בוא לא נתוכח על עניני השקפה”.

”נו, סוף סוף. אבל יש כאן יהודי שמאימים להשבית פרנסתו אם לא
יוציא ילדיו מחינוך חרדי!”

”נסדר את זה”, הפטיר, ”אבל שתדע: לא יפה לדבר כך אל ראש
הממשלה...”

(והגדת)

”ענה כסיל כאולתו”

יש גמרא, איך לומר תמוהה. מי חכם, ויבינה. משה ואהרן באם לפני
פרעה ודורשים לשלח את ישראל. פרעה דוש מהם מופת. משליך
אהרן את מטהו, והופך לתנין. משליכים החרטומים מטותיהם,
והופכים לתנינים. תיקו. ”ויבלע מטה אהרן את מטתם” (שמות ז, יב).
אה, על זה לא חשבו. הם יצרו תניני דמה, בלי רוח חיים. והמטה של
אהרן הפך לתנין חי, רוחש ואוכל, תנין אמת, מעשה אלקינו ונפלאותיו.
ונס בתוך נס, קודם שב והפל מטה, ואז בלע תניניהם (שבת צז ע”א).
ונס שלישי, שלא העבה (שמות רבה ט, ז). מה אמרו החרטומים, שזו
אצבע אלקים? איפה!

”אמרו לו יוחנא וממרא [ראשי המכשפים של מצרים (רש”י)] למשה:
תבן אתה מכניס לעפרים [שהוא מקום הרבה תבואה, אתה מביא לשם
תבואה למכור, בתמיהה. כך, ארץ מצרים שהיא מלאה כשפים, אתה בא
לשם לעסוק בכשפים? (רש”י)] אמר להם: פתגם שגור הוא, למתא
ירקא, ירקא שקול [לעיר שגדל שם ירק הרבה, הבא ירק שלך למכור,
לפי שמתקבצים שם הכל לקנות (רש”י)] [מנחות פה ע”א, ובמדרש
(שם).
לא מובן.

מתי אמרו לו כן? אם כשהשליך מטהו, ודאי סברו שעשה כן בכשפים.
אך מה היה לו לענות להם, מיד יראו שפעולת הבורא היא. ואם לאחר
שנוכחו בכך, כשנותרו בלי מטות כי ”תניניהם” נבלעו בחטף במטה
האלקים, איך העזו לומר דבר -

העזו גם העזו. ברש”י (שמות ז, כב) משמע שאמרו כן לאחר
שמטותיהם נבלעו!

אבל משה, מה ענה להם! היה לו לומר שעניניהם הרואות שאין אלו
כשפים, ושלוחי הבורא הם! כתב רש”י (מנחות, שם): הם אמרו לו דברי
לצנות, והוא השיב להם בענינים.

מישהו מבין?!

מקובלנו מהסבא מקלם זצ”ל בביאור המאמר, שלפעמים אי אפשר
לענות למתנצח בדברי הגיון. כי אז נצבות שתי דעות שוות כביכול,
אתה אומר כך והוא אומר כך. עליך לענות לו לשיטתו, כי שיבין עד
כמה הוא נלעג!
ואספר, בענין זה -

אחד מרבני רמת גן הוצרך להוועץ במרן הרב שך זצ”ל בענין נחוצ.
הזמין מונית ומסר את הכתובת. בדרך סיפר לנהג אל מי הוא נוסע: רב
גדול. לא, לא מקובל, אבל גאון אדיר. לא, אינו מחלק סגולות. ברכות,
כן, בודאי. הן פועלות? בלי ספק, הלא הגמרא אומרת (בבא מציעא פה
ע”א) שברכת מזכה הרבים כמוה כברכת הקדוש ברוך הוא! טוב, הגיעו,
והנהג הוציא כפה לבנה, מקופלת, מהתא לימינו, חבשה לראשו. הוא
יכול להצטרף? מבקש הוא ברכה לחולה. ודאי, יכנס ראשון. הרב ישאר
אחריו, להוועץ ובענינו.

התקבלו מאור פנים, והנהג רכן לנשק ידי הרב. ברגש עז, קרוב לדמעות,
בקש ברכה לכלבתו החולה, נפשו קשורה בנפשה, אהובת המשפחה.
וכעת, אלל, חלתה -

הרב התפלץ בשמעו, אבל הרב שך, ממש ”זקן מלא רחמים”, נטל את
הסידור ודפדף ל”מי שברך לחולה”: ”יש לנו תפילה מיוחדת לחולים,
שיביאיו בסיעתא דשמיא, אבל לפני כן עלינו לדעת מה שם החולה” -
”לסיי”, ענה בהתרגשות.

הרב שך הביט בו מבעד למשקפיו העבות: ”ושם האמא?”

”אה... לא יודע...”

”חבל”, נאנח הרב שך וסגר את הסדור, ”אז אי אפשר לעשות ’מי
שברך’...”

לא היתה זו התחמקות. כך הבהיר לו - אם הלה הבין - שבקשתו
מופקעת, ואין עושים ”מי שברך” לכלבים...

וכך, על דרך זו, ענה משה רבינו לחרטומים: אתם מאשימים אותנו בעשיית כשפים, אז נאמר שאתם צודקים. ואז, הרי אתם עצמכם יודעים שאין זו אלא ליצנות גרידא...

מסופר, שהרב לימד: "שנים או חזים בטלית, זה אומר אני מצאתיה וכולה שלי וזה אומר אני מצאתיה וכולה שלי, יחלוקו" (בבא מציעא ב ע"א).

תמה אחד השומעים: "מה יעשה בחצי טלית, הלא בקריאת שמע צריך לאחוז בארבע הציציות!"

"אה", ענה הרב, "בשביל 'ברוך שאמר' די בשתי ציציות..." וכבר ספרתי -

בשעתו, נקלע בחור מקבוץ "עין שמר" של "השומר הצעיר" לבני ברק. שוטט בעיר, והגיע לשיבת פוניבז'. תמה לראות מאות בחורים בני גילו שוקדים על תלמוד דאורייתא. "במה אתם עוסקים" שאל. ענו לו: "בסוגיות התלמוד". לא ידע מהו תלמוד, ולא מהי סוגיא. אמרו לו: "בוא ותחזה שעה של לימוד". הציגו לו כיפה והתאימו לו חברותא.

אורו עיניו, ונשאר בישיבה! קבל עול תורה ומצוות, והיה לבן תורה.

יום אחד נקראתי של מרן "חזון איש" זצ"ל. ספר שהקבוץ אינו משחרר את נירותיו של הבחור, ויזדקק ותעודת זהו לדחית גיוסו לצבא. בקש שאסע עמו לחיפה ואסדיר זאת במשרדי הרשויות. הם יערימו קשיים, אבל נובהדרוקער מסתדר בכל מקום...

נסענו צפונה ברכבת, ובתחנת "בית יהושע" עלה קבוצניק שהכיר את הבחור, שנראה עכשיו כבן ישיבה לכל דבר. נדהם, וקרא: "מה אתך, עברת את הנחשלים הנבערים האלה? כלום אינך יודע שחסר להם בורג בראש, מה אתה עושה שם?!"

נדרכת. הבנתי שעומדת להתחולל כאן מלחמת תרבות, ומה הבחור הזה - בסך הכל כמה שבועות בישיבה - ידע לענות. אולי משום כך נשלחתי אתו, שאענה במקומו -

ואז שמעתי שהבחור עונה: "עזוב, דוד. הנח לי להיות מטומטם כמו ה"חזון איש", ואתה תשאר פקח כמו יוסקה..."

הלה נבחר בעליל, גרר רגלים ועבר לקרון הסמוך. שאלתי: "מי זה יוסקה?"

וענה: "אה, הוא מחלק את התערובת לתרנגולים". ואז הבנתי, שכך צריך לענות. רק כך מבינים הם, כמה נלעגים הם!

והפליתי את ארץ גושן אשר עמי עומד עליה, לבלתי היות שם ערוב למען תדע כי אני השם בקרב הארץ

כתוב בספ"ק אמרי יוסף להרה"ק מספינקא זצוק"ל עה"פ 'והפליתי את ארץ גושן אשר עמי עומד עליה, לבלתי היות שם ערוב למען תדע כי אני השם בקרב הארץ'. ע"פ מה ששמע מרבו מהרה"ם א"ש זצוק"ל על דברי הגמ' חגיגה דף יד' כי אתא רב דימי אמר י"ח קללות קלל

ישעיה הנביא ולא נתקרה דעתו עד שאמר ירהבו הנער בזקן והנקלה בנכבד'. ישעיה הנביא היו זורקים עליו אבנים על שאמר להם הנבואה האמיתית, וכל הקללות הללו היו מדברי הנבואה עד שאמר שגיעו למצב שהנער לא יכבד הזקן, והאדם הבזוי יבזה את האיש הנכבד.

שיבואו לזלזל הורים ומורים. וצריך להבין מהו הלשון 'ולא נתקרה דעתו' שהרי לא קילל מעצמו ח"ו, אלא קיבל הכל בנבואה? ועוד, שהרי ישעיה הנביא בודאי היה אוהב כל אחד מישראל כנפשו. וכן צ"ע האם החוצפה היא הקללה הגדולה ביותר מכל הקללות?

וביאר מהרה"ם א"ש ע"פ דברי הגמ' 'אין בן דוד בא אלא בדור שכולו זכאי' ובמ"א כתוב 'אין בן דוד בא אלא בדור שכולו חייב'. והרי צ"ע שאם צריך זכויות להגאל, איך יבא בדור שכולו חייב, וכן צ"ע כיצד יתקיימו שניהם כאחד. אלא שעד דורו של משיח יהיו יהודים כשרים

מצד מה שהם מתפעלים מקהילה ששומרת עליהם שלא לסטות מהדרך. כשיש חיי קהילה הרי אם לא יבא ג' פעמים ביום להתפלל בבית המדרש, ישאלו אותו היכן היית? ולכן הוא בא להתפלל. ואע"פ שהנהגה שלו כולו זכאי, אינו כולו זכאי, אלא שיש לו תערובות, יש לו בעיה מהראש הקהל, והרבי, וחמיו, וחביריו. או תורה לשמ"ה, לשם האשה, או לשמו של אביו שמשלם לו שכירות וכו', איך יהיה נקרא כולו זכאי, אע"פ שמצד ההנהגה אין בו רעותא אך מחשבתו מבולבלת ועושה דברים רבים מפני הבושה שמתבייש מאנשים.

וכן ה'חייבים' אינם 'כולם חייבים'. יש מי שמסתובב בין חברים לא טובים, ועושה דברים נלוזים לא מפני שהוא רוצה בהם אלא שאם לא ינהג בדרכם הנלוזה, יצחקו וילגלו עליו. ונמצא שמצד מעשיו הוא חייב, אך אינו 'כולו חייב'. הראשון הנ"ל נכנס לבית המדרש מפני חמיו

וחביריו, וזה השני נכנס למקומות אחרים מפני חמיו וחביריו. וכמ"ש הרמב"ם שהאדם נמשך אחר הסביבה.

נמצא שיש חסרון מהותי הן ב'כולו זכאי' והן ב'כולו חייב'. אך משיח צדקנו יבא בדור שזה הבלבול יתבטל, הזכאי יהיה זכאי בפני עצמו לא בגלל חשבונות של אנשים אחרים, והחייב יהיה חייב בפני עצמו וגם לא מצד חשבונות אנשים.

וזה שאמר ישעיה באהבתו את ישראל, שבעקבא דמשיחא ירהבו הנער בזקן והנבזה בנכבד. היינו שאם אתה איש כשר, לא יהיה משום התפעלות מראש הקהל או מרב הקהילה, 'מי אתה שתאמר לי מה לעשות'. בפרט בדורינו ששייך שיהיה אברך כולל שיושב בבית המדרש כל היום, ובביתו יש לו כלי טרף ואין יודע מזה רק השי"ת לבדו, שזה בירור בינו לבין קונו, לא משום חשבונות אנשים אחרים כלל, נמצא שבאמת הגענו למצב או שאתה כולך זכאי לכבוד ה', או כולו חייב רח"ל. כי אין מי שיוודע רק השי"ת לבדו.

וכנודע שמהרה"א מבעלזא זי"ע התאנח אנחה קשה בהלויית אביו מהרה"ד זי"ע 'טאטע, באיזה דור עזבת אותי? נעביך נעביך יהודי בימינו נהיה כ"כ קל לעזוב דרך התורה שהוא נוסע ללמברג וקונה ספרי כפירה...' ליסוע ללמברג ולקנות ספרון, זה לא דבר קל, אם הוא יהודי נכבד ומסתובב בלמברג ישאלו אותו, מה לך עם שטריימל במדרחוב יפו. א"כ אינו כולו זכאי, כי עדיין יש בו מחשבות מעורבות מפני אנשים. ולכן עשה הקב"ה בדור אחרון שיש לאדם את כל המדרחוב של פאריז ולונדון בתוך כיסו וביתו, ויוכל לבחור בכל מיני רעים מאוסים ומרים מבלי שיראה איש במעשיו. ואם הוא בוחר בטוב שלא לעשות כן, הרי הוא כולו זכאי.

ואפי' מה שב"ה תיקנו בהקילות לשמור על האברכים לעקוב אם הכלים כשרים, ואם לאו לא יוכלו בניו ובנותיו ללמוד במוסדות הקהילה. אך גם אני חבר באחד מהוועדות בבעלזא, ואני מעיד שאחרי ככלות הכל, אחרי כל השמירות והחומות, זה רק עשרים אחוז משמירה אמיתית. שהרי הכלים זולים כ"כ, יכול אדם לקנות כלי כשר אחד להראות לקהילה שהוא בסדר גמור, ובצד השני השקט, שם הוא נבחן אם הוא זכאי לשמור על נפשו להשי"ת במסירות נפש, או לרדת לעבר פי שחת מבלי שידע איש במעשיו. אף אחד לא שומר עליך, לא הקהילה ולא הרב ולא השומר, אתה בעצמך יודע אם אתה שומר על קדושת היהדות או לא. ואם בדורות קודמים היתה האשה צריכה להתוודע מזה שבעלה נסע ללמברג, בימינו אפילו האשה אינה יודעת מה מצב בעלה.

סיפר האדמו"ר מקלויזנבערג בשם אביו הרה"ק מרודניק זי"ע שפעם אחת נכנסה אשה אלמנה בוכיה לבית הדברי חיים מצאנז, ובכתה בדמעות שלישי ולא היתה יכול להוציא מפיה לומר מה כואב לה. ואמרה שהיא מתביישת לספר לרב גודל כאבה, עד שהרגיע אותה הדב"ח שתספר לו צרתה. ואמרה לו שלפני זמן קצר השיאה את בתה היתומה לחתן תלמיד חכם, ומכרה כל רכושה להשקיע בחתן ת"ח. והם גרים בביתה. והנה בתקופה אחרונה ירד האברך מדחי אל דחי, עד כדי כך שאינה יכולה להוציא מפיה לאיזה טנופת קשה נפל חתנה הצעיר. בזמנם לא היה אינטרנט. הדברי חיים הפציר שתספר לו מה נעשה עם האברך, כדי לתקנו ולהוכיחו. עד שהסכימה האלמנה לספר שזה כמה שבועות שהאברך יושב עם ספר גדול שכתוב עליו מבחוץ 'עבודה זרה' וכל היום וכל הלילה הוא רכון על הספר ומסתכל בו, אינו יכול להפרד ממנו. זו היתה מסכתא עבודה זרה של תלמוד בבלי...

הדברי חיים הסביר לאלמנה איזה חתן חשוב זכתה להכניס לביתה. המצב שלנו שהכלי הטמא כלול משני בחינות העבודה זרה, יש שם כל התורה כולה בהנף אצבע, ומאידיך יש שם עבודות זרות ממש רחמנא לשזבן, כל הע"ז ג"ע שפ"ד נמצאים על המסך. ותיכף שאשתו נכנסת לחדרו הוא לוחץ לחיצה קטנה על העכברון והחליף מע"ז הרעה למסכת עבודה זרה תלמוד בבלי, שהיא תראה שהוא עוסק בגמרא.

בזה אין מי שישמור על האדם, רק השי"ת לבדו. הרי לנו שכבר הגענו לדור שכולו זכאי וכולו חייב, כי במצב שלנו השטריימל לא שומר על האדם מלרדת שחת. ויחד עם זאת שהחוצפה גודלת מדור לדור וממש ירהבו הנער בזקן לומר 'מי שמך לראש' 'מי אתה שתאמר לי מה לעשות'. וזו ברכה גדולה מאד, שדווקא ע"י החוצפה הזאת, נשארנו בתוך בירור אמיתי מי לה' ומי לבעל, אין כבר בלבולים מאנשים אחרים, כל אחד מחליט בעצמו האם אני כולו זכאי או כולו חייב רח"ל.

וכ"כ היגל יעקב בשם רבו האמרי יוסף שאמר בשם מהר"ם א"ש כנ"ל, והוסיף שתועלת יש בכולו חייב יותר מ'חציו זכאי וחציו חייב', כי הרבה יותר בנקל לשוב בתשובה שכולו חייב, מבמצב התערובת. וכמ"ש הרמ"א בהלכות עשי"ת שיותר צריך תשובה על ספק עבירה מודאי עבירה. כי אם נדמה שהוא מתנהג הכל בסדר, וכל זה רק בשביל אנשים אחרים, הרי אין עולה על דעתו שצריך לשוב בתשובה על זאת. אך כשהגענו לדור משיח שכל אחד אומר 'מי שאתה שאתה על מה לעשות'. ואפי' אם לא תכניס את הילדים שלי בחידר, הוא קונה שני מכשירים אחד כשר לחוץ והשני לפני ולפנים רח"ל.

וזוהו 'לא נתקררה דעתו' דישיעה, כי הוא ידע שביאת המשיח תלוי בבירור אמיתי, לא בדברים מעורבים שנמשכים מחטא עץ הדעת, כששמע ישעיה שירהבו הנער בזקן, הבין שברוך השם יש כבר דרך להגיע לתיקון השלם, כי זהו האמצעי שע"י הקב"ה מגלה את מדרגת היהודי ע"פ האמת. ולפ"י מבאר האמרי יוסף זצוק"ל הפסוק 'הפליתי ביום ההוא', וכתב המדרש שהכונה על דור ביאת המשיח 'ביום ההוא יהיה השם אחד ושמו אחד', 'את ארץ גושן אשר עמי עומד עליה' אין הכונה על תל אביב אלא על יהודים כשרים שמקבלים פני משיח, בחי' ארץ גושן, קריה חרדית, שם יהיה פלא גדול, כי בקרקא וורשא לא היה בירור אמיתי, שלא נסע ללמברג לקנות ספר טרף, משום מה יאמרו הבריות, אך לפני ביאת המשיח 'לבילתי היות שם ערוב', לא יהיה שם תערובות סיבות מסיבות שונות. כי יהיה או דור שכולו זכאי, או כולו חייב, יזכנו ה' להיות מהזכאים ונזכה בקרוב לקבל פני משיח צדקנו אמן.

וזוהו 'לא נתקררה דעתו' דישיעה, כי הוא ידע שביאת המשיח תלוי בבירור אמיתי, לא בדברים מעורבים שנמשכים מחטא עץ הדעת, כששמע ישעיה שירהבו הנער בזקן, הבין שברוך השם יש כבר דרך להגיע לתיקון השלם, כי זהו האמצעי שע"י הקב"ה מגלה את מדרגת היהודי ע"פ האמת. ולפ"י מבאר האמרי יוסף זצוק"ל הפסוק 'הפליתי ביום ההוא', וכתב המדרש שהכונה על דור ביאת המשיח 'ביום ההוא יהיה השם אחד ושמו אחד', 'את ארץ גושן אשר עמי עומד עליה' אין הכונה על תל אביב אלא על יהודים כשרים שמקבלים פני משיח, בחי' ארץ גושן, קריה חרדית, שם יהיה פלא גדול, כי בקרקא וורשא לא היה בירור אמיתי, שלא נסע ללמברג לקנות ספר טרף, משום מה יאמרו הבריות, אך לפני ביאת המשיח 'לבילתי היות שם ערוב', לא יהיה שם תערובות סיבות מסיבות שונות. כי יהיה או דור שכולו זכאי, או כולו חייב, יזכנו ה' להיות מהזכאים ונזכה בקרוב לקבל פני משיח צדקנו אמן.

אמן.

(הגרמ"י רייזמן)

פרשת וארא
אומרת הגמרא {מסכת ראש השנה יא, א} - **בר"ה בטלה עבודה מאבותינו במצרים**... מה עשינו שם, שישה וחצי חודשים, מהרגע שפסקה העבודה, ועד שייצאנו ממצרים?

שישה וחצי חודשים, היו עבורנו סמינר באמונה... המכות האלו, לא היו עבור פרעה!

אנחנו אומרים את זה, בתפילת ערבית - **העושה לנו נסים ונקמה בפרעה**... הניסים היו לנו, הם לא היו לפרעה! לפרעה, זה היה נקמה. כל הניסים שראינו במצרים... הדם והצפרדע וכינים ודבר וערוב, וכל מה שראינו שם, זה היה נקמה בפרעה, אבל ניסים עבורנו.

מה למדנו באותם שישה וחצי חודשים? מה למדנו מאותם עשר מכות, שהיו במצרים?

למדנו, שהקב"ה שליט במים - במכת הדם, והקב"ה שליט באוויר - {יג} **רוח הקדים נשא את הארבה**, והקב"ה שליט ביבשה - שהעפר התמלא כינים. והקב"ה שליט במזג-האוויר - במכת הברד, והקב"ה שליט במאורות השמים - במכת חושך, והקב"ה שולח בבעלי החיים שבים - מכת צפרדע, והקב"ה שליט על החיות שבישוב - מכת דבר, ובבעלי החיים שביערות - מכת ערוב, והוא שולט בגוף - מכת שחין, והוא שולט בנפש - הכבדת לב פרעה, ושולט בחיי האדם - מכת בכורות.

נמצאנו למדים, שהקב"ה עשה את האותות ומופתים במצרים, עבור עם ישראל, והלימוד היה - יסודות האמונה, שאיתם יצאנו ממצרים, עם עשר מכות... כמו שכותב הבעל שם-טוב, שכל יהודי, ימצא תשובות לכל שאלה, שתעלה לו במהלך החיים, יוכל למצוא את המענה, בעשרת המכות שהיו במצרים.

לפני שניכנס לענין, עוד הקדמה קצרה מאוד:

פתחנו ואמרנו, שהמהר"ל מחלק את המכות, לכמה סדרות... הוא כותב, שיש המחלקים את המכות לחמש-חמש'... יש שמחלקים את המכות ל'שלוש-שבע' {שבע בפרשת השבוע שלנו, ושלוש בפרשת בא}... ויש שמחלקים את המכות ל'שלוש-שלוש-שלוש', זה מה שאנחנו מכירים רבי יהודה היה נותן בהם סימנים: **דצ"ך. עד"ש. באח"ב**.

כל אחד שקורא את זה, שואל את עצמו - בשביל מה צריך לחלק את זה? קשה לך לזכור עשר מכות?! כל מספר פלאפון, יש לו עשרה ספרות... אז מה הבעיה לזכור עשר מכות?!

אם אתה רוצה לקצר, יותר טוב לקצר ב-'אשמנו, בגדנו, גזלנו'... יהיה לך פחות לדפוק ☺

אז כל אחד מבין, שאם ר' יהודה קיצר אותם, ל- **דצ"ך. עד"ש. באח"ב**... יש כוונת מכוון, למה הוא עשה את זה...

אז ראיתי פעם בדרך צחות, שאחד אומר, ש- **דצ"ך. עד"ש. באח"ב** נעשה בקיצור, כי ר' יהודה היה ראש המדברים בכל מקום. בכל מקום היו מכבדים את ר' יהודה לדבר קצר... ☺

עוד שמעתי פעם בשבע ברכות, שאחד רצה לשמח חתן וכלה, אז הוא שאל - אתה יודע למה ר' יהודה היה נותן בהם סימנים?

תלמד, הוא אמר לחתן, שמכות בלי סימנים זה לא מכות ☺
ראיתי **בדעת זקנים מבעלי התוספות**, הוא מביא שהחלוקה הזאת של **דצ"ך. עד"ש. באח"ב**, היא לאפוקי ממה שדוד המלך כותב בתהילים

...
דוד המלך הופך את עשרת המכות בתהילים... למשל:

הוא מקדים את מכת ערוב, לפני צפרדע {עח, מה} **ישלח בהם ערב ויאכלם וצפרדע ותשחיתם למרות שצפרדע, קדמה למכת ערוב.**

{קה, לא} **אמר ויבא ערב כנים בכל גבולם מקדים את הערוב לכנים ... יש על זה מגיד מדובנה**, למה הוא מקדים את הערוב לפני הצפרדע ...

יש לו משל מאוד יפה:
היה פעם עשיר גדול, שר במלוכה, שעשה פעם חתונה לבתו ... היו לו כל-כך הרבה מוזמנים, שלא נכנסו באולם אחד ... מה עשה?

החליט לחלק את החתונה לשלושה ימים...
ביום הראשון, הוא עשה מה שנקרא אצלנו היום - סעודת עניים...
הזמין את כל העניים ..

ביום השני, הוא הזמין את כל המשפחה שלו ... את כל הקרובים שלו ושל

ביום השלישי, הוא הזמין את כל שרי המלוכה...

כל אחד, קיבל הזמנה בצבע אחר... מי שהוזמן ביום הראשון קיבל צבע כזה... ביום השני, צבע כזה... ביום השלישי, צבע כזה... ובתחתית ההזמנה נכתב, שכל מוזמן ביום הזה, אסור לו להגיע פעם נוספת. לכל אחד מותר לבוא רק פעם אחת.

מינה שומרים שישמרו, שלא יבואו אנשים פעמיים...
מגיע עני ביום הראשון ... הביא איתו שקיות, כדי להעמיס אספקה

לכמה שבועות... בכל זאת, לא כל יום יש כזאת חתונה ☺
למחרת נודע לו, שאשתו קרובת משפחה, של אשתו של בעל השמחה... אז גם ביום השני הוא בא... אבל אז, הוא כבר התלבש בצורה מכובדת יותר... שם עניבה... מכנס יפה... בכל זאת, קרוב משפחה...

הוא ניכנס לאכל... איך שהוא ניכנס, תופס אותו אחד השומרים - אתה היית פה כבר אתמול!

תופס אותו בגרון, וגורר אותו החוצה...
"מה אתה עושה...??"
היית פה אתמול, נכון??

"כן.. הייתי..." ☺
אז למה באת לכאן גם היום??

"אתמול באתי בתור שנוורר... היום בתור משפחה..."
אבל כתבו בהזמנה שלא באים פעמיים - או שנוורר או משפחה! ...

תופס אותו, ובא לזרוק אותו החוצה...
הבעל הבית רואה מכות... רץ מהר לברר מה קרה...
"למה אתה תופס אותי ככה?"

הוא היה כאן כבר אתמול ... אכל...אכל...אכל... ראיתי אותו יוצא עם שקיות... והיום הוא בא עוד פעם!

"למה באת גם היום???"
מה זה "למה באת גם היום".... אשתי היא דודה שלישית של אשתך!
אה.. קרובי משפחה... טוב תשאיר אותו..."

אומר המגיד מדובנא - זה מה שהיה בכל מכות מצרים... הגיעה מכת ערוב, באו כל החיות מכל העולם... אמרו הכנים "מה עושים עכשיו? אנחנו היינו אתמול... מותר לבוא עוד פעם או אסור?"

כאן היה להם ספק... אומר דוד המלך {קה, לא} **אמר ויבא ערב כנים בכל גבולם** - יאלה, כנים גם משפחה, תכניס גם אותם...

אותו דבר גם הצפרדע... היו קודם, ולא ידעו אם מותר להם לבוא...
אמר דוד המלך {עח, מה} **ישלח בהם ערב ויאכלם וצפרדע ותשחיתם** - פעם קודמת, הצפרדע באה סולו... עכשיו היא באה בתור המשפחה... שתבוא

גם.
עד כאן, דברי המגיד מדובנה.

אם כן, יצאנו למדים... יש לנו **דצ"ך. עד"ש. באח"ב**...

כותב המהר"ל – שלושת הסדרות של המכות האלה, בא ללמד אותנו, שהשנים הראשונים היו בהתראה, והשלישית בלי, ולכן ר' יהודה, חילק את זה לשלוש סדרות. דהיינו, דם-צפרדע, התראה. כנים בלי התראה מראש.

ערוך ודבר עם התראה... שחין ללא התראה. ברד וארבה, עם התראה... חושך ללא התראה. מכת בכורות, הוא כבר התרע בו על ההתחלה, שנאמר {ד, כג} הנה אנכי הרג את בנך בכרך. זאת החלוקה, של דצ"ך. עד"ש. באח"ב... ללמדך, ששנים ראשונים היו בהתראה והשלישי בלי.

בא כאן הכלי יקר, ואומר כאן יסוד נפלא, בשם האברבנאל, והוא מרחיב מאוד לבאר את הדברים... נדבר על זה ממש בקצרה, כיון שזה לא הנושא המרכזי, שאנחנו רוצים לעסוק בו:

כותב הכלי יקר – במצרים, היו שלוש סוגים של כופרים. היו כאלה, שנקראים בשפה שלנו אתאיסטים – לא מאמינים בשום דבר. אלה אמרו – אין אלוקים... כמו שאמר פרעה {ה, ב} לא ידעתי את ה' וגם את ישראל לא אשלח.

היו כאלה שאמרו – יש אלוקים, אבל האלוקים ברא את העולם, ואינו משגיח על שפלים... כלומר הוא ברא את העולם, ולאחר מכן, הוא לא משגיח על מה שקורה בו.

היו כאלה שאמרו – יש אלוקים, משגיח על שפלים, אבל אינו יכל לשנות את איתני הטבע.

פירוש הדבר, שלאחר שהוא ברא את העולם, הוא לא משנה יותר את הבריאה... כלומר, השמש זורחת במזרח, ושוקעת במערב... ויש עונות השמים, לכל עונה יש את הזמנים שלה... לכל דבר יש מסלול קבוע, ולא ניתן לשנות זאת.

כנגד שלושת הסקטורים האלה, **כותב האברבנאל** – נתן הקב"ה שלושה סקטורים של מכות, וזה דצ"ך. עד"ש. באח"ב.

כותב הכלי יקר – הסדרה הראשונה שנקראת דצ"ך, היתה כנגד האנשים שאמרו – אין אלוקים. נתן להם הקב"ה שלוש מכות. במכה הראשונה, מכת דם, נאמר {ח, יח} למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ.

המכה השנייה, מכת צפרדע, נאמר {ח, ו} למען תדע כי אין כה' אלקינו. במכה השלישית, מכת כנים, אפילו חרטומי מצרים הודו, שנאמר {ח, טו} ויאמרו החרטמים אל פרעה אצבע אלקים הוא.

היו קבוצה שנייה, אומר האברבנאל, שאמרו יש אלוקים, אבל הוא לא משגיח על שפלים... אחרי שהוא ברא את העולם, לא אכפת לו, מה נעשה כאן למטה... מה עשה הקב"ה?

נתן שלוש מכות, להוכיח שהוא משגיח, על כל אחד ואחד מן הנבראים...

הראיה, שהקב"ה מזהיר קודם, שהוא מבדיל בין ישראל למצרים – בין מצרים לארץ גושן... למה?

להראות שהוא משגיח בכל אחד ואחד, שנמצא למטה.

כותב הכלי יקר, בשם האברבנאל – בערוך, מזהיר הקב"ה {ח, יח} למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ... איפה זה בא לידי ביטוי?

בדרך הדרוש

וידבר משה לפני ה' לאמר הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים {ו, יב} וברש"י, זה אחד מעשרה ק"ו שבתורה. ויש לדקדק דתיבות "ואני ערל שפתים" אין שייכים לכאן ומיותרים.

ויו"ל, ונקדים דלכאורה יש להקשות על הק"ו שאמר משה הן בני ישראל לא שמעו אלי דמשה אמר לישראל ונתתי אותה לכם מורשה ואיתא בגמ' ב"ב קי"ט דלשון מורשה משמע מורישין ואינם יורשין, והי להם לישראל צער מזה אבל תיבת ירושה משמע שהוא בעצמו יורש, וא"כ מופרך ק"ו דמה שיששראל לא שמעו לו הוא מחמת דאמר להם לשון מורשה והי להם צער מזה. אמנם ידוע דמשה היה ערל שפתים, ואותיות בומ"ף הוא ממוצא השפתים ולא היה יכול לומר תיבת מורשה וע"כ הי מוכרח לומר תיבת ירושה והי מוכרח לשנות ממה שאמר לו השי"ת ונתתי אותה לכם מורשה והוא היה אומר ירושה.

ובזה מיושב, הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה, וא"ת הלא הק"ו פריכא דכיון דא"ל מורשה הי' להם צער, עז"א ואני ערל שפתים ולא יכולתי לומר תיבת מורשה וע"כ אמרתי ונתתי אותה לכם ירושה ושפיר פירש"י זה אחד מ"י ק"ו. (טללי אורות)

כי בפעם הזאת אני שלח את כל מגפתי אל לבך ובעבדיך ובעמך בעבור תדע כי אין כמני בכל הארץ: {ט, יד} ברש"י על הפסוק כי בפעם הזאת אני שלח את כל מגפתי וגו'. פירש רש"י מכאן למדנו שמכת בכורות שקולה כנגד כולן. ומקשים העולם מכת בכורות מאן דכר שמיה הלא כאן מיירי ממכת ברד. ויש לתרץ דהנה איתא ברש"י בפרשת שמות על הפסוק אם מאן אתה לשלח את עמי הנה אנכי הורג את בנך בכורך פירש רש"י ומכת בכורות באה באחרונה ולמה פתח בה להפחידם תחלה אלא ללמדך שהיא קשה מכולם ביחד עיין שם.

והנה מכאן גם כן מוכח שמכת בכורות קשה מכולם ביחד דהא כאן גבי ברד כתיב את כל מגפתי ללמד שהיא קשה מכולן אם כן קשה היה לו להפחידם במכת ברד מתחלה דהא היא שקולה ככולם. אלא על כרחך צריכין לומר דמכת בכורות היא קשה מכולן אף כנגד מכת ברד משום הכי התחיל במכת בכורות תחלה ולא במכת ברד.

לפי זה יובנו דברי רש"י ז"ל כאן דכתיב את כל מגפתי להורות שמכת ברד שקולה כנגד כולם אם כן קשה קושיא הנוכח לעיל למה לא פתח בה תחלה לכך מתרץ דמכאן למדין שמכת בכורות היתה שקולה כנגד כולם וגם כנגד מכת ברד לכך פתח להתרות תחלה במכת בכורות:

או יאמר דבאמת פירש רש"י ז"ל זאת על מכת ברד שהיתה שקולה וכו' רק שטעות נפל בדפוס שהיה כתוב ברש"י מכת ברד בראשי תיבות מ"ב וסברו המדפיסים שהוא מכת בכורות: (חננוכת התורה)

בני אמונים
מתחזקים בעניית אמן
לעבודת ה' דיים בני אמונים
הרה"ח הרב אהרן בני מרדכי זצ"ל
מנכ"ל תל אביב

ת.ד 102 בני ברק
פקס: 03-5055919
1913919@gmail.com

דבר מואמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת וארא תשפ"ג שנה ט | גליון מס' 467

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

פרתחו שעדים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

"המכין מצעדי גבר. אמן"

התקשר אלי ידדי הטוב שזה עתה הביאני לשה התעופה ובקש ממני להמתין... "הודיעו לי הרגע שאמך התמוטטה בפתאומיות" - הוא אמר.

הפית' בהלם. סבתי על עקבותי ומהרתי לנסע לבית אמי. זכיתי לשהות בביתה בדקות האחרונות לחייה, וכעשר דקות לאחר שובי השיבה היא את נשמתה המזככת לבוראה, כשסביב מסתה מנגן מצאצאיה, ואני בתוכם, האעקים שמע ישראל.

שוו בנפסכם, קוראים יקרים; מהו הספוי שיהודי המתגורר בחו"ל ואינו מגיע לארץ לעתים מזמנות, זכה לשהות ליד מטת אמו בשעת יציאתה מהעולם? הלא יכול הייתי להפסיד עתוי כזה גם לו גרתי ברחוב הסמוך...

בחסדי ה' זכיתי לכה! אמי היקרה שמסרה נפשה, כפשוטו וכשמעו, למען תורת בנייה, 'המתנה' בשקט אפני עד שאסיים שבוע גדוש בפעילות לחזק עניתי אמן, הספיקה לליווהני בברכות מאליופות, ודקות ספורות לפני הסיעה היא 'קראה' לי בשנית לשהות לצדה ביציאת נשמתה הטהורה.

אין לי כל ספק שזכות האמן היא זו שעמדה לי לשהות עמה בשבוע האחרון לחייה ולהפרד ממנה בכבוד הראוי ובשלמות מלאה.

אבדה גדולה אבדתי, ואף בזאת אתנחם, שאזכה אני להמשיך את מורשת בית אבי ואמי, לחזק את עניתי אמן בכל כחי ולזכות את אמי בקבלת פנים שמעטים זוכים לה - בידי רבבות אלפי מלאכי השרת שזו צורו בזכות 'בני אמונים'.

מעתיר אני שאזכה להמשיך בפעילות קדש זו לאורך ימים ושנים, לחזק את עניתי אמן בכל כחי ולראות אף בריאות, אריכות ימים, נחת והרחבת הדעת, אני וכל בני ביתי, עדי יבוא גואל צדק במהרה בימינו 'וימלא כבודו את כל הארץ אמן ואמן'.

בברכת 'ולבשרות טובות ונאמר אמן' שבת שלום

278 213 ממוחלל

קוראים יקרים!

אבדה יקרה אבדתי בשבוע שעבר.

אמי היקרה, מרת דבורה הכ"מ בת ר' דב הי"ד, הלכה לעולמה, באריכות ימים מפלגת, כשהיא מותרת אחריה משפחה לתפארת, חמשה דורות של צאצאים יראים ושלמים, זרע ברוך ה'.

אמי הקפידה מדי יום שיהיה מי שיענה אמן אחר ברכותיה ואף הקפידה על עניתי אמן אחר ברכות זולתה וזכתה שהתקיימה בה הבטחת חז"ל (ירושלמי ברכות ח ח) שכל המאריך באמן "מאריך לו ימיו ושנותיו בטובה".

בפסירתה, שהפכה בי בפתאומיות, זכיתי לחיות בהשגחה פרטית מפלאה:

ששה ימים לפני פטירתה הגעתי לארץ כדי לבקר את אמי ולהשתתף בשמחה משפחתית. איני מרבה לבוא לכאן, ומשום מה חשתי הפעם צורך לבוא. אודה לה' יתברך ששתל במחשבותי את הרעיון לעשות זאת, ובכך העניתי לי את הזכות לשהות בבית אמי וללוותה בימים האחרונים לחייה.

בשבת האחרונה זכיתי לשבות יחד עמה בביתה, ושמחתיה בכך ששרתי את נגוני אבי מורי זצ"ל אשר הסתלק לפני כעשרים שנה. בימות השבוע סובבתי כמנהגי בין מוסדות החנוכה, לעורר ולחזק את עניתי אמן כמורשת בית אבי, כאשר אני זוכה לבקר ולשאת דברים ביותר מעשרים מוסדות ברחבי הארץ.

במוצאי יום שני, בשעת לילה מאחרת אמור הייתי לטוס חזרה לביתי. בשעת ערב עליתי לבית אמי, לעשות את השעות האחרונות לבקורי במחצתה ולשאב מלוא חפנים כח מרוחה הגדולה להמשיך הדרך... טרם צאתי לשה התעופה התכופתתי ובקשתי את ברכתה, והיא, בפנים מאירות ובמצב רוח מרומם, הניחה את ידה על ראשי וברכה אותי באריכות ומעמק לב.

יצאתי מביתה בהרגשה טובה ושמתי פעמי לשה התעופה. בפתח בית הנתיבות ירדתי וצעדתי הישר לעמדת הבדוק הבטחוני. בתוך זמן קצר הייתי אמור כבר לשבת במטוס, אלא שלפתע

והיא הקביד את לב פרעה ובכך מנע ממנו לבחר בטוב? עוד תמהו: מדוע נענש פרעה על שסרב לשמע בקול ה' ולשחרר את בני ישראל, הלא אנוס היה לעשות זאת מחמת שהקדוש ברוך הוא הקביד את לבו.

הרמב"ן מפרש (ע"פ שמו"ר הו) שכל הענשים שקבל פרעה באו על כך שהשתעבדו בבני ישראל - עוון שבו חטא מבחירה, עוד בטרם הקשה ה' את לבו. ואכן, הכבדת הלב ובטול כח הבחירה שבאו לאחר מכן היו חלק מהענש שקבל על חטאו ונעשו כדי להבטיח שאכן יבוא על עניו ולא ישוב בתשובה.

על פי זאת באר בעל התוספות יום טוב את אשר אנו מבקשים מדי בקר ביהי רצון שאחר ברפת המעביר שנה: "ואל תביאנו לא לידי חטא ולא לידי עברה ועוון". ולכאורה היה מקום לתמה: וכי הקדוש ברוך הוא מביא את האדם לידי חטא, הלא הבחירה נתונה בידי האדם אם להיע או להיטיב?!

אלא שכפי שמצינו לגבי פרעה, יש חוטאים שמקשה ה' את לבם כדי שלא ישובו בתשובה, ובכך יבואו על ענשם (ראה רמב"ם תשובה ו ג). על כך אנו מבקשים "ואל תביאנו לא לידי חטא" - שלא יענישנו הקדוש ברוך הוא בענש נורא שכזה, שהוא עצמו מביא לידי חטא (מעדני יום טוב על הרא"ש, ברכות פרק ט סי' כג אות ב).

עוד באר החפץ חיים: הקדוש ברוך הוא לא נטל מפרעה את כח הבחירה, אלא שבעוד שלחוטאים אחרים מסייעים מן השמים לשוב בתשובה, כבקשתנו בברכת 'השיבנו: והחזרנו בתשובה שלמה לפניה', פרעה שהגדיש את סאת רשעותו נענש שלא יסייע לו משמים לשוב. וזאת אשר אמר הקדוש ברוך הוא למשה: "ואני אקשה את לב פרעה" - כיון שלא אסייע לו לשוב הרי ממילא יהיה לבו קשה (חפץ חיים עה"ת).

'שני קולות' אינם נשמעים כאחד

"ויבר משה לפני ה' לאמר הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים" (ו יב)

רבים התקשו בהבנת קול וחמור זה: הלא הסבה שבני ישראל לא שמעו לדברי משה היתה: "מקצר רוח ומעבדה קשה" (לעיל פס' ט), ומדוע לא ישמע אליהם פרעה שישב על פסא מלכותו בהשקט ובטח?

באר רבי שאול לונשטאם אב"ד אמסטרדם:

כיון שמשה היה כבד פה הצורך הוא להסתייע בדבורו באהרון (שמות ז א), ואמרו חכמים ש"הדבור היה יוצא מביניהם כאלו שניהם מדברים" (מכילתא דרבי ישמעאל מס' דפסחא פ"ג). והנה, במסכת ראש השנה (כז א) קבעו חכמים ששני קולות אינם נשמעים כאחד, ועל פן שנים הקוראים יחדו בתורה אינם יכולים להוציא אחרים ידי חובה. ואולם, בדברים החביבים לאזני הצבור לקריאת הלל וקריאת מגלה, אפלו עשרה הקוראים יחדו יכולים להוציא את הרבים ידי חובתם, שכן לרב חביבות הדברים נותנים הצבור דעתם לשמעם למרות היותם 'שני קולות'.

וזאת אשר טען משה: הן מחמת היותי "ערל שפתים" נאלץ אני לדבר בשני קולות שאינם נשמעים, ואם 'בני ישראל לא שמעו אלי' לבשרות הגאולה למרות חביבות הדברים, ואיך ישמעני פרעה ששבסורה זו קשה עבורו? (בגני אריאל).

'ואל תביאנו לידי חטא'

"ואני אקשה את לב פרעה והרביתי את אתתי ואת מופתי בארץ מצרים" (ג יז)

רבים מהמפרשים תמהו: הלא הקדוש ברוך הוא טבע באדם את היכלת לבחר בין טוב לרע,

כי מלאכיו יצוה לך לשמרך

במחלה קשה. מצבה קשה ביותר, ואין לאל ידם של הרופאים להושיע. מבחינתם לא נותר לה זמן רב לחיות, אגא רבי הושיעני!

האיש צפה לברכתו של הרבי, אלא שזו בוששה מלהגיע.

"לצערי אין ביכולתי לעזור לך", הפטיר הרבי.

"מדוע?", תמה האיש, "הלא למדונו חכמים פי צדיק גזר והקדוש ברוך הוא מקים; הן מאמין אני באמונה שלמה כי ברפת הרבי בודאי תוכל לשנות את התמונה."

"ישרי", השיב לו הרבי, "לצערי הרב החמצת את ההזדמנות. הן התחננתי אליך פעם אחר פעם שתחדל מהנהגתך לדבר בשעת התפלה, ואתה אטמת את אזניך. אלו היית שומע בקולי ומחריש בשעת התפלה, היו עתה עומדים לזכותך אלפי מלאכים שיגנו על חיך ועל חיי משפחתך - אלו הם המלאכים שהיו נוצרים מהאמנים שהיית עונה על ברכות התפלה והקדישים שהחמצת בהנהגתך הקלוקלת.

על מלאכים אלו נאמר (תהלים צא יא): כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך. אלו זכות היו הם עומדים עתה, מליצים עליך ישר ומתחננים לפני מלך מלכי המלכים שישלח רפואה שלמה לכתך, אולם אתה במו ידיך בחרת להפסידם, ומה אוכל עוד לעשות?!

לשמע הדברים הנוקבים פרץ האיש בבכי מר. הוא נפל על הארץ בראשו והחל לזעק זעקות נוראיות עד שהיה המוקום לחרדת אלקים.

"רבי", אמר האיש לאחר שנגע מעט, "למען חיי בתי אני מוכן להתחייב בתקיעת פך פי מהיום ועד יום מותי, לעולם לא אדבר יותר לא בחזרת הש"ץ, לא בתפלה ולא בקריאת התורה!"

"האם מוכן אתה באמת להתחייב על כך?" שאל הרבי, והאיש חזר על דבריו: "בודאי, מוכן אני להתחייב בתקיעת פך!"

למשך זמן מה שקע הרבי בשרעפיו, ואחר אמר לאיש: "אם הנך מתחייב על כך באמת, הרי שיש לך אחריות לשוב לביתך בנחת וברגע. בעזרת ה' הכל יהיה בסדר. בתך תבריא לחלוטין!"

בצעדים מאוששים יצא האיש מחדר הרבי. הוא שמר על מוצא פיו וכבר מאותו יום החל להתמיד בקבלתו, וכפי שאמר הרבי פן יהיה. לאחר זמן מה, כאשר שבו אל הרופא שטפל בביתם לצורך סדרת בדיקות נוספת. עם קבלת התוצאות אמר להם הרופא בהלם מחלט:

"אין זו אותה הנערה שהייתה אצלי לפני שבועים. זו לא אותה בת. היא הבריאה לחלוטין!"

זכות התפלה עמדה לאותה נערה, והיא זכתה להקים בית נאמן בישראל, להאריך ימים ואף לראות דור רביעי עמו"ש.

בלבב אש ח"ב עמ' קסח; זכרון בנימין זאב עמ' סח

לאחר אמירת 'כל נדרי', איש מבין הנוכחים שהיו בו לא ישפח. כאשר עמד בעל התפלה להכריז את ההכרזה המרטיטה: "ונסלח לכל עדת בני ישראל...", סמנו לו הרבי לפתע לעצור.

המתפללים עצרו את נשימתם והביטו ברבי הקם ממקומו ונעמד סמוך לבימה, כשטליתו שכסתה את ראשו והשתלשלה על פניו משנה לו מראה של מלאך אלקים.

בקול שקט פתח הרבי ואמר:

"רבבות! הפתח אומר (בראשית מד טז): 'מה נאמר... מה נדבר ומה נצטדק'; 'מה נאמר' - לשון רפה - זו תפלה, 'מה נדבר' - לשון קשה - אלו דבורי חלין הנשמעים בשעת התפלה ומעוררים קטרוג למעלה."

בנקדה זו הפנה הרבי פניו כלפי הצבור הנרעש, הגביה את קולו וזעק בהתרגשות:

"ומה נצטדק???" מרגיש אני כי בשמים התעורר קטרוג גדול על תפלתנו, כפיכול נסתתמו שערי תפלה. כיצד נוכל להצטדק בפני בית דין של מעלה לנכח הקטרוג הגדול שהתעורר עלינו?!

לצערי לא נוכל להמשיך ולהתפלל עד שתשמע כאן בבית המדרש הבטחה ברורה שמיום זה והלאה מתחייבים המתפללים להזהר מדבור בשעת התפלה!"

לאחר טפים הרבי את דבריו הנוקבים, פסע חזרה למקומו והתישב על כסאו בדומיה.

בבית הכנסת השתררה דומית אימים. חיל ורעדה אחזו בקרב המתפללים. הדברים הוציבו הלהבות שגאמרו מפה קדוש בפתחו של יום קדוש, הלמו ברוותיהם כאלפי פטישים, והם נאלמו דם והביטו איש בפני רעהו בתדהמה.

לבסוף אצרו עז שלושה ממקרי הרבי. הם נגשו אליו והבטיחוהו נאמנה כי מיום זה ואילך הם מקבלים על עצמם להשיג בכל התפלות בבית הכנסת לבל יהיו איש לשוחח בשעת התפלה.

כאשר שמע הרבי את ההבטחה הנחרצת, זנק מיד מכסאו, נשא ידיו השמימה וקרא ממעמקי לבו: "עכשו, כשהקטרוג הוסר, יכולים אנו לומר ונסלח!"

הוסיף וספר אחד מגדולי מקורביו, הסופר הנודע רבי שלום חיים פרוש, את שראו עיניו:

אכן, מאותו יום ואילך נשמרה השתיקה בשעת התפלה כמעט בצורה מחלטת. רבם המחלט של המתפללים הקפיד בכל מאוזה לשמר את מצות הרבי. אולם היה אחד מהם שיצרו בער בו כאשר והסיתו להפר שוב ושוב את הקבלה שקבלו המתפללים על עצמם. הרבי שם לב לדבר ואף הטריח עצמו להעיר לאיש פעמים ושלוש, אך ללא הועיל.

ביום מן הימים נכנס לפתע האיש לחדרו של הרבי כשהוא זועק נוראות: "רבי, הושיעני!"

בקול שבור ומקטע השיח האיש לפני הרבי את צרתו הקשה:

"בתי היקרה שבגיל שדוכי, חלתה לפתע

הספור המפלא שלפניכם מגש לכבוד יומא דהלולא של הרבי הקדוש בעל האש דת' מאז'רוב זצ"ל החל בשבוע הקרוב ביום א' לחדש שבט, וספר מפי המשפיע הנודע, הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א.

בין יתר הנהגותיו בקדש רגיל היה הרבי בעל האש דת' מאז'רוב לעורר את קהל שומעי

רבי, אמר האיש לאחר שנגע מעט, למען חיי בתי אני מוכן להתחייב בתקיעת פך פי מהיום ועד יום מותי, לעולם לא אדבר יותר לא בחזרת הש"ץ, לא בתפלה ולא בקריאת התורה!"

הרבי מאז'רוב בעל האש דת' בצעירותו

לקחו על חשיבות התפלה על כל עניניה. במיוחד הקפיד על אסור השיחה בשעת התפלה.

אף שבכל הנהגותיו היה הרבי בכחית רך וקנה, ובמידת מקפיד היה לסגור טוב על ישראל, בכל הנוגע לכבוד התפלה לבש עז ותעצמות, וכאשר חש שיש בכך צורך, לא גמנע מלהעיר ולהוכיח גם את המקורבים אליו ביותר.

את אותו מעמד נשגב שהתרחש באחת השנים

ברכות שאינן נענות באמן

עגית אמן אחר ברפת הזמון

א. השומע סועדים המברכים ברפת הזמון, והוא לא סעד עמהם, יענה אמן בסיום ברפת הזמון, דהיינו אחר אמירת: "ברוך שאכלנו משלו ובטובו חיינו", בין כשהיא נאמרת מפי המסבים ובין כשהיא נאמרת מפי הזמון. אף על פי שאין מזכירים שם ומלכות שמים בברפת הזמון, כיון שמלכתחלה תקנוה חכמים בגסח זה, דינה כשאר הברכות.

מקורות ובאורים:

ה'טור' וה'שלחן ערוך' (קצא א, ע"פ ברכות מה ב) פוסקים שמי ששומע אחרים כשהם מברכים ברפת הזמון, אם לא סעד עמהם יענה אחרים אמן. ונחלקו הפוסקים בסבה שחיבוהו לענות אמן. הט"ז (שם א) סובר שזמן הדין אין חובה לענות אמן אחר ברכה זו, לפי שאין מזכירים בה שם ומלכות שמים. ואולם, לפי שאין ראוי שאדם העומד ליד בני חבורה שמוזים ומברכים לה' ישתק ולא ישתתף עמהם, תקנו שמי ששומע את המסבים אומרים: "ברוך שאכלנו משלו ובטובו חיינו" יענה אחרים אמן. ואולם אחר המזמון שחוזר ואומר זאת שוב לא יענה אמן [ואפלו אם הגיע בזמן אמירת המזמון ולא ענה אמן אחר אמירת המסבים], לפי שאז גם המסבים שותקים. ואולם ה'לבוש' (שם א) סובר שאף על פי שלא תקנו חכמים להזכיר שם ומלכות בברפת הזמון, הרי היא ברכה כשאר הברכות וחיבים לענות אחריה אמן. על פי דבריו כתב ה'דרן החיים' (הלכות סעדה) שיש לענות אמן הן אחר המסבים האומרים: "ברוך שאכלנו משלו ובטובו חיינו" והן אחר המזמון שחוזר ואומר ברכה זו, כדן כל הברכות כן שפאשר שומעים אותה ברכה בזה אחר זה משני אנשים, יש לענות אמן אחר כל אחד ואחד מהם (ראה שו"ת 'בצל החכמה' ח"ה סי' צ). ה'משנה ברורה' (שם,

וב'שער הציון' שם ג) מכריע פדעת הסוברים שברפת הזמון היא ברכה ככל הברכות, ולפיכך מי שלא סעד עם המזמנים עליו לענות אמן אחר ברפת הזמון, הן אחרי המסבים והן אחר המזמון.

כאשר אותו אדם שלא סעד שומע את המזמון אומר "ברוך שאכלנו משלו", עליו לענות אחריו "ברוך הוא ומברך שמו לעולם ועד", שא"כ יאמר "ברוך שאכלנו משלו" והוא לא סעד? (שו"ע שם א). אמןם מכל מקום לאחר שסיים דבריו, עליו לענות אמן אחר המסבים והמזמון שאומרים: "ברוך שאכלנו משלו ובטובו חיינו" (משנ"ב שם ז).

ב. נחלקו הפוסקים אם המזמנים עצמם חיבים לענות אמן אחר המזמון החוזר אחריהם ואומר: "ברוך שאכלנו ובטובו חיינו". ולמעשה המנהג הוא שלא לענות, כדי לא להפסיק בין ברפת הזמון לברפת המזון. אמןם הכל מודים שהמזמון אינו עונה אמן אחר ברכה זו כשהיא נאמרת מפי המסבים.

מקורות ובאורים:

ה'מגן אברהם' (ריש סי' קצב) כתב שנחלקו הפוסקים אם יש לענות אמן כשפוסקים המזמון "ובטובו חיינו", וכתב ה'משנה ברורה' (שם ג) שהמנהג שלא לענות. ה'לבוש' (קצא א) מבאר שאף הסוברים שברפת הזמון היא ברכה גמורה, ולכך מי ששומע ברפת הזמון והוא אינו מצטרף עמהם, צריך לענות אמן אחריה, מכל מקום למזמנים עצמם לא תקנו חכמים לענות אמן, כדי שלא יפסיקו בין ברפת הזמון לברפת המזון.

אמןם כולי עלמא המזמון לא יענה אמן אחר אמירת המסבים "ובטובו חיינו", כיון שהוא עצמו חוזר אחריהם ואומר "ברוך שאכלנו משלו ובטובו חיינו" ('שלחן ערוך' הרב שם ב; 'שער הציון' שם ב).

דורשי אמונים

מדברי מדרן ורבנן על עגית אמן

הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א ראש ישיבת סלבודקא

(המשך מעלון ויחי)

במעמד מראה הסנה כותבת התורה (שמות ג ו): "ויסתר משה פניו כי ירא מהביט אל האלקים". במדרש (שמו"ר ג א) אמרו כי בשכר שהסתיר משה פניו זכה שיצטרף עמו "פנים אל פנים" (שמות לג יא), שיעלה למרום לקבל את התורה וישהה שם ארבעים יום וארבעים לילה ויהנה מזיו השכינה.

כנות דבריהם היא שמשה זכה לקבל את התורה בקרבה כה גדולה, לפי שכבד את הקדוש ברוך הוא באופן מיחד, בכך שהסתיר פניו.

מדברי המדרש הללו אנו למדים, שפכל שיתאמץ האדם לכבד את הקדוש ברוך הוא, פו יסיע הדבר בידו לקבל את התורה ולהנות מזיו השכינה.

אם חפצים אנו לכבד את הקדוש ברוך הוא, ביכולתנו לעשות זאת בכך שנקפיד לומר את הברכות בכונה - דבר המבטא עדות ברורה שהוא יתברך "מלך העולם" ומידו הכל. ובכך שנקפיד לענות אמן אחר כל ברכה בהתלהבות כזו, שתבטא שאנו מאמינים, מבינים ומכירים שהכל מהקדוש ברוך הוא.

אם נקפיד על כך, יתרבה כבוד שמים על ידינו. שהרי כל אמן יש בה

מלבד זאת, בהנהגה זו מתקיים ביתר שאת הענין הגדול של: "תנו עז לאלקים" (תהלים סח לה), וכפי שהביא רבי חיים מוולוז'ין ('נפש החיים' שער ב פרק ד) בשם הזהר הקדוש (זה"ח רות קה ב), שבאמירת הברכות אנו מוסיפים כת בפמליא של מעלה, בבחינת: "ועזו בשחקים", וזהו גם עמק משמעותה של עגית אמן.

ברוך ה' שישנם בדורנו אנשים שזכו להבין את עמק מעלתה של עגית אמן ואף עוזרים בכל מאודם להפיץ את גדל ענינה בעולם, דבר זה בודאי גורם שתתרבה השראת השכינה בעולם ויתוסף עוד כת בפמליא של מעלה, וזכות זו בודאי תקרב את הגאולה השלמה במהרה בימינו אמן.

מתוך דבריו בכנוס 'בני אמונים' אב תשע"ה

העונה אמן נקרא 'שמר אמונים'

את הפתוב (ישעיה כו ב): "פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמונים", דרשו חכמים (שבת קיט ב): "אל תקרי שומר אמונים אלא שאומרים אמן".

פרש רבי יצחק סבא ראש ישיבת פתח תורה במכנאס שבמרוקו: אין פוגת הגמרא כאן שיש לשנות את צורת הקריאה בפסוק זה, כפי שמתפרשת לשון 'אל תקרי' בשאר מקומות. אלא לומר שהמלים 'שמר אמונים' מתפרשות לפי פשוטן, על המקפיד לענות אמן. וזהו שאמרו: "אל תקרי שמר אמונים", כלומר שאין לקרוא בתאר הנשגב "שמר אמונים" אלא לאלו "שאומרים אמן" (רב רבנן עמ' 229).

"אל יחסרנו" אפלו מעניית אמן אחת

מספר על הצדיק רבי לייב חסיד מטלז אשר הרחיק פעם לנסע לעיר וילנא כדי לאסוף כסף עבור נשואי בתו. בבואו לוילנא מהר תחלה לעלות ולהראות לפני הגאון מוילנא. בשהותו בבית הגאון, הבחין רבי לייב כי אחר ספסם המברך לומר את הברכה הרביעית של ברכת המזון, ברכת 'הטוב והמטיב', במלים: "לעולם אל יחסרנו", ענה הגאון אמן. דבר זה היה חדוש גדול בעיניו של רבי לייב; רק עתה כשראה מעשה רב התחור לו שבקשות 'הרחמן' אינו חלק מברכת 'הטוב והמטיב', אלא הברכה מסתימת במלים: "אל יחסרנו" (ראה אבן האזל ברכות ב ז).

לתדהמת הכל, מיד לאחר שנפרד מהגאון, מהר רבי לייב לשוב לביתו. בני ביתו השתאו על שכה מהר לחזור. הם היו בטוחים כי הצליח ה' דרכו וזמן לו את הכסף שצווק לו בזמן כה קצר. אלא שרבי לייב לא שתפם בקורות מסעו ורק בקש שיערכו את השלחן לסעדה. בסיום הסעדה, פתח פיו ובשר להם בהתרגשות על החדוש שהביא מבית הגאון, שברכת 'הטוב והמטיב' מסתימת במלים: "אל יחסרנו", ולכך יש לענות אחריה אמן.

"מהרתי לשוב הבייתה לטלז כדי שלא תפסידו חלילה עניית אמן על ברכה זו, ולו יום אחד נוסף", הסביר רבי לייב והוסיף: "אמנם כסף לנשואי בתנו לא הבאתי עמי, אולם דבר החשוב פי כמה - את זכות עניית אמן - הבאתי גם הבאתי! הלא אם התאחרו המעות הנדרשות לנשואי בתנו לא יקרה מאומה, ואולם כל יום של הפסד עניית אמן, ולו על ברכה אחת, הוא הפסד גדול" (שליוט אלהי מעלות הסלם הערה כב).

לצות מערכת העלון המכבד וכל מאמינים השלום והברכה,

תחזקנה ידיכם על הוצאת העלון המשקע המגש לקהל אוהבי תורה ויראי ה' מדי שבת בשבתו.

ידוע בשם המגיד מקוזניץ, וכבר הבאתם זאת בעבר בעלונכם, כי האותיות שאחר אותיות אמן הן אותיות 'בנס'. וחשבתי להוסיף על פי דרכו הקדושה, שאמן היא ראשי תבות 'נסים אין מספר'. אין כל ספק שעם ישראל זוכה לנסים אין מספר בזכות ההתחזקות בעניית אמן.

אוסף ואמר, בדרך צחות כמובן, שעצם העבודה שהנכם מוציאים עלון על נושא עניית אמן מדי שבוע ומביאים כל העת מרגליות וחדושים נפלאים בענינה של מלה אחת בודדת יכולה להיות מגדרת בעצמה בגדר גס. ואכן אין זה בא אלא ללמד על גדל מעלתה של מצוה זו.

בברכה ובהוקרה,

שמואל יפה,

ירושלים.

נתן לשלח מכתבים לפקס
שםספרו 08-9746102
או לכתבת המייל:
9139191@gmail.com

צדיק באמונתו

ברכות ואמן במשנת בעל ההלולא

הרבי ר' זושא מאניפולי ב' בשבט תק"ס

רבי משלם זוסיא מאניפולי נולד בשנת ת"צ בבית אביו, גדול החסד רבי אליעזר ליפא (ליפמן).

משחר טל נעוריו חזר אחר האמת, ובצעירותו, בעקבות דודו רבי אלימלך פיילט שהיה משמשו בקדש של המגיד ממזריטש, דבקה נפשו במגיד ממזריטש והיה לאחד מחשובי תלמידיו. בעקבותיו דבק במגיד גם אחיו הצעיר הרבי ר' אלימלך מליזנסק.

רבו המגיד אמר עליו שלא ינהיג עדה "שהוא כבר למעלה מענין זה" (ארץ צבי [ת"א תשמ"ד] מועדים עמ' רפז). בעל התניא, שבקש את הסכמת הרבי ר' זושא לספרו, הפליג מאד ביראת השמים הפלאית שהיתה לו (ובוציא קדישא' אות כו). תולדותיו ותורתיו נדפסו בספרים מנורת זהב' ובוציא קדישא'.

כידוע, קבל על עצמו גלות יחד עם אחיו רבי אלימלך, ובעת גלותם החזירו נשמות נדחות לשרשן והשיבו רבים מעוון.

בשנותיו האחרונות חלה. הסתלק בב' לחדש שבט תק"ס ונטמן באניפולי, סמוך ונראה לרבו המגיד ממזריטש.

מצבת רבי זושא מאניפולי

נפש המלאך נבראת מעניית אמן

את הסבה לדברי חכמים (ברכות נג ב) שמעלת העונה אמן על הברכה גדולה משל המברך עצמו, פרש רבי זושא מאניפולי כף:

אף על פי שהמלאכים הם נבראים רוחניים, גם להם יש גוף ונפש. אלא שבשונה מהאדם שגופו מרכב מיסודות גשמיים, ורק נפשו רוחנית, אצל המלאכים - גם הגוף נברא מיסוד רוחני (ראה ספרי האזינו פסקא שו). מעתה יש לבאר כף את ההבדל בין המברך לעונה אמן: המברך בורא בברכתו את גוף המלאך, ובעניית אמן: "שהיא פנימיות פוגת הברכה" נבראת נפש המלאך הנותנת בו חיות. לפיכך: "גדול העונה אמן יותר מן המברך".

ואולם מוסיף רבי זושא ואומר: גם כאשר אדם נמצא לבדו, ואין לו מי שיענה אמן אחר ברכתו, אין זה מחייב שישאר המלאך שברא בברכתו ללא נפש. שכן אם יברך בהתלהבות יזכה אף לברא את נפש המלאך. על כף אומר הפתוב (איוב כג ג): "והוא באחד ומי ישיבנו ונפשו אותה ויעש", אשר בנסח תפלות ראש השנה אנו מסיימים אותו במלים "נורא וקדוש"; "והוא באחד" - כאשר האדם יושב בידו, ומי ישיבנו" - ואין מי שיענה אחריו אמן, אזי אם ונפשו אותה" שמברך בהשתוקקות הנפש, כי אז "ויעש נורא וקדוש" - בורא הוא בברכתו אף את נפש המלאך (אור התורה [לבעל האצמח צדק] מאמרי רז"ל וענינים עמ' נד).

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

איש לרעהו

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת
ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

שבת קודש כח טבת תשפג: הדלקת נרות: ירושלים: 4:26 תל-אביב: 4:41 חיפה: 4:30 מוצאי שבת: ירושלים: 5:42 תל-אביב: 5:43 חיפה: 5:41 ר"ת: 6:18

פרשת וארא

סבלנות וארך אפים

בסבלנות ובאורך רוח...

ערב אחד, הגיע אדם לבית כ"ק האדמו"ר מגור בעל הלב שמחה זצ"ל, בדיוק בשעה שלבש את מעילו ועמד לצאת מן הבית. הרבי מיהר אז באופן מיוחד, ולמשמש לא נותרה ברירה אלא לדחות את האורח לפי שעה, ולהסביר לו, כי אין עתה אפשרות להכנס מכיון שהרבי ממחר מאוד ללכת. אולם הלה הפציר שיורשה לו להכנס לרגע אחד בלבד למסור הודעה קצרה ודחופה, ותו לא.

נכנס המשמש לחדרו של הרבי ומסר את בקשתו של הלה, הורה לו הרבי להכניסו. משנכנס, קיבלו במאור פנים ובשמחה, כאילו יושב היה זה עידן ומצפה לבואו. לאחר מכן, צוהו לשבת, הגיש לו כיבוד, וישב ושוחח עמו שעה ארוכה בניחותא, כמו שלא מיהר מימיו.

בהזדמנות אחרת, היה עסקן ציבורי מסויים, אשר התדפק על דלת הרבי, והודיע למשמש, כי הוזמן לבוא על ידי הרבי. נכנס המשמש פנימה ושאל, אם הזמין את הלה לבוא עתה. השיב לו הרבי: "אני הזמנתי לבואו! והלא במפורש ביקשתיו שלא יבוא! אלא הואיל וכבר בא, הכניסתיהו]."

וקיבלו הרבי בסבר פנים יפות, כיבדוהו ושוחח עמו ארוכות בלבביות מרובה, כמו היה זה האורח המבוקש עתה ביותר במעוננו...

לבס של ישראל

"דברים העומדים ברומו של עולם..."

אירע פעם שהגאון רבי שמאל משה שפירא זצ"ל, בזיקנותו המופלגת, נאלץ לנסוע נסיעה ארוכה לצורך גדול. והנה כששב לביתו בשעה מאוחרת בלילה כשהוא עייף, חלש ומותש, נכנס לפתע יהודי שהיה ידוע כאיש מסכן. הוא החל להטריד את רבי משה שמואל בכל מיני שאלות שונות ומשונות בדברים של מה בכך. רבי משה שמואל ענה לו על כל שאלותיו בסבלנות אין קץ.

לא יכלו בני בית להבליג על ההטרדה וביקשו להוציא את האיש מהבית. מנע מהם זאת רבי משה שמואל באומרו: "בשבילנו הם אמנם דברים של מה בכך, אבל בעיניו הם דברים העומדים ברומו של עולם..."

ישורון - יח

לנהוג בסבלנות ובנחת עם בני ביתו ותלמידיו, ולא בכעס והקפדה!

נלמד מהפסוק: "וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצום את בני ישראל" (פרק ו-יג)

וכתב רש"י: "ציווה עליהם להנהיגם בנחת ולסבול אותם". וביתר פירוט מובא במדרש: אמר להם הקב"ה, בני סרבנים הם, רגזנים הם, טרחנים הם, על מנת כן תהיו מקבלים עליכם, שיהיו מקללים אתכם שיהיו מסקלים אתכם באבנים" (מד"ר שמות ז-ב).

האדם נבחן דוקא כשהוא במצב של כעס - אומר הגה"צ רבי ירוחם ליבוביץ זצ"ל (בדעת חכמה ומוסר - ח"א) - כשצריך באמת לכעוס והותר לו זאת עפ"י הדין, שם האדם נבחן! והוא פשוטן של דברי חז"ל (וערובין סה:): בג' דברים אדם ניכר, בכיסו בכוסו ו"בכעסו".

וסיפר רבי ירוחם: "פעם עברתי על שדה בעל הבית ששכר פועל נכרי לגדור שדהו, ושכנו היהודי היה מתקוטט עמו על מקום הגבול. וכעס עליו הנכרי עד שנקם ואיים עליו בקרדומו שאם לא יסור יהרגנו, והלה אמנם נס תיכף ומיד מהמקום, בידעו שאין זה שחוק בעלמא אלא שאם לא ימלט, יהרגוהו באמת. ונבהלתי על המראה, הלא, השדה לא היתה של הנכרי, ולמה לו לריב עם היהודי על דבר שאינו שלו כלל? אלא בגלל נגיעה הכי קלה שהוא עבד שם, כבר כעס על כך עד שמוכן ומוזמן לשפיכות דמים, רח"ל."

אדם ניכר בכעסו. בשעת מנוחה ושלוחה, כל אדם שפתותיו נוטפות מור. גם עכו"ם חברתו נעימה בשעה שהוא שקט. התחלתו של האדם הוא דוקא בשעת כעסו. עכ"ד רבי ירוחם.

חז"ל אומרים (פסחים סו:): כל שכועס אפילו פוסקים עליו גדולה מן השמים מורידין אותו מנלן? מאליאב. שנאמר (שמואל א-יז) "ויחר אף אליאב בדוד ויאמר למה זה ירדת ועל מי נטשת מעט הצאן..." וכאשר שמואל ניסה למושוח את אחיו של דוד למלוכה, נאמר לו על כל אחד מהם "לא בזה בחר ה'". ואילו לגבי אליאב אמר ה' אל שמואל: "אל תבט על מראהו ואל גבה קומתו כי מאסתיהו". משמע שעד עתה היה חביב בעיני ה'. [וכפירוש רש"י: משמע השתא מאסתיהו מפני שהוא רגזן מאסו, מכלל שמתחילה נבחר... ומפני שגלוי לפניו שהוא רגזן מאסו].

נמצאנו למדים - אמר הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל - עד כמה כח ההרס של מדת הכעס. שאעפ"י שזו לא יצאה לפועל אצל אליאב אלא לאחר זמן - במלחמה. ועתה כאשר בא שמואל אצל ישי היתה מדה זו באליאב רק במחשבה ולא במעשה. וגם לא היה בו דופי מעיקרא. אעפ"כ כבר היה בכח רגזנות זו להוריד את אליאב מהמלוכה שנועדה לו.

עלון "איש לרעהו" פרשת וארא הוקדש לעילוי נשמת איש תם וישר ר' מרדכי יהודה בן ר' יעקב קאפל עבי מנדל ז"ל

שיום היאהרעייט חל ביום ה' שבת ומנוחתו כבוד בהר הזתים ירושלים עיה"ק תובב"א, ת. נ. ע. ב. ה. משפחת אפטררגוט - אנטוורפן, בלגיה משפחת כהן - בני ברק, ישראל משפחת מנדל - וינה, אוסטריה

להרגיש ולהשתתף בצערו של הציבור, ולשאת בעול עמו!

נלמד מהפסוק: "אלה ראשי בית אבותם בני ראובן... ובני שמעון... ואלה שמות בני לוי..." (פרק ו-י, טו)

והקשה הש"ה הק: מה פשר תיבות "שמות" שהזכיר הכתוב אצל בני לוי ולא כתב כך אצל ראובן ושמעון? ותיירץ: כי בני שבט לוי הרי לא היו בגלות, ולוי ידע דבר זה ורצה להשתתף בצרת הציבור. מה עשה? קרא שמות לבניו על שם הגלות, דהיינו שם גרשון על שם כי גרים הם בארץ לא להם, ושם קהת על שם שיניהם קהות, ושם מררי על שם וימררו את חייהם. זהו שאומר "ואלה שמות בני לוי". ומכאן כותב הש"ה - ילמד האדם להשתתף בצער הציבור אעפ"י שאין הצרה מגעת לו. וכן הודיע השי"ת למשה רבינו ע"ה, אהיה אשר אהיה, אהיה עמהם בגלות זו, אהיה עמהם בגלות אחרת. עכ"ד.

עד כמה היתה המדה של "נשיאה בעול עם הזולת" מושרשת בלבן של ישראל בדורות הראשונים, למד הסבא מקלם ממה שאמרו חז"ל בנמרא (שבת סז). על אילן המשיר פירותיו, היה בעל האילן סוקרו בסיקרא (צובעו באדום) כדי שאנשים יראו את האילן במצבו הקשה ויבקשו עליו רחמים.

נמצאנו למדים כי אם זו היתה המטרה, הרי שכל העוברים ושבים, ואין זה משנה מה דרגתו של כל אחד, היו אמורים לשים אל לבם את צערו של בעל האילן ולשאת בעול עמו ע"י שיבקשו רחמים על אילנו שיעשה פירות. די שיראו מעצמם את מצבו הגרוע של האילן, ואף בלא שיתבקשו על כך, יחוש את צערו של הזולת עד שיתערור ליבם להתפלל ולבקש רחמים על האילן. זוהי שותפות אמיתית בצערו של הזולת.

יש לציין, כי האילן הזה עליו מדברים חז"ל, הוא בעצם אילן שמשיר פירותיו מחמת שבחו, ששמן וגדול הוא וכוחו רב ועל כן מייצגים חז"ל לבעל האילן לטעון את האילן באבנים כדי להכחיש כוחו, ועם זאת עליו לצובעו כדי שיראו אותו ויבקשו עליו רחמים, וכמו שמצינו אצל המצורע עליו נאמר "וטמא טמא יקרא" שצריך להודיע צערו לרבים ורבים יבקשו עליו רחמים.

תמה על כך המשגיח - הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל (בשיחת חיזוק שמסר לתלמידיו בשיבת מיר בגלות שנחא בעיצומה של המלחמה), יש להבין, בשלמא המצורע, נגיע הוא בנגע נורא ונטמא בטומאה חמורה. התנתק מביתו "בדד ישב מחוץ למחנה מושבו". גם לב קשות, לב אבן, נמס לשמוע קריאתו "טמא טמא". אבל כאן, הרי העץ מבורך הוא וחילו רב ומתוך כך משיר הוא את פירותיו, וא"כ על מה הצעקה? מה ההשוואה לצרתו של המצורע, היאך נלמד ממצורע שיש להתפלל גם עליו?

אלא, אמר המשגיח, מוכח מכאן שהנשיאה בעול היא כח מכוחות הנפש, ומי שאינו חש בצער הפסד ממונו המועט של בעל העץ, לא יחוש אף בצערו של המצורע המנוגע המבקש ומתחנן על צרתו! מי שכהו רגשותיו מלהרגיש בדבר הקטן, עלול להיות אטום מלהרגיש גם בצער הדבר הגדול!

[ובנימה אקטואלית לתקופתינו: רק מי שכהו רגשותיו ולא הרגיש מספיק את הפחד הנורא והצער הגדול שהיו למשפחות עולם התורה והישיבות בשנה האחרונה מגזירות ממשלת השמאל (לביטול כשרויות הטלפון והמזון, גיור וגיוס, חילולי השבת וחילול הקודש, הרעבת החרדים וביטול תיקצוב מוסדות התורה וכו'). ומההסתה האנטישמית העכשווית של הצד המפסיד, אנו למדים גודל מצימתים) רק הוא מסוגל להתפלל ולשאול שאלת תם: מה פשר השמחה הזו בניצחון בבחירות, והרי זו חרפה נוראה לשבת שם עם עבריינים מתועבים וחייבי כריתות וכו', ולשמחה מה זו עושה? ואולם הוא עצמו יודע היטב את התשובה כי השמחה וההודיה היא על שניתנה שוב ההזדמנות לנציגים, שלוחי דרבנן, לפעול שם בחירוף נפש ולעצור את הגזירות המסוכנות הללו, ואת האפשרות להציל בגלות הקשה הזו את מה שניתן להציל מן הארי ומן הדוב ומן הברדלס וד"ל.]

להרגיש בצרתו של הזולת...

בירושלים גר אברך חשוב שאשתו נכנסה לדכאון עמוק. במצב זה לא רק שלא תפקדה בבית, אלא גם לא היתה מסוגלת לקבל גט. הלך האברך בשברון לב לביתו של הגאון רבי צבי פסח פראנק זצ"ל וביקש להוציא התר של "מאה רבנים" לשאת אשה שניה. הסכים הרב לסדר לו היתר מאה רבנים בתנאי אחד: שהחזון איש יסכים ויצרף עצמו להיתר.

הגיע האברך אל החזון איש וביקש ממנו להצטרף. אמר לו החזון איש: "אמת נכון הדבר שלמקרה כגון זה נועד התר מאה רבנים. אבל מה נעשה אם למחר אשתך תבריא והיא תראה אותך חי עם אשה אחרת, הרי היא שוב תקבל שברון לב עמוק והתמוטטות עצבים. א"כ מה הרווחנו? על כן לפי דעתי העצה היחידה היא להתפלל שאשתך תבריא!"

והוסיף האברך לספר: "לתדהמתי התחיל החזון איש בו-ברגע להגיד תהלים בכזו התלהבות והתרגשות עד שלא האמנתי למראה עיני..."

שערי אהרן

דמעות מצרותיהם של ישראל...

רבים היו משחרים לפתחו של הגאון רבי יוסף צבי סלנט זצ"ל (בעל באר יוסף) כדי לקבל ממנו ברכות. כמו כן היתה סגולה בידו כנגד עין הרע, לחש, המקובל מזה דורות שקיבל מחותנו. אמרו: יותר מאשר הועיל הלחש שאמר לתוך המטפחת של החולה, הועילו דמעותיו שנטפו טיפין טיפין בצעריו על אחיו המעונים והמתייסרים.

מעולם לא הסכים לקבל תמורה עבור הברכות. גם כאשר היה מצבו דחוק ביותר, סירב בכל תוקף לקבל תמורה אפילו מאנשים אמידים ובעלי הון. כאשר נשאל על סירובו התקף, ענה: "אינני מסוגל להנות מצרותיהם של ישראל".

צרותיהם של אחיו היו מדאיגות אותו יותר מכל. למרות שסבל רב עבר עליו במשך שנות חייו הארוכים, הוא תמיד התעלה מעליהם. אולם כאשר מאורע מצער שעבר עליו, היה כרוך גם בעגמת נפש לאחרים, אמר: "דבר זה מעכיר את רוחי יותר מאשר כל הסבל שעבר עלי כל חיי..."

הלמות עמלים

להתענות ולצום מגודל האחריות...

בכל פעם שהגיע לפני גאב"ד העד"ה-הגאון רבי יצחק טוביה ווייס זצ"ל דיון קשה בענין גט, היה צם ומתענה כל אותו יום. וכך בכל הכרעה קשה שהיתה מגיעה לפתחו, או כאשר נכנס מוצר גלם חדש בכשרות שהיתה תחת פיקוחו באירופה, היה מקבל עליו יום צום לנוכח האחריות העצומה שנטל עליו.

עם זאת, לעולם לא הודיע ולא גילה לשום אדם על התעניות שקיבל על עצמו, אפילו הרבנית לא ידעה מצומותיו. רק אלו מתלמידיו המובהקים שהתחקו אחר הליכותיו בקודש הבחינו בצומותיו הרבים. הרבנית שלא ידעה, הייתה שולחת עמו את ארוחתו לישיבה, אולם הוא היה מעביר את האוכל לתלמיד זה או אחר.

מתוך מאמר

"כתפלת אב על בנים..."

הגרי"י מנדלסון שליט"א מנהל הסמינר בירושלים, היה נכנס מדי פעם לביתו של הגאון רבי חיים קניבסקי זצ"ל להוועץ בענייני הסמינר. פעם התעוררה בעיה רצינית בנוגע לקבלת תלמידה. רבי חיים הקדיש חשיבות מיוחדת לענין זה. הוא קיבל לשם כך את המנהל בעלית הבית ולא במקום הרגיל לקבלת קהל.

רבי חיים התלבט מאוד ונטה שלא לקבל. אך לאחר דקות נוספות של דרישה וחקירה הכריע רבי חיים: "למרות הכל יש לקבלה, אבל בתנאי שהמנהל יתפלל עליה שהבעיות האחרות לא יפריעו, ועליו ליחד עליה תפילה כתפלת אב על בנים..."

עפ"י "נחני בדרך"

גם אחרי שעלה אדם לגדולה, ישאר בענוותנותו!

נלמד מהפסוק: "הם המדברים אל פרעה... הוא משה ואהרן" (פרק ו-כז)

ופירש רש"י (עפ"י מגילה יא.): הם בשליחותם ובצדיקותם מתחילה ועד סוף. בזאת מלמדים אותנו חז"ל כי אף שעלו משה ואהרן לגדולה בשליחותו של מקום, נשארו הם בצדקתם ובענוותנותם כבתחילה.

שלמה המלך ע"ה אמר בחכמתו (קהלת פרק י-ד): "אם רוח המושל תעלה עליך מקומך אל תנח". **ופירש האלשיך הק' (וכעין זה באבן עזרא):** אם עלית להיות מושל, מקומך אל תנח, וברח מן השררה. ואם נעשית שר, לא יגדל ערכך בעיניך ולא תגדיל כסאך, כי אם "מקומך" הראשון - הוא שפלות הרוח שהיתה בך עד כה - "אל תנח". כי השפלות הזו תשמש לך כמרפא ותמנע ממך לחטוא חטאים גדולים המתרגשים ובאים מן השררה.

הגאון רבי חיים מוולאז'ין זצ"ל כותב (בפירושו רוח חיים תחילת אבות) שנבואת משה רבינו ע"ה היתה גבוהה מאוד, והקב"ה דיבר עמו כאשר ידבר איש אל רעהו בלשון בירור. והיאך זכה לזה? ע"י שנזדכך אצלו הגוף כל כך, עד שלא היה חוצץ ומפסיק כלל בין הארת הנשמה כשהיה בעולם העליון לכשהיה בגוף.

וכיצד הגיע משה רבינו לכוז דרגת זיכוד? מבאר רבי חיים (שם) שזכה לכל זה מחמת גודל הענוה והשפלות שהיתה בו שחשב עצמו כאילו הגוף אינו, וזה בא לידי בטוי כשאמר "ונחנו מה", ודלא כאברהם אבינו שהחשיב עכ"פ עצמו כעפר ואפר.

ומכאן נלמד - מסכם רבי חיים - שע"י הענוה זוכה האדם להכל כמו שמשוה רבינו אדון הנביאים ואב החכמים, לא נשתבח אלא בענוה, וכל מה שזכה היה בגלל ענוותנותו, ממילא אילו היה עתה אדם עניו כמשה, היה ודאי זוכה לתורה בשלימות כפי שזכה משה.

לכך ניתנה לו התורה במתנה כאמרת חז"ל (עירובין נד) "וממדבר מתנה" אם משים אדם עצמו כמדבר שהכל דשין בו, ואינו מקפיד כלל על כבודו, התורה ניתנת לו במתנה. ולכן לא שכח משה שום דבר מהתורה מפני שלא הקפיד על כבודו כלל.

באיצטלא של ענוה...

פשטות וענוה מופלגת היו מאפיינים את כל הליכותיו של הגאון **רבי שמון בעדני זצ"ל**. בתקופה מסויימת, בעת שכיהן כראש ישיבה בפורת יוסף (קודם שמסר את התפקיד הרם לעמיתו הגאון **חכם שלום כהן זצ"ל**) נהג לנסוע בחברת מספר תלמידים למירון לקראת שבת פרשת בהעלותך, וכן ביום ההילולא של **האר"י הק' זצ"ל** (ה' באב) שם היה מוסר בפניהם שיעורים עמוקים בחכמת הקבלה. המסורת הזו נמשכה כארבע שנים. אך כשהתפרסם הדבר ורבים החלו להצטרף, חשש הרב בעדני מפירסום יתר והחליט לחדול ממנהגו.

סיפר תלמידו ר"ש גבאי: "פעם לוייתי את הרב בעדני למסע חיזוק במקסיקו-סיטי. ירד גשם עז וה"פראק" של הרב בעדני נרטב כולו. מאות אנשים המתינו לו בבית המדרש שם היה אמור למסור אז את שיעורו... בענוותנותו האופיינית ביקש בפשטות מאחד המלוים את חליפתו הקצרה, לבש אותה, וכך נכנס עם המבורג וחליפה קצרה והחל למסור את השיעור כאילו לא קרה דבר. כמובן המראה היה מוזר ומצחיק, כזה גדול בתורה עם חליפה קצרה.

"בגודל תדהמתי, שאלתי אותו עוד קודם השיעור: "הרב, כבוד התורה מה יהא עליו?" והוא השיב: "חבל על כל דקה, עד שאשיג 'חלוקא דרבנן', אנשים ימתינו! יש בכך ביטול תורה, העיקר שיהא עלי משהו ונוכל להתחיל בשיעור..."

במקום גדלותו שם ענוותנותו...

כשהגיע רבי ישראל דוב זצ"ל בעל "רביז הזהב" ליאניצא שם נתקבל לרבנות, בא אליו יהודי, פדיון בידו ובקשה בפיו: סוסיו נגנבו ממנו, יגלה הרב את מקומם... אמר לו רבי ישראל דוב: הסוסים נמצאים ליד העיר, לך לחפשם... חיפשם ומצאם שם. שאלו את הרב מאין ידע? ענה ואמר בענוותנותו:

שנינו במדרש: "הראה הקב"ה למשה דור דור ושופטיו, מנהיגיו, חמסניו וגזלניו". בשעה שהשופטים והמנהיגים היו בעלי בינה, היה גם לגזלנים ולחמסנים בינה וידעו היכן להסתיר את שלל הגניבות. עתה כשאני השופט והמנהיג, ברור היה לי שגם החומסים והגזלנים אין תבונה בהם, ולבטח הטמינו את הגניבה ליד העיר...

חס"מ

הכרת הטוב

להכיר טובה למטיבו ולא להיות כפוי טובה!

נלמד מהפסוק: "ויאמר ה' אל משה אמור אל אהרן" (פרק ז-יט)

ושואלים חז"ל: למה לקו המים על ידי אהרן ולא ע"י משה? אלא אמר לו הקב"ה למשה, המים ששמרוך כשהושלכת ליאור אינו בדין שילקו על ידך, חייך לא ילקו אלא ע"י אהרן. כיוצא בזה אמרו לענין מכת הצפרדעים. וכן במכת כנים אמרו חז"ל: "אמר לו הקב"ה למשה, עפר שהגן עליך כשהרגת את המצרי אינו דין שילקה על ידך. לפיכך לקו שלוש מכות אלה ע"י אהרן". (מד"ר שמות ט-י).

ידוע מה שמספרים חז"ל (ברכות ס:) על רבי עקיבא שהיה מהלך בדרך ועמו חמור, תרנגול ונר, וביקש להכנס לאכסניה ולא נתנו לו, ואמר, "כל מה דעביד רחמנא לטב עביד". ונותר ללון בחוץ. בא אריה ואכל את החמור. בא חתול ואכל את התרנגול. נשבה רוח וכיבתה את הנר, גם אז אמר רבי עקיבא: כל מה שעושה ה' הכל לטובה!

ואכן נתברר שהכל אירע לטובתו, שכן באו שודדים בזו את העיר וברבי עקיבא לא הרגישו שהיה חשוך ולא היו חמור ותרנגול שישמיעו קולם.

והקשו המפרשים: מאחר שרצה השי"ת להציל את ר"ע מדוע ציערו תחילה בהריגת החמור והתרנגול, היפלא מה' להצילו מן השודדים גם אם היו החמור והתרנגול קיימים?!

וביאר רבינו יוסף חיים מבגדד זצ"ל שזה בא ללמדנו שיכיר ויבין אדם שהכל לטובתו גם מה שעל פניו נראה לו רע. כי מצער זה ניצל מצער גדול יותר, אלא שאין בעל הנס מכיר בניסו. וזה מה שאירע במעשה אצל רבי עקיבא.

לפי"ז ביאר בעל ה"בן איש חי" את הפסוק "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים בך נגד בני אדם" (תהלים לא-כ) כלומר: מאותם ניסים אשר פעלת "נגד בני אדם" - הם הניסים הגדולים, נבין עד כמה "רב טובך אשר צפנת ליראיך" - כמה טובות נעשה בסתר ובהצנע שאין בעל הנס מכיר בניסו.

"חש אני הכרת הטוב..."

בהיות הגה"צ רבי יעקב ניימן זצ"ל כבן שמונים וחמש (בקיץ תשל"ט). הילוכו כבד עליו מטהו בידו. בקושי הולך לדברים שבהכרח. והנה רואים אותו מתאמץ וטורח בגופו ונפשו לבוא ולהשתתף בחופתו של חתן שלא נמנה בין תלמידיו.

את ההסבר לכך סיפק רבי יעקב עצמו לידידו הגאון **רבי זבולן גרז זצ"ל** שפגשו שם: "חש אני הכרת טובה למשפחת החתן. זקנו המנוח, נמנה על גבאיי בית הכנסת "מקור חיים", אשר שימש היכל לימודים לישיבתנו בימי ראשית, הודות להשתדלותו הנמרצת..."

דרכי מוסר

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

שלום לך! [2] / הרב נפתלי וינברג

ואם תאמר: אולי הסיפורים מייצגים מקרים נדירים, ואינם מחייבים אותי לנהוג כך? ובכן, מורי ורבותי! הסיפורים הקטנים הללו מיישבים קושיה גדולה שנוגעת לכל אחד ואחד:

מסופר על אחד מגדולי ישראל, שבצעירותו החליט לפעול לתיקון הרוחני של העולם. היינו "לתקן עולם במלכות שכי". לאחר שהבין שתוכנית עצומה כזו היא בלתי מושגת, צמצם את שאיפתו והחליט לתקן "רק" את המדינה בה התגורר. הזמן שחלף הוכיח לו שגם זה יותר מידי קשה, הלכך התפשר והחליט לפעול לתיקון אנשי עירו בלבד. במשך הזמן נוכח לדעת שהוא לא מצליח לתקן אפילו את אנשי שכונתו, ואף את בני ביתו אינו מצליח לתקן. או אז הגיע למסקנה: "אתקן את עצמי!"

כיוון שהשקיע את כוחותיו בתיקון עצמי צמח לגדול בישראל - ואז אכן השפיע ותיקן את העולם כולו...

מצד שני אנו מוצאים בתורה, ובמאמרי חז"ל, דרישה נחרצת לתקן את הזולת. כמו במצוות תוכחה, ובעוד הרבה מאמרי חז"ל שעוסקים בדרישה זו. ולא עוד אלא שעלינו גם להיות אור לגויים, הרי שממש מוטל עלינו לתקן את כל העולם! כיצד, אם כן, צריך לנהוג?

התשובה היא כזו: ישנו הבדל בין חובת תיקון עצמי, לחובת תיקון העולם. את עצמו אדם מחויב "לתקן" אבל את העולם הוא רק מחויב "להשתדל לתקן". ככל שהאדם יצטיין יותר במידת אהבת השם לאמיתתו, ממילא הוא יאהב את ברואיו של הקב"ה - וזה מה שיביא גם אותם לאהוב את הקב"ה. השתדלות מהסוג הזה חייבת להשפיע.

הסיפורים הקטנים שהבאנו, משמשים כדוגמאות פשוטות לאפשרות של כל אחד ואחד להשפיע. לא צריך ללמוד פילוסופיה כדי לקרב יהודים - מספיק לדבר איתם יפה. כל אחד נפגש מידי יום עם עשרות או מאות אנשים. לכולם יש את ההזדמנות להשמיע מילה טובה, לשכן, לחברותא, לגבאי, לנהג למנקה וועל אחת כמה וכמה לבני הבית!...

לא תמיד נוכחים לראות את השפעתה הברוכה של מילה טובה, אבל חייבים להתמיד ולהתרגל בכך. בספר הזוהר הקדוש (פרשת תזריע) מובא דבר נורא: כשם שאדם נענש בגין מילה רעה שאמר - כך הוא נענש בגין מילה טובה שהוא נמנע מלומר.

"בוקר טוב בחינד, "יישר כוח", תודה, אנטשולדיגט, בבקשה, גוט מארגן, להתראות... מילים קטנות בעלות מסר גדול: איכפת לי ממך! אני לא אדיש למצבך!"

ככל שנעסוק בחשיבות נושא אמירת 'שלום' לזולת, עדיין תישאל השאלה: האם כאשר יאחלו כולם שלום לזולת זה כבר יעקור את חילוקי הלבבות?

התשובה ברורה. אין לחצן שיאפשר לנו לפתור את כל הבעיות בלחיצה אחת, אבל יש לנו כן את הכלל של "החיצוניות מעוררת את הפנימיות!"

ידועים דברי הרמב"ם שכאשר באים לתקן מידה, יש לנטות תחילה בהתנהגות לקצה השני. אז הבה נשקיע מאמץ, להתגבר על ההרגל רב-השנים לחלוף על פני הזולת תוך-כדי התעלמות... לחייך ולומר שלום. ועד מהרה ההרגל יעשה לטבע!

* * *

רוצים לשמוע עד היכן מגיעה כוחה של אמירת שלום? אחד מקוראי העלון שלח לנו בעבר סיפור שארע עימו. באחד הבקרים הוא מיהר להגיע למקום מסוים. ירד לרחוב ועצר מונית חולפת. כיוון שנכנס לרכב בירך את הנהג ב"בוקר טוב" חס ולבבי, כדרכו תמיד. הוא לא ייחס חשיבות רבה לברכה הקצרה בה בירך את הנהג. אך הנהג ייחס לה חשיבות רבה מאוד. פניו אורו והוא אמר ברגש:

"מאז שהתחלתי לעבוד היום - וזה היה כבר לפני שעתיים - עדיין לא קיבלתי ברכה מאף נוסע. הרבה נוסעים עלו ופלטו מילים של נימוס, אך אף אחד מהם לא בירך אותי ממש. אני מייחס חשיבות רבה לברכה שאני מקבל בבוקר. אני מאמין שברכה מיהודי משפיעה לטובה על כל היום. מזה שעתיים אני מחכה לקבל ברכה טובה - ואתה גרמת לי את הנחת הזה!"

פרסמנו בשעתו את הסיפור ובעקבות כך הגיעו אלינו מכתבים רבים בנושא. נזכיר רק שנים מהם בקצרה. יהודי מירושלים סיפר על נהג ציבורי שביום בהיר ראו אותו חובש כיפה וציצית. שאלו אותו מה קרה והוא נימק את השינוי שחל בו בשני גורמים. כגורם ראשון ציין שהוא שם לב שאלו שמברכים אותו ודורשים בשלומם הם דווקא חרדים. נוהג זה השפיע עליו עמוקות עד שהוא הגיע למסקנה נחרצת שהביאה אותו לשנות את אורח חייו!

במקרה נוסף איחל יהודי לזולת "שנה טובה" בערב יום כיפור. מדובר היה באדם שהתרחק כל כך עד שרח"ל לא היה בדעתו לשמור את היום הקדוש. בעקבות איחול זה קיבל על עצמו להתענות ביום הקדוש!

* * *

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?

ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

{ אז נדברו }

פרשת וארא תשפ"ג | לסדר: "כה אמר ה' בני בכורי ישראל..." | גליון מספר: 589

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל:

a8447168@gmail.com

ניתן לקבל את הגיליון בפקס
באמצעות שיחת טלפון:

079-5319191

נודה להשתתפותכם
בהוצאות הגדולות!!

בבנק: בנק פאגי

סניף 182

חשבון 747815

ע"ש: שב שמעתא

(ע"ר)

ניתן לקבל קבלה מוכרת

להחזר מס (ס' 46)

באשראי: "נדריים פלוס"

בטלפון: 0799-654321

בדואר: פולק, גאולה 15 חיפה

למענה אנושי: 052-7683095

תודה מראש!!!

ד"ש מהחרמון המושלג והחרמונית הממוגנת מהכפור...

אנחנו נמצאים כעת בתאריך שהוא צומת נדירה שאני מוכרח לנצל אותה... מצד אחד אנחנו לקראת סוף חודש טבת... ומצד שני בשבוע הבא מתחילים מסכת נזיר במסגרת לימוד דף היומי... **תן ניוחש: מה הקשר??** אז כן!!! בהחלט יש קשר!!! חודש טבת מכונן כסדר הדגלים כנגד דגל מחנה דן!!! (טבת דן, שבט- אשר, ואדר- נפתלי, וניסן עוברים לדגל מחנה יהודה)

והערך שנקרא **נזירות** הוא נכסי צאן ברזל של שבט דן!!! יהודי קלאסי מכלל ישראל, יכול לעבור את כל ה-120 שנה שלו בלי להיות נזיר אפילו פעם אחת בחיים... (זה אפילו חטא בשבילו) ואילו אצל שבט דן... זה עיקר עבודת ה' שלהם... לדוגמה: בקרבנות הנשיאים, כשנשיא שבט דן מקריב... כל הקרבנות שלו זה מרמזים סביב העניין של נזירות (עיינין מד"ר נשא) גם שמשון משבט דן, כל רוח ה' שמפעמת בו מגיעה מכח הנזירות וכו'...

אז הנה!!! כעת אנו מסיימים את חודש טבת של שבט דן ומיד מתחילים מסכת נזיר... אז אולי כעת זו הזדמנות להבין אחת ולתמיד: מה ה"סיפור" של המושג נזירות?? סו"ס הולכים ללמוד את זה כעת... ואצלנו הנושא הזה מאוד זר ומנוכר... סתם ככה: איך יכול להיות שמצד אחד כתוב על הנזיר דברים נשגבים... קדוש יהיה... נזר אלוקיו על ראשו... ושבט דן לוקחים את זה ללב עד הסוף וזה עיקר עבודת ה' שלהם... ואילו אצל כל יהודי אחר הנושא של נזירות בכלל לא נמצא בלקסיקון... והוא נקרא חוטא... "מאשר חטא על הנפש..." מה הסיפור של נזירות???

העניין הוא כך:

כבר הוזכר כאן לא פעם... ששבט דן הוא הירוד שבשבטים! והוא ירוד לא בגלל שהוא סוג ב'... לא בגלל שהוא ח"ו לא בסדר. אלא בגלל שה' הציב אותו בחזית! התפקיד של דן זה ללכת הכי רחוק... אי שם לכפור של החרמון... הרחק מבית ה'... ושם יש לו התמודדויות יומיומיות מול זוהמת הנחש והוא נלחם!!! ונלחם כמו (דן) גור אריה!!! ויש לו נצחונות גדולים וגם... גם על הדרך יש לו צלקות גבורה כמו כל אריה שמכבד את עצמו... צלקות שמנציחות את הקרבות העזים שעברתי ו... והנה בכל זאת ולמרות הכל אני פה!!! לדן אין את הפריבלגיה להילחם על קמח שנטחן אחר הפסח וגם אין לו תקציב נפשי לצום בשבבי"ם... דן נאבק על המינימום!!! ולכן דן הוא מלשון **דין**!! זה כמו שבקורונה... אף אחד לא קנה בכסף את העליה לתורה... איפה... קודם שיהיה לך בכלל ספר תורה... קודם שיהיה פה תנאים מינימליים לקריאת התורה... לדן אין את הלוקוס **לתוספת** טהרה... הוא עסוק בלהילחם על הידישקייט שלו!!! וכאן... כשנמצאים בכפור של החרמון בחמש מעלות מתחת האפס... כאן יש שכפץ מיוחד שנקרא "חרמונית"!!! זה סוג של מעיל מאוד חם ומבודד כדי לשמור עליך מהכפור... לחרמונית הזו של דן קוראים בשם: **נזירות!!!** היות ודן נמצא בחזית הקפואה ושם הוא כמובן פוגש כל מיני חברים שלא שרדו את הכפור... פעם הם היו איתנו... אבל הם היו נחשלים אחריו... ואז הענן של המערכת פלט אותם... הם נפלטו החוצה מהענן ואז הגיע עמלק והתחיל לזנוב... ויזנוב בך כל הנחשלים אחריו... דן פוגש בצידי הדרך את כל החללים... את הגופות המרוטשות... את המשפחות שהתפרקו מבפנים... הוא גם פוגש את האלו שחיים חיים כפולים... ולדן אין הרבה ברירה... הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין!!! דן חייב את השכפץ של נזירות... אצלו נזירות זה לא רק מסכת בש"ס... אצלו נזירות זה לא נידון האם כן או לא... אצלו מדובר בחרמונית!!! אצלו זה שכפץ הכרחי מול הנתונים שהוא נמצא בהם... הוא פגש מספיק סוטה בקלקולה שאין לו ברירה אלא לעשות שטייגן בנזירות!!! הוא מקבל ע"ע נזירות... והנזירות מכניסה אותו למעטפת שמרנית של קדושה ורוממות!!! ומה שהכי הכי מרומם אותו ומגביה אותו זה האור שבקצה המנהרה ששמור רק לנזירים... כל נזיר יודע שברגע שמסתיימים ימי הנזירות הוא זוכה לעלות לירושלים ולהקריב ג' קרבנות ולגלח וזה נוסך בו כוחות עילאים... הוא מרגיש כל הזמן שהוא **בדרך** לבית המקדש! אם הוא קיבל ע"ע נזירות של מאה יום... אז יש כעת ספירת העומר... ספירה לאחור!!! כל יום שעובר אני מתקדם לקראת הפיסגה!! לקראת יום הגמר שלי!! היום שאני עולה לירושלים לקבל תעודת הצטיינות היישר מהידיים של ה'... בני היקר: היית נזיר!! במשך מאה יום לא שתית יין... לא נהגת בקלות ראש... לא נפלת במעידות רוחניות... כל הכבוד לך...

(אגב: בזמנם שתיית יין זה היה הביטוי הרשמי שמייצג כניסה לסיכון רוחני... כלומר: שתיית יין אצלם זה היה כמו אצלנו חשיפה לאינטרנט... כמו שחשיפה לרשת זה לא בהכרח משהו אסור... הכל תלוי מה וכמה... אז גם שתיית יין... כוס אחת זה מייל בלבד... שתי כוסות זה כבר מוגן... שלוש כוסות זה כבר אויס!!! ונזיר זה אדם שמתנזר ומתרחק מכל סיכון רוחני... שבשביל לקבל את המעטפת הרוחנית הזו הוא היה גם צריך לגדל שערות)

וקובי שלנו עשה את זה ובגדול!!! הוא קיבל על עצמו נזירות... ובגבורת נפש עצומה הוא התנזר מכל סיכון רוחני שעלול להוריד אותו שאולה... והנה... סו"ס הגיע יום מלאות והגיע זמנו ללכת לבית המקדש... להקריב קרבנות ולקבל את התעודה... את התעודה מקבלים בלשכת הנזירים... שם הנזיר נכנס בכבודו של עולם והכהן מגלח אותו... ומשלח שערות תחת הדוד ומבשל ע"ג את בשר האיל. והנה!!! קובי שלנו הגיע למקדש כולו מרוגש עד עמקי נשמתו...

ואז לפתע פיצוץ!!! אל תשאל מה קרה... מאוד לא נעים...

למה באמת אנחנו כאלו טרחנים סרבנים ורגזנים...??

בפרשה שעברה כשמישה רבינו אומר "והן לא יאמינו לו..." הקב"ה נוזף בו: הם מאמינים בני מאמינים... והחושד בכשרים לוקה בגופו ולכן "והנה ידו מצורעת כשלג..." בקיצור: משמע שעם ישראל מאמינים כמו בובה!!! ומשה רבינו "סתם" חושד וסתם "עושה עסק..."

והשאלה זועקת מאליה: וכי זה לא סוד שכבר בבשלה עם ישראל מגיעים למסה ומריבה "על ריב בני ישראל ועל נסותם את ה'..." זה גם לא סוד שה' כועס ואומר: "וינסו אותי זה עשר פעמים..." "ובדבר הזה אינכם מאמינים בה' אלוקים..." ובתהלים: "כי לא האמינו באלוקים ולא בטחו בישועתו..." בקיצור: מתברר שמישה רבינו לא לגמרי טעה... בפרט שכבר בתחילת הפרשה שלנו הקב"ה מתחיל להכין את משה: עם ישראל טרחנים סרבנים ורגזנים... תקבלו על עצמכם שיהיו מקללים אתכם ויהיו מסקלים אתכם באבנים (לשון המדרש) **ואם זה באמת ככה:** אז מה התביעה שהוא חושש שהם לא יאמינו... הרי מתברר שיש דברים בגו? ?

והתשובה היא ככל הנראה כך:

עם ישראל מאמינים בני מאמינים!!! וזה לגמרי לגמרי ככה!!! רק מה? ? למה הם בכל זאת "עושים בעיות"?? אם הם מאמינים והכל בסדר אז למה הם עדיין טרחנים וסרבנים?? למה הם כל הזמן מנסים את הקב"ה ושוב מותחים את החבל ושוב? ?

העניין הוא: שהם יודעים הכל אבל הם רוצים לשמוע את זה עוד פעם!!

הם יודעים שה' כל יכול והוא מוכן לעשות בשבילם הכל. אבל יש להם תענוג לשמוע את זה עוד פעם ועוד פעם... ולכן הם שוב ושוב מנסים... שוב עושים ברוגז... שוב ושוב מותחים את החבל... כדי למשש שוב ושוב את הדופק!!! כדי לחוש במוחשיות עד כמה שאבא שבשמים ממשיך לאהוב אותם למרות הכל... בינינו... הוי... כמה אנחנו מכירים את זה מקרוב...

מישהו בא לכבד אותי... אוהבים אותם... בא תדבר אצלנו... ומה אני עונה?? לא... עזוב... לאף אחד אין כח לשמוע אותי... נו... באמת... בשביל מה אני אומר את זה?? ?

כי אני רוצה לשמוע עוד פעם את ה-מה פתאום... מאוד רוצים... ממש מתנתנים עליך... (ואגב: מניסיון, לא תמיד זה עובד... לפעמים הוא מקבל את הסירוב ומשאיר אותך עם לשון בחיך... תזהר...)

זה לחם חוקם היומי של הורים מול הילדים... ילד מושך תשומת לב שלילית... ברוב הפעמים זה בגלל שהוא רוצה לשמוע שאוהבים אותי גם ככה... ילד קטן בועט באבא וצועק תלך... ולמעשה הוא מתחנן: אבא... אל תלך... תפגין לי שאתה איתי גם כשאני בועט בך...

ואיפה רואים את זה בצורה ממש מפורשת?? בחטא המרגלים!!! עם ישראל בוכים לילה שלם: לא רוצים לעלות לארץ ישראל... לא רוצים... הפגנה... למחרת משה מגיע ומודיע להם: **העונש שלהם יהיה ש"כאשר דברתם באזני כן אעשה לכם!!** אתם אכן תשארו כאן ולא תעלו לארץ ישראל... רבש"ע: **למה זה נקרא עונש??** אדרבה... המחאה הצליחה!!! זה מה שרצינו וזה מה שקרה... לא רצינו לעלות לא"י... והנה משה מודיע שאכן התכנית השתנתה וזהו... אז למה כשעם ישראל שומעים את זה כתוב "ויתאבלו העם מאוד"?? **זו הרי שאלה עצומה... נו... ומה התשובה??** הוי... באמת... מה אתה לא מבין...?? מה... נראה לך שבאמת עם ישראל לא רוצים לעלות לא"י?? לא!!! הם רוצים... בטח שהם רוצים... רק על הדרך הם רוצים עוד כמה נשיות... עוד כמה חיבוקים... הם רוצים לשמוע שוב ושוב שה' אוהב אותם וימשיך לחבק אותם... **דא עקא!!!** שגם ילד שמזמין נשיקה וחיבוק מאבא... יש גבול!! יש גבול לחוצפה!! גם ילד שרוצה לשמוע שאבא איתו בכל מצב... לא יתכן שהוא ירביץ לאבא ויבעט בו כדי לשמוע שאבא אוהב בכל זאת... ואז מה אבא נאלץ לעשות?? אבא מעניש וזה כואב... ו... ואחרי הכל!!! אחרי העונש... ואחרי שיעניק מבין שזה לא היה כדאי... כאן אבא באמת מגיע ובאמת מחבק!!! "ג מידות של רחמים הגיעו מיד אחרי העונש של חטא העגל..."

לכאורה זה היוכח בין הקב"ה למשה... משה מוטרד: מי אמר שהם יאמינו בכלל...

אומר לו הקב"ה: הם מאמינים בני מאמינים!!! יענקלה שלי אוהב את הבית... אוהב את להיות בחברתו של אבא... הוא לא יכול בלי החום ואהבה של אבא שבשמים... רק מה?? ?

הוא כל הזמן בודק!!! כל הזמן הוא רוצה לשמוע שוב ושוב שאני אוהב אותו... והוא טרחן ורגזן וכל הזמן בודק את הגבולות... הוא כל הזמן בודק שוב ושוב עד כמה אבא שלו חזק ולא נכנע אליו... (משפט עמוק, שכיום מאוד נצרך... ילד רוצה לשמוע שאבא שלו יותר חזק ממנו!! הוא רוצה לוודא שאבא עקבי בדרישות שלו ולא נכנע לנחמות שלו... כי אחרת... אם אבא כן נכנע, יענקי מרגיש שהוא יותר חזק מאבא... **שזה אומר** שאבא יותר חלש ממנו, וברגע שיענקי מרגיש שאבא יותר חלש ממנו, הוא מרגיש אבוד ומפחד לגמרי כי אין לו גב... משפט קריטי בדורנו... א' ב' של חינוך... ועל זה הקב"ה אומר למשה: אין ברירה... כאן צריך המון סבלנות!!! הם עוד יהיו טרחנים, סרבנים, רגזנים... אבל רק אל תקח אותם רציני... אל תחשוב שהם מתכוונים ברצינות... הם מאמינים!!! הם בענייני!! הם מחוברים!!! הם רק מנסים שוב ושוב למשש את הדופק... תכל'ס: מה השיעורי בית שלנו?? מה נדרש מאיתנו?? סו"ס גם אני ואתה מאמינים שה' אוהב אותנו והוא כל יכול... ובכל זאת אנחנו מרגישים בהחלט שיש צורך לשמוע את זה שוב ושוב? אנחנו מאוד מבינים את המקום של עם ישראל... (אנחנו לא עושים את זה כי אנחנו יותר מידי מנותקים... אותנו לא ראינו...)

והתשובה היא: פה העבודה היא לחזק את האמונה ולהבין ש"לא איש קל ויחזב"!!! ה' הוא לא איש!! הקב"ה הוא **אמיתי!!!** אם הקב"ה מבטיח משהו, אז זהו!! זו עובדה!! אין צורך להקליט... אין צורך לשמוע עוד פעם כי תבין שיש לך עסק בורא עולם!!! ולכן קריעת ים סוף הייתה רק פעם אחת ומעמד הר סיני היה גם רק פעם אחת, כי אין צורך בשנים!! אגב: יש עשרות פסוקים בתורה שה' נשבע לאברהם יצחק ויעקב לתת להם וכו'... ויש כאלו שלא יודעים... אבל ה' בכלל לא נשבע ליצחק ויעקב... ה' נשבע רק לאברהם!! רק היות והוא נשבע לתת לזרע... אז אברהם הוריש את השבועה ליצחק, ויצחק הוריש אותה ליעקב... מה יש?? הקב"ה לא יכול להישבע גם ליצחק וגם ליעקב?? התשובה היא: אין כזה דבר!!! אין שבועה חלה על שבועה... אין טעם להישבע פעמיים... וגם אין צורך להתגלות פעמיים!

גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת

רבם של ישראל

מרן ר' שמעון בעדני זצוק"ל,

זכותו הטהורה תגן עלינו ועל כל ישראל, וכפי שהיה דורש טוב לעמו בחיי חיותו, כן יליץ יושר ויעתיר ממרומים על פליטת ישראל.

ת. נ. צ. ב. ה.

לקראת השבוע ג' של ימי השובבי"ם, ולקראת הזאת דם פסח ומילה על המשקוף ועל שתי המזוזות, ניתן לרכוש את יומן המסע- "וימאן!"

הנכתב מתוך חזית הקרב, והעוסק בתעצומות השליטה והחוסן הפנימי הנדרשים לבן ישיבה' בדורנו הרדוד והנסחף, ו'דע מה שתשיב' בכל בעניינים אלו, ספר זה בין הייתר משמש כמנת דחף ל'גיבור הכח' של דורנו שנאבק ללא ליאות להוביל מנהיגות אסרטיבית מול הדחפים ורוחות זעף הנושבות גם במחוזותינו,

ניתן להשיג בפלא':

0527683095 0548446691

כמו כן ניתן להשיג אצל הנציגים בישיבות, ובמוקדי המכירה של גיליון זה (גם בארה"ב ונתרה כמות מצומצמת, במוקדי המכירה המפורטים)

שימו לב: ניתן להשיג את הספר גם בכריכה רכה וגם בכריכה קשה, הנחה לרוכשים בכמויות מרוכזות...

מזל טוב... סליקא לה מסכת נדרים...

בשעה טובה ומוצלחת... זוכים אנו בשבוע הבא לסיים מסכת נדרים ולהתחיל מסכת נזיר!!! אין כמעט מקום ביריעה, ובעזרה"ש בשבוע הבא אי"ה נשתדל לעשות סקירה וטיסה קצרה מעל שמי מסכת נזיר... אבל מצטער... כעת אין לי זמן!! אני עסוק בהכנות קדחתניות לחגיגת הסיים!! הפעם זה הולך להיות סיום רציני... תנחש למה?? כי הפעם היה לי קשה... תעשה משהו... ארך לי הרבה זמן עד שהתחברתי... ארך לי זמן להיכנס לשפראך של נדרים... התפללתי על זה... וב"ה לקראת הסוף נכנסתי ב"ה לעניין... בבחינת "ויתן אל משה כפלותו"!! ותתפלא לשמוע... שמה שנתן לי כח בימים העייפים זה הילד שלי ששוב ושוב מסתכל בלוח שנה ובונה הרים וגבעות על הסיים... אז איך אני יכול לעשות לו את זה?? ולכן הפעם זה מושקע במיוחד... אגב: יש לי הנחה חדשה... כל סיום מסכת אני קונה כיפה חדשה לילד שלי!! (האמת שהתכנית המקורית הייתה לחרוט על הכיפה כתובות נדרים, אבל נזכרתי שעוד מעט יש גיטין ואח"כ קידושין... מה הרבה של הילד שלי יחשוב?? אז ירדתי מזה...)

ממליץ בחום לאמץ רעיון בסגנון... לאו דווקא כיפה... זה יכול להיות איזה משהו מעניין לבית... משהו קיים!! משהו שיקראו לו על שם המסכת... ומיד יתכנונו מה קונים בסיום הבא...

תתכוננו ליום שלישי הקרוב!!! כל נדרי!!!

המשך - החרמונית מהחרמון...

כדי להבין מה קרה צריך לתת קצת רקע: **שתבין**: ירושלים זה לא חרמון... ירושלים זה עיר הקודש! בירושלים מתגוררים יהודים שאוכלים חולין בטוהרה... אבל לא סתם... חולין על טהרת קודש!!! הילד הכי קטן בירושלים יודע להיזהר שלא לנגוע בחולצה הקדושה שהכהן אכל איתה תרומה... כי נכון שהחולצה הזו היא טהורה **לתרומה**... אבל בייחס לקודש היא טמאה מדרס! ככה זה בירושלים! ופתאום מגיע קובי שלנו הנזיר מאצבע הגליל. והוא כולו מרוגש... **מה?? מה עשית?? איזה הישגים הבאת איתך??** במשך חודש ימים לא נטמאתי למת!!! הירושלמי שומע את זה ומתפוצץ מצחוק... זה?? זה ההישגים שלך?? לא נטמאת למת??

אתה נורמלי?? אצלנו טומאת מת... מי מדבר על זה בכלל... אנחנו נזהרים **ממי שנגע במי שנגע** בכלים **שנגעו** במשקין **שנגעו** באוכלים **שנגעו** בראשון לטומאה **שנגע** במי שהיה באוהל המת... ואתה מסתובב פה כמו איזה חתן ראשי... שמה עשית?? לא נטמאת במת...??

חה חה חה... הצחקת אותנו... הוי... הם לא מצליחים להירגע...

וקובי הנזיר מסמיק כולו ותוך כדי שהכהן מגלח אותו הוא מנסה להסביר לכהן... אבל רגע... אבל עוד משהו עשיתי... לא שתיתי יין כל החודש האחרון? ! הכהן עוד יותר צוחק... אז מה... פה בבית המקדש אף אחד לא שותה יין... אסור להיכנס לכאן שתויי יין... כל אלו שנכנסים כאן כל יום לא שותים יין... זה לא מרגש אף אחד שנזרת מיין...

בקיצור: ידידנו קובי יצא מבויש ונכלם... הוציאו לו את כל האויר מהמפרשים!! כמה התאמץ... כמה נלחם בשביל לנזור את עצמו מן היין... והנה הוא מגיע לירושלים ורואה שכל ילד ירושלמי ממוצע אוחז עשר צעדים קדימה... בזמן שאני לא נטמאתי למת חודש ימים הוא לא נטמא כמעט מעודו... אני ראייתי סוטה בקלקולה והחלטתי לתפוס חיזוק ולשמור על עצמי... ואילו הוא מעולם לא פגם... הוא בכלל לא בעניין...

איזה משבר!!! איזה מפח נפש!!! אבל לא!!! ממש לא!!!

התיאור הזה היה עלול לקרות... ויש לו את כל הסיבות שבעולם לקרות... ואתה מבין לבד שברגע שזה היה חלילה קורה... זו הפעם האחרונה שקובי שלנו ימשיך להיאבק ולהתנזר בקנאות... כי הוא יחזור בחזרה אי שם ללשם שבה החרמון... ושם הניסיונות והמאבקים מחכים לו עם כל המרץ... ואם פעם הייתה לו מוטיבציה אני אתגבר... אתנזר... ואז הקב"ה יראה אותי ויתגאה בי... ישראל אשר בך אתפאר... כעת מתברר שאלו שם בירושלים תמיד יובילו בפקר עצום... יש לו שם לבורא עולם צדיקים ופרושים וקדושים שהם תמיד יהיו יותר ממני... אז בשביל מה ה' צריך אותי... מה יש לי להוסיף פה בהתמודדות מול המינימום...

אז התיאור הזה שתיארתי לא באמת קרה!!! ולמה??

כי הכהן והירושלמי כנראה לא היו טפשים!! הם הבינו טוב מאוד שאי אפשר להשליך מאחד לשני... גם אם בשבילי לא להיטמאות למתים זה מינימום שבמינימום... זה לא סתירה שבשביל שבת דן שגר אי שם... בשבילו זה הר גבוה!!! גם אם אצלי להיות קדוש ופרוש מחטא זה א' ב'... אבל אצל קובי שלנו זה היה כרוך במלחמת עולם... ולכן כל הכבוד לזו!!!

ולא קל להבין את זה!!! להבין שלכל אחד יש מצד אחד את מה שמובן מאליו ומצד שני את הגרעין הקשה שלו... ולכל אחד יש גרעין קשה אחר... שאצל ראובן זה מובן מאליו וכחוט השערה... ואילו אצל שמעון זה לפרוץ בבכי של התרגשות האין הצלחת לכבוש הר גבוה שכזה...

עד כאן הסיפור הקטן!!!

כשמדובר בקונפליקט בין שני אנשים... שאצל אחד זה מובן מאליו ואצל השני מדובר במלחמת עולם... נו... כאן נשתדל לגשר ביניהם... או שהם יבינו עניין או שלא יבינו... **אבל יש סיפור אחר, הרבה יותר מסובך!!!**

הקונפליקט הפנימי שיש לכל אחד בינו לבין עצמו!!!

כלפי מה הדברים אמורים??

מתקשר אלי בחור בן עליה... הוא אומר לי: אני לא מחפש להתגאות כי סו"ס אתה לא מכיר אותי... אבל תדע לך שאני בקי במשנה ברורה ישר והפוך... אני מדקדק בהלכה עם כל החומרות של החזו"א כולל הנהגות על דרך החסידות וע"פ קבלה... אני משתדל לעבוד את ה' הרבה הרבה מעבר לסטנדרט!!! אבל יש לי את החור שלי... את הייבלת שלי... את נקודת הניסיון שלי בהתמודדות בקדושה ושם!!! שם אני מוצא את עצמי נאבק על המינימום הבסיסי ביותר של יהודי... **טען אותו בחור**: הסתירה הפנימית שמתחוללת בי... **זה מה שהכי מטריף את דעתך!!!** תחשוב לצורך העניין: שהיית פוגש יהודי חלש שנכשל מידי פעם בעישון סיגריה בשבת... בקיצור: בקושי מסורתי... אבל כשזה מגיע לשמיטה... אל תשאל... הוא בקי בהלכות שמיטה ויובל עם כל ההערות של החזו"א... הוא נזהר מיבול נכרי... ומקפיד לא לקנות ערבה צפונית... אבל לעשן סיגריה בשבת...? !? נו... שבת אחת כן שבת אחת לא... אה... מה אתה אומר על כזה טיפוס?? זה שייך?? **זה לא שייך!! יש פה פיצול אישיות!!!** לא יכול להיות יהודי שבטור או"ח הוא **מלאך!!** ובטור יורה דעה הוא **גלח!!** (אגב: אני מסוגל לשמוע שיש יהודי **שיום** אחד הוא מלאך **ויום** אחד הוא גלח... את זה אני יכול להבין... אבל בד בבד?? תחליט מי אתה...) טען לי אותו בחור: ככה בדיוק אני מרגיש... בכל נושא רוחני והלכתי אני אוחז ברף הרוחני הכי גבוה שקיים!! ובמקביל!! יש תחום מהותי ביהדות שאני נאבק במינימום כאילו אני בעל תשובה טרי שמתקשה לשמור שבת... **אין חיים עם משוואה סותרת שכזו??** אז אני ממש מודה לבחור הזה... הוא הצליח כ"כ טוב לבטא את עצמו... שהוא עזר לי להבין גם את עצמי ועוד כמה אנשים כמוני... והנה לך!!! הנה לך דוגמא של קונפליקט שקיים לא בין שני

אנשים... לא בין הכהן לקובי הנזיר... **אלא בין לבין עצמך...**

אותו בחור בעצמו... בתחומים מסוימים בעבודת ה' הוא כהן המקדש ידו מן הכיור... ואילו בתחומים אחרים הוא מרגיש בעל תשובה עם עגיל...

בקיצור: מה מתברר?? ש--תהיה רגוע בחור יקר... תתפלל לשמוע: כככולנו!! ללא יוצא מן הכלל... כולנו באותה סירה!! ההגדרה של אותו בחור נוגעת לכל אחד ואחד מאיתנו... לכל אחד מאיתנו יש את הנקודות החזקות שלו ואת השטחים הכבושים בעבודת ה' ששם זה מובן מאליו... ושם אתה עולה ומתעלה ומתקדם ומטפס ואוחז במדרגה ממש גבוהה... ובמקביל יש לכל אחד מאיתנו את הנקודה הקשה שלו!!! את הגרעין הקשה שלו... ששם אני מתמודד כמו יהודי שכעת מתחיל לעשות את דרכו בעולם התשובה!! **זה לא סתירה!!! זה הולך ביחד!!!**

ואם אתה מאוד רוצה... אתן לך דוגמא עוד יותר מוכרת: אני מכיר בחור בן עליה מופלג!!! מושלם בכל קנה מידה... גם יראת שמים... גם מידות טובות... גם מתיקות והתמדת התורה... הכל!! **אבל!! יש לו חור שחור!!!** קשה לו לקום בבוקר... ובנקודה הזו הוא מוצא את עצמו כמו נדחי ישראל... תבין: מדובר בבחור שאף פעם לא שאל מה חייבים לעשות בשביל לצאת ידי חובה... זה לא אחד שיעמוד עם סיגריה שש דקות לפני השקיעה... זה לא הסוג!! זה בן עליה אמיתי שאוחז באמת בגובה... אבל כשזה מגיע לקימה בבוקר... המ"ב קורא לו פושע... (הוא בקי היטב בביאור הלכה שדן במי שמתפלל אחרי סו"ז תפילה האם מותר לו להגיד פסו"ז או לא?) **זה מה מטריף את דעתך!!!** אין יכול להיות שבמגילת אסתר אני מקפיד על י"א שורות (שאפילו הח"ח הקל בזה...) ואילו בהלכות תפילה אני על הפנים? האם זה לא הוכחה שהכל אצלי חתיכת זיוף אחד גדול??

והתשובה היא ממש לא!!! זיוף זה לא!!! כי לכל אחד מאיתנו יש את הדברים שיותר קל לו לעשות וממילא הוא מגיע יותר מהר להישגים והוא באמת אוחז במדרגות גבוהות!! זה לא סתירה שבמקביל יש לו שטחים ותחומים ששם נמצא הגרעין הקשה... שם מחכה לו עיקר העבודה והאתגר... וממילא זה גם הולך יותר קשה **וכמובן שגם יותר לאט...**

זה בסדר גמור!!! זה לא בעיה... **רק איפה מתחילה הבעיה??**

באמת איך?? אין כן מצליחים לווסת את העבודה? סו"ס יש לי פה קורה שאני צריך ליטול מבין עיני... אבל מה אני עסוק בליטול קיסם מבין שיני??

אז ככה: כאן יש את הטעות המוכרת: הגישה המזלזלת והמבטלת!!! אה... קודם כל נתחיל לקום בבוקר כמו יהודי... ואח"כ תעשה לנו סיום על סדר נזיקין... או לחילופין... אתה באופן אישי טוען לעצמך במרירות: מה אני לומד ברציפות חמש שעות... קודם אפסיק להיכשל בעוונות חמורים ואח"כ נתחיל לדבר על עבודת התפילה ושבת קודש...

למה?? כי להתמודד לבד במצרים, הוא היה צריך כ"כ הרבה תעצומות נפש... היה צריך למרכז את כל ההישגים שלו רק בשמירה על קדושה... כמובן שזו דוגמא מאוד קיצונית... אין ברירה!! אנחנו מוכרחים להפנים שיש התמודדות שבשבילן זה על הדרך... ובשבילי זה אש בנעורת... ולכן!! כל אחד צריך לסמן לעצמו את הסיום הפרטני שלנו!! את ההישג האישי שלנו!! אל תשכח שאנחנו נמצאים בתוך ממסד ומסגרת... והמסגרת לא יכולה לעצב לכל אחד את ההישג הפרטני שלו... ולכן בישיבה יעשו עסק ממשוה כוללני כמו סיום וכדו' וטוב שכך... אבל אתה לבד צריך לעמוד מול הגרעין הקשה שלך... ולא לפחד להודות שזו הנקודה הקשה שלי!! זה ההישג המרשים ביותר שלי!! ולכין עליו את כל התותחים!! אה... אבל מה יהיה עם הסיום ועם השטייג ועם הבין הסדרים שאני לומד?? הכל כרגיל... תמשיך ללמוד!! אבל את הפרוזקטורים של ההישג תשאיר מול הגרעין הקשה!! (ואל תדאג... אתה עוד תסמן על זה ו... ותוכל להתפנות להישגים של נשים נזיקין) הה לך נוסחה יותר עדינה ולא מדכאת ומבטלת... לא לדכא את ההתעלות הרוחנית בשאר דברים... אבל כן לווסת את ההישג ואת היעד לגרעין הקשה...

כאן אנחנו צריכים ללמוד מהנזיר... שלא מתבייש להגיע לירושלים ולפגוש ילד ירושלמי בגיל שש שאוכל חולין על טהרת קודש והנזיר אומר לו: נכון... אצלך זה מובן מאליו... ואילו אצלי... חודש אחד להתנזר מין ולא להיטמא למתים הרי נזר אלוקי על ראשי ואני ברום המדרגה!!

כן... אני לא מתבייש להודות שיש דברים שאצל אחרים זה מובן מאליו... ואצלי זה ההישג הכי גדול בחיים!! צוות של כהנים מכרכר כעת סביבי ביראת כבוד... זה מגלח את ראשי... זה מחמם את הדוד... זה מכניס את בשר האיל לסיר... זה משליך שיער... זה מוציא את הזרוע בשילה... יש לי לשכה מיוחדת שנקראת לשכת הנזירים ותעמוד בתור לקבל ברכה...

זה חודש טבת בכלל ושבט דן בפרט! לדעת שלפעמים גם מינימום נקרא הישג מרגיש!! דן מלמד אותנו שיש דברים שגם ה-מעיקר הדין הוא בכלל לא מובן מאליו... והאמת היא שאני לא צריך לספר לך שגם המתמיד הגדול... זה שעושה חיל בלימוד התורה... יש לו את היום הקשה והעיף שלו... שבנסיבות הקיימות ההישג הגדול ביותר זה לשרוד!! לזכור שלמרות שביום יום אני מכיר הישגים הרבה יותר מרשימים אבל תחת השפעת אנטיבייטיקה כבידה גם הלימוד העיף והמינימלי הזה נחשב הישג מדהים!! בקיצור: לא להשוות ביני לבין אחרים... לא להשוות בין תחום לתחום וגם לא בין יום ליום... לעכל אפשרות של הישג מינימום!!

וקדימה... מתחילים מסכת נזיר... נצעד יחד איתו את הכברת דרך תוך כדי שגם אנחנו... כל אחד בפינה שלו... ובגרעין הקשה שלו נדע להעריך את המינימום הנדרש שבשבילי זה המקסימום האפשרי... בל נשכח... יש לנו עסק עם בורא עולם... והוא יודע תעלומות לב...

את הקושי שלך מקרוב... ובעז"ש אתה תצליח לקום 40 יום מתוך 60 ואתה הולך לעשות סיום מרגש עד דמעות!! ואתה תגיד: ברוך ה'... לא האמנתי שזה יקרה... אבל בסיעתא דשמיא זכיתי לקום 40 יום מתוך ששים!!! (ואל תשכח לבקש מאמא שלך להכין צלונט בשרי לכבוד המעמד) וזה יהיה **במקום** הסיום של גיטין או בבא בתרא...

עכשיו תסתכל לי בעיניים... נכון הרעיון הזה לא ככה מוצא חן בעיניך??

למה?? תחשוב רגע... למה?? למה אתה לא מתלהב מהרעיון הזה?

נו... למה?? כי הוי באמת... לקום 40 יום בשעה שבע בבוקר ועוד לקרא לזה הישג ולעשות ומסיבה ועוד לרקוד אשרי מי שגדול בתורה...

הוי באמת... אתה עושה ממני צחוק?? זה יותר פדיחות מאשר סיום...

אז הנה!! שמת לב מה שאתה בעצמך אמרת הרגע!! אמרת שסיום, אתה מבין שזה הישג!! אתה מבין שיש פה סיבה לשיר "אשרי מי שגדול בתורה" ואילו לקום בבוקר ? ! ? אתה לא מוכן להודות שזה הישג מרשים... ולמה לא?? כי... כי הרי לקום בבוקר זה מינימום... נכון??

אז הנה... כאן נגעת בנקודה!! אתה צודק... אצל כולם באמת לקום בבוקר זה מינימום... **אבל מה נעשה שאצלך זה שונה!!** מה נעשה שלמרות שאצל כולם זה מינימום... הרי אצלך זה הישג אדיר ולעת עתה הוא כמעט בלתי אפשרי... (עובדה שסיום אתה עושה ולקום אתה לא קם...) והיות ואצלך זה כ"כ קשה... אז בא!! בא תסכים להיות עניו ושפל ברך ותסכים להודות ולהפנים בעובדה שמי כמוך יודע אותה... שלמרות שאצל כולם לקום בבוקר זה מינימום זה מובן מאליו... הרי אצלי זה ההישג הכי גדול שיכול להיות בתקופה זו!! וכיון שכך... אני מוכן לתת לזה במה של כבוד... ואני כעת מחליט לגשת לקימה בבוקר כ-משימת על!! זה היעד הנכסף ביותר שאני ממקד סביבי את כל הפרוזקטורים ומבחינתי זה ההישג של החודשיים הקרובים שלי... עם כל הכבוד לסיום ועם כל הכבוד לסיכומים של השיעורים... זה הולך לי בקלות... ואילו לקום בבוקר אצלי זה קשה... ולכן זה ההישג!! זה הסיום!! לשם אני מכין את כל התותחים!! שם אני ממקד את הסיפוק שלי בחודשיים הקרובים, ברגע שתסכים למקד את ההישג שלך שם... זה יקרה!! כי כבר הוכחת שיש לך מספיק עוצמות ואנרגיות לסמן מטרות ולהגיע להישגים...

הבנת את הסיפור? אותו דבר בשמירת העיניים ובכל שלל ההתמודדות

הקושי שלך בשמירת עיניים... נובע מזה שבאופן נורמלי אתה מצפה מעצמך שזה יהיה מובן מאליו... כי זה הרי מינימום של יהודי... נכון??

אז זהו!! שמה אעשה שאצלי זה לא מינימום... אצל אחרים אולי כן... ואילו אצלי נסיונות בקדושה זה אתגר משמעותי ביותר... ברגע שתסכים לעכל שבשבילי זה ההאתגר!! וכשאצליח לסמן הצלחה משמעותית בזה זה יהיה ההישג שלי!!! אז זה יקרה... (מה עושים עם הכשלונות שעל הדרך... זה עוד סיפור...) כן... תתפלא לשמוע... אבל חז"ל אומרים שיוסף שכח תלמודו במצרים...

הגישה הזו היא לא נכונה!! היא סתם גישה מבטלת ומדכאת... נטו יצר הרע!! כי... מה הקשר?? וכי מי שחסר לו כסף צריך גם שלא יהיה לו נחת?? אז מה ויש לי חולשה בנושא אחד... לכן צריך לקבור את הנקודות אור שלי?? לפחות אתנחם בדברים טובים אחרים שיש לי... אדרבה!! אני צריך איזה קרש רוחני חיובי להיאחז בו כדי לא ליפול לגמרי ל"קרשים"...

אבל!! מצד שני... סו"ס יש בזה אמת מסוימת... סו"ס יש פה משהו עקום... אתה מסכים איתי שלהחמיר ביבול נכרי ומצד שני להיכשל אפילו בבורר בשבת זה לא שייך!! זה חוסר איזון תורני!! נו... אז מה בכל זאת??

אז ככה: אתן לך דוגמא אחת ומשם תקיש הלאה... ניגש אלי פעם בחור ושואל אותי: מה עושים?? אני רוצה לקום בבוקר ואני לא מצליח??

עניתי לו תשובה מאוד מייבשת: תקשיב אדוני היקר!! **זה האתגר שלך!! זו המשימה שלך!!** כל מה שנדרש ממך זה בסה"כ להפנים שההישג **ה מ ר כ ז י** שלך כעת זה להצליח לקום... וברגע שתקלוט את זה... זה יקרה... הוא הסתכל עלי ומיד זיהיתי את האכזבה... נו באמת... בוקר טוב... מה... מה חידשת לי פה?? מה בסה"כ אמרת לי פה? שזה הקושי שלי והאתגר שלי וזה ההישג שלי?? מישוה חשב אחרת??

עניתי לו: כן!! שאלת האם מישוה חושב אחרת?? כן!! יש מישוה שחושב שאחרת... **זה אתה!! כן... אתה בעצמך** לא חושב לרגע שהאתגר והמשימה שלך זה לקום בבוקר... **רוצה שאני אוכיח לך??**

בא תראה: אתה נראה לי בחור טוב... נכון שאתה עושה סיום על המסכת בסוף הזמן?? **כן!!** נכון אתה לומד בין הסדרים?? **כן!!** נכון אתה מסכם טוב את השיעורים?? **כן!! איןך?? איןך אתה מצליח??**

מה פירוש איןך... יש לי אתגר!! יש לי משימה ואני מסמן מטרות ומפעיל את כל האנרגיה כדי לכבוש אותה... **אז זהו!!** שהיות ולעת עתה אתה עדיין לא מצליח לקום בבוקר... אז אין לנו ברירה... כעת אתה נאלץ לשים את שאר המשימות בצד... וכעת המשימה והאתגר היחיד שלך מתמקד ביעד אחד ויחיד: בקימה בבוקר!! זה ההישג שלך אם הצלחת וזה הכישלון שלך אם לא הצלחת!! כלומר: **וכעת בא ניגש למעשה...** אני לא מדבר באויר. תכל"ס: מה זה אומר לך למעשה? **כעת תקשיב טוב:**

שאם עד כה תכננת לסיים את המסכת עד סוף הזמן!! כעת אנחנו עושים חישוב מסלול מחדש... שב בין לבין עצמך ותבנה תכנית ריאלית עד סוף הזמן... כמה ימים היית מצפה מעצמך לקום בבוקר עד סוף הזמן... נניח שבעים אחוז?? אין בעיה... יוצאים לדרך... היות ומהיום עד סוף הזמן יש 60 יום... אני מצפה מעצמי לקום 40 יום מתוך 60... **זה הולך להיות מסיבת הסיום שלי בסוף בזמן!!** אני הולך לעשות סיום מושקע לכבודה של תורה... כבר מהיום תעדכן ותזמין את המשגיח (שמכיר את הסיפור מקרוב... אוהו מכיר) ותזמין גם את כל הגורמים הרלוונטיים... (אלו שפוגשים אותך בשיטילאך בשעות המקובלות' או אלו שכמעט מניחים אבן על המצבה שלך ב- 11.00 בבוקר...) בקיצור: אלו שכבר בלאו הכי מכירים

פרק ב': העם הארץ- עמוס!!! והחשדות של אבא שהתבררו כצודקות...

בשבוע שעבר עצרנו בעמוס עם הארץ שנחת כאן בכבול עיר הכהנים... מדובר בע"ה עם מודעות עצמית ומודע לרגישות ולכן הוא מסרב להתארח אצלנו בבית... אבל אבא מפציר בו ובסוף הוא מגיע לישון על המיטה הטמאה שהשאירו אותה מפורקת עד כה... ונעצרנו באבא שמהרגע הראשון משהו פה מוזר לה...

מהרגע שעמוס נכנס לבית שלנו אבא נכנסה לדריכות... היא הקשיבה בעירנות לשיחה שלו עם אבא ומשהו לא נשמע לה... בהתחלה אבא ניסה לשאול: את חושדת בו? את מפחדת שאולי הוא גנב? לא לא!! הכל בסדר... אבל בבוקר כשאבא ועמוס חזרו מבית הכנסת... ואבא הגיש לו ארוחת בוקר לחדר... כשעמוס נכנס לחדר וסגר את הדלת... או אז אבא הרשתה לעצמה לשתף את אבא... תקשיב... משהו פה מוזר לי עם עמוס הזה... לא יודעת... הוא לא עם הארץ!!! חד וחלק!!! אני עוקבת כל הזמן אחרי ההתנהגות שלו וכל השיח שלו... גם החצאי משפטים שיצא לו לזרוק לך פה ושם... זה לא נראה עם הארץ!!! אני שמה לב ש... ואז לפתע נפתחה הדלת... ואבא השתתקה בבת אחת... כן עמוס... אתה צריך משהו? כן... הבאת לי פה בארוחת בוקר עגבניה ומלפפון ממש גדולים... יותר מכביצה... וחבל לי... ככל הנראה אני לא אגמור אותם... והיות והם כביצה אם אני אגע בהם הם יטמאו ולא יהיה לכם מה לעשות עם זה... אז אולי תחתוך את זה שיהיה פחות מכביצה... אבא עונה לו: בסדר... אני אחתוך את זה... **ותוך כדי אבא מסתכלת לאבא בעיניים!!!** אבא חוזר ואמא שואלת אותו: נו נו... תגיד לי: מתי פעם אחרונה ראית עם הארץ שיודע לעשות כאלו חשבונות?? חוץ מזה... היום כשקמתם לפנות בוקר... שמתי לב שבטעות הוא לבש את הבגד הפוך... ועקבתי אחריו וראיתי שברגע שנהיה קצת אור... הוא חזר לחדר והפך את זה בחזרה... מצטערת... מכובדות מסוג שכזה זה רק צורבא מרבנן... (איהו ת"ח המקפיד על חלוק להפכו כדרכו) סמוך עלי... אישה מכת באורחים... אגב: אני לא חושבת שהוא סתם מרמה אותנו שהוא כאילו טמא... לא!! יתכן שהוא באמת טמא כי... כי הוא נטמא משום מה... אבל זה שהוא קורא לזה טומאת ע"ה... לא... הוא לא נראה כזה... אבא נדהם!!! ושקע במחשבות... כן... בעצם את צודקת... כעת אני משחזר שכשדיברנו על המיטה הטמאה שצריך לפרק אותה וכו' הוא התחיל להתדיין איתי משא ומתן שלם... ולמפרע אני קולט שזה נשמע שהוא עמוק בתוך הסוגיות... חוץ מזה טענה אבא... אמרת לי שזה ע"ה שיש לו מודעות עצמית ורגישות... צר לי... אני לא מכירה כזה ע"ה... מהרגע הראשון משהו פה חשוד לי... בקיצור: אל תתן לו ללכת!! תשאיר אותו פה... הוא מוצא חן בעיני... אנחנו מוכרחים להתחקות אחריו ולהבין מה פה הסיפור... לך תדע... אולי הוא מתאים לפנינה שלנו... מי יודע...

עמוס כבר נתכן לצאת... לפי התכנית... ואז אבא לפתע דפק על הדלת שלו... התיישב קצת במרחק ומיד ניגש לעניין: תקשיב עמוס!!! אנחנו הגענו למסקנה שאתה "מרגל"!! מה שבטוח... אתה לא עם הארץ... אתה אולי טמא... אבל לא עם הארץ... בא... תספר לי על עצמך... עמוס היה נראה מופתע!!! הוא קצת החויר... אבל אבא חיך... אל תדאג... הכל בסדר... לא נגלה לאף אחד... אבל סו"ס אתה אורח שלי ועליתי עליך... אז "כל מה שיאמר לך בעל הבית עשה..." תספר לי על עצמך... עמוס חיך במבוכה ואז הוא אמר... אני אספר לך אבל שישאר בינינו... אני צורבא מרבנן... אני יושב בשורה הששית בשיבת רבן גמליאל... והיות והוא הנשיא ואני קרוב אליו מאוד... אז הוא שולח אותי לכל מיני שליחיות סודיות... והגיע לאחרונה שמועה שיש כאן בכפר שלכם שני כהנים שחשודים להטיל מום בכורו והוא ביקש ממני שאני אלך לברר את הנושא הזה... באמת הגעתי על תקן של ע"ה וסיפרתי להם בתמימות שאני אחד מהישוב הסמוך ויש לי בכור שאין לי כבר כח לגדל אותו עד שלושה חודשים שרק אז נותנים אותו לכהן שיקריב אותו... אז כהן אחד באמת "קפץ על המציאה" ואמר לי: תביא... אני אארגן לך מום תוך יומיים... ואילו השני דווקא לא התפתה... אז עשיתי את שליחותי!! דא עקא שבדרך לכאן... באחד הימים ירד גשם זלעפות וכל הדרך נהייתה בוצית... ואז לפתע ראיתי בחור צעיר עומד כולו רועד מקור... ראיתי שהוא שרוי במצוקה... שאלתי אותו: מה קרה?? הוא כמעט התחיל לבכות... הוא סיפר לי שהוא גר כאן בישוב הסמוך ולפני חצי חודש הוא נדר בניזירות!! הוא כעת נזיר ובעוד שבוע וחצי ימלא ימי נזרו... ותכל'ס, בשביל להגיע לישוב שלו חייבים לעבור דרך בית הפרס!!! זה השביל היחיד שמוביל לישוב שלו... אז בימים כתקנם יש כאן מה שנקרא "מסוע" או יותר נכון מעבורת... יש פה שירות של סבלים מיוחדים עבור האנשים הטהורים, או שהסבל עצמו מרכיב אותך או עושה לך "שק קמח" או שהוא נותן לך לרכוב על החמור... (העיקר בבית הפרס זה לא לדרוך על הרצפה כי החשש הוא מצעם כשעורה שמטמא במגע ואינו מטמא באוהל) אבל היום... בגלל שכ"כ גשום ובוצי... אז הסבלים האלו לא עובדים היום!!! ואז אותו בחור פרץ בבכי... אני כבר עומד פה שעתיים בכפור ובגשם... ואני לא יכול להיכנס בבית הפרס... אני לא יכול לסתור את הנזירות שלי... אולי אתה יחיד מומחה שאני אוכל להישאל על הנזירות שלי... ממשיך עמוס ומספר: עשיתי לעצמי חשבון... אני יכול להגיד לו שאני יחיד מומחה... אבל אז אני גם עלול להיחשף... חוץ מזה יש פה בחור בן עליה, נשמה טהורה שנדר בניזירות ועוד שבוע וחצי הוא מסיים... ובגלל הסיפור הזה לעצור את הנזירות שלו... החלטתי להקריב ולעשות איתו חסד... במקום לפתוח לו פתח ולהתיר לו את הנדד... אמרתי לו: בא... אני ארכיב אותך על הכתפיים... אני בלאו הכי טמא... הוא שמח שמחה עצומה... הוא לא גמר להודות לי... הרכבתי אותו מתחילת השדה עד הקצה... תוך כדי התרגשות!!! אני נושא כעת יהודי קדוש!! שהתורה אומרת עליך קדוש יהיה!!! הגענו לקצה של השדה... הוא הודה לי מעומק הלב ורץ הבייתה... ואילו אני נשארתי שם! רטוב ורועד מקור ו... ו... וטמא!! (כמונן טומאה מדרבנן... סו"ס טומאת בית הפרס זה דרבנן אבל חמורה ששורפים עליה תרומה וקדשים) עכ"פ המשכתי לי בדרכי... הלכתי והלכתי ואתמול בלילה הגעתי לכאן... אז אם ר"ג שלח אותי על תקן של בלש... כעת הצטרף לזה גם טומאה... הטומאה שלי דווקא השתלבה טוב עם ההסוואה הנדרשת... החלטתי לקרא לזה טומאת ע"ה... **אבא שמע בפה פעור את התיאור של עמוס...** הוקסם מהאישיות הנפלאה שלו!!! תקשיב עמוס... אתה פה!!! אתה אצלי... אני דואג לך... אתה רוצה שאני אגיד שאתה ע"ה... אין בעיה... מה שתרצה אני אגיד... אבל תשאיר פה!!! תן לי את העונג הזה... לפחות עד שאתה מסיים את ספירת ימי הטומאה...

אבא לא בזבז זמן מיותר... הוא ביקש מעמוס שיעדכן אותו בכל החידושים הטריים והעדכניים שנאמרו בלשכת הגזית לאחרונה... כאן עמוס התגלה ככלי מלא וגדוש... הוא לימד את אבא מאות שמועות חדשות ויחידושים נפלאים שלא שמעתם אודן... תוך כדי עמוס לפתע שאל את אבא: בלילה הזה שישנתי כאן הספקתי לשמוע מכם שיש אצלכם מיטה טמאה במשך שלושה חודשים ו... ולא מטבילים אותה... איך יכול להיות כזה דבר בעיר של כהנים?? ואז אבא סיפר לו ש... תשמע... מסובך... לבנות מקווה סמיחוד להיטיים מסיביים זה סיפור!! עמוס לא ייתר... בא נשב יחד ונחשוב איך עושים את זה... עוד באותו ערב הרעיון של מקווה יצא לדרך... האם הממשך יבא...?? אם ירצה ה'...

היאך לא יכולנו לכבוש 'אלחוט' שיערה שכזה...

זהו!! גמלה בלבי החלטה... בלי נדר אני יותר לא יושב באוטובוס ליד אדם שמחזיק איפון!! לא נעים להגיד למה... אבל אני חושב שאתה מספיק חכם לנחש למה... כי אני מסתכל גם... מה אעשה... אני בן אדם!!! לא מלאך... ואני יושב שעה וחצי באוטובוס... לא תמיד אני לגמרי לגמרי שקוע בלימוד... ויש חושך... וזה יושב לידי... המכשיר שלו כבר בלאו הכי מסנוור אותי ומרצד לי מול העיניים... ואני מטבטי טיפוס סקרן... ובפרט אם יש משהו שכל הזמן זו... ואז אני צריך להתחיל לעצום את העיניים!!! והעיניים כן נעצמות ולא נעצמות... דיי! סטופ!! מהיום מי שמתיישב לידי עם סמארטפון מבחינתי זה כמו לשבת ליד אשה... והאמת היא שיותר גרוע... אני אקום ואתיישב לידו על הריצפה... וברגע שהחלטתי את זה סופית... קרה כמה פעמים שפרצוף כזה בא להתיישב לידי וקבלתי אומץ ובקשתי ממנו: אתה מוכן לשבת במקום אחר?? בנתיים זה עבד... עדיין לא היה מישוהו שביקש ממני שאנמק לו למה... תבין: בשבילי זו החלטה דרמטית: אני טיפוס רגיש... אם מישוהו מתיישב לידי, אין לי לב ללכת למקום אחר ולתת לו תחושה שהוא לא רצוי... אבל כאן נראה הזעם האישי שלי גבר על המתקיות והפטל הדביק שלי... ואפילו אני השכלתי להבין שאין כאן המקום להיות נחמד...

אבא: סיפר לי יהודי ת"ח שכל פעם שמתיישב לידו חרדי עם איפון פתוח... הוא מתקשר לאשתו... (או שהיא עונה או שלא עונה... זה לא כ"כ משנה...) והוא מתחיל ללחשש לה בטלפון חצוי בלחש חצוי בקול... לא תאמיני... יושב לידי פה חרדי עם זקן (ואולי גם פיאות) ויש לו סמארטפון... ואז שקט שתי שניות... והוא "עונה" לה: כן כן... חרדי גמור!! ממש חרדי... ושוב שקט משו שניות... כן... הוא יושב לידי! צמוד אלי... ושוב שקט עשר שניות... לא!! זה בסדר... אל תדאגי... אני לא קשור אליו... וככה הוא "מנהל שיחה" עם אשתו ולאט לאט הבן אדם מניח את המכשיר בכיס... אבל אני לא חזק בתרגילים האלו...

אני כן יודע דבר אחד!!! שבא לי!! אוהו כמה שבא לי... גם אני רוצה לדעת כל קריאה של מד"א או סירנות של מכבי אש בשעה אחד בלילה... לקבל עידכון מה זו... ומה היה הסיטורציה שלו... גם לי מתחשק להיות בעיניים... אבל עוד יותר מתחשק לי להישאר אנושי... להישאר בעל טוב ואבא שפוי, והכי הכי: להישאר עם עיניים ממוקדות ולא לבזבז את הזמן עם מה שלא יעשה אותי עשיר יותר... (כך לימד אותי איש עסקים) **אבל!!! אתה יודע מה...??** כמה פעמים יצא לי לקבל עידכונים מאלה שנוברים שם ברשת... עידכונים שאני בעצמי הייתי מעורב בהם מקרוב... והקשר בין מה שמכרו ברשת לבין העובדות שאני היכרתי מהשטח... לא קרב אז זה כל הלילה!! לא היה ולא נברא... **ואז נחה דעתי...** אמרתי לעצמי: נו... אם זה המידע שאני מפסיד ברשת... זה בסדר!!! לפתח השערות ולנפח עובדות ולמכור תותים... את זה אני ב"ה יודע לעשות מצוין גם בלי הרשת... תבין: פעם חשבתי שאני לא בעיניים... שאני לא מעודכן מה קורה בשטח... אבל ברגע שהתברר לי מקרוב עד כמה המידע שם הוא אפס אמינות מוחלט... (כידוע לכל מי שהמידע שם נוגע לו למעשה והוא מוכרח לאמת את התנאים או לחלופין למי שנכוחה שם) אז נו... באמת... אני כבר מבין את הרשעים שאומרים היאך לא יכולנו לכבוש כחוט השערה הזו...

אבל זה לא יעזור!! לנו זה ימשיך להיראות כהר גבוה!!! ואנחנו עתידים לבכות כשנראה את זה מתבטל... אבל יהי רצון שנבכה במקום הנכון... שנבכה מול ההר גבוה שחשבנו שהפסדנו ולא מול האל-חוט שיערה שכזה... ועל כן נקווה לך ה' אלוקיננו... להעביר גילולים מן הארץ... וכל בני בשר יקראו בשמך.

יצר הרע... תרגע... 'לא הלכה לך המדינה'...

פעם הייתי חי בעולם שכל כולו ניסיונות!!! כן... קראתי בספרים הקדושים שיהודי אף פעם לא עומד באותו מקום... או עולה או יורד... והבנתי את זה בראש של בחור צעיר... שכל רגע בחיים וכל סיטואציה זה **אז** קדימה **או** אחורה... **אז קדימה... יוצאים לדרך...** ובכן: אני הולך כעת עם חבר שלי ברחוב... יש לנו כעת דקה וחצי בדיוק ללכת ביחד עד שאנחנו מגיעים לבית הכנסת... נו... אולי נגיד איזה דבר תורה... קדימה... יש פה ניסיון... היצר הטוב רוצה שאני אגיד דבר תורה... ואילו היצר הרע נלחם עזוב, זה רק דקה וחצי... **קדימה ניסיון!** איי איי איי בא נראה מי יתגבר? היצר הטוב או היצר הרע?? הלאה... הגענו לבית הכנסת... ושם!!! בכניסה מה אני רואה?? קופת צדקה... נו... וקופת צדקה... מה היא אומרת? ש... שצריך לתת צדקה!!! נו... לתת צדקה או לא?? **שוב ניסיון!** היצר הטוב מתחיל לנשוף לי... תן שתי שקל לצדקה... והיצר הרע מחזיר לו... עזוב... לא צריך... איי איי איי... הוא שוב פעם לא מתגבר על היצר הרע... איי איי איי... הלאה... נגמרה התפילה... באתי כבר לצאת מבית הכנסת... והנה... המנין הבא שהתחילו אווזים כעת באז ישרי ועוד רגע מתחילים קדיש... נו... היצר הטוב לוחש לי: בא... תחכה שתי דקות... תחטוף עוד איש"ר...

איי איי איי... ניסיון!!! נראה מי הפעם יצא... יצר הטוב או... בעיני רוחי אני כבר רואה את אמי ע"ה מתחננת: תתגבר!! אתה יודע מה זה אמן יהא שמייה רבה אחד... אתה יכול להפוך את כל העולם... בנתיים אני מתמלא מצפון וחוסר סיפוק מעצמי... פעם אחר פעם אני דוחה את היצר הטוב ומגביר את כח המרע שבקרב...

ואז הגעתי הבייתה ואני רוצה לשתות קפה... שמתים מים בקומקום וכעת עד שירתח... יש לי כעת דקה ורבע בדיוק!!! ושם שני שעירים!! מצד אחד מסילת ישרים ומצד שני עיתון... איי איי... מי יעלה בגורל?? האם אבחר במסילת ישרים או לקרא עיתון?? הלאה... סיימתי את הארוחת בוקר ושוב יצאתי לרחוב... ובזוית עיני אני רואה יהודי מסכן שעומד בצד... ומסתמא!!! מסתמא אם אני אתקרב אליו ואגיד לו מילה טובה... מסתמא זה ישמח אותו וזה חסד... נו... קדימה ניסיון!!! היצר הטוב מתחיל לבעוט בכדור... היצר הרע בועט בחזרה... ובא נראה מי מנצח... איי איי... בראש שלי אני כבר מתחיל לדמיין שהנה!! בדיוק עכשיו היה עת רצון מיוחדת ואם היית עושה את המצוה הזו... הכל פתאום היה מסתדר ואז תקרא וה' יענה... איי איי איי איזה החמצה...

ואז סו"ס הגעתי לבית המדרש וכבר החלטתי שאני לומד שלוש שעות רצופות!!! לא קל לי ללמוד 3 שעות (למרות הריטליון) אבל עשיתי את זה... והנה אני מסתכל בשעון ורואה שחלפו עברו שלוש שעות... איזה יופי... זכיתי ללמוד שלוש שעות... אני כבר בא לסגור את הגמ'...

והנה היצר הטוב מזנק אלי מהקצה השני של בית המדרש... נו... תלמד עוד חמש דקות!!! מה יכול לקרות?? רק עוד חמש דקות של לימוד... **שוב ניסיון!** ואני מדמיין איך שבשמים מסתכלים עלי ומתביישים... מה כבר היצר הטוב ביקש ממך... רק עוד חמש דקות... נו טוב... נכנעת... למדתי עוד חמש דקות... זהו!! עבר חמש דקות... ואני בא לסגור את הגמ' סופית... ושוב!!! שוב היצר הטוב מזנק אלי... רגע... עוד!! עוד שתי דקות בלבד וזהו!! אתה יודע מה זה שתי דקות?? מי יודע איזה שפע עצום אתה יכול להשפיע בדיוק בשתי דקות האלו?? אני מסתכל על היצר הטוב בעיניים מזרות אימה... וכבר בא לי להרביץ למישהו... אבל נוו... הוא כ"כ מתחנן... למדתי עוד שלוש דקות... יותר משתים... (כי ידעתי כבר שגם אז אני לא אסיים איתו) ואז סגרתי את הגמ' בחבטה... וכפופי!!! שוב!! שוב הוא מזנק... בא... בא תפתח ספר מוסר... למה לא... תתגבר... אם עד עכשיו למדת כ"כ טוב... אז מוסר... כדאי לך...

ואז לפתע... בכת אחת התפרצתי עליו!!! בכת אחת כל הקיטור יצא החוצה בזרנוק... צרתי על היצר הטוב כמו חיה פצועה לך מכאן!!! נודניק אחד!!! תפסיק כבר להציק לי... כל היום אתה רק מנדנד לי... כל מה שאני רק רוצה לעשות... אתה תמיד תבא ותתריס אותי לעוד מצוה... לעוד חסד... אתה לא נותן לי לחיות... אתה לא נותן לי מרווח נשימה... די!!! תפסיק לנדנד לי!! תן לי לחיות כבר...

התיאור הזה הוא כמו **בן לא נכון!! שקר וכזב!! לא נכון בכלל!!**

ולמה? למה לא נכון?? כי היצר הטוב הוא לא כזה... ממש לא כזה...

רק מה??? אדרבה... יש מישהו שדואג להכתיב את שמו של היצר הטוב... תנחש מי זה?? **זה היצר הרע!!** היצר הרע, הוא זה שדאג להציג לי את היצר הטוב כמו איזה נודניק... כמו איזה צינתוק שחוזר על עצמו... ממילא כשצרחתי על היצר הטוב... לא ידעתי שלמייעשה אני צורח על היצר הרע!! כי היצר הרע הוא זה שדאג להשחיר ולהכתיב ולהשניא עלי את מערכת היחסים מול היצר הטוב...

אני חושב שיהיו כמה אנשים שידעו עם התיאור הזה!! יש מאיתנו שהיצר הטוב מצטייר אצלם כמו קבצן נודניק שעסוק בכל רגע להתריס אותך... ולסחוט ממך עוד קדיש... ועוד מצוה... ויאלה תהלים המחולק... גמרת?? קדימה עוד פעם... סיימנו פעם שניה?? יאלה... פעם שלישית... אה... אין לך כבר כח?? נכון... אבל תתגבר... אל תתן ליצה"ר וכן הלאה וכן הלאה... וכשכך היצר הטוב זה מנקר!!! אין לך מנוחה ממנו לרגע... כי הרי תמיד... בכל רגע שתשכב במיטה יש איזושהי מצוה שאולי תקום בשבילה... וכל שקל שנשאר לך בכיס יש תמיד עני בסוף העולם שאולי יכול ליהנות מזה... ולחיות כל הזמן עם תחושה שיצר הטוב כל הזמן נושף בעורף זה יכול להיות טוב לכמה דקות... אבל ברגע שאתה חי ככה במשך יום שלם... בשלב מסוים מתחשק לך לקחת את היצר הטוב ולשים אותו ביער ולברוח מהר מהר כדי שהוא לא יחזור אליך...

ולכן... אם אתה שואל אותי... אצלי פרנציפ!!! פרנציפ אין כזה דבר יאלה בא נחטוף עוד חסד... יאלה בא נשאר פה לעוד דבר תורה... יאלה בא נחכה לעוד קדיש ונרויח אמן ואיש"ר... אין כזה דבר...

ולמה לא?? כי אצל יהודי ערכי ומרומם... עבודת ה' לא אמורה להיראות **בצורה של נשנושים**... לא חוטפים פה דבר תורה ושם איזה חסד... זה לא בר... אם עבודת ה' זה משהו רציני אז אמור להיות פה תכנית עבודה!! אני רוצה ללמוד כל יום שעה... שעתיים... שמונה... כל אחד לפי כוחו... אני רוצה להתפלל תפילת שחרית בכוונה מתחילה ועד סוף... אין פה יאלה קדיש... יאלה אמן... יש פה תפילת שחרית שלימה שיש בה בין הייתר עשרה קדישים...

אין פה לחטוף דבר תורה... יש פה תכנית רצינית של לימוד של שעה שעתיים... רק מה?? אם כבר אז כבר...

אם אפשר לחטוף עוד אז למה לא... אתה שואל למה לא?? סליחה... למה כן?? מה קרה?? היצר הטוב פתאום נכנס לתאבון... נחה עליו הרוח... והוא באורות?? **אז מה... שיתאפק...** בדיוק כמו שהיצר הרע הרבה פעמים רוצה משהו ואני שולח את היצר הטוב להרגיע אותו: חמודי... אני מבין אותך... אתה רוצה... אבל עכשיו זה לא קשור... אז גם ליצר הטוב מותר לשמוע את זה לפעמים... אני בעד סטטוס קוו!!! ליצר הטוב גם מותר להתאפק לפעמים...

אתה מבין לביד... אין לי התנגדות לחטוף מצוות... הלוואי... כמה שיותר... אבל תבדוק טוב מה זה גורם לך!!! אם זה נהפך להיות מין כזה נקר כזה שכל מודעה ברחוב שרוצה להוציא ממך כסף זה יצה"ר... וכל רגע של הפוגה מתורגמת ליצה"ר שמבטל אותך מתורה... יש לזה מחיר!!!

בן אדם לא יכול לחיות ככה לאורך ימים... יום אחד מישהו פה יקבל בעיטה... והבעיטה הזו לא מגיעה ליצר הטוב... כי הוא לא נודניק!!!

היצר הטוב רוצה ממך לבנות מולו מערכת חיים שלימה!! בא... בא תחליט מה אתה... תחליט שאתה אדם ערכי שרוצה לקבוע עיתים לתורה... כמה? שעה ביום?? זה האפשרויות שלך?? אין בעיה!! אז זהו!! הלכנו על זה... ותהיה עקבי בזה... תבא כל יום!! אה... לא הלכת ללמוד?? כאן זה באמת אחד אפס לטובת היצה"ר... אחרי חודשיים אתה חושב שאפשר להוסיף עוד... בא נדבר על זה... אבל זה לא עובד עם יאלה דבר תורה... יאלה קדיש... וכל רגע מלחמות יצה"ר ויצה"ר...

עכשיו!!! כאן המקום להסתייג!! יש מקומות שהגישה הזו של היאלה מצוה... ויאלה דבר תורה... ז' ז' כן גישה נכונה... איפה??

זה נכון אצל יהודי רחוק ופשוט... שכל היום הוא מנותק לגמרי מיידישיקייט!! חי חי חולין... אחד כזה שאפילו שעה של קביעת עיתים לתורה הוא לא הסכים לפרגן לנשמה שלו... כזה אחד... כשהוא סו"ס מעלה אותי החרדי לרכב שלו... הוא אומר לי: יאלה דבר תורה... בא נחטוף כמה מילים תורה... איזה יופי... איזה קדושה ברכב שלי...

אחד כזה שאין לו שום תכנית מסודרת של מעשר כספים... אפילו אחוז מנכסיו הוא לא מוכן לתת לצדקה... הוא זה שעובר ליד עמוד חשמל ויאלה... בא ניתן צדקה... הוא זה שמגיע לרמזור ועומד שם איזה קבצן (ספק סודני ספק ערבי) כאן יאלה בא נרחם לו... בא נלך על הקטע הטוב... "יום המעשים הטובים..." נחטוף עוד מעשה טוב... שיהיה לנשמה... בן אדם כזה שלא עושה כלום עם חיי הנצח שלו... הוא בצדק נמצא במצב של חוסר נעימות מול המצפון שלו... הוא צריך באמת לחטוף פה ושם זכויות... לא זיק ל... אחרת באמת הוא לא מצדיק את קיומו... אבל מי שיש לו תכנית מסודרת מול היצר הטוב שלו... אז אנא... אל תהפוך את היצר הטוב לאחד שנותנים לו אצבע והוא רוצה לקחת את כל היד... אל תעשה ממנו נודניק!!! לשניכם זה לא עושה טוב...

ואם כבר... אז עוד התיאור... אם אתה אחד כזה שמגיע בסוף פסוקי דזמרה ויוצא באשרי ובא לציון... לא נהגת לגמרי כשורה!!! אחרי שלא נוח לך עם עצמך ואתה יודע שחסר לך כמה קדישים... אז כבר בלאו הכי אתה חולף ליד בית כנסת ועוד רגע הולך להיות פה קדיש... אז יאלה... הנה הזדמנות להשלים קדיש שלא ענית בשחרית... (וגם לא בטוח שמגיע לך להרגיש טוב עם זה...) אבל לו יצויר שהחלטתי שאני כעת תופס חיזוק בתפילה ובאיש"ר ונשאר מתחילת התפילה עד סוף התפילה... והנה ב"ה סיימתי תפילה רצינית מתחילה ועד הסוף וכעת אני בא לצאת מבית הכנסת... ובדיוק עוד שתי דקות יש פה קדיש... ואני כבר בשוונג של החיזוק... אז יאלה... אם עלינו כבר על הגל... אז בא נלך על זה עד הסוף... אז בא נשאר גם לקדושה ולמודים של המנין הבא...

תשמע לי: עי ד על הלב!! פרנציפ לא הייתי שש על זה!! לא הייתי אומר לך לברוח מבית הכנסת... (אם יש כעת קדיש בלאו הכי... אז למה לא) אבל אם זה כרוך בששים שניות של המתנה ונניח שהמתנה הזו מעצבנת אותך... **אני ממליץ לך לצאת**... אדרבה... תחמאי לעצמך ותגיד לעצמך... כל הכבוד לי... התפללתי את כל התפילה וזה המון! ועל הדרך תקרוץ ליצר הרע ותגיד לו: זה בשבילך... תהיה רגוע... לא שכתתי אותך לגמרי... אני לא הולך לחסל אותך... איך אומרים היום: **לא הלכה לך המדינה**...

עכשיו: שלא תבין... ושלא תגיד שלא אמרת! אם קמת היום על רגל ימין... ואתה ב"קטע טוב" ובא לך לחטוף מצוות ומעשים טובים... אתה מיוזמתך אוהב לחפש קדישים ומחפש לעשות חסד וצדקה... הלוואי... ירבו כמותך בישראל רק אל תכניס את ההסלמה של היצר הטוב והיצר הרע שם... אם נדבה אותך ורוחך ואתה אוהב ברכת הכנים או אתה רוצה לחטוף חסד... בורר שזה נפלא!! אבל אנא, תעשה את זה מיוזמה אישית ואל תכניס מאבקך רוח ובורר שם... אנתנו צריכים לשמוח כוח למלחמות משמעותיות יותר בין יצר טוב ליצר הרע... **למייעשה:** מה שנכתב כאן זה בגדול עיקר ההתעלות והכבדת דרך שאדם אמור להתקדם לאורך השנים!!! כשהייתי בחור צעיר... רגע אחד עשיתי ביטול תורה ואח"כ לא... ואח"כ שוב דיברתי דקה דברים בטלים ואכלתי את הלב ובצדק! כי זה דברים בטלים... אבל עם השנים זה נהיה יותר ממוסד!! כשאני מחליט ללמוד אז אני לומד וזהו!! אני שם!! וכשאני בוחר ללמוד בריפיון... אז אני חתיכת בטלה... אותו דבר בלשה"ר... כשהייתי בחור... רגע אחד דיברתי לשה"ר ורגע אחד התגברתי... וזה קשה!! אתה רגע נכשל ורגע מתגבר... אבל עם הזמן זה נהיה ממוסד!!! הייתה תקופה שבחרתי לאהוב כל יהודי ולראות את המעלות שלו וממילא כמעט ולא נכשלתי בלשה"ר וברגע שבחרתי להיות מבקר המדינה חזרתי להתמודד עם דילטוריה... התפילה שלנו זה לחתור כמה שיותר **לתכנית חיים** של בחירה בטוב... ולא להסתפק בנשנושים ובמחטפים... כי זה יכול להחזיק מעמד...

בברכה מרובה
ובברכת שבת שלום
יצחק גולדשטוף

דברי שי"ה

ממרו רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

מקור שי"ח

קדיש

בקדיש שאחר פסד"ז מותר ששם אינו כהפסק, וכן בקדיש של ערבית קודם שמו"ע.

ו. אם אומר קדיש בבית כנסת חסידי שמתפללים נוסח ספרד יכול לומר ויצמח פורקני' שמתור להוסיף תפילות, וכן יש לענות שם אמן שמותר להוסיף תפילות בקדיש. ז. מה שנהגו העולם להטות אנה ואנה כשאומרין בקדושה וקרא זא"ז, וכן בקדיש כשאומרים בחייכון וביימכון הוא מנהג טעות ואין לזה מקור, וכן ראיתי במכתב כת"י: **אצלנו לא נהגו כן**. ובד"נ תפילה סי' ש"א: **אצלנו לא נהגו זה וא"י מי המציא זה**.

ח. האבל על אביו ובא א' לבקש ממנו הקדיש מפני יא"צ של סבו וכי"ב א"צ ליתן לו הקדיש, ואם נתן לו מטין משמי' דהגר"ס זללה"ה דמצוות חסד עדיפא מאמירת קדיש

ט. אם אומר קדיש על א' ורוצה לאמר על אחר ג"כ אין עולה הקדיש שכבר אומר ממילא, אלא יאמר קדיש שאינו מחויב לאמרו כגון שש"י ובזה אף אם הי' אומר תמיד עולה לנשמתו כיון שלא הי' מחויב לאמרו.

י. אין ראוי לקבל שכר מחילוני לאמירת קדיש על אביו, אפי' הי' אביו שומר תו"מ ודוקא ממומר להכעיס, (וגדר מומר להכעיס כל שאינו בוש לעבור על דת לפני אדם גדול, וא' ששנה ופירש מיקרי להכעיס) אבל ממומר לתיאבון אפשר להקל.

יא. כתב בס' אלא ד"א (פ"א סי"ט) שמנהג רבינו שאם מסיים שמונה עשרה כשהחזן אוהז בקדיש, ממתין שיגיע החזן לעושה שלום ופוסע יחד איתו. ואמר טעמו כי באמצע קדיש הלא אי אפשר לדבר לכן ממתין שיגיע הש"ץ לעושה שלום ואז אומר ומתפלל יחד עם הש"ץ, עכת"ד וכן ראיתי מנהג רבינו שאם התחיל הש"ץ בליל שבת ברכת מגן אבות והיה מתפלל מאחורי רבינו, היה מקפיד שלא לפסוע עד אחר הקדיש בעת אמירת עושה שלום. ושמעתי ממנו הטעם שאין לדבר באמצע חזרת הש"ץ וגם אין זה ד"א לשהות במקומו אחר שסיים תפילתו ויש לפסוע מיד, ולכן בחזרת הש"ץ רגילה אם יש מתפלל מאחוריו וסיים באמצע החזרה פוסע מיד כיון שהשהות ארוכה ואינה ראויה, אבל במגן אבות שהחזרה קצרה ממתין עד לסיומה.

יב. אמר לי גיסי הגר"ש ברמן זצ"ל שראה כתוב שכאשר אומרים קדיש ואח"כ ברכו אין לערב את הברכו עם הפסיעות דעושה שלום, וחוזר ג' פסיעות של עושה שלום דקדיש ואח"כ אומר ברכו. (דרך שיחה ח"ב עמ' ר"ג).

א. לפני כעשרים שנה פ"א שהה רבינו בבית החולים והתפלל שם שחרית ביחידות, וכשחזר התפללו מנחה בביתו, ואחר התפילה ביקש מא' שיאמר קדיש אחר עלינו אע"פ שלא הי' חיוב. וכן בשנים מאוחרות יותר כשנחלש והחלו לקבוע מניין בביתו, ראיתי שביקש שיאמרו קדיש אחר עלינו, וכשענו לו שאין חיוב אמר שאם אין מי שיאמר אז הוא יאמר, ומאז הקפידו תמיד לומר בביתו קדיש אחר התפילה, וכנראה טעמו מחמת עניין צ' אמנים המבואר במ"ב סי' ו' סק"ג, ובמחצית השקל שם מהאר"י שצריך י' קדישים.

ב. שמעתי מבן רבינו הגר"ש שליט"א שכשרבינו היה בשנת האבל על אביו ואמו, בימים בהם לא היה ניגש כש"ץ [כשלא אומרים למנצח], היה עומד באמירת הקדיש יתום סמוך לש"צ כדי שישמעו כולם, ובדעת נוטה ציצית (סי' תר"מ) נשאל רבינו למקור מנהגו והשיב: **כמדומה שכן הוא בשו"ע**. ובהערה שם שהוא מדברי המ"ב (סי' י"ח סק"ד) האומר קדיש יתום לפני התיבה, וע"ש שהביא כמה מקורות שכן היה המנהג הקדום בזה.

ג. שמעתי מרבינו זללה"ה שנסתפק אם צריך לעמוד כשאומר 'תתקבל' או 'על ישראל', דל"ל דאינו מעניין הקדיש, אר"ד כיון דאומר בסופו עושה שלום שהוא שייך לקדיש, א"כ הכל מענין הקדיש אלא דמוסיפין תפילות. [ובד"נ כת"י נשאל רבינו אם יש ענין לעמוד גם לאחר אמירת האמן של דאמירן בעלמא, והשיב: **טוב לנהוג כן, כיון שנטפל לקדיש י"ל דהוי כקדיש**] אבל לגבי מש"כ השע"ת (סי' נ"ו) שאין לעבור לפני האומר קדיש, ויש בזה גם הטעם של עומד לפני המלך. אמר רבינו שמותר לעבור לפני האומר קדיש כשמגיע לתתקבל שאינו אלא פיוט.

ד. מנהגי רבינו בנוסח הקדיש: יתגדל - בצירה, (מ"ב סי' נ"ו סק"ב, וכ"נ החזו"א) כרעותיה - הכ"ף בלא דגש (שמעתי מהגר"י אפשטיין שכן היה אומר - ודלא כמנהג החזו"א בזה). יהא לן ולהון - ולא להון ולכון. (וכ"ה בד"נ כת"י: **אנחנו אומרים לן ולהון**. ובהערות הביא שכ"כ בא"א מבוטשאטש סי' קל"ב) די באתרא קדישא. בעש"ת הי' אומר לעילא ולעילא כמש"כ במ"ב סי' נ"ו וכן ציין רבינו בשיח השדה ח"ג בסופו. בעש"ת: עושה השלו' (וכמש"כ במט"א סי' תקפ"א).

ה. שמעתי מרבינו שברוך הוא שעונין בקדיש אחר איש"ר אין דינו כאמן, אבל בני ספרד הנוהגים לענות שם אמן דינו כאמן. ואין לענות בריך הוא באמצע פסד"ז, אבל

מדור זה מוקדש לע"נ א"מ הרבנית ברכה רבקה ב"ר שלמה אריה רוזנברג הכ"מ

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מזר שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לַשְּׁבוּעוֹת הַבָּאִים בַּעֲזָה"

הגרש"ד מונק-חיפה בעל 'פאת שדר' (ג' שבט)

הגאון הצדיק רבי דוד פרנקל (ז' שבט) הגאון הגדול רבי אריה פומרנצ'יק בעל 'עמק ברכה' (ח' שבט)
נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

מרן הגאון מהרי"ל דיסקין זיע"א

לו בשם הגר"א, שמצץ בערב יום כיפור כל היום, מיני מתיקה, לקיים מצות אכילה, והשיב: הגר"א בודאי לא עשה כן עכ"ל. וזה מנהג מהרי"ל דיסקין, עין אורחות רבינו חלק ב' עמוד קצ"ט, ועין רש"י ראש השנה ז' א' דיבור המתחיל כל האוכל כו' כל דמפי ש כו'.

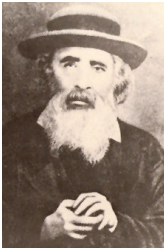
אתרוגי מהרי"ל

רבינו סיפר שאביו היה קונה שנים רבות אתרוג לסוכות מ"חצר ברורמן" בפתח תקוה, שהם היו על פי מסורת אתרוגים שמהרי"ל דיסקין בירך עליהם.

זמן השקיעה

אומרים בשם מהרי"ל דיסקין לענין מקום שיש בו בנינים גבוהים ונמוכים ובכל מקום השקיעה נראית בזמן אחר, שפסק שבתוך תחום ההר נדון כהה, ובעמק נדון כעמק עכ"ד, אבל מסתבר שבאותו העיר (אם יש בנינים גבוהים ונמוכים) בודאי הכל נדון כאותו מקום.

משקין מכוס מגולה

סיפר ששמע שפעם אלמנתו של הגאון מהרי"ל דסקין, אחר שנפטר בעלה זיע"א, שאלה את הגר"ש סלנט זיע"א, אם צריך לנגב המים מכוס שהיה בו משקה מגולה, והגרש"ס עיין בשאלה (וסיים רבינו - אך איני זוכר כעת מה השיב)

הגה"ק מהרי"ל דיסקין זיע"א

שמועות שמסר רבינו בשם מהרי"ל דיסקין על פרשיות שמות - וארא

טעם שמתו דתן ואבירם דווקא במחלוקת

חביב על רבינו לחזור על הדברים בשם הגאון מהרי"ל דיסקין:

כי הנה, דתן ואבירם היו מאנשי המחלוקת כמפורש בפסוקים בתחילת פרשת קרח ולבסוף מתו במחלוקת. ויש להתבונן כי הלא הם היו רשעים כבר מהתחלה, עוד בהיותם במצרים, שהם אלו שצעקו על משה ואהרן בצאתם מפרעה (שמות ה' כ' וברש"י), וכשבני ישראל יצאו ממצרים הם לא יצאו עמם אלא רדפו עם פרעה אחרי בני ישראל (תרגום יונתן שמות י"ד ג'), ואחרי זה כשירד המן ונצטוו לא להותיר ממנו עד בוקר, הם היחידים שהעזו להותיר (רש"י שמות ט"ז כ'). ורק כשהתעסקו במחלוקת של קורח ומשה רבינו קיבלו עונש ומתו.

ותמוה, מדוע עד היום לא באו על עונשם, ולמה לא מתו במצרים כבר עם הרשעים בשלושת ימי אפילה (רש"י שמות י' כ"ב).

וביאר בזה המהרי"ל דיסקין, שלדתן ואבירם היו זכות כי הם היו מהשטרים שהוכו על ידי נוגשי פרעה, וכיון שזכו לקבל מכות בגלל יהודים זכו ולא מתו, אבל כל זה לא עזר להם אלא עד... עד שהגיעו למחלוקת. כשהגיעו לידי מחלוקת עם משה רבינו, כבר לא עמד להם שום זכות ונבלעו באדמה. כי זה כוחה הנוראה של מחלוקת (שבענו מטובך).

לסבול עבור יהודי הוא ענין גדול

שמעתי בשם הגאון ר' יהושע ליב דיסקין זצ"ל, הרי דתן ואבירם רשעים היו ולא רצו לצאת ממצרים, והנה כל הרשעים מתו בשלושת ימי אפילה שהיה במכת חושך, וחלקם מתו בזמן חטא העגל וכו', ואיך דתן ואבירם נשארו חיים מכולם?

אלא ביאר, כי כתוב (שמות ה' י"ד) "ויכו שוטרי בני ישראל", ואמרו חז"ל זה דתן ואבירם, כנראה לקבל מכות "בשביל ישראל" הוא ענין גדול!... (דרך שיחה)

הופיע רוח הקודש

כתב רבינו בעל הקהילות יעקב זיע"ע בספרו חיי עולם פרק ל': ובכל הדורות נמצאים קדושי עליון אשר רוח הקודש שורה עליהם, כמו שאמרו חז"ל בסוכה דף מ"ה, לא פחות עלמא מל"ו צדיקי דמקבלי אפי שכנתא בכל יום וכו', וכן ראינו בחוש בכל הדורות, קדושים וטהורים שזכו לרוח הקודש, וגם בדורות שלפנינו, כגון הגרי"ל דיסקין בירושלים עיר הקודש, אשר זקני תלמידי חכמים שבירושלים מספרים כמה מדרגות גדולות מעוזו קדושתו.

מרבה להזכירו ולהביאו

ורבינו זצ"ל היה מזכיר הרבה מתורתו, הן בעל פה ממה שראה בספרי תלמידיו או שמע בעל פה והן בכתב מספריו שנדפסו. וכן רבינו בספריו מרבה להביא מפסקיו של מהרי"ל דיסקין. ודרכו - שכאשר מביאו משמועה שבעל פה מכנהו 'הגרי"ל דיסקין', וכשמביא מאחד מספריו מצטט לפי שם הספר.

ונציין אחדים. בספר דרך אמונה מביאו רבינו בהלכות מתנות עניים פ"ב בצה"ל אות ק"א, בענין פועל שעובד אצל בעל הבית עני לענין מעשר כספים.

ובהלכות שביעית מביא בהרבה מקומות מ'הלכות שביעית למהרי"ל דיסקין', ובכמה מקומות רבינו מכנה את החיבור בשם 'פסקי הגרי"ל דיסקין'. וכן מביא מגדולי ירושלים שהביאו שמועות משמו של מהרי"ל, עין צה"ל פ"ו מביכורים אות שנ"ט "עין מלא העומר... בשם הגרי"ל דיסקין" ובפרק ז' משביעית אות רכ"ב "בספר ציץ הקודש... בשם מהרי"ל דיסקין".

וראה בבאור ההלכה פ"ג מתרומות הג"ד ד"ה חרש, בענין חרש המדבר ואינו שומע אם יכול לתרום ורבינו דן בדברי מהרילד שם.

ובספר טעמא דקרא על התורה מביא רבינו כמה פעמים ממהרי"ל דיסקין ומעיר בדבריו.

החיבור של מהרי"ל שרבינו מרבה להביאו בדרך אמונה

שמועות שמוסר רבינו בשם מהרי"ל דיסקין בעניני הלכה ומנהג

אחיזת ציציות ב'ברוך שאמר'

שמעתי שדעתו הי' שבאמירת 'ברוך שאמר' בשחרית, אוחזין ב' ציציות אבל לא מנשקין אח"כ.

לחלוץ תפילין חוץ לבית הכנסת

שמעתי משמו שאין לחלוץ תפילין בבית הכנסת (וכ"ה בסידור 'אישי ישראל', וראה גם באורחות יושר סימן ל' אות ל"ז).

מחילת חוב לעני

בשם מהרי"ל דיסקין, שהמוחל חוב לעני, יצא ידי מצות צדקה.

לישן אחרי עלות השחר

בשם מהרי"ל דיסקין אמרו שאם מתעורר חצי שעה קודם עלות השחר, אסור לו להמשיך לישון, אבל החזון איש לא הסכים לזה, וסבר שאף אם יצא לצרכיו וחזר לישון, הדבר מותר, כי זה המשך השינה (מעשה איש חלק ב' עמוד קל"ו).

למצוץ מיני מתיקה בערב יו"כ

כתב רבינו בקונטרס הזכרונות שלו, מהנהגות רבו מרן החזון איש: אמרו

